

THE LIBERAL ARTS JOURNAL, MAHIDOL UNIVERSITY

Vol.5 No.1
January – June 2022
ISSN: 2630-0915 (online)

Table of Contents

	Page
About the Journal	i
Editorial	iv
Book Review	vi
การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ	1
ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่าน	
วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	
ยุทธิชัย อุปการดี และ ศิลป์ชัย สุวรรณมณี	
The Use of English Reading Strategies of Thai	27
Engineering Undergraduate Students for Reading	
Comprehension	
Wattanasak Fuengbangluang and Virata Panjanon	
สิ่งสามัญอันไร้ค่าในลานวัฒนธรรมอุรึกลาโวจ	52
บ้านสังก้าอู้ จ.กระบี่	
วีรานันท์ ดำรงสกุล และ พิไลรัตน์ ศรีวิเชียรอำไพ	
เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น: เดินทางข้ามเวลา	91
เพื่อรักษาสถาบันครอบครัวญี่ปุ่น	
นิธิกร สุวรรณประสิทธิ์ และ อารีญา หุตินทะ	
การศึกษารายบรรณวิชาชีพครูในภาพยนตร์โฆษณา	143
ส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูบ 7ElevenThailand	
ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2563	
กาญจนา คำผา, ธาดา ทองใบ และ บุณทริกา พันธุ	
จาก “อสูรเพลิงไฟ” สู่ “หัวใจศิลา”: การดัดแปลงนวนิยาย	183
สู่ละครโทรทัศน์	
ญาดา วิภาดาพรพงษ์	

About the Journal

The Liberal Arts Journal, a publication of the Faculty of Liberal Arts, Mahidol University, was first published in 2018. Two semi-annual issues are scheduled for January - June and July-December each year.

The Liberal Arts Journal publishes articles in Thai, English, and also other languages. The editor welcomes submissions of previously unpublished manuscripts in four categories: academic, research, review articles, and book reviews. Submitted manuscripts will be screened through double-blind review and read by at least two readers from relevant academic disciplines.

Submitted manuscripts may not currently be reviewed for other journals. A complete version of articles appearing in conference proceedings may be considered, provided that the author(s) has extended the original by 60% at the least. In this case, an explicit acknowledgment of the first publishing is required in the extended manuscript.

The Liberal Arts journal accepts articles in two clusters of academic areas.

1. Liberal arts, humanities, social sciences, and education.
2. Interdisciplinary/cross-disciplinary studies within the aforementioned disciplines.

The Faculty of Liberal Arts is launching the Liberal Arts Journal as a forum for the publication of research and academic endeavors by Mahidol staff and its reader members. Two semi-annual issues for January-June and July-December are published each year. Academicians, researchers, and students are now invited to submit manuscripts. Any further inquiry can be directed to mulajournal@gmail.com

The Liberal Arts Journal

Faculty of Liberal Arts, Mahidol University

Editor

Assistant Professor Dr. Aphilak Kasempholkoon Mahidol University

Internal Editorial boards

Assistant Professor Dr. Rungpat Roengpitya Mahidol University

Assistant Professor Dr. Suthathip Thirakunkovit Mahidol University

Assistant Professor Dr. Sasa Watanapokakul Mahidol University

Dr. Khemruthai Boonwan Mahidol University

Dr. Kornsi Boonyaprakob Mahidol University

Dr. Natthakarn Naknuan Mahidol University

Dr. Benjamaporn Rungsang Mahidol University

Secretariat

Ratchaneekorn Nantikanjana Mahidol University

Web Administrator

Panida Nootawee Mahidol University

Graphic Designer

Sutipong Tapaonthong Mahidol University

Schedule of Journal

Issue 1 January – June

Issue 2 July – December

The Liberal Arts Journal
Faculty of Liberal Arts, Mahidol University

Contact us

The Editorial Board

The Liberal Arts Journal

Faculty of Liberal Arts, Mahidol University

999 Phuttamonthon 4 Road, Salaya, Nakhon Pathom 73170

Tel. (66) 2-441-4401 ext. 1201

E-mail: mulajournal@gmail.com

URL: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/lajournal>

บทบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์

วารสารศิลปศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จัดทำขึ้นเป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เดือนมิถุนายน 2565 มีบทความที่ผ่านการพิจารณาคัดสรรจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 เรื่อง เป็นบทความที่มีเนื้อหาหลากหลาย อยู่ในขอบเขตของวารสารฯ และเป็นประโยชน์ในเชิงทฤษฎีเพื่อให้นักวิชาการ นักวิจัยนำไปพัฒนา หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนบทความที่สนใจส่งบทความมาลงตีพิมพ์ และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาอ่าน ประเมินบทความ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ และที่สำคัญขอขอบคุณคณะทำงาน ที่ปรึกษาทุกท่านที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินการจัดทำวารสารศิลปศาสตร์ฉบับนี้ให้สำเร็จได้ตามมาตรฐาน และกำหนดเวลา

ทั้งนี้ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารศิลปศาสตร์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับผู้อ่านทุกท่าน หากท่านใดสนใจประสงค์ส่งบทความเพื่อเผยแพร่ กองบรรณาธิการยินดีรับบทความ และนำไปสู่กระบวนการพิจารณากลับกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอก และหากท่านมีข้อเสนอแนะประการใด กองบรรณาธิการยินดีน้อมรับคำแนะนำเพื่อจะนำไปปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพวารสารศิลปศาสตร์ให้ มีมาตรฐานดียิ่งขึ้นต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติพิทย์ ธิรคุณโกวิท
บรรณาธิการประจำฉบับ

Editorial

This Liberal Arts Journal, the Faculty of Liberal Arts, Mahidol University is the publication of Vol. 5 No. 1 January – June 2022. Six quality articles, containing diverse contents in social sciences, languages, and education, have been selected by experts. They would provide some theoretical and academic benefits to educators, researchers, and students.

We would like to thank the authors for submitting their articles to be published. We also would like to thank all the reviewers who read and evaluated these articles with useful comments and suggestions. Lastly, we would like to thank all the working staff and consultants who have been helping us in preparing and producing the journal to reach the standards within deadlines.

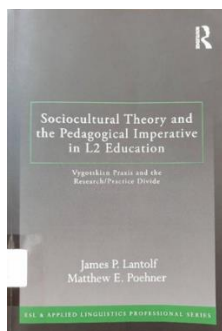
We hope that our journal can contribute some academic knowledge and benefits to all readers. If you are interested in publishing your articles in our journal, please submit your articles at any time. To improve the quality of our journal, please feel free to send your suggestions to us.

Assistant Professor Dr. Suthathip Thirakunkovit
Editor

Book Review

Sociocultural Theory and the Pedagogical Imperative in L2 Education

Natdanai Subin
Faculty of Liberal Arts, Mahidol University

Lev Semyonovich Vygotsky is perhaps one of the most influential sociopsychologists who constituted a sociocultural-related theory in cognitive development. This ideology has primarily served as psychological and pedagogical foundations in many contexts, including in English language teaching and learning. This book - *Sociocultural Theory and the Pedagogical Imperative in L2 Education: Vygotskian Praxis and the Research/Practice Divide* written by James P. Lantolf, Professor in Language Acquisition and Applied Linguistics at Penn State University, USA; and Matthew E. Poehner, Associate Professor and Program Director in World Languages Education and Applied Linguistics at Penn State University, USA – provides insightful explanations and interesting applications in Vygotskian theory in English language pedagogy and research across various settings.

The Liberal Arts Journal

Faculty of Liberal Arts, Mahidol University

There are nine sections in this book. Sections one to four mainly focus on Vygotskian theoretical details and sociocultural theory in applied linguistics and education. These sections include details such as implications of the theory, pedagogical relevance, and elements in the theory. Basically, Vygotsky firmly believes in human interaction and social influences in the environment. Sections five and six provide real-life application and research in sociocultural theory in different linguistic and educational contexts such as in French, Spanish, and Chinese. Not only do the authors offer insights about how linguistics and language teachers can apply Vygotskian ideology to their research and pedagogical beliefs, but they also provide research methodologies and findings arising from Vygotskian theory. Sections seven and eight include an idea of Zone of Proximal Development (ZPD), which refers to the potential of individuals to reach a higher achievement with assistance of mentors or people in the society through a process called scaffolding. There are several concepts resulting from applications in ZPD and Vygotskian rationales such as an idea of IQ assessment, Dynamic Assessment (DA) models, and Structural Cognitive Modifiability (SCM). Section nine concludes all information mentioned from previous sections and offers some practical suggestions in Vygotskian praxis.

Personally, I am an advocate of Vygotskian ideology in social interactions and individual's advancement through social assistance. The language used in this book is descriptive and relatively comprehensible although I might suggest this book to readers with relatively strong reading and English skills. I particularly admire a collection of practices and research based upon Vygotskian concepts and ZPD. This book is a true gem for avid readers who are teachers of English, applied linguists, and sociopsychologists- aiming to explore the world of Vygotskian school of thoughts, apply sociocultural theory in various contexts, and conduct research in sociopsychology. This book deserves a recommendation.

Author

Natdanai Subin
Faculty of Liberal Arts, Mahidol University
Emails: natdanai.subin@gmail.com

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ
ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่าน
วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
Developing reading comprehension skill in 8th
grade students, using an SQ4R teaching method,
and 5W1H teaching method management,
by using reading chapters from local literature

ยุทธิชัย อุประการดี และ ศิลป์ชัย สุวรรณมณี

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Received: January 24, 2022

Revised: May 17, 2022

Accepted: May 20, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน
จับใจความ ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่าน
วรรณกรรมท้องถิ่น และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการ
จัดการเรียนรู้รูปแบบดังกล่าว กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จำนวน 45 คน ได้มาโดยการสุ่ม
แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้
บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่น, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

และแบบสอบถามความพึงพอใจ ส่วนการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำคะแนนมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังเรียน โดยทดสอบค่า t - test แบบ Dependent วิเคราะห์ความพึงพอใจโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$ และ S.D. = 0.65)

คำสำคัญ

การอ่านจับใจความ, SQ4R, 5W1H

Abstract

The objectives of this research are 1) to develop students reading comprehension skills using an SQ4R teaching method, and 5W1H teaching method management, by using reading chapters taken from some local literature, and 2) to assess the students' satisfaction with the proposed study plan. The sample group was obtained by purposive sampling, and comprised 45 students in an 8th grade class at Mahavajiravudh School, Songkhla Province. The research tools of this study included a learning management plan which is based on an SQ4R teaching method, and 5W1H management, reading chapters taken from some local literature, an achievement test, and a satisfaction questionnaire. The development of students' comprehension skills was measured by comparing the means and standard deviations of the students' achievement scores obtained from the pre- and post-tests. The researcher used a dependent t-test to analyze the data.

The results revealed that the development of the students' achievements was significantly higher at the .05 level after the experiment. Moreover, the students expressed a high, but not significant, level of satisfaction towards the SQ4R teaching method and 5W1H teaching method management ($\bar{x} = 4.39$ and S.D. = 0.65).

Keywords

reading comprehension, SQ4R, 5W1H

บทนำ

การขาดความสามารถในการค้นหาหรือเข้าถึงสาระสำคัญของสารเป็นข้อบกพร่องที่เกิดจากทักษะด้านการอ่านจับใจความ เนื่องจากการอ่านจับใจความเป็นการอ่านเพื่อเข้าใจเรื่องราว และอ่านเพื่อเข้าใจถึงประเด็นหลัก ประเด็นรองของสารนั้น ๆ ดังที่ Ritdej, P. (2016, p. 121) กล่าวว่า “การอ่านจับใจความ เมื่ออ่านแล้วผู้อ่านจะเข้าใจถึงสาระสำคัญของเรื่อง สามารถสรุปประเด็นสำคัญ เรียบเรียงเหตุการณ์มาถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจและแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้” การอ่านจับใจความถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทักษะการอ่าน สอดคล้องกับแนวคิดของ Munsetwit, S. (1999, pp. 11-13) ที่กล่าวว่า “การพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มต้นที่ขั้นถ่ายโยงความรู้เป็นกระบวนการสอนอ่านจับใจความสำคัญและทำความเข้าใจเรื่องราว หลังจากนั้นจึงเข้าสู่การพัฒนากระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณต่อไป” จะเห็นได้ว่า การอ่านจับใจความเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการอ่านในลักษณะอื่น ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญด้านทักษะการอ่านจับใจความอย่างถ่องแท้แล้วจึงพัฒนาสู่ทักษะอื่น ๆ ต่อไป

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความให้แก่ผู้เรียนได้นั้น จำเป็นต้องมีรูปแบบ เทคนิค วิธีการสอน ที่เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าประสงค์ของการเรียนรู้ได้ ปัจจุบันนี้รูปแบบวิธีการสอนที่นำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความมีอย่างหลากหลาย ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจในกระบวนการสอนรูปแบบ SQ4R และเทคนิค 5W1H โดยรูปแบบการสอนแบบ SQ4R เป็นกระบวนการสอนที่เหมาะสมกับการอ่านจับใจความ

ดังที่ Sinthaphanon, S. (2011, p. 224) กล่าวว่า “รูปแบบการสอนแบบ SQ4R ช่วยให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่น่าสนใจจากเรื่องที่อ่าน เข้าใจแก่นหลักของเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว และทบทวนเรื่องที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ” หากนำวิธีการนี้มาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคนิค 5W1H ก็จะช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากเทคนิค 5W1H เป็นเทคนิคการตั้งคำถามที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ Mulkham, S. (2004, pp. 21-22) ที่กล่าวว่า “เป็นเทคนิคการคิดวิเคราะห์อย่างง่ายที่นิยมใช้เนื่องจากจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความคิดเชิงลึก คิดอย่างละเอียด ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลได้อย่างถูกต้อง”

นอกจากนี้ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของตนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารการเรียนรู้ภาษาไทย ได้บรรจุตัวชี้วัดเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นไว้ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม เช่น ท5.1 ม.2/2 วิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมท้องถิ่นที่อ่าน (Ministry of Education. 2008, p. 57) นั้นแสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมท้องถิ่นสามารถใช้เป็นเนื้อหาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้นอกเหนือตำราเรียนได้ เพราะวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นภูมิปัญญาทางด้านความคิดของนักปราชญ์หรือชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ อีกทั้งวรรณกรรมท้องถิ่นยังสามารถสะท้อนค่านิยม วัฒนธรรม และสภาพสังคมในช่วงเวลาหนึ่งได้อย่างชัดเจน ฉะนั้นการที่จะนำวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องใดมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรพิจารณาวรรณกรรมที่ปรากฏในถิ่นที่ตั้งของโรงเรียน เพราะจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่นของตนไปพร้อมกัน

นอกจากผู้เรียนจะได้รับความรู้แล้วยังทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ และเกิดความตระหนักและห่วงใยในท้องถิ่นของตนได้อีกด้วย

ปัจจุบันนี้ผู้วิจัยปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และจากการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนมีข้อบกพร่องทางด้านการอ่านจับใจความ ไม่สามารถแยกใจความกับผลความของเรื่องได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของผู้เรียน ทั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความบนฐานคิดของการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวภายในท้องถิ่นของผู้เรียน จึงศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถทางด้านการอ่านจับใจความ ให้มีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นและได้เรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นตนไปพร้อมกัน อีกทั้งองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีความสนใจและเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มวิชาการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความ ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่น

บททวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
ใน 3 ประเด็น ได้แก่ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคนิค 5W1H และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
กับการนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R

Pauk, W. (1984) ได้เสนอรูปแบบวิธีการอ่านแบบ SQ4R
ซึ่งได้พัฒนามาจากรูปแบบการสอนอ่าน SQ3R ของ Robinson (1961)
พบว่า การสอนแบบ SQ4R มีขั้นตอนการสอน 6 ขั้นตอน ได้แก่
(1) Survey เป็นการสำรวจบทอ่าน (2) Question เป็นการตั้งคำถามเพื่อให้
มีจุดหมายในการอ่าน (3) Read เป็นการอ่านอย่างละเอียดเพื่อตอบคำถาม
ที่ตั้งไว้และจับใจความของเรื่อง (4) Record เป็นการจดบันทึกเป็นข้อความ
ย่อ ๆ ตามความเข้าใจหรือตามคำถามที่ตนกำหนดไว้ (5) Recite
เป็นการสรุปใจความด้วยสำนวนภาษาของตนเอง และ (6) Reflect
เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R มีผู้ให้ความสนใจและศึกษาไว้
อย่างหลากหลาย ดังเช่น Sawasdikul, S. (2011) ได้นำวิธีการสอนอ่าน
แบบ SQ4R มาพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งได้นำรูปแบบการสอนดังกล่าวมาสร้าง
เป็นชุดแบบฝึกทักษะใช้ร่วมกับเนื้อหาจากข่าวและบทความเชิงวิชาการ
เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียน และหลังจากที่นักเรียนได้รับการจัดการ
เรียนรู้ด้วยวิธีดังกล่าวทำให้ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความหลังเรียน
สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้

Kaewkam, K. (2013) ได้นำวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R มาพัฒนาการอ่านจับใจความของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งนำรูปแบบการสอนดังกล่าวมาใช้กับเนื้อหาบทนิทาน บทความ สารคดี ในการพัฒนาความสามารถของนักเรียนและหลังจากที่นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีดังกล่าวทำให้ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งผู้วิจัยทั้งสองท่านยังมีทัศนะที่สอดคล้องกัน คือ วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R เป็นการเรียนรู้อย่างเป็นระบบช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการสอนอ่านดังกล่าวสามารถใช้ได้กับนักเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่ผู้วิจัยจะต้องปรับรูปแบบของเนื้อหาให้สอดคล้องกับระดับชั้นก็สามารถพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยนำรูปแบบการสอนอ่านดังกล่าวมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคนิค 5W1H

Kipling, R. (1912) ได้อธิบายว่า ผู้เรียนสามารถเป็นนักอ่านที่มีความเชี่ยวชาญได้ผ่านการตั้งคำถามต่าง ๆ ซึ่งมีประเด็นคำถามประกอบด้วย (1) Who บุคคลสำคัญในเรื่องมีใครบ้าง (2) what มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง (3) where เหตุการณ์เกิดขึ้นที่ใดบ้าง (4) when การบอกลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (5) why การบอกสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์หรือสาเหตุที่ส่งผลต่อการดำเนินเรื่อง และ (6) How เป็นการบอกรายละเอียดของสิ่งที่เกิดขึ้น เมื่อตั้งคำถามแล้วให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเองผ่านการทำความเข้าใจบทอ่าน จึงจะสามารถพัฒนาการอ่านจับใจความได้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H มีผู้ให้ความสนใจและศึกษาไว้อย่างหลากหลาย ดังเช่น Fuengfu, D. (2017) ได้นำเทคนิค 5W1H มาสร้างชุดกิจกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความ โดยให้นักเรียนนำเทคนิคดังกล่าวมาฝึกการอ่านจับใจความกับข่าว สารคดี เรื่องสั้น และนิทาน ผลปรากฏว่าความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 คิดเป็นร้อยละ 81.25 เนื่องจากมีการออกแบบชุดกิจกรรมจำนวน 4 ชุด เพื่อให้ผู้เรียนฝึกฝนซ้ำ ๆ จนเกิดความเข้าใจในทักษะดังกล่าวผนวกกับเทคนิคการสอนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแยกองค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่องที่อ่านได้อย่างชัดเจนจนสามารถสรุปใจความของเรื่องได้ นอกจากนี้ Pramotephan, R., & Daengsuwan, S. (2018) นำเทคนิค 5W1H มาสร้างแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความ ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความหลังเรียนด้วยเทคนิคดังกล่าวสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน เนื่องจากมีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายากและเทคนิคดังกล่าวได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็นต่าง ๆ ได้ค่อนข้างดีจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยต้องการนำเทคนิค 5W1H มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ

3. วรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

ปัจจุบันมีการนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านต่าง ๆ มากขึ้น ดังเช่น Homfung, Ch. (2017) ศึกษาการพัฒนาแนวการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อส่งเสริม

ความสามารถในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ปรากฏว่าสามารถสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวได้กับผู้เรียนในทุกระดับชั้นและสามารถจัดกิจกรรมได้ทั้ง 5 สาระของภาษาไทย ได้แก่ สาระการอ่าน สาระการเขียน สาระการฟัง การดูและการพูด สาระหลักการใช้ภาษา และสาระวรรณคดีและวรรณกรรม เมื่อวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นตามแนวคิดชนวิทยา จิตวิทยา และสังคม การนำวรรณคดีและวรรณกรรมมาสอนจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องของบทบาทหน้าที่ ด้านภูมิปัญญา ด้านความเชื่อ ด้านค่านิยม และด้านวัฒนธรรม รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่องของบรรทัดฐานทางสังคมผ่านวรรณคดีและวรรณกรรมที่นำมาศึกษาอีกเช่นกัน นอกจากนี้ Rinsompan, S. (2019) ได้นำวรรณกรรมท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ผลปรากฏว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงขึ้น เนื่องจากวรรณกรรมท้องถิ่นที่กำหนดให้เป็นเรื่องใกล้ตัว เนื้อเรื่องไม่ซับซ้อนใช้ภาษาได้เข้าใจ และการสอนเนื้อหาไม่ได้เป็นวรรณคดีในบทเรียนที่มีเนื้อหายาวและมีคำศัพท์ยากทำให้ผู้เรียนสนใจเรื่องราวของวรรณกรรมท้องถิ่นจนสามารถเข้าใจเรื่องได้อีกทั้ง การนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและตระหนักถึงแหล่งคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะใช้วรรณกรรมท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียน

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา จำนวน 630 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 45 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นชั้นเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบ อีกทั้งนักเรียนกลุ่มนี้มีทักษะดังกล่าวน้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

2. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการนำรูปแบบการสอนอ่าน SQ4R เทคนิค 5W1H และวรรณกรรมท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินการ ดังนี้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรต้น

การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่น มีขั้นตอน

1. สำรวจ (Survey)
 2. ตั้งคำถาม (Question) โดยใช้ 5W1H ได้แก่ who, what, when, where, why, how
 3. อ่าน (Read)
 4. จดบันทึก (Record)
 5. สรุปใจความ (Recite)
 6. แสดงความคิดเห็น (Reflect)
- ใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่น จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เกาะหนู เกาะแมว แก้วเส็งห้วยนายแรง และ เรื่องสมเด็จพระเจ้าพะโคะ

ตัวแปรตาม

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน ใจความของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. ความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อการจัดการ เรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรม ท้องถิ่น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นจำนวน 3 แผน ได้แก่ 1) เรื่องเกาะหนูเกาะแมว 2) เรื่องเก้าเส้งห้วยนางแรง และ 3) เรื่องสมเด็จพระเจ้าพะโคะรวม 6 ชั่วโมง ซึ่งได้เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องหาค่า IOC ผลการพิจารณาต้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ 0.5 และค่าเฉลี่ยที่ได้ คือ 1.00

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องการอ่านจับใจความแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งได้เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องหาค่า IOC ผลการพิจารณาต้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.5 ค่าเฉลี่ยที่ได้ คือ 0.84 และคัดเลือกแบบทดสอบข้อที่ผ่านเกณฑ์การหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกแล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.70 ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ ใช้ในการสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยคำถาม 12 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านเวลา และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งได้เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องหาค่า IOC ข้อสอบถามทุกข้อต้องผ่านเกณฑ์ 0.5 ผลเฉลี่ยที่ได้เท่ากับ 1.00

4. รูปแบบการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบที่มีการทดสอบก่อนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว (One Group Pretest - Posttest) ดังนี้

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂

ตารางที่ 1 แผนการวิจัยแบบที่มีการทดสอบก่อนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง สัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดงรูปแบบการวิจัย ดังนี้

E	หมายถึง กลุ่มทดลอง
T ₁	หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test)
X	หมายถึง การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่น
T ₂	หมายถึง การทดสอบหลังการทดลอง (Post-test)

5. การดำเนินการทดลอง

5.1 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องการอ่านจับใจความ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

5.2 นำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดให้นักเรียนได้ทราบ ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกขั้นตอน

5.3 ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องการอ่านจับใจความ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

5.4 ทำแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยใช้แบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยคำถาม 12 ข้อ

5.5 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อนำไปใช้ในการแปลผล ซึ่งผลสัมฤทธิ์จะใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำคะแนนมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังเรียน โดยทดสอบค่า t - test แบบ Dependent ในส่วนของการวิเคราะห์ความพึงพอใจจะใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านจับใจความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่น

ทดสอบ	จำนวน (N)	คะแนน เต็ม	($\bar{x}$)	S.D.	t-test	Sig
ก่อนเรียน	45	20	10.38	1.61	-13.81*	0.00
หลังเรียน	45	20	13.00	1.73		

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05**

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 45 คน ผลการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 10.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.61 และผลการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 13.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.73 ทั้งนี้ เมื่อนำผลการทดสอบก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบดังกล่าว มาเปรียบเทียบ โดยใช้ค่า t-test Dependent พบว่า ผลการทดสอบ หลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนเรียน โดยที่ค่า t เท่ากับ -13.81 ดังนั้น คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นสามารถทำให้นักเรียน มีความสามารถด้านการอ่านจับใจความที่ดีขึ้น

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจ
ของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค
5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่น

รายการประเมิน	ผลคะแนน		ประเมินผล
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
1. ผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ให้ผู้เรียนในแต่ละครั้งอย่างชัดเจน	4.42	0.71	มาก
2. ผู้สอนจัดลำดับกิจกรรมให้นักเรียนได้ อย่างเป็นระบบ	4.47	0.65	มาก
3. กิจกรรมการจัดการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจับใจความได้อย่างถูกต้องชัดเจน	4.42	0.65	มาก
4. กิจกรรมตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นมีความยากง่ายในระดับที่เหมาะสมกับผู้เรียน	4.38	0.68	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.42	0.67	มาก

รายการประเมิน	ผลคะแนน		ประเมินผล	
	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านเนื้อหา				
5. เนื้อหาที่นำมาใช้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.44	0.58	มาก	
6. เนื้อหาที่นำมาใช้เป็นการเสริมสร้างคุณค่าความเป็นท้องถิ่นของผู้เรียน	4.36	0.67	มาก	
7. เนื้อหาที่นำมาใช้สามารถพัฒนา การอ่านจับใจความได้	4.44	0.58	มาก	
ค่าเฉลี่ยรวมด้านเนื้อหา	4.41	0.61	มาก	
ด้านเวลา				
8. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเพียงพอต่อการเรียน	4.31	0.69	มาก	
9. ระยะเวลาในการเรียนเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	4.31	0.66	มาก	
ค่าเฉลี่ยรวมด้านเวลา	4.31	0.68	มาก	
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
10. ได้ฝึกพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ	4.40	0.61	มาก	
11. สามารถอ่านจับใจความได้ดีขึ้น	4.40	0.61	มาก	
12. ได้เรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นผ่านวรรณกรรมที่อ่าน	4.33	0.70	มาก	
ค่าเฉลี่ยรวมด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.38	0.64	มาก	
รวมทั้งหมด	4.39	0.65	มาก	

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าจากการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบดังกล่าว พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 อยู่ในระดับมาก ในด้านนี้รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ รายการที่ 2 ผู้สอนจัดลำดับกิจกรรมให้นักเรียนได้อย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมา 3 รายการ ได้แก่ รายการที่ 1 ผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นให้ผู้เรียนในแต่ละครั้งอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.42$) รายการที่ 3 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจับใจความได้อย่างถูกต้องชัดเจน ($\bar{X} = 4.42$) และรายการที่ 4 กิจกรรมตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นมีความยากง่ายในระดับที่เหมาะสมกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.38$)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรองลงมา คือ ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย 4.41 อยู่ในระดับมาก ในด้านนี้รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมี 2 รายการ ได้แก่ รายการที่ 5 เนื้อหาที่นำมาใช้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.44$) และรายการที่ 7 เนื้อหาที่นำมาใช้สามารถพัฒนาการอ่านจับใจความได้ ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือรายการที่ 6 เนื้อหาที่นำมาใช้เป็น การเสริมสร้างคุณค่าความเป็นท้องถิ่นของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.36$) ถัดมาด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรองลงมาอีก คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 อยู่ในระดับมาก ในด้านนี้มีรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 รายการ ได้แก่ รายการที่ 10 ได้ฝึกพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ

($\bar{X} = 4.40$) และรายการที่ 11 สามารถอ่านจับใจความได้ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมาคือรายการที่ 12 ได้เรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นผ่านวรรณกรรมที่อ่าน ($\bar{X} = 4.33$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเป็นลำดับสุดท้ายคือ ด้านเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 2 รายการ ได้แก่ รายการที่ 8 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเพียงพอต่อการเรียน และรายการที่ 9 ระยะเวลาในการเรียนเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากันทั้งสองรายการ ดังนั้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$ และ S.D. = 0.65)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$ และ S.D. = 0.65)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านจับใจความของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับ
เทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้
โดยใช้รูปแบบดังกล่าวมีขั้นตอนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกัน
ทั้ง 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สำรวจ (Survey) 2) ตั้งคำถาม (Question) 3) อ่าน
(Read) 4) จดบันทึก (Record) 5) สรุปใจความ (Recite) และ 6) แสดงความ
คิดเห็น (Reflect) โดยเฉพาะในขั้นตอนที่ 2) การตั้งคำถาม
จะมีการตั้งคำถามตามเทคนิค 5W1H ได้แก่ who, what, when, where,
why และ how ในส่วนของขั้นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีประเด็นเป้าหมาย
ในการอ่านที่ชัดเจน และสามารถค้นหาคำตอบได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้ง
ทำให้ผู้เรียนสามารถจำแนกรายละเอียดต่าง ๆ ของบทอ่านได้อย่างถี่ถ้วน
จึงส่งผลให้ผู้เรียนสรุปใจความของเรื่องได้อย่างแม่นยำมากยิ่งขึ้น
และเมื่อทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนสามารถนำวิธีการดังกล่าวไป
ปรับใช้ได้ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนด้านการอ่านจับใจความหลังเรียนสูง
กว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaewkam, K. (2013)
ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังได้รับการสอน
แบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pramotephan, R., & Daengsuwan, S.
(2018) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน
สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้

การใช้วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นบทอ่าน สามารถสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียน และเป็นเรื่องที่แปลกใหม่สำหรับผู้เรียนบางคน จึงทำให้เกิดความน่าสนใจในการเรียน อีกทั้งภาษาที่ใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจของผู้เรียนช่วยลดความซับซ้อนต่อการเข้าใจลงในระดับหนึ่ง จึงส่งผลต่อพัฒนาการด้านการอ่านจับใจความในทางที่ดีขึ้น ผลการอภิปรายดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rinsompan, S. (2019) ที่ได้แสดงทัศนะว่าการนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นนับเป็นเรื่องใกล้ตัวของผู้เรียน เนื้อเรื่องไม่ซับซ้อนใช้ภาษาได้เข้าใจ และการสอนเนื้อหาไม่ได้เป็นวรรณคดีในบทเรียนที่มีเนื้อหายาวและมีคำศัพท์ยากทำให้ผู้เรียนสนใจเรื่องราวของวรรณกรรมท้องถิ่นจนสามารถเข้าใจเรื่องได้จึงส่งผลต่อพัฒนาการที่ดีขึ้นของผู้เรียน

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$ และ $S.D. = 0.65$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีความเป็นระบบ ไม่ซับซ้อน ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย และสามารถปฏิบัติตามได้ และกิจกรรมการเรียนรู้ก็สามารถพัฒนาผู้เรียนสู่เป้าหมายของการเรียนได้ นั่นคือ สามารถทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านจับใจความที่สูงขึ้น ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บางกระบวนการผู้วิจัยอาจจะกำหนดเวลาให้ผู้เรียนน้อยเกินไป

หรือไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน แต่ทั้งนี้ก็มีเหตุผลบางประการ มาจากการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์โควิดที่มีเรื่องของการปรับลดเวลาเรียนลงในบางช่วงจึงอาจจะมีผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมในบางกระบวนการนั่นเอง ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตว่าหากนำรูปแบบการสอนดังกล่าวไปใช้ในครั้งต่อไป ผู้สอนควรแบ่งสรรเวลาให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนในการพัฒนาทักษะด้านนั้น ๆ แต่ทั้งนี้ ผลเฉลี่ยความพึงพอใจในภาพรวมก็อยู่ในระดับดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chotthanakij, S. (2018) ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความภาษาไทยโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการดังกล่าวมีค่าความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิค 5W1H โดยใช้บทอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นสามารถใช้ในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้เรียนยังมีความพึงพอใจในรูปแบบวิธีการสอนดังกล่าวอยู่ในระดับมากนั้นหมายความว่า หากผู้เรียนมีความพึงพอใจพร้อมที่จะเปิดรับวิธีการสอนนี้ก็จะยิ่งทำให้การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้การนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาใช้เป็นบทอ่านในการพัฒนาความสามารถยังช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่นตนเองได้อีกเช่นกัน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า องค์ความรู้นี้จะเป็แนวทางแก่ผู้สนใจและเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการต่อไป

References

- Chotthanakij, S. (2018). *Development of a Thai reading comprehension activity series by using the SQ4R reading teaching method and the peer-to-peer technique for Mathayom Suksa 1 students*. Master of Education Thesis. Chon Buri: Burapha University.
- Fuengfu, D. (2017). *Development of a reading comprehension activity series using 5W1H technique to promote reading in Thai subject groups of Prathom Suksa 6 students*. Master of Education Thesis. Bangkok: Dhurakij Pundit University.
- Homfung, Ch. (2017). Developing a Thai language learning management approach using local literature as a base, in conjunction with proactive learning, to promote learners' abilities in the 21st century. *Veridian E-Journal, Slipakorn University*, 10(3), 332-346.
- Kaewkam, K. (2013). *Comparison of reading comprehension achievement of Mathayom Suksa 1 students who used the learning management of SQ4R teaching method, and the normal teaching method*. Master of Education Thesis. Nakhon Pathom: Silpakorn University.

- Kipling, R. (1912). *“Just so stories: The Elephant’s Child”*. United States (Garden city N.Y.): The Country Life press.
- Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum of 2008*. Bangkok: Khurusapha Lat Phrao Printing
- Mulkham, S. (2004). *Synthetic teaching strategies*. Bangkok: Parbpim Printing.
- Munsetwit, S. (1999). *Principles and methods of teaching how to read Thai*. Bangkok: Thai Watana Panich Press. (in Thai)
- Pauk, W. (1984). The New SQ4R. *Journal Reading World*, 23(3). 274-275.
- Pramotephan, R., & Daengsuwan, S. (2018). *The development of a reading comprehension skill exercise using 5W1H technique for Mathayom Suksa 2 students at Srinakhon Foundation School, Hat Yai District, Songkhla Province*. The 10th National and International Hat Yai Academic Conference, 12 - 13 July 2019 at the meeting room of the Faculty of Business Administration Building, Hat Yai University: Songkhla.
- Rinsompan, S. (2019). *Development of critical reading abilities of Mathayom Suksa 3 students by applying a teaching model of Thai literature of the Four Noble Truths to local literature*. Master of Education Thesis. Nakhon Pathom: Silpakorn University.

- Ritdej, P. (2016). *Education Innovation in teaching Thai language*.
Maha Sarakham: Apichart Printing.
- Robinson, F. P. (1961). *Effective Study*. New York: Harper &
Brothers.
- Sawasdikul, S. (2011). *Creation of a reading comprehension
instruction set using SQ4R method for Mathayom Suksa
4 students*. Master of Education Thesis. Songkhla: Thaksin
University.
- Sinthaphanon, S. (2011). *Teaching methods, in line with
educational reforms, for youth quality development*.
Bangkok: Technique Printing.

ผู้เขียน

ยุทธิชัย อูปการดี

นิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Email: yutthichai5119@gmail.com

อาจารย์ ดร.ศิลป์ชัย สุวรรณมณี

อาจารย์ประจำสาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

The Use of English Reading Strategies of Thai Engineering Undergraduate Students for Reading Comprehension

การใช้กลยุทธ์การอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา

ระดับอุดมศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์

สำหรับการอ่านเพื่อความเข้าใจ

Wattanasak Fuengbangluang and Virata Panjanon
Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Received: March 21, 2022

Revised: May 22, 2022

Accepted: May 25, 2022

Abstract

The objective of the study was to investigate how the student participants used their English reading strategies. The Survey of Reading Strategies (SORS) originally developed by Mokhtari and Sheorey (2002) was adapted and then distributed to 41 fourth-year Industrial and Civil Engineering undergraduate students who took English for Communication in the second semester of academic year 2021 at the public university in Thailand. Also, the analyses of the textbook and the lesson plan were used to provide the complementary information. The findings showed that the student participants rated their reading strategies under the three main categories: problem-solving (PROB), global (GLOB), and support (SUP) at the low level. It indicates the limitations on the use of the English reading strategies. Lastly, the set of the English reading instruction was suggested based on the theory of the compensatory reading model. Recommendations for future research were discussed.

Keywords

English reading strategies, Thai engineering undergraduate students, reading comprehension

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ สํารวจการใช้กลยุทธ์การอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง แบบสํารวจการใช้กลยุทธ์การอ่านซึ่งพัฒนาโดย Mokhtari และ Sheorey (2002) ได้มีการประยุกต์ใช้และเก็บข้อมูลจากนักศึกษาระดับอุดมศึกษาสาขาวิศวกรรมอุตสาหการและวิศวกรรมโยธา ชั้นปีที่ 4 จำนวน 41 คน ในวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารภาคการศึกษาที่ 2 ประจำปีการศึกษาที่ 2564 ณ มหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในประเทศไทย รวมทั้ง มีการวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนและแผนการสอนเพื่ออธิบายข้อมูลประกอบ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาประเมินการใช้กลยุทธ์การอ่านในด้านต่าง ๆ จากใน 3 หัวข้อหลัก ได้แก่ การแก้ปัญหา การใช้แบบองค์รวม และการใช้เพื่อสนับสนุนอยู่ในระดับน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดในการใช้ กลยุทธ์การอ่าน สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยได้เสนอการสอนอ่านโดยอิงจากกระบวนการอ่านแบบชดเชยและยังได้แนะนำประเด็นสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

คำสำคัญ

กลยุทธ์การอ่านภาษาอังกฤษ, นักศึกษาระดับอุดมศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์, การอ่านเพื่อความเข้าใจ

Introduction

With regard to the preliminary English reading difficulties of Thai engineering undergraduate students at the research setting, it was found that some of them tended to read without patterns in relation to reading processes. For example, they read without having purpose in mind, read every sentence in a paragraph, and read word-by-word. It led to a slow reading rate. Also, they could understand the meaning of word, but they could not interpret the meaning of sentence or the idea of entire paragraph.

According to the theory, second-language (L2) reading comprehension is built on the interplay of complex variables¹. The threshold hypothesis has captured the different characteristics of L2 individual readers. First, to go through L2 reading developmental processes, L2 readers should attain a basic level of L2 reading literacy. That is, they have an awareness of L2 language variables pertinent to reading. For example, word recognition ability, vocabulary and structure knowledge, discourse, content background knowledge, strategy, and metacognitive² knowledge (Grabe, 1991). Second, first-language (L1) reading literacy alone cannot fully support successful L2 reading. Rather, L1 is believed to facilitate the acquisition of L2 reading in terms of word-recognition and grammatical knowledge. Third, there is a relationship between L1 and L2 reading literacy in guiding L2 readers to make use of appropriate reading strategies, such as regulating language learning and transferring cognitive ability (Bunch, Walqui, & Pearson, 2014; Grabe, 2002).

¹ The word “variables” are used in Bernhardt (2005), (2011) and McNeil (2012). They refer to L1-L2 language components and language skills which are involved in L2 reading. Still, some of them need a further research.

² Attempt to regulate own reading in order to process information

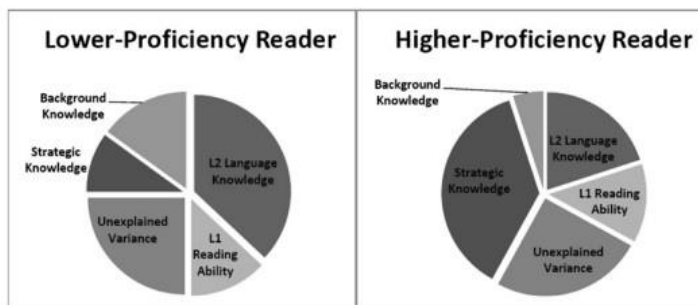

Figure 1: Predicting the relative contributions of L2 language knowledge, L1 reading ability, strategic knowledge, and background knowledge to L2 reading.

As shown in Figure 1, McNeil's (2012) L2 reading model, a refinement of Bernhardt (2005), focuses directly on high and low-reading proficiency of L2 readers. L2 readers with different levels of reading proficiency perform L2 reading differently. This is because they have different amounts of background knowledge, strategic knowledge, L2 language knowledge, L1 reading ability, and unexplained variance.

Background knowledge is thought to help build better L2 reading comprehension. Bunch, Walqui, and Pearson (2014) stated that texts “do not exhibit difficulty by themselves: it is a matter of who readers are and what they bring to reading tasks; what the broader environment factors and sociocultural content entail” (p. 552). To be more specific, L2 reading is tied to a recall ability (transferring between L1 and L2 reading processes) (Lems, Miller, & Sora, 2009) because they can integrate and relate both background knowledge and relevant variables to comprehend different types of reading texts (Aukerman et al., 2015).

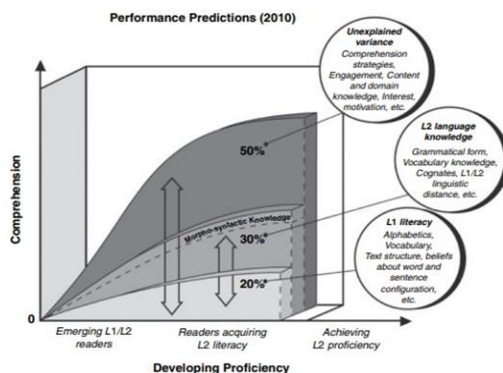

Figure 2: A compensatory model of second-language reading (revised).

As seen in Figure 2, Fuengbangluang and Panjanon (2021) and Fuengbangluang (2021) found that Bernhardt's (2005) and (2011) compensatory reading model is the promising model to be used in an English as a foreign language (EFL) context. This is because it is developed to describe that the patterns of L2 reading are unpredictable. That is, L2 readers do not always follow top-down and bottom-up processes. Thus, this model resides on the nature of L2 reading which relies heavily on availability of multiple information sources to buttress language deficiencies to comprehend reading texts meaningfully.

However, little attention is paid to the combination of relevant theories to design a L2 reading model for a local use. To design a suitable L2 reading model, the suggesting second-language reading model based on the theories of the compensatory reading and previous studies is discussed in Figure 3.

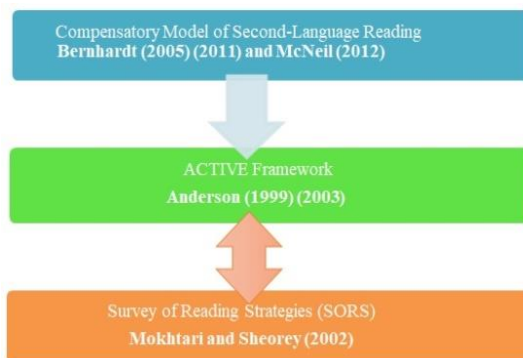

Figure 3: Suggesting second-language reading model for classroom adaptation.

As shown in Figure 3, the discrete concepts relevant to L2 reading are analysed and applied together to design the concrete L2 reading model as the guideline for L2 reading instruction. First, when designing L2 reading instruction, EFL teachers can prepare in-class exercise, activity, or task which allow for picking up a larger domain of language sources. Second, language acquisition can be reinforced by designing reading strategies through the instructional practices based on ACTIVE framework (Anderson, 1999, 2003) and metacognitive reading pertinent to the Survey of Reading Strategies (SORS) (Mokhtari & Sheorey, 2002). The framework includes activating prior knowledge, cultivating vocabulary, teaching for comprehension, increasing reading rate, verifying reading strategies, and evaluating process. Third, EFL teachers can ask their students as L2 readers to report the reading strategies by completing the SORS. All of the processes from steps 1 to 3 can be repeated (Fuengbangluang, 2021).

This present study aimed to investigate how the fourth-year undergraduate engineering students who were non-language major students used their English reading strategies. Information obtained could provide for the English reading instruction.

Research Question

How do Thai engineering undergraduate student participants use their English reading strategies?

Literature Review

This section will discuss L2 reading instruction and previous studies.

1. L2 Reading Instruction

Meaningful reading comprehension requires the developmental processes of L1-L2 and relevant language sources, so L2 readers need the reading strategies which involve the reading processes and language sources to guide them through the systematic patterns of reading (e.g., Bunch, Walqui, & Pearson, 2014; Grabe, 1991; Lems, Miller, & Sora, 2009). Based on the intensive review of L1-L2 reading research, L2 reading instruction was developed by Grabe (2009). See Table 1.

Table 1 L2 Reading Instruction based on L1 and L2 Reading Research

The ability to:

- decode graphic forms for efficient word recognition
- access the meanings of a large number of word
- draw the meaning from phrase-and clause-level grammatical
- combine clause-level meanings to build a larger network of meaning relations (how readers comprehend the text)
- recognize discourse-level relationships and use this information to build and support comprehension
- use reading strategies with more difficult texts and for a range of academic reading tasks

Table 1 L2 Reading Instruction based on L1 and L2
Reading Research (cont.)

The ability to:

- set goals for reading and adjust them as needed
- use inferences of various types and to monitor comprehension in line with reading goals
- draw on prior knowledge as appropriate
- evaluate, integrate, and synthesize information from a text to form a situation model of comprehension (how readers interpret the text)
- maintain these processes fluently for an extended period of time

The motivation to:

- persist in reading and to use the text information appropriate in line with reader goals

Relating to this, the Survey of Reading Strategies (SORS) was developed Mokhtari & Sheorey, 2002). It is the self-report survey which is used to provide for the descriptive information. It paid much attention to the close nature of L2 reading as tabulated in Table 1 under the three main categories: global reading (GLOB), problem solving (PROB), and support strategies (SUP).

GLOB guides L2 readers to monitoring and managing reading at a time; for example, setting reading purposes.

PROB guides L2 readers to using L1-L2 language knowledge to overcome language deficiencies, like unknown word and insufficient background knowledge. It also guides L2 readers to going through text organization.

SUP supports L2 readers by using reading literacy; for example, taking notes, underlining text.

Moreover, a set of L2 reading instruction was suggested based on the theory of the compensatory model as suggested by Bernhardt (2011). There are four suggestions.

First, a retrospective, its conceptualization resides on the Recall Protocol Procedure. After reading, L2 readers are asked to recall and reconstruct texts by writing a paragraph in L2 or L1. In the light of language acquisition and language use, EFL teachers can

check the extent to which those language processing facilitates L2 readers to comprehend reading texts and also check the extent to which language processing that they need for particular to make them more learnable and understandable.

Second, a focus on recent writings, it focuses on instructional design which pays great importance on preparing for higher-level processes by promoting on automaticity. That is, L2 readers revisit their writings so as to formulate ideas by integrating all language knowledge and skills in L2-L1.

Third, illustrating compensation, it involves organizing of reading texts, especially vocabulary section. It should be designed to guide L2 readers to drawing inferences or guessing unknown words and to guide them to processing reading texts as a paragraph level, not rely on a single word.

Fourth, toward reader independence, it relates to enabling L2 readers to be independent readers. For instance, it places emphasis on instructional practices by letting L2 readers to make the most use of L2 grammatical strengths, L2 vocabulary knowledge, L1 literacy knowledge transfer, and background knowledge of local content to assist own independent reading.

In the present study, Bernhardt's (2011) four suggestions were used to provide the set of English reading instruction based on the research results. It was used for two reasons. First, it resides on the idea that the patterns of L2 reading are unpredictable. So, it relies heavily on the nature of L2 reading by focusing on the L1 reading literacy, L2 language knowledge, and background knowledge. L2 readers can pick up multiple language sources from those sources to compensate for language deficiencies while reading. Second, it offers the comprehensive suggestion for designing L2 reading instruction.

2. Previous Studies

Some previous studies conducted in Thai universities were randomly selected from databases and analyzed based on their main finding, conclusion, or suggestion according to Fraenkel, Wallen, and Hyun's (2011) suggestion so as to report the use of reading strategies.

Chemistry-major students used the global reading (GLOB) technique the most. For example, they used context clues, like discourse and syntax (Phonhan, 2017). Also, the support reading (SUP) technique was used the most among the undergraduate students who took English as a Specific Purposes (Suwannaprut & Siriwan 2020). Similarly, the undergraduate students who majored in science discipline had a limitation on English vocabulary knowledge. They tended to rely on this technique because it helped them overcome this reading difficulty (Seangpakdeejit, Muangkote, Chaisiri, & Maneekanon, 2020; Torudom & Tarlor, 2017).

English-major undergraduate students used the problem-solving (PROB) technique the most (Rupsong & Saitakham, 2020), such as planning for reading, monitoring, and checking reading comprehension (Vongkrahchang & Chinwonno, 2016; Khamkhong 2017; Chanprasert, 2018).

With an attempt to improve the undergraduate students' L2 reading ability, previous studies suggested that a set of reading instruction for local use should be made available (Khamkhong, 2017; Seangpakdeejit, Muangkote, Chaisiri, & Maneekanon, 2020; Suwannaprut & Siriwan, 2020; Torudom & Taylor, 2017).

Therefore, the present study was conducted to reveal how the student participants used their English reading strategies.

Methodology

1. Research Design

To triangulate the data, the quantitative and qualitative research were employed in the present study.

The quantitative research is a process of collecting and analyzing individuals' behaviors. It yields the numerical data. In this study, the Survey of Reading Strategies (SORS) was used to investigate the student participants' use of English reading strategies.

The qualitative research is an approach which gains deep understanding of the phenomena. It provides the descriptive data. Then the textbook and the lesson plan were analyzed to provide the complementary information (Creswell, 2003).

2. Participants

To report the use of the English reading strategies, entire undergraduate engineering students (N = 60) who took English for Communication from three classes in the second semester of academic 2021 were selected based on the purposive sampling technique. They were selected for two reasons. First, as discussed in the Introduction Section, they failed to use appropriate English reading strategies. Second, they were non-language major students who are prepared for reading English for academic purposes. As a result, the findings could be generalizable in the local context and other comparable contexts. Then they were recruited again based on the sampling random method (Cohen, Manion, Morrison, & 2018). That is, their fields of study (Mechatronics Engineering, Industrial Engineering, and Civil Engineering) were listed and drawn. Therefore, 41 fourth-year students from Industrial Engineering and Civil Engineering at a public university in Thailand were selected.

They were asked to complete the survey online because they studied online during the coronavirus disease (COVID-19).

3. Characteristics of the Public University

It is a government university where the main campus is located in an outskirts of Bangkok, Thailand. The educational main aim is to offer higher vocational educational based on science and technology to all students. It provides both undergraduate and graduate programs. In particular, there are a variety of undergraduate programs, such as engineering, industry and technology, and business administration.

4. Research Instruments

Two research instruments were employed in the study.

First, the 3 Point Likert scale Survey of Reading Strategies (SORS) originally developed by Mokhtari and Sheorey (2002) was used to ask the student participants to report their use of reading strategies. It is a self-report survey. The Thai version of the self-report survey with 30 statements under three main categories: global

reading (GLOB), problem-solving (PROB), and support strategies (SUP) was used (Nuwee, 2010).

GLOB refers to strategies which help monitor and manage reading texts.

PROB refers to strategies which guide how to overcoming reading difficulties while reading.

SUP refers to strategies which help re-check understanding while reading.

Table 2 presents the three main reading strategies with their relevant items.

Table 2 Items of Reading Strategies in the Self-Report Survey

Reading Strategies	Statement Items
GLOB	1, 3, 4, 6, 8, 12, 15, 17, 20, 21, 23, 24, 27
PROB	7, 9, 11, 14, 16, 19, 25, 28
SUP	2, 5, 10, 13, 18, 22, 26, 29, 30

Moreover, the self-report survey is assured that it is still practical to be used (Mokhtari, Dimitrov, & Reichard, 2018).

The self-report survey consisted of two parts. Part I elucidated the demographic information of the participants: gender, field of study, and grade point average (GPA). Part II comprised 30 statements asking about the English reading strategies as shown in Table 2.

The Thai version of the self-report survey was used as the research instrument. To calculate the reliability of the self-report survey's items, the pilot study was conducted with 30 undergraduate students. It revealed 0.86 for the acceptable reliability coefficient for the overall reliability of items (Suwannaprut & Siriwan, 2020). Altogether, the self-report survey's items were piloted with 15 engineering undergraduate students. It revealed 0.81, 0.85, and 0.83 for the reliability of the items under the three main categories GLOB, PROB, and SUP respectively (Phonhan, 2017). Hence, it was reliable to use as the research instrument in the present study.

In this present study, it revealed 0.89 for the overall reliability of the items.

Second, to clarify the main points the student participants made about their use of reading strategies, analyses of the textbook and the lesson plan were used in this study (Singh, 2006).

The overview of the textbook and the lesson plan is given below.

The textbook in use is a commercial material. It is designed for B1 level according to Common European Framework of Reference for Languages (CEFRL). Students can listen, speak, negotiate, read, and write related to routine life, such as, education, personal stories, and world. It was placed as a core material for English for Communication subject.

In the lesson plan, there were nine units selected from the textbook. The instructional time was allocated for three hours per week/unit. Each unit was designed for grammar, vocabulary, functional language, listening, reading and writing, and speaking.

5. Data Collection

The data collection procedures entailed the following steps.

First, the researchers sought a formal permission from the head of the English Program at a public university to conduct the study.

Second, before administering the survey through two online classes, the student participants were informed about the study objective. Then they were asked for the voluntary participants. Altogether, all of them were informed that (a) their personal information (name, field of study, grade point average (GPA)) was kept confidential, (b) their participation would not affect their scores in any subjects, and (c) they could withdraw their participation anytime, if they felt unpleasant. On February 2022 (one month before the end of the second semester), they were asked to complete the survey online. They used appropriately 15 minutes to complete it.

Third, quantitative data from the self-report survey were analysed. Then qualitative data from analyses of the textbook and the lesson plan were done. Further clarification regarding the main points was re-checked by the student participants.

6. Data Analysis

Descriptive statistics were used to analyze the quantitative data. The background information of the participants was analyzed by frequency and percentage. The survey items were analyzed by using Commercial Statistical Package for the Social Science (SPSS) based on the levels of interpretation in Table 3. The standard for interpretation is based on Mokhtari and Sheorey (2002) as tabulated below.

Table 3 Levels of Interpretation of the Survey Items' Interpretation

Range of Scores	Levels
3.5 - 5.00	High
2.5 - 3.49	Moderate
2.49 - 1.00	Low

Qualitative data from analyses of the textbook and the lesson plan were done by a content analysis. The researchers assessed the sequences and details of the instructional contents in the lesson plan. Then the researchers assessed the textbook and took some of the instructional contents to illustrate as examples in the result section to show how the student participants were asked to use the English reading strategies.

Results and Discussion

This section reports and discusses the obtained results according to the research question.

Table 4 Percentages of Demographic Information of the Participants

Participants	n	Percentage
Gender		
Male	20	48.8
Female	21	51.2
Total	41	100
Field of Study		
Industrial Engineering	22	53.7
Civil Engineering	19	46.3
Total	41	100
Grade Point Average (GPA)		
3.00-4.00	6	14.6
2.00-2.99	34	83
1.00-1.99	1	2.4
Total	41	100

Table 4 shows the percentages of demographic information of the respondents. Of 41, 21 (51.2%) were female and 20 (48.8%) were male. The majority of the respondents (53.7%) majored in Industrial Engineering. Overall, 41 respondents showed an average level of GPA.

The overall sum of means and standard deviations are discussed in the chronological order below.

Table 5 Sum of Means and Standard Deviations on Reading Strategies

Strategy Categories	Mean	SD	Level
Problem-solving (PROB)	2.38	.33	Low
Global (GLOB)	2.38	.30	Low
Support (SUP)	2.37	.35	Low

Table 5 summarizes the respondents' ratings on the statements related to the English reading strategies. Overall, all of the three main categories received a low level, indicating a limited use of reading strategies for reading comprehension.

The levels of the student participants' ratings are tabulated below.

Table 6 Problem-solving Strategy (PROB)

Strategy Categories	Mean	SD	Level
7. I read slowly and carefully to make sure I understand what I am reading.	2.66	.53	Moderate
28. When I read, I guess the meaning of unknown words or phrases.	2.44	.67	Low
25. When the text becomes difficult, I reread it to increase my understanding.	2.44	.59	Low
16. I stop from time to time and think about what I am reading.	2.44	.55	Low
14. When the text becomes difficulty, I pay closer attention to what I am reading.	2.37	.58	Low
9. I try to get back on track when I lose my concentration.	2.34	.65	Low
19. I try to picture or visualize information to help remember what I read.	2.27	.63	Low
11. I adjust my reading speed according to what I am reading.	2.15	.65	Low
Total	2.38	.33	Low

Table 6 displays the respondents' ratings their English reading strategy under the PROB. The statements related to *changing reading rate to make sure understanding, guessing the unknown*

words or phrases, rereading when facing difficulty, and stopping and thinking about what have been read received a relatively low level, whereas the statements relating to *picturing or visualizing information to help remember* and *adjusting the speed according to reading text* received the lowest level.

Table 7 Global Reading Strategy (GLOB)

Strategy Categories	Mean	SD	Level
3. I think about what I know to help me understand what I read.	2.66	.48	Moderate
24. I try to guess what the content of the text is about when I read.	2.56	.59	Moderate
15. I use tables, figures, and pictures accompanying the text to increase my understanding.	2.49	.63	Low
4. I take an overall view of the text to see what it is about before reading it.	2.49	.55	Low
23. I check my understanding when I come across new information.	2.46	.50	Low
27. I check to see if my guesses about the text are right or wrong.	2.44	.67	Low
1. I have a purpose in mind when I read.	2.37	.53	Low
6. I think about whether the content of the text fits my reading purpose.	2.32	.65	Low
17. I use context clues to help me better understand what I am reading.	2.32	.65	Low
12. When reading, I decide what to read closely and what to ignore.	2.32	.52	Low
20. I use typographical features like bold face and italics to identify key information.	2.29	.60	Low
21. I critically analyse and evaluate the information presented in the text.	2.20	.55	Low
8. I review the text first by noting its characteristics, like length and organization.	2.15	.57	Low
Total	2.38	.30	Low

Table 7 displays the respondents' ratings their English reading strategy under the GLOB. The statements related to *thinking about what they know when reading, guessing information relevant to the text, using tables, figures, pictures to increase understanding, taking an overall view of the text before reading, and checking understanding when coming across new information* received a relatively low level, while the statement related to *reviewing text organization* received the lowest level.

Table 8 Support Strategy (SUP)

Strategy Categories	Mean	SD	Level
29. When reading, I translate from English into Thai.	2.59	.54	Moderate
13. I use reference materials (e.g. a dictionary) to help me understand what I read.	2.51	.77	Moderate
10. I underline or circle information in the text to help me remember it.	2.46	.67	Low
30. When reading, I think about information in both in English and in Thai.	2.46	.55	Low
18. I paraphrase (restate ideas in my own word) to better understand what I read.	2.39	.58	Low
26. I ask myself questions that I'd like to have answered in the text.	2.32	.61	Low
22. I go back and forth in the text to find relationships among the ideas in it.	2.29	.55	Low
2. I take notes while reading to help myself understand what I read.	2.27	.62	Low
5. When the text becomes difficult, I read aloud to help myself understand what I read.	2.07	.81	Low
Total	2.37	.35	Low

Table 8 displays the respondents' ratings their English reading strategy under the SUP, the statements related to *translating from English into Thai, using reference materials, underlining or circling information, thinking about information in Thai and English, and paraphrasing for better understanding* received a

relatively low level; however, the statement related to *reading aloud when facing difficulty* received the lowest level.

To complement the quantitative data, the qualitative data were then discussed to provide examples of how the student participants were asked to use their English reading strategies in the classes.

As for the PROB and the SUP, they require the student participants to use L1-L2 language knowledge to understand reading texts. In using language knowledge, the reading section in Unit 5 asked the student participants to read short paragraphs about seven wonders of the natural world. Each paragraph included pictures of each place. There were additional sentences which the student participants needed to table and match the correct name with the correct place. Also, the reading section in Unit 1 let the student participants to read a long passage with six paragraphs about benefits of game. Then they had to answer the questions from the passage about the benefits of game in terms of cognitive skills, social skills, and physical skills.

As for the GLOB, it requires the student participants to use inherent L1-L2 reading literacy. In using reading literacy, the reading comprehension sections feature both controlled responses, such as multiple-choice, matching, and gap-filling and constructed responses, such as information transfer (comprehension headings and infer messages) and short-answer comprehension (graphic). These kinds of reading exercises allow the student participants to internalize or absorb the language inputs to learn language. For example, Unit 2 (Reading section), after reading five paragraphs about emphasising experiences, the student participants were asked to number the five restated sentences in the correct time order. In addition, Unit 4 (Reading section), after reading an interview about the life of an astronaut, the student participants were asked to read the restated phrases and select only 4 from 6 things which were done by the astronaut.

In sum, all three categories PROB, GLOB, and SUP were rated at the low level. The student participants had the limitation on using English reading strategies. On closer scrutiny of the research results, the limitations were due to the level of their English linguistic knowledge and the reading literacy as discussed below.

First, the findings revealed that the student participants minimally used reading strategies under the problem-solving and support strategy. These strategies require English knowledge, such as word-recognition, sentence structure, and grammar so as to direct and re-check their reading. In this study, the student participants were non-language major students, so they might have the limited language knowledge. This led to neglecting to use these strategies as much as possible. The result was in line with Seangpakdeejit, Muangkote, Chaisiri, and Maneekanon (2020) and Torudom and Taylor (2017) in that the undergraduate students who majored in science had limited vocabulary knowledge which directly affected making use reading strategies, like picking up the L2 language sources to compensate for any deficiencies. Theoretically, the reading patterns of L2 readers are unpredictable. They pick up multiple-language sources to relate and connect them with reading texts. L2 reading is dependent on transferring and recalling both L1 and L2 linguistic elements and world knowledge. For instance, while reading, L2 readers can transfer the structure-build ability, word-recognition, world issue to facilitate a sentence or a paragraph reading (Bernhardt, 2005, 2011; Bunch, Walqui, & Pearson, 2014; Lems, Miller, & Sora, 2009).

Second, the findings also revealed that the student participants minimally used the reading strategies under the global strategy. This strategy relies on the reading literacy both L1 and L2 to help them monitor and manage reading. Low level of reading literacy can account for the imitation on using this reading strategy. The result corresponded with Phonhan (2017) in that chemistry-major undergraduate students tended to use the context clues (e.g., syntax and discourse). Knowledge of syntax and discourse are shared between languages. Theoretically, L1 reading literacy is a developmental stage in acquiring and facilitating L2 reading (McNeil, 2012).

Set of the English Reading Instruction

Based on the research results, the set of the English reading instruction according to the theory of the compensatory reading is suggested below.

- designing in-class exercise, activity, or task which could reflect the extent to which the availability stored in the undergraduate students' brain,
- designing instructional practices which allow the undergraduate students to make the most use of L1-L2 linguistics elements and background knowledge,
- designing instructional practices which reinforce working memory (e.g., information transfer),
- guiding the undergraduate students to acquiring more about content background knowledge before reading, and
- guiding the undergraduate students to applying the appropriate reading strategies to their own reading contexts.

Recommendations for Future Research

A subsequent research should include EFL teachers. They can voice their teaching of English reading.

Moreover, a future research can adapt the set of English reading instruction so as to assess the extent to which it is helpful for improving undergraduate students' reading proficiency.

Conclusion

L2 reading has shifted its focus in studying and understanding the mental abilities and the availability stored in individuals rather than language sources. In particular, L2 reading comprehension not only requires L2 linguistic knowledge, but also involves L1 reading literacy and L1 background knowledge.

The quantitative and qualitative research were undertaken with an aim at reporting how the 41 fourth-year student participants, who were Industrial and Civil Engineering undergraduate students from English for Communication in the second semester of academic year 2021 at the public university in Thailand, used their English reading strategies. The findings revealed that the student participants

showed the low level of the use of the English reading strategies in all aspects under the three main categories: problem-solving (PROB), global (GLOB), and support (SUP). These limitations might be due to their level of English linguistic knowledge and reading literacy. Based on the findings, the set of English reading instruction should focus on developing the instructional contents in relation to the local undergraduate students' characteristics.

A future research should include EFL teachers in order to study their voices of English reading teaching. An adaptation of the set of the English reading instruction is recommended.

Acknowledgements

I would like to thank Rajamangala University of Technology Rattanakosin for research support.

References

- Anderson, N. J. (1999). *Exploring second language reading: Issues and strategies*. Boston, MA: Heinle & Heinle.
- Anderson, N. J. (2003). Reading. In D. Nunan (Ed), *Practical English language teaching* (pp. 67-86). New York: McGraw-Hill Publishers.
- Aukerman, M., Brown, R., Mokhtari, K., Valencia, S., & Palincsar, A. (2015). Examining the relative contributions of content knowledge and strategic processing to comprehension. *Literacy Research: Theory, Method, and Practice*, 64(1), 73–91.
- Bernhardt, E. B. (2005). Progress and procrastination in second language reading. *Annual Review of Applied Linguistics*, 25, 133-150.
- Bernhardt, E. B. (2011). *Understanding advanced second-language reading*. London: Routledge.
- Bunch, G. C., Walqui, A., & Pearson, P. D. (2014). Complex text and new common standards in the United States: Pedagogical implications for English learners. *Tesol Q*, 48(3), 533–559.

- Chanprasert, V. (2018). Metacognitive reading strategies to improve reading comprehension and performance. *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences*, 13(2), 94-105.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). London: Routledge.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, London: SAGA Publications.
- Fraenkel, J., Wallen, N., & Hyun, H. (2011). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). New York: McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages.
- Fuengbangluang, W. (2021). Suggesting second-language reading model for EFL university students' reading comprehension. *The Liberal Arts Journal, Mahidol University*, 4(2), 358-375.
- Fuengbangluang, W., & Panjanon, V. (2021). *Broadening the scope of the compensatory models used in second-language reading for reading comprehension*. Proceedings of the 5th National Conference on Liberal Arts in Digital Era: Integrated Liberal Arts for Career Preparation (pp. 49-57). Nakhon Pathom: Thailand: Mahidol University.
- Grabe, W. (1991). Current development in second language reading research. *TESOL Quarterly*, 25(3), 375-406.
- Grabe, W. (2002). Reading in a second language. In Kaplan, R. B. *The Oxford Handbook of Applied Linguistics* (pp. 60-72). Oxford: Oxford University Press.
- Grabe, W. (2009). *Reading in a second language: Moving from theory to practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Khamkhong, S. (2017). Assessing English L2 reading comprehension in Thai EFL learners: The correlations between literal, interpretative and critical comprehension skills. *New Trends and Issues Proceedings on Humanities and Social Sciences* 4(1), 181-187.

- Lems, K., Miller, L. D., & Soro, T. M. (2009). *Teaching reading to English language learners: Insights from linguistics*. New York: Guilford Press.
- McNeil, L. (2012). Extending the compensatory model of second language reading. *System*, 40(1), 64-76.
- Mokhtari, K., Dimitrov, D. M., & Reichard, C. A. (2018). Revising the metacognitive awareness of reading strategies inventory (MARSII) and testing for factorial invariance. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 8(2), 219-246.
- Mokhtari, K., & Sheorey, R. (2002). Measuring ESL students' awareness of reading strategies. *Journal of Development Education*, 25(3), 2-11.
- Nuwee, C. (2010). Reading strategies and factors affecting the use of such strategies of Thai EFL English majors enrolled in public and private universities in the Bangkok metropolitan area. Accessed 22 September 2021 at https://scholar.utcc.ac.th/bitstream/6626976254/594/3/1721_fulltext.pdf
- Phonhan, P. (2017). Academic English reading strategies employed by Thai chemistry students at undergraduate level with different reading proficiency. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 33(1), 1-12.
- Rupsong, S., & Saitakham, K. (2020). The reading strategies employed by Thai EFL university students majoring in English. *Southeast Bangkok Journal*, 6(2), 45-55.
- Suwannaprut, T., & Siriwan, A. (2020). Reading abilities and online reading strategies of undergraduates enrolled in English for skills development course. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Science)*, 10(2), 194-210.
- Seangpakdeejit, R., Muangkote, C. M., Chaisiri, P., & Maneekanon, O. (2020). A Qualitative research: Reading strategies in English academic reading. *Journal of Humanities and Social Sciences Loei Rajabhat University*, 1(2), 33-51.
- Singh, Y. K. (2006). *Fundamental of research methodology and statistics*. New Delhi: New Age International.

- Torudom, K., & Taylor, P. (2017). An investigation of reading attitudes, motivation and reading anxiety of EFL undergraduate students. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 10(2), 47-70.
- Vongkrahchang, S., & Chinwonno, A. (2016). Effects of personal intelligence reading instruction on personal intelligence profiles of Thai university students. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 37(1), 7-14.

Authors

Wattanasak Fuengbangluang

General Education-Foreign Language (English), Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: Wattanasak.fue@rmutr.ac.th

Virata Panjanon

General Education-Foreign Language (English), Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: Virata.pan@rmutr.ac.th

สิ่งสามัญอันไร้ค่าในลานวัฒนธรรมอุรักลาโวจ
บ้านสังกาอู จ.กระบี่

**Useless Normality in Urak Lavoj Culture at
Ban Sangka U, Krabi Province**

วีรพันธ์ ดำรงสกุล¹ และ พิไลรัตน์ ศรีวิเชียรอำไพ²

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล¹

สำนักศึกษาทั่วไป คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน²

Received: April 30, 2022

Revised: June 17, 2022

Accepted: June 20, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการนิยามตัวตนผ่านแหล่งเรียนรู้อุรักลาโวจที่แตกต่างไปจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในสังคมไทย พบว่าการจัดแสดง “วิถีอุรักลาโวจ” ด้วยวัตถุทางวัฒนธรรมที่หมดบทบาทหน้าที่การใช้งานของเครื่องมือดักสัตว์น้ำ “บูบู” นับเป็นจุดเริ่มต้นในการเชื่อมร้อยเรื่องราวตัวตนว่า เขาคือใครและดำรงอยู่อย่างไรท่ามกลางความทันสมัยที่เข้ามาสู่ชุมชน แม้ว่าของจัดแสดงเหล่านั้นเป็นสิ่งสามัญธรรมดาที่ดูไร้ค่าในการใช้งานแต่เต็มเปี่ยมไปด้วยเรื่องราววิถีการดำเนินชีวิตของอุรักลาโวจผ่านกาลเวลานอกเหนือจากนั้นยังเชื่อมร้อยพลังชุมชนในทุกวัยที่ได้ช่วยกันสร้างสรรค์แหล่งเรียนรู้ขึ้นมา ด้วยศักยภาพที่พวกเขามีอย่างเต็มเปี่ยมทั้งพลังกาย พลังใจ

และพลังสร้างสรรค์ สุดท้ายผู้เขียนต้องการพิสูจน์ว่า การสร้างเรื่องราวในการจัดแสดงนั้นควรมาจากการสะสมของหรือไม่ ซึ่งที่จริงแล้วขึ้นกับบริบทการดำเนินชีวิตในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้เพราะอุรากลาวโจยไม่มีวัฒนธรรมการสะสมเหมือนคนพื้นราบทั่วไป

คำสำคัญ

แหล่งเรียนรู้, วัตถุทางวัฒนธรรม, อุรากลาวโจย, อัตลักษณ์,
พลังชุมชน

Abstract

This article presented the identification of Urak Lavoj which has characteristics unlike other ethnic groups in Thai society through the learning center. According to the article, it was found that the exhibition of “Urak Lavoj’s Way of Life” displayed by fish traps called “*Boo Boo*” could tell the audience a whole story of Urak Lavoj’s living through the period of time. Although the fish traps are normal and look useless, these cultural materials are regarded as the beginning point leading to the identity of Urak Lavoj about who they are and their living in modernity. Besides, these cultural materials create community empowerment among people in all ages who have together established this learning center with their full potential, effort, and creativity. Lastly, the authors aimed to find out if the exhibition should be displayed with collecting since each ethnic group has their ways of life differently, and Urak Lavoj is not related to this culture unlike other groups of permanent residence.

Keywords

Learning Center, Cultural Material, Urak Lavoj, Identity, Community Empowerment

บทนำ

“ชาวเล”¹ เป็นคำเรียกที่คนภายนอกเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ มอแกน มอแกลน และอุรักลาโว้ย คำเรียกดังกล่าวมีนัยความหมายในเชิงลบ เช่นเดียวกับการใช้คำว่า “ชาวเขา” เรียกกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ บนพื้นที่ราบสูง ในภาคเหนือของประเทศไทย ดังที่ ชยันต์ วรรธนะภูติ กล่าวถึงความหมายของชาวเลว่า

“...คำว่าชาวเลไม่ได้มีความหมายแค่เพียงคนที่อยู่ริมทะเล แต่มันมีความหมายในเชิงลบ หมายถึง คนที่เร่ร่อน สกปรก ชี้อาศัย กินเหล้า ดินยาเสพติด ซึ่งเราต้องเข้าใจว่าอันนี้คือวิธีการเรียกชื่อ คือการตอกย้ำทางอุดมการณ์ว่าชนกลุ่มนี้ไม่ใช่เป็นคนที่มีอารยธรรมเหมือนกับคนที่อยู่ใกล้ศูนย์อำนาจ คนที่อยู่บนบกเขาก็มองคนทะเลแล้วเป็นคนที่ไม่ใช่อารยธรรม... ซึ่งอยู่ห่างไกลจากอำนาจและเป็นพื้นที่ที่เขาคิดว่าเขาจะไปควบคุมหรือจะไปพัฒนาได้ เพราะเป็นการสร้างภาพขึ้นมาเพื่อสร้างความชอบธรรมในการเข้าไปควบคุมจัดการกับคนซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยเหล่านี้...” (Office of the national Cultural commission, Ministry of culture, 2003, p. 177)

จากนัยความหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่าคำว่า “ชาวเล” เจื่อไปด้วยความอคติทางชาติพันธุ์ ที่คนส่วนใหญ่มีต่อพวกเขา เป็นขบวนการสร้าง “ความเป็นอื่น” เพื่อสร้างพลังอำนาจและสร้างความชอบธรรมในการกดขี่เอารัดเอาเปรียบผู้ที่แตกต่างจากกลุ่มตน มายาคติ²ที่มองกลุ่มชนเผ่าเร่ร่อนเป็นพวกพเนจรไร้จุดหมาย มายาคติที่สังคมใหญ่มี “ความถูกต้อง” ที่จะไปพัฒนาสังคมของชนกลุ่มนี้ มายาคติที่หลายฝ่ายพยายาม ুদ্ধรังวัฒนธรรม

ไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลง มายาคติเหล่านี้บางอย่างได้กลายเป็นความจริงในสังคม มีช่องทางใดบ้างที่จะแก้ไขมายาคติเหล่านั้น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดการปฏิบัติที่เท่าเทียมและมีมนุษยธรรมมากขึ้น บทความนี้อาจทำให้คนเหล่านี้มีโอกาสถ่ายทอดเสียงของเขามากขึ้น เสียงที่เราไม่ค่อยได้ยิน ขาดหาย ขาดช่วง ออกมาสู่สาธารณชน นั่นคือเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาที่จะชี้ให้เห็นว่า “ไม่มีสังคมใดเหนือกว่าสังคมอื่น” (Gramont, 1970 as cited in Charoensin Oran, 2000, p. 88) ดังนั้นเราไม่ควรตัดสินวัฒนธรรมหนึ่งด้วยอีกวัฒนธรรมหนึ่ง เพราะวัฒนธรรมมีความหลากหลายและต่างมีเหตุผลของมันเอง การลบมายาคติเหล่านี้ออกไปต้องใช้ความรู้ความเข้าใจที่เกิดจากคนในกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ เพื่อลบความเข้าใจที่คนอื่นพยายามสร้างขึ้นมาจากความไม่ได้เข้าใจทั้งหมด

ในอีกมุมหนึ่งความเข้าใจที่คนในสังคมกระแสหลักได้นิยามชาวเลไว้ด้วยภาพความหมายต่างๆ นั้นย่อมไม่ใช่ความหมายชาวเลที่จริงแท้ เพราะเป็นสิ่งประกอบสร้างขึ้นจากสังคม ถูกกำหนดอัตลักษณ์ขึ้นมา โดยตัวตนนี้ย่อมมีการเปลี่ยนแปลง ไม่หยุดนิ่ง มีหลายมิติ ซึ่งไม่สามารถตัดสินหรือสรุปตัวตนของบุคคลใดชาติพันธุ์ใดได้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกหรือเป็นสิ่งที่ผิดแปลกแยกออกไป เฉกเช่นการที่เราไม่ควรตัดสินวัฒนธรรมหนึ่งด้วยอีกวัฒนธรรมหนึ่งตามที่กล่าวมาในข้างต้น

Charoensin (2000, pp. 7-11) กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างจากการให้ภาพตัวแทนเพื่อบนิยามความเป็นตัวตนของบุคคลในการบอกตำแหน่งแห่งที่ทางสังคม ในขณะที่เดียวกันอัตลักษณ์กลายเป็นสิ่งที่ถูกใช้ต่อรอง ปฏิเสธความเป็นตัวตนของบุคคล ถูกใช้เป็นเกณฑ์แบ่งแยกความแตกต่างระหว่าง “เรา” และ “เขา” เนื่องด้วยว่าอัตลักษณ์ทำให้เกิดการรับรู้

ว่า “เราเป็นใคร” “คนอื่นเป็นใคร” ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลรับรู้ถึงความเป็นตัวตน และการมีตัวตนการดำรงอยู่ของบุคคลอื่นผ่านกระบวนการทางสังคม จากการสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มตนและจากการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ร่วมกันกับบุคคลในกลุ่มอื่น ๆ ของสังคม อัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามวาทกรรมทางสังคมที่สร้างสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาไม่แน่นอนหรือหยุดนิ่ง

ด้วยอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ช่วงชิงได้ เป็นการต่อสู้ทางวัฒนธรรม และเลื่อนไหลอยู่ตลอดเวลา เช่นสิ่งที่พูดอาจเป็นแค่เหตุการณ์เดียวของอัตลักษณ์ ที่จริงแล้วอาจมิได้เป็นเช่นนั้น ดังนั้นสิ่งที่อยู่ระหว่างตัวเรากับความจริงคือ ความคิด และความคิดเรื่องอัตลักษณ์ก็คือ วาทกรรม

การตีกรอบในการนิยามอัตลักษณ์ต่อสิ่งต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนเป็นการลากเส้นแบ่งแยกระหว่างสิ่งนั้นกับสิ่งที่มีใช่นั้น ทำให้สิ่งที่ถูกตีกรอบแยกออกไปดูแปลกแยกจนนำมาสู่ “การกลายเป็นอื่น” (Hall, 1997) การนิยามให้ความหมายอัตลักษณ์จากเรื่องของชาติพันธุ์และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่นำมาสู่ความเป็นอื่นที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบต่อการยอมรับความแตกต่างของคนกลุ่มอื่น เกิดเป็นการแสดงออกที่เป็นกระบวนการกดขี่ การกดทับ ถูกหลงลืม และถูกปฏิเสธในความแตกต่างไปจากมาตรฐานของอัตลักษณ์กระแสหลักที่สังคมสร้างขึ้น เพื่อสร้างความเป็นอื่นต่อกลุ่มอื่นที่มีใช้กลุ่มตน ทว่าแหล่งเรียนรู้ “วิชาชาวอุรึกลาโวจ” ในสัญลักษณ์ของเครื่องมือดักสัตว์น้ำ “บูบู” ที่ใช้จัดแสดงในลานวัฒนธรรมของชาวอุรึกลาโวจนี้อาจช่วยส่งเสียงต่อการให้ความหมายให้กับวัฒนธรรมของชาวอุรึกลาโวจอีกครั้ง

แนวคิด

แหล่งเรียนรู้ “วิถีชาวอุรึกลาโวจ”³ ได้เกิดขึ้นด้วยความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา⁴ และคนในชุมชน เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวอุรึกลาโวจ ด้วยการจัดแสดงเรื่องราวบางส่วนที่เกิดขึ้นในบริบทวัฒนธรรมของอุรึกลาโวจ แม้ข้อมูลที่น่าเสนอออกมาจะเป็นเพียงบางส่วน แต่เต็มไปด้วยความหมายจากคนในกลุ่มของพวกเขา มิใช่เพื่อให้คนนอกกลุ่มเข้าใจในตัวตนเขามากขึ้นเท่านั้น แต่ที่จริงแล้วเพื่อให้คนในกลุ่มเข้าใจวิถีของตนทั้งในอดีตและปัจจุบันที่เขาประสบและมีความมั่นใจที่จะเผยแพร่ความเข้าใจและสร้างทัศนคติที่ดีแก่คนนอกกลุ่มที่มาในฐานะผู้เยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้แห่งนี้

ในประเทศที่เจริญแล้วจะมีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีชุมชนอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ประเภทพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่ให้ความรู้เรื่องชีวิต วัฒนธรรม และแสดงความเป็นตัวตนของชุมชนได้เป็นอย่างดี พิพิธภัณฑ์ในระยะแรก ๆ เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งของต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันการนิยามความหมายของพิพิธภัณฑ์ของไอคอม (ICOM⁵ as cited in Jaroenpoj, 2011) ที่ไม่ได้จำกัดกรอบความคิดว่า พิพิธภัณฑ์จะต้องเป็นที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งของต่าง ๆ เท่านั้น แต่อาจหมายถึงองค์กรหรือสถาบันที่มุ่งให้บริการทางด้านการศึกษาและความเพลิดเพลินแก่คนในสังคม ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา ศิลปะพื้นบ้านเป็นองค์ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ที่สั่งสมสืบทอดกันมา อันเป็นความสามารถและศักยภาพในเชิงแก้ปัญหา การปรับตัวเรียนรู้ และสืบทอดไปสู่คนรุ่นใหม่

การจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนควรต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการจัดแสดง โดยเฉพาะวัตถุทางวัฒนธรรมที่ไดรวบรวมและจัดแสดงนั้นเป็นหลักฐานที่เชื่อมโยงบริบททางสังคมของชุมชนนั้น ดังนั้นสาระสำคัญของการจัดแสดงจึงต้องเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุกับบริบททางสังคม เพื่อนำมาใช้เป็นเนื้อหาขององค์ความรู้ ซึ่งนับว่ามีความสำคัญอันดับต้น ๆ ที่ต้องดำเนินการและให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของชุมชน ขณะเดียวกันการใช้ความรู้ข้ามศาสตร์หรือสหวิทยาการนั้นมีส่วนสำคัญในการให้การศึกษาเรียนรู้ให้แก่ผู้เข้าชมได้เข้าใจเรื่องราวที่ปรากฏในแหล่งเรียนรู้ นั้น ๆ (Edson, 1994) นอกจากศาสตร์ทางด้านศิลปะที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้เข้าถึงความรู้สึกของความเป็นมนุษย์ได้มากขึ้นแล้ว ยังให้ความเพลิดเพลินหรือเกิดสุนทรียะในการเรียนรู้อีกด้วย ซิลเลอร์ (as cited in Nagavajara, 2013, p. 23) เชื่อว่าความสำนึกเชิงสุนทรียะจะเชื่อมโยงไปสู่ความสำนึกเชิงจริยธรรมได้ การกล่อมเกลามนุษย์ด้วยความงามทั้งในธรรมชาติและในงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานศิลปะคือรากฐานอันมั่นคงของการศึกษา⁶ การเรียนรู้เชิงสุนทรียะเป็นไปโดยธรรมชาติ ด้วยอารมณ์ความรู้สึกด้วยสัญชาตญาณ กระบวนการขัดเกลาทางวัฒนธรรมที่ดีที่สุดคือการสร้างความเต็มด้ากับศิลปะ ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาประเภทหนึ่งที่เรียกว่า “สุนทรียศึกษา” (aesthetic education)

ในความมุ่งหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้คือการสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชาวอุรุกรลาไวจ เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่ให้ชุมชนอุรุกรลาไวจแห่งบ้านสังกาอยู่ได้แสดงตัวตนและเชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่นท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกทันสมัยที่ท้าทายกระแสวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน

แหล่งเรียนรู้จึงมีบทบาทในฐานะเป็นองค์กรทางสังคมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรม และปลูกจิตสำนึกเกิดความรักในท้องถิ่น ขณะเดียวกันยังเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย ซึ่งในการจัดแหล่งเรียนรู้ต้องอาศัยความร่วมมือและประสานงานกับภาครัฐ เอกชน และชุมชน ทั้งนี้เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมและทำให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

ในโลกสมัยใหม่จะพบเห็นความไม่เท่าเทียมกันอยู่ในสังคมทั่วไป สิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากการพัฒนาของรัฐชาติท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ นำพาความรุ่งเรืองของเทคโนโลยีนวัตกรรมและทุนนิยมเข้ามากลืนกินปะทะกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนพื้นถิ่น การพลิกพื้นสิ่งสามัญ เครื่องมือเครื่องใช้จากภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอื่น ๆ ของชุมชนบ้านสังกาอู่จะช่วยให้เกิดแหล่งเรียนรู้วิถีชาวอูรักลาไวยจที่เติมเปี่ยมไปด้วยคุณค่าความมีตัวตน สิ่งสำคัญคือการให้ “คนใน” ถ่ายทอดความรู้ด้วยตนเอง ประกอบกับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่หันกลับมามองชุมชน ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาชุมชนในมิติใหม่บนฐานวัฒนธรรมชุมชน โดยเฉพาะแนวทางการพัฒนาแบบวัฒนธรรมชุมชนในสังคมไทยที่มีผลมาจากกระแสทุนนิยมที่คุกคามหมู่บ้านหมอประเวศ วะสี นักคิดสายพัฒนาชุมชนได้เสนอแนวคิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องสร้างฐานเจตียให้แข็งแรง ร่วมกับการปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของกิจกรรม โดยอาศัยต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สะสมอยู่ก่อนแล้วทั้งสิ้นในรูปแบบที่หลากหลาย ตั้งแต่ศีลธรรม ศิลปะ และภูมิปัญญา เป็นตัวผลักดันความสัมพันธ์ภายในกลุ่มร่วมกับการสร้างวัฒนธรรมชุมชนด้วยคนใน

วัฒนธรรมชุมชนถือเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นเรื่องที่ครอบคลุมวิถีการดำเนินชีวิต แบบแผนแห่งพฤติกรรม และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตัวเอง สังคม และโลกภายนอกที่กว้างขวางมากขึ้น (Phuangngam, 2010, p. 401) ซึ่งช่วยให้ชุมชนอุรึกลาโวจแห่งบ้านสังกาอู๋ได้มีส่วนร่วมในการจัดแสดงและให้ความหมายจากคนในกลุ่มของพวกเขาผ่านการสร้างแหล่งเรียนรู้วิถีชาวอุรึกลาโวจแห่งนี้

อุรึกลาโวจในเกาะลันตา⁷

อุรึกลาโวจ คือชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่คนทั่วไปรู้จักกันในนามของชาวเล⁸ ชาวน้ำ หรือไทยใหม่ ชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ในบริเวณที่เป็นหมู่เกาะทางตอนใต้ของประเทศไทย คำว่า “อุรึก” หมายถึง “คน” ส่วน “ลาโวจ” หมายถึง “ทะเล” เป็นคำเรียกที่กลุ่มชาติพันธุ์นี้ใช้เรียกชื่อกลุ่ม และภาษาของตนเอง ปัจจุบันมีผู้พูดภาษานี้ประมาณ 3,000 คนในประเทศไทย อุรึกลาโวจในจังหวัดกระบี่มีถิ่นที่พำนักอาศัยอยู่บริเวณบ้านศาลาด่านบ่อแหน แหลมคอกวาง สังกาอู๋ อำเภอกะลันตา และบริเวณเกาะจำ เกาะศรีบอยา อำเภอนือคลอง บ้านแหลมตง เกาะพีพี อำเภอมืองกระบี่

แต่เดิมชาวเลใช้ชีวิตอยู่ในเรือ อพยพโยกย้ายแหล่งทำกินไปตามฤดูกาล ดังนั้นเรือจึงถูกใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ แทนบ้าน มีการแบ่งส่วนของเรือออกเพื่อทำหน้าที่แตกต่างกันไปตามความต้องการของเจ้าของเรือ บ้านลอยน้ำหรือเรือชาวเลมีลักษณะเป็นเรือสำปั้นขนาดใหญ่ มีความยาวประมาณ 3-3.45 เมตร กลางลำกว้าง 1.8-2 เมตร ตรงกลางซึ่งเป็นส่วนที่กว้างทำเป็นหลังคาโค้ง ตามลำเรือใช้ใบเตยทะเลหรือใบปาล์มน้ำ บางลำใช้ใบพ้อผูกกับไม้ไผ่เรียงกันเป็นตับมุงหลังคา กันแดดกันฝน ไม้กระดานวางพาดคาบเรือเป็น

พื้นเต็มช่วงหน้าและส่วนที่มุงหลังคาด้านหน้าของเรือทำเป็นที่กินอาหาร ส่วนที่อยู่ภายในชายคาด้านนอกสุดเป็นครัว ถัดมาเป็นส่วนที่กว้างก็ใช้นั่งทำงานจักสาน เลี้ยงเด็ก และเป็นห้องนอนไปในตัว ตรงกลางเรือส่วนที่ต่อกับหลังคาทำเป็นชั้นวางของ ของบางอย่างก็เสียบไว้แนวชายคา ภายในมีกล่องสังกะสีขนาดเท่าปิ่นเพื่อใช้เป็นที่ใส่เสื้อผ้าและของมีค่าต่าง ๆ บริเวณท้องเรือจะเก็บเครื่องมือเครื่องใช้และถังใส่น้ำจืด ช่องว่างข้างเรือเสียบกระบอกลมไฟไม่ทำคอปะเพลิง เรือแต่ละลำจะอยู่เพียงครอบครัวเดียว ซึ่งมีตั้งแต่ 7-12 คน (Rungsaeng-Anothai, 2004, pp. 13-14)

แม้ว่าชาวเลกลุ่มอุรักลาโว้ยได้ขึ้นมาอาศัยอยู่ตามริมชายฝั่งทะเลแล้วก็ตาม ส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพประมงเป็นหลักอันสืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษ มีความคุ้นเคยและมีความชำนาญพิเศษเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในทะเลและการจับสัตว์น้ำทุกชนิด เช่น กุ้งก้ามกราม ปูทะเล โดยจับสัตว์น้ำขายให้แก่พ่อค้าคนกลางที่เข้ามาซื้อสินค้าทะเลในหมู่บ้าน ราคาสูงถึงกิโลกรัมละ 300-500 บาท (Ibid., p. 12)

ในการจับปลาของชาวอุรักลาโว้ยเป็นประมงขนาดเล็ก ซึ่งไม่สามารถต้านทานกับการประมงขนาดใหญ่ที่ใช้เครื่องมือที่พัฒนาด้วยเทคโนโลยีทันสมัยของบุคคลภายนอกได้ ทำให้การประมงของชาวอุรักลาโว้ยมีปริมาณลดลงตามลำดับ ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวได้ไหลบ่าเข้าสู่เกาะลันตาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (high season) จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้าสู่ในพื้นที่ชุมชนอุรักลาโว้ยมากขึ้น บางหมู่บ้านถูกรุกที่เพื่อทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวในด้านที่พักอาศัย ดังนั้นเยาวชนอุรักลาโว้ยจึงนิยมไปรับจ้างเป็นพนักงานเสิร์ฟและทำงานในโรงแรมหลังจากจบการศึกษามัธยมศึกษาอีกทั้งเยาวชนไม่เกิดความรู้สึกผูกพัน

กับวิถีชีวิตชาวประมงในการหาปลาตามบรรพบุรุษ เนื่องด้วยการศึกษาภาคบังคับมีส่วนทำให้ชีวิตของเยาวชนห่างไกลจากวิถีชีวิตเดิมที่ต้องมีฤดูกาลในการออกทะเล เพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาการหาปลาในหมู่ของตน

เดิมทีชาวเลกลุ่มอุรักลาโว้ยเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ไม่รู้หนังสือ สภาพการดำเนินชีวิตมีวงจำกัดเฉพาะกลุ่มของตนเอง ชาวเลใช้วิธีการที่ไม่เป็นรูปแบบ อาจใช้วิธีบอกเล่า เลียนแบบ บางอย่างถ่ายทอดให้กันเฉพาะตัว การถ่ายทอดมักทำกันในวงแคบ ๆ ดังนั้นการศึกษอบรมในหมู่ของชาวเลจึงเป็นลักษณะที่เรียนรู้จากครอบครัว โดยมีพ่อแม่หรือหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้คนรุ่นหลังโดยไม่มีข้อโต้แย้งแต่ประการใด ซึ่งโดยมากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เช่น การทำมาหากิน การสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย การรักษาผู้ป่วย ระเบียบประเพณีของกลุ่ม หน้าที่ของสามีภรรยา และครอบครัว ความประพฤติโดยทั่วไป ความเชื่อ ตลอดจนความมุ่งหมายของชีวิต ปัจจุบันชาวเลส่วนมากเกือบทุกครอบครัวเมื่อมีบุตรหลานถึงเกณฑ์เข้าเรียนก็จะส่งไปเรียนหนังสือ (Ibid., p. 13)

ในเรื่องความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษและจิตวิญญาณที่เกี่ยวกับทะเล นั้นมีลักษณะผสมผสานกับความเชื่อตามบริบทวัฒนธรรมแวดล้อมที่ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง คือ คนไทย คนมุสลิม และคนจีนในเกาะลันตา แต่ยังมีพิธีกรรมและประเพณีที่สำคัญและโดดเด่นคือพิธีกรรมลอยเรือ ในวันขึ้น 15 ค่ำ แรม 1 ค่ำ เดือน 6 และเดือน 11 ทุกปี เป็นการบูชาบรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังมีพิธีอื่น ๆ ที่ยังปฏิบัติกันในกลุ่มของตน คือ พิธีสาดน้ำ พิธีทำไม้กันผี พิธีทำนํ้ามนต์สะเดาะเคราะห์ เป็นต้น (Somjit Thaleluk, 11 December, 2013)

ด้วยกระแสทุนนิยมส่งผลให้ชาวอูรักลาโว้ยไม่สามารถต้านทานกับการทำประมงขนาดใหญ่ ชาวอูรักลาโว้ยเริ่มเห็นท่างการทำประมงขนาดเล็กอันเป็นอาชีพแห่งวิถีภูมิปัญญา ประกอบกับการลดลงของรายได้จากการประมงเป็นผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำเชิงเศรษฐกิจ อีกทั้งปัจจัยการท่องเที่ยวที่ไหลบ่าเข้าสู่เกาะลันตาอย่างรวดเร็วยิ่งตอกย้ำความเหลื่อมล้ำเชิงสังคม อันเห็นได้จากชาวอูรักลาโว้ยส่วนมากที่เข้าเมืองไปรับจ้างเป็นพนักงานเสิร์ฟจบการศึกษาแค่ภาคบังคับ เป็นสิ่งที่ยิ่งสะท้อนความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในสังคมชาวอูรักลาโว้ย ซึ่งมีผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาอยู่น้อยนิด ทั้งหมดนี้เป็นผลจากการโยกย้ายของผู้คนที่มิทั้งอิทธิพลของวัฒนธรรมจากภายนอกที่เข้ามาสู่ชุมชนบ้านสังกาอู้ การผสมผสานการทับซ้อนกันนี้จึงต้องได้รับการปลูกพลังสำนึกร่วมในวัฒนธรรมชุมชนของตนให้กลับมาอีกครั้ง

Kitiasa (2003, p. 3) กล่าวว่า ท้องถิ่นไม่เคยและไม่ได้ดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยวด้วยตนเอง ท้องถิ่นไม่ใช่เป็นสังคมที่ถูกปิดตายจากโลกภายนอก ในทางตรงกันข้ามท้องถิ่นต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับโลกมาโดยตลอด ท้องถิ่นนิยมเป็นเรื่องของกระบวนการยืดหยุ่นต่อสู้บูรณะ พื้นฟู อัตลักษณ์และอิสรภาพของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งการเชื่อมร้อยพลังของท้องถิ่นนี้ได้รับการร่วมมือภายในชุมชนบ้านสังกาอู้ จนก่อเกิดเป็นลานวัฒนธรรมอูรักลาโว้ย

ลานวัฒนธรรมอุรึกลาโวยจ

ลานวัฒนธรรมอุรึกลาโวยจของบ้านสังก้าเกิดจากการที่มืองค์กรเอกชนและมูลนิธิได้ให้ทุนในการสร้างอาคารด้วยวัสดุพื้นบ้าน เพื่อเป็นอาคารจัดแสดงเรื่องราวขององค์ความรู้ต่าง ๆ ของชุมชนที่มีบุคคลภายนอกมาช่วยสืบค้นข้อมูลและวาดภาพศิลปะประกอบ เมื่อกาลเวลาผ่านไปอาคารจัดแสดงได้เสื่อมโทรมและถูกรื้อออกไป ส่วนงานภาพวาดศิลปะและข้อมูลที่จัดแสดงเดิมได้ถูกเก็บรักษาไว้ ต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้งบประมาณมาสร้างอาคาร 7 หลังในลานวัฒนธรรมแห่งนี้ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล จึงได้มีบทบาทสำคัญในการให้ชุมชนอุรึกลาโวยจบ้านสังก้าเกิดความตื่นตัวทางด้านภูมิปัญญาของตนที่กำลังเจือจางด้วยความเจริญต่าง ๆ ที่เข้ามาในหมู่บ้าน

ด้วยโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ได้เข้ามาดูแลในส่วนของการวิชาการให้แก่ชุมชนอุรึกลาโวยจ โดยเน้นกระบวนการให้ชุมชนสืบค้นหาความรู้ด้วยตนเองผ่านการทำงานวิจัย โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ทั้งนี้เพื่อเก็บรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับพิธีลอยเรือของชาวอุรึกลาโวยจที่จัดขึ้นในเดือน 6 และ เดือน 11 มาถ่ายเสียงจากภาษาอุรึกลาโวยจ แล้วบันทึกด้วยตัวอักษรไทย ซึ่งเป็นการพัฒนาระบบตัวเขียนของภาษาอุรึกลาโวยจ เกิดความรู้ด้านคำศัพท์จากระบบเขียนจนนำมาสู่การเขียนเรื่องสั้น เรื่องเล่าต่าง ๆ และให้เยาวชนผลิตสื่อในรูปแบบชุดนิทาน

ในระยะต่อมา ช่วงปีแรกของโครงการภาษาและวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนสังคมอยู่สบาย (2556) ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ทางทีมนักวิจัยที่เลี้ยงของสถาบันฯ ได้ดำเนินการทำงานแบบชุมชนมีส่วนร่วม จึงได้ร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนอุรักลาโวจให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เกิดการรวบรวมองค์ความรู้ที่เขียนโดยเยาวชนในเรื่องของการทำบุญที่เปลว (หลุมศพ) การประมงแบบยังชีพ พิธีกรรมแต่งงาน และ “ดาโต๊ะกันนัมดัม” (ผีบรรพบุรุษที่ชุมชนนับถือ) ในช่วงปีที่สอง (2557) ของโครงการวิจัยขับเคลื่อนประเทศไทยสู่สังคมอยู่สบายด้วยภูมิปัญญาด้านภาษาและวัฒนธรรม ได้มีกระบวนการทำงานที่ใกล้ชิดกับเยาวชนอุรักลาโวจมากขึ้น โดยเน้นการสร้างแหล่งเรียนรู้ให้แก่ “คนใน” ซึ่งเป็นเยาวชนในชุมชนได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเองให้มากขึ้น ด้วยกระบวนการคิดร่วมกันทั้งเยาวชน ผู้ใหญ่ ผู้อาวุโส และทีมนักวิจัยที่เลี้ยงของโครงการฯ ผ่านกิจกรรมหลัก ๆ 2 กิจกรรม คือ การจัดการแสดง วิถีชาวอุรักลาโวจในอาคารแรก และการจัดแสดงภาษาและวัฒนธรรมอุรักลาโวจในอาคารสอง

จากองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาของอุรักลาโวจผ่านงานวิจัยที่ดำเนินการวิจัยด้วยคนใน จนเกิดการรวบรวมบันทึกเรื่องราวออกมาในสื่อต่าง ๆ ที่กล่าวไปแล้วในเบื้องต้น การจะนำความรู้เหล่านั้นผ่านการจัดแสดงหรือนำเสนอผ่านลานวัฒนธรรมที่มีอาคาร จำนวน 7 หลัง ซึ่งมีลักษณะอาคารเสาปูน มีผนังและหลังคาเท่านั้น ควรเริ่มกันด้วยวิธีการแบบใด เพราะที่ผ่านมามององค์ความรู้ที่ได้นำเสนอไปครั้งแรกเป็นการจัดการโดย “คนนอก” แทบทั้งสิ้น โดยขาดการนำเสนอถ่ายทอดเรื่องราวตัวตนที่มาจาก “คนใน” ดังนั้นการดำเนินการกิจกรรมการจัดแสดง “วิถีชาวอุรักลาโวจ”

ในอาคารหลังแรก จึงเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างทางทีมนักวิจัยพี่เลี้ยง และนักศึกษาสถาบันฯกับชุมชนอุรุลลาไวจในกลุ่มเป้าหมายคือเยาวชนอุรุลลาไวจเป็นหลัก ซึ่งทางทีมนักวิจัยพี่เลี้ยงและนักศึกษาเป็นเพียงผู้แนะแนวทางให้คำปรึกษาและกระตุ้นคนในชุมชนให้เกิดความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่น และนำเสนอการจัดแสดงเรื่องราวของตนที่มาจากการลงมือปฏิบัติจากคนในชุมชน รวมทั้งสามารถถ่ายทอดหรือบอกเรื่องราวของตนเองได้

จุดสำคัญของการดำเนินกิจกรรมนี้คือ กระบวนการสร้างเสริมสนับสนุนให้ “คนใน” ทำเป็น พร้อมทั้งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากการที่ทีมนักวิจัยและนักศึกษาของโครงการฯ เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงกระตุ้นให้คนในร่วมกันลงมือปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้วัฒนธรรมไม่ได้มีแค่หนึ่งเดียวแต่วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องร่วมกันให้ความหมาย (share meaning) ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นจึงต้องการกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและถ่ายทอดเรื่องราวตนเองด้วยคนในทำให้เกิดการเล่าเรื่องราวตัวตนวิถีชาวอุรุลลาไวจ

วิถีชาวอุรุลลาไวจ

วิถีชาวอุรุลลาไวจ คือ ชื่อของชุดจัดแสดงเรื่องราวตัวตนของอุรุลลาไวจ ซึ่งเป็นชื่อที่ตั้งโดยเยาวชนบ้านสังกาอูที่เข้าร่วมกิจกรรม

1) การสำรวจ “สินทรัพย์ทางวัฒนธรรมอุรุลลาไวจ”

จากการที่ทางทีมนักวิจัยตั้งกลุ่มเป้าหมายคือเยาวชนที่มาร่วมกิจกรรมนี้อยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ดังนั้นเยาวชนที่มาร่วมจึงมีทั้งสิ้น 24 คน มีอายุตั้งแต่ 13 - 17 ปี ในกิจกรรมแรกคือการให้เกิดความเข้าใจว่าการจัด

แสดงประกอบด้วยอะไรบ้าง จึงต้องให้เด็กจินตนาการว่าในชุมชนมีสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมใดบ้างที่ตนนำมาจัดแสดงอยู่ในลานวัฒนธรรม ดังนั้นทางทีมวิจัยได้ใช้ “ศิลปะ” ในการดำเนินกิจกรรม โดยให้เยาวชนสำรวจรูปภาพในนิตยสาร 1 เล่ม ว่ามีภาพใดบ้างที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์หรือโดดเด่นมาจัดแสดงบนเวทีกระดาด หลังจากนั้นเยาวชนแต่ละกลุ่มจึงไปคิดเรื่องราวที่สอดคล้องกับภาพต่าง ๆ ที่อยู่ในนิตยสาร และให้มีมโนทัศน์ (Concept) ที่จะถ่ายทอดในเรื่องเดียว โดยใช้ภาพเหล่านั้นตัดออกมา และแสดงบนเวทีกระดาด ด้วยเทคนิคป๊อปอัพ (Pop up)

จากกิจกรรมดังกล่าวทางผู้วิจัยพบว่าเยาวชนทั้งสามกลุ่ม คือ กลุ่มอาแกน, บุตส์ และบุญ สามารถเข้าใจเรื่องราวที่จะถ่ายทอดด้วยวัตถุจัดแสดงอะไรบ้าง ด้วยการสื่อภาพในนิตยสารดังกล่าว และให้ออกมานำเสนอ และถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ทั้ง 3 เรื่อง เพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้เกิดความเข้าใจการนำเสนอเบื้องต้นก่อนไปนำเสนอจริงในลานวัฒนธรรม

ด้วยลักษณะวิถีของชาวอุรูกลาไวจเป็นวิถีชนที่เร่ร่อนไปตามฝั่งทะเลรวมทั้งเกาะต่าง ๆ ในทะเลอันดามัน จึงไม่ใช่เป็นกลุ่มชนที่จะเกิดวัฒนธรรมการสะสม เพราะจะเป็นภาระลำบากในการเคลื่อนย้าย จึงไม่น่าแปลกใจว่าพวกเขาจะมีเรือลำเดียว มีเครื่องใช้ต่าง ๆ เท่าที่จำเป็นก็สามารถอยู่ได้ในทะเล แม้ว่าชนกลุ่มนี้ได้มาปักหลักอาศัยอยู่ตามริมฝั่งทะเลแล้วก็ตามแต่ละบ้านจึงไม่มีข้าวของที่จะเก็บรักษาไว้เหมือนวัฒนธรรมพื้นราบทั่วไป ยกเว้นเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีพเท่านั้น ดังนั้นในการจัดแสดงเรื่องราววิถีชีวิตของชาวอุรูกลาไวจ จึงต้องใช้สื่อจัดแสดงที่แสดงถึงวิถีการหาปลา หรือการประมงของชนกลุ่มนี้ หรือหาวัตถุจัดแสดงอะไรบางอย่างที่จะแสดงตัวตนของเขาได้ แล้วอะไรคือสินทรัพย์ที่จะนำมาจัดแสดงในลานวัฒนธรรมแห่งนี้

ภาพที่ 1 การรวบรวมวัตถุทางวัฒนธรรมจากการเก็บตามชายฝั่งทะเล
ที่ปากอ้าย และการบริจาค
หมายเหตุ. จาก วีรณันท์ ดำรงสกุล

ภาพที่ 2 การนำมาคัดแยกแบ่งเป็นหมวดหมู่ประเภทต่าง ๆ
หมายเหตุ. จาก วีรณันท์ ดำรงสกุล

โดยปกติทั่วไปในการเกิดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน
ที่พบทั่วไปในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เกิดขึ้นได้เพราะมีการสะสมวัตถุ
ทางวัฒนธรรมในรูปแบบของการบริจาคให้กับวัด วัดจึงเป็นที่รวบรวมข้าว
ของวัฒนธรรมเหล่านั้น รวมทั้งบุคคลที่มีใจรักในการรักษาวัฒนธรรมของตน

จึงเกิดการสะสมวัตถุวัฒนธรรมเหล่านั้นและจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นขึ้นมา แต่ในชุมชนอุรึกลาโวจไม่มีวัฒนธรรมสะสมเหมือนชุมชนอื่น ๆ จึงต้องปรับเปลี่ยนการนำเสนอด้วยวัตถุทางวัฒนธรรมที่หมดสภาพหรือขอรับการบริจาคจากชาวบ้านในชุมชน ดังนั้นจึงได้ให้เยาวชนทั้ง 3 กลุ่ม ไปสำรวจสินทรัพย์ในชุมชน และนำมารวบรวมไว้ในบริเวณลานวัฒนธรรม รวมทั้งทำความสะอาดภาพวาดศิลปะและสำรวจความถูกต้องของข้อมูลเดิมที่คนนอกเคยจัดทำไว้ จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่า ของที่จัดแสดงทั้งหมดคือ ของที่หมดสภาพการใช้งานเป็นขยะที่อยู่ตามริมฝั่งชายทะเล ใต้ถุนบ้าน หรือข้างที่ปักอาศัย โดยให้เยาวชนขอรับการบริจาคสิ่งของเหล่านั้นมา แล้วนำมาคัดแยกของ แบ่งกลุ่มของวัตถุทางวัฒนธรรมเหล่านั้น สิ่งเหล่านี้คือตัวแทนสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมอุรึกลาโวจที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าในด้านภูมิปัญญามากกว่าที่จะคิดถึงคุณประโยชน์ที่จะนำมาใช้งานจริงได้ แต่ยังสามารถนำมาจัดแสดงได้ เพราะมันคือร่องรอยมรดกวัฒนธรรมที่ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่น

2) บ้านสังก้าอู้คือชื่อของปลากระเบน...

จากการรวบรวมวัตถุทางวัฒนธรรม ทำความสะอาด และคัดแยกของ นี่คือหลักการเบื้องต้นของการสำรวจว่าเรามีของอะไร มีความรู้ในเรื่องราวของวัตถุเหล่านั้นหรือไม่ และรวมความคิดเหล่านั้นว่าจะจัดแสดงเรื่องอะไรได้บ้างที่บ่งบอกวิถีของชาวอุรึกลาโวจ จากการรวบรวมสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมในหมู่บ้านจึงพบว่ามียางจัดประเภทได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ภาพศิลปะ ร่องเง้า เป็นภาพวาดของผู้หญิงสูงวัยกำลังร้ายรำในประเพณีต่าง ๆ พร้อมข้อมูลวัฒนธรรมดนตรีร่องเง้า และประวัติความเป็นมาของอุรึกลาโวจที่คนนอกทำให้

ภาพที่ 3 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ประวัติความเป็นมา
และภาพวาดวัฒนธรรมร้องเงิ้งในคนสามวัย
หมายเหตุ. จาก วีรานันท์ ดำรงสกุล

ภาพที่ 4 เยาวชนเรียนรู้ภาษาอูรักลาโว้ย
หมายเหตุ. จาก วีรานันท์ ดำรงสกุล

2.2 เครื่องมือดักสัตว์น้ำ “บุญ” ขนาดใหญ่ที่หมดสภาพและเป็นขยะอยู่ตามชายฝั่งทะเลที่ไม่ปรากฏว่าใครเป็นเจ้าของเครื่องมือดักสัตว์ขึ้นนั้น รวมทั้งข้าวของที่ถูกร้างอยู่ตามที่พักของชาวบ้าน แต่บ่งบอกได้ว่าเป็นเครื่องมือเครื่องมือในการทำมาหากิน การจับปลา และประมง รวมทั้งเปลือกหอยหรือซากสัตว์ที่แห้งตายอยู่ตามริมฝั่ง อาทิเช่น ปลาปักเป้าที่ชาวบ้านจะไม่นำมาไว้ที่บ้าน แต่ไปห้อยไว้ตามต้นไม้ให้แห้งสนิท มีดเตาะหอยนางรม และลูกลอยต่าง ๆ ที่ถูกวางทิ้งตามชายฝั่ง สิ่งเหล่านี้สามารถชี้ให้เห็นการพัฒนาวัสดุในแต่ละสมัยที่ยังเหลือร่องรอยให้เห็นอยู่ และบ่งบอกบริบทวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงได้

2.3 ภาษาอุรักลาโว้ย เพราะชนกลุ่มนี้ยังพูดภาษานี้อยู่ในชุมชนแต่เริ่มเปลี่ยนแปลงเมื่อเยาวชนไม่สามารถเข้าใจคำศัพท์ หรือภูมิปัญญาที่อยู่ในวัตถุจัดแสดง จึงต้องให้เยาวชนไปสัมภาษณ์และหาข้อมูลจากผู้ใหญ่และผู้อาวุโสเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในข้อมูลวัฒนธรรมเรื่องเงืงและประวัติความเป็นมาของอุรักลาโว้ยที่คนนอกทำให้

เมื่อทีมงานวิจัยและเยาวชนสามารถจัดหมวดหมู่ของที่รวบรวมได้ 3 กลุ่ม จึงสร้างเรื่องราวได้ 3 เรื่อง คือ 1. ประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมประเพณีสำคัญ เช่น ประเพณีลอยเรือ ประเพณีวัฒนธรรมเรื่องเงืง เป็นต้น 2. วิธีการจับปลาและประมงพื้นบ้านของอุรักลาโว้ย และ 3. ห้องเรียนภาษาอุรักลาโว้ยและเรื่องเล่าที่ประทับใจหรือควรจดจำ หลังจากตั้งประเด็นหัวข้อ 3 เรื่อง จึงคัดเลือกของมาจัดแสดง และตกแต่งด้วยวัสดุที่จำกัด เช่น แห อวน ขาด ๆ นำมาเป็นฉากจัดแสดง นำเครื่องมือดักสัตว์น้ำ “บุญ” ที่หมดสภาพและมีขนาดใหญ่มาจัดแสดงกลางห้องให้ดูโดดเด่น ปะทะสายตาคนมองและลูกลอยที่ทำจากพลาสติก โฟม มีหลายขนาด หลายแบบ นำมาห้อยจัดแสดงให้

เห็นพัฒนาการของลูกลอยผ่านวัสดุที่บ่งบอกถึงบริบทสังคมที่เปลี่ยนไป หรือเครื่องดักสัตว์น้ำ “บุญ” ตัวใหญ่ที่ต้องรอการซ่อมบำรุงอย่างหนัก ทั้งนี้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกที่จะอนุรักษ์ โดยนำลวดโลหะมาถักทอไว้บางส่วน และปล่อยให้เหลือให้คนเยี่ยมชมมาร่วมถักทอให้ “บุญ” กลับฟื้นคืนชีพมาใหม่ นอกเหนือจากนั้นเป็นการจัดแสดงข้าวของเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ มีป้ายคำเรียกชื่อด้วยภาษาอูรักลาโว้ย และข้อมูลหน้าที่การใช้งาน ของเครื่องมือชิ้น ๆ

ภาพที่ 5 เยาชนร่วมกันติดตั้งจัดแสดงเครื่องมือดักสัตว์น้ำ “บุญ”

หมายเหตุ. จาก วีรานันท์ ดำรงสกุล

ภาพที่ 6 เยาวชนอนุรักษ์ซ่อมแซมเครื่องมือดักสัตว์น้ำ “บูบู”
หมายเหตุ. จาก วีรนนท์ ดำรงสกุล

“บูบู” ตัววัตถุจัดแสดงตัวหลักของการจัดแสดงครั้งนี้ได้แสดงบทบาทและความสำคัญของภูมิปัญญาที่ว่าร้อยปีในวิถีการประมงพื้นบ้านที่ถูกกฎหมายและได้หล่อเลี้ยงวิถีชีวิตชาวเลแห่งทะเลอันดามัน อาจจะกล่าวได้ว่า “บูบู” คือ เครื่องมือกับดักแห่งท้องทะเลที่ทำจากโครงไม้ที่ผูกมัดด้วยเถาวัลย์ขนาดกว้าง 2 เมตร ยาว 2.5 เมตร สูง 2 เมตร และใช้ลวดถักตาข่ายรอบโครงไม้ไว้ดักลอบปลายักษ์ที่เข้าไปแล้วออกไม่ได้ในท้องทะเลน้ำลึก 20 เมตรตามแนวปะการังเทียมหรือแนวโซดหินที่มีสายน้ำพัดผ่าน ส่วนใหญ่ปลาที่ดักได้เป็นปลาเก๋า ปลากระพงแดง ปลากระพงเหลือง และ “บูบู” ก็ยังได้รับใช้ชาวอุรักลาโว้ยในการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านในทุกวันนี้ แต่อาจจะต้านกระแสประมงขนาดใหญ่ที่ผิดกฎหมายในการใช้อวนลากขนาดใหญ่ที่ดักสัตว์จำนวนมากไปจากผืนน่านน้ำอันดามันไปได้เนิ่นนานได้แค่ไหน เสี่ยงพรา่เลือนสละทอดนจากคนในที่เห็นความเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบต่อชุมชนแห่งนี้ (Somjit Thaleluk, 11 December, 2013)

ในส่วนภาษาอุรักลาโว้ย ทำเป็นห้องภาษาให้เด็ก ๆ และเยาวชน
เข้ามาร่วมปฏิสัมพันธ์กับบัตรคำศัพท์อย่างง่าย ๆ ที่ห้อยลงมาจากชื่อของ
อาคารด้วยการพลิกบัตรและอ่านคำศัพท์เหล่านั้น หรือการสร้างประโยค
อย่างง่าย ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันตามหลักไวยากรณ์ขั้นพื้นฐาน รวมทั้ง
ภาพวาดพร้อมเรื่องราวที่ประทับใจและน่าจดจำของเยาวชนที่เกิดขึ้นจริงใน
ชุมชน เช่น ปลากระเบน และสีนามิ เป็นต้น

เรื่องเล่าเกี่ยวกับสีนามิ

อูมะฮจุญฮ (คลิ่นเจ็ด (ลูก))

กามี ปากี อีตู ปัยจ บานะ อาดา ปะ นา
นะ ลากี ก็เตอกู กามี เตองะฮมากัด นาซี. เตองอ
ตาโปะ บางา อีเงาะ ญูเมอเลา จะวัยจ นามา ญา
อีเงาะ. ปะ ญา เซองะ กามี มากัด นาซี ชูตะฮ.
ปะ ญู ปี่ เยอเงาะ ชาญูญจ. อาเย กริกิ ยาโวะ ลา
โว้ย. เต็ดเกอตะ เมอเลา อูมะฮ มาละะ จัปปัยจ
ปะกู บารี่ ปี่ กะลัวอ. เกอแปว ชูโระ บาวา โกะ
นนานะ รารี่ อูมะฮ จูญฮ มาละะตะ. โกะ เซอมีญา
ปากัยจ รารี่ ญาแญะ บูกะ โกะ เซอมีญา ปากัยจ
รารี่ ญาแญะ บูกะ รารี่ ชาละเกอนา ตานา ญา
เซองะ โกะ ก็ลากี ปากัยจ ตูรด มาละะ ลีฮัยจ นา
มา เบอนาชา ฮาปีฮ ปราฮู รุมะฮ ฮาปีฮ ซีปาลี
โกะ บารัก

เรื่องโดย จันทราพันธ์ ทะเลเล็ก

ความหมาย

เช้าวันนั้นพวกเราสี่คน มีพ่อ ลูก สามมี
ตัวฉัน พวกเรากำลังกินข้าว ได้ยินฝาหม้อสั่น ฉัน
พูดว่าทำไมถึงสั่น พ่อนั่งกินข้าวกับพวกเราเสร็จ
แล้ว พ่อฉันมองดูที่ทะเล สักครู่ในทะเลแห้ง
ไกลมาก ยังไม่ทันได้พูด คลื่นมาเร็วมาก พ่อฉันวิ่ง
ไปข้างนอก ตะโกนให้พาพวกเด็ก ๆ หนี คลื่น
ยักษ์มาแล้ว พวกชาวบ้านพร้อมหนีขึ้นภูเขา หนี
ผิด หนีถูก พ่อคลื่นสงบ พวกผู้ชายลงมาดูว่ามี
อะไรเสียหายบ้าง ปรากฏว่าของทั้งหมดทั้งเรือทั้ง
บ้านพังทลายหมด (Krabi Provincial Cultural
Office, Ministry of culture, n.d., p. 29)

จากการร่วมปฏิบัติการทำแหล่งเรียนรู้ในลานวัฒนธรรมมี
2 ประเด็นที่พบ คือ

1. ชาวอุรุกรักลาโวจไม่คิดว่าของเหล่านั้นสามารถนำมาจัดแสดงได้
เพราะเป็นขยะหรือของที่หมดสภาพการใช้งาน ทั้งนี้เพราะชาวบ้านได้รับการปลูกฝังให้เสพวัตถุนิยมในวิถีชีวิตประจำวัน หรือการไปดูงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีความพร้อมในการจัดแสดงด้วยวัตถุวัฒนธรรมที่สมบูรณ์สวยงามตามบริบทวัฒนธรรมของเขา ทั้ง ๆ ที่การจัดแสดงวัตถุทางวัฒนธรรมที่เป็นขยะหรือหมดสภาพหน้าที่การใช้งานนั้นไม่เป็นภาระที่ต้องมาดูแลของไม่ให้หายไปจากชุมชน เพราะมันเป็นขยะที่ไม่มีใครอยากเก็บ แม้ว่ามันจะไม่มีประโยชน์ใช้สอยแต่มีคุณค่าในการให้ความรู้จากร่องรอยมรดกวัฒนธรรมเหล่านั้น

2. เรื่องราวบางอย่างใกล้ตัวจนมองข้ามความสำคัญไป เช่น “สังกั่ว” เป็นชื่อหมู่บ้าน คือ ชื่อปลากรaben และครั้งหนึ่งเคยเป็นอาหารของชาวอุรุกรักลาโวจ มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับปลากรabenด้วยเช่นกัน ดังนั้นเด็กและเยาวชนจึงช่วยกันวาดภาพปลากรabenทั้งตัวใหญ่ ตัวเล็กประดับประดาห้องวิชาวอุรุกรักลาโวจหรือทำตัวใหญ่มาแสดงในส่วนความหมายและความ เป็นมาของชื่อหมู่บ้าน

เรื่องเล่าเกี่ยวกับปลากระเบน

ซูปะ เกอเดอมัย (คำสาปเกอเดอมัย)

เกอเดอมัย ลามา บาญะ ตา
โฮด. แจ กู ญาเระ จะ ลูเมาะฮลาไวยจ
ฮายะ ซาเบะ นามา. แจ ตาญา กู กู เฮย
เต็ด ตาฮู. แจ กู ญาเระ จะ ฮายะ เกอนา
นามา เกอนา ปอญือกัด ซาเบะ เกอเดอ
มัย ซูโระ เปอโตะ กากี นะ เกอเดอมัย ปี
อาตัย กะ ดัยตัด. ลูเมาะฮลาไวยจ เต็ด
เปอโตะ สีนา นะ ตูโอะ ปารี ฮาตาอาฮู
ปราฮู นะ จีนา มาเระ เกอเดอมัย ซูโระ จี
นา อาตัย จีนา ปี อาตัย เกอเดอมัย. เก
อเดอมัย ญาซูปะ จะ บรี ลูเมาะฮลาไวยจ
ฮายะ. มีญา ปากี มากัด ปากี. มีญา
พะญา มากัด พะญา. อูรักจีนา ราญุด
บรี จีนา กายา.

เรื่องโดย สมจิตร ทะเลลึก

ความหมาย

นานมาแล้ว ตาฉันทบอกว่า พวกทะเล (พวกเรา) จนเพราะอะไร ตาถามฉัน ฉันตอบไม่รู้ ตาฉันทบอกว่าจนเพราะว่าเกียจคร้าน เพราะว่าเทพเจ้าเกอเดอมัยใช้รถบรรทุก บรรทุกของเทพเจ้าเกอเดอมัยไปส่งที่เกาะตรงข้าม พวกเราไม่บรรทุกให้ มัวแต่ไปแทงปลากระเบน เมื่อเรือของคนจีนผ่านมา เทพเจ้าเกอเดอมัยสั่งให้คนจีนไปส่ง คนจีนยอมไปส่งให้ เทพเจ้าเกอเดอมัยจึงสาปว่าให้พวกทะเล (พวกเรา) ยากจน หาเข้ากินค่า หาค่ากินค่า คนจีนขยัน ให้คนจีนร่ำรวย (Ibid, p. 35)

ปารีกาซี (ปลากระเบนยักษ์)

ลามาดะ อาดา อุรักลาโว้ยจ เซอรูมะฮ
ปี ลาโว้ยจ. ปี งาณูน บือละฮ อี้กัต ดูวา รากา.
กุญา ลาเปอ นาซี. กุญา ลัยจ การ์รี บูเฮอ เดะ เตอ
งะฮ อารอก. กุญา ซิงะฮ บวยจ นาซี. กุญา รู โมด
อาปี เต็ดดัด นะ ตีองะ นาซี. กุญา บราชา ชูปา
ตานะฮ เบอกายะ. กุญา รารี ญาญะ ปราสู.
กุญา เกอละฮ ปี ลัยจ บูเฮอ ซิงี ญา ยาตี ปารีกาซี.

เรื่องโดย เตือนใจ คบคน

ความหมาย

นานมาแล้วมีชาวเลบ้านเหนือ
ไปตกเบ็ด ตกเบ็ดได้ปลาสองตะกร้า
พวกเขาหิวข้าว พวกเขามองเห็นสันดอน
ที่กลางทะเลลึก พวกเขาจอดเรือ
ทำกับข้าว ก่อไฟ ยังไม่ทันจะหุงข้าว
พวกเขารู้สึกเหมือนแผ่นดินไหว พวกเขา
วิ่งหนีขึ้นเรือ พวกเขาหันกลับไปมองที่สัน
ดอนอีกครั้ง ปรากฏว่ามันเป็นปลา
กระเบนยักษ์ (Ibid, p. 25)

ในช่วงปฏิบัติการติดตั้งงานแสดงได้ใช้เวลา 2 คืน ทำให้มีเยาวชน
ทั้งเด็กเล็กและเด็กโต ผู้ใหญ่ต่างเข้ามาช่วยเหลือในการจัดแสดง และ
ถ่ายทอดเรื่องราวให้เยาวชนในการทำข้อมูล จนผู้นำชุมชนอุรากล่าวจากกล่าว
ว่า “ไม่มีครั้งไหนเลยที่เยาวชนทั้งเด็กเล็ก เด็กโต มารวมตัวกันทำงานมาก
ขนาดนี้ ภูมิใจที่เห็นเยาวชนต่างช่วยกันทำแหล่งเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในลาน
วัฒนธรรมแห่งนี้” (Somjit Thaleluk, 11 December, 2013)

ภาพที่ 7 ห้องแสดงงานวัฒนธรรมอุรักลาโว้ย
หมายเหตุ. จาก วีรณันท์ ดำรงสกุล

ภาพที่ 8 การจัดแสดงเครื่องมือดักสัตว์น้ำ “บูบู”
หมายเหตุ. จาก วีรณันท์ ดำรงสกุล

ภาพที่ 9 เยาวชนเรียนรู้วิถีชาวอุรึกลาไวจ
หมายเหตุ. จาก วีรฉัตร ดำรงสกุล

ภาพที่ 10 พลังเยาวชนบ้านสังกาอู่ในการสร้างสรรค์ “วิถีชาวอุรึกลาไวจ”
หมายเหตุ. จาก วีรฉัตร ดำรงสกุล

สรุป

แหล่งเรียนรู้ “วิถีชาวอุรกลาโวจ” เป็นแหล่งเรียนรู้อีกหนึ่งแหล่งหนึ่งที่ไม่เพียงแต่ปลูกฝังให้ชาวอุรกลาโวจซึมซับในรากเหง้าวัฒนธรรมของเขาเท่านั้น หากแต่แหล่งเรียนรู้ยังสามารถยืดโยงผู้คนในชุมชนบ้านสังกาอู่ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวอย่างมีราก มีอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ของตน แหล่งเรียนรู้จึงมิใช่เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและแสดงของเก่าหรือของสะสมที่มีคุณค่าอย่างที่เคยปฏิบัติกันมา หากแต่ยังมีบทบาทเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้คนเกิดความคิดกระหายใฝ่รู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนความคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาวิทยาการและความรู้ที่หลากหลายสาขา สิ่งสำคัญอย่างยิ่งของแหล่งเรียนรู้แห่งนี้คือการเปิดพื้นที่ให้ชุมชนได้รู้จักความเป็นมาของตนเอง ได้เรียนรู้ตนเอง เป็นชุมพลแห่งความรู้และภูมิปัญญา ปลูกฝังความรักท้องถิ่น รากเหง้า และสร้างความภาคภูมิใจ ความมั่นใจในตนเอง และเห็นคุณค่าของตนเอง ดังนั้นแหล่งเรียนรู้จึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการรวมตัวของคนในชุมชนเพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันดำเนินกิจการของท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคนในชุมชนเอง

บทบาทสำคัญของทีมนักวิจัยนอกชุมชนที่เป็นสถาบันการศึกษานั้น มีหน้าที่เพียงคอยให้คำแนะนำ กระตุ้น และค้นหาตัวตนของอุรกลาโวจด้วยกิจกรรมที่ขับเคลื่อนให้เยาวชนและผู้ใหญ่เห็นคุณค่าสำคัญของเรื่องราวในวิถีชีวิตและของจัดแสดงที่เป็นวัตถุของใช้สามัญที่หล่นหายไปจากชุมชนหายไปจากความทรงจำ เพียงเพราะหมดหน้าที่ใช้สอยและถูกทิ้งตามชายฝั่งตามไต้ลუნบ้าน มาจัดเรียงใหม่แทนที่ชิ้นงานที่ต้องเป็นวัตถุจัดแสดง

ตามชนบดั้งเดิมที่เกิดจากการสะสม มีคุณค่าทั้งสวยงามและหน้าที่ใช้สอยอย่างสมบูรณ์ อย่างเช่นเครื่องดักสัตว์น้ำ “บุญ” ได้ถูกจัดเรียงให้โดดเด่นเหมือนงานศิลปะที่ถูกท้าทายให้สื่อสารในด้านคุณค่าของวัตถุทุกหล่นในสถานะของ “ร่องรอยวิถีชีวิต” ที่บ่งบอกกาลเวลา วิถีชีวิต และความเปลี่ยนแปลงที่สื่อให้เห็นวิถีชาวอุรุกรักลาไว้อย่างเข้าใจและลึกซึ้ง ผ่านการมองอย่างสุนทรีย์ะ ดังนั้นศาสตร์ทางด้านศิลปะจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้เข้าถึงความรู้สึกของความเป็นมนุษย์ได้มากขึ้น (Edson & David, 1994) ขณะเดียวกันยังให้ความเพลิดเพลินหรือสุนทรีย์ะในการเรียนรู้และเกิดกระบวนการขัดเกลาทางวัฒนธรรมที่ดีที่สุด (Nagavajara, 2013, p. 23) จากกิจกรรมครั้งนี้ทำให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักและซาบซึ้ง เกิดการรวมตัวกันมาทำงานและช่วยกันสร้างแหล่งเรียนรู้ให้เป็นจริง จนผู้นำชุมชน (Somjit Thaleluk, 11 December, 2013) กล่าวว่า “ไม่มีครั้งไหนเลยที่เยาวชนทั้งเด็กเล็ก เด็กโตมารวมตัวกันทำงานมากขนาดนี้ ภูมิใจที่เห็นเยาวชนต่างช่วยกันทำแหล่งเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในลานวัฒนธรรมแห่งนี้” ทั้งนี้เพราะเยาวชนทุกคนมีความเป็นศิลปะในตัวตนทุกคน เกิดความซาบซึ้งดีมีค่า และมีความสุขที่มาร่วมกันสร้างสรรค์งานร่วมกัน ตั้งแต่งานศิลปะทำป๊อปอัพ (Pop up) จนถึงขบวนการติดตั้งจัดแสดง ทั้งนี้เพราะศิลปะอยู่ในตัวคนทุกคน

แหล่งเรียนรู้ “วิถีชาวอุรุกรักลาไวจ” ณ ลานวัฒนธรรมแห่งนี้แฝงด้วยมิติการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่มาจากการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของชาวบ้านสังก้าอู โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ร่วมแรงร่วมใจแสดงศิลปะด้วยตนเอง กระบวนการทำงานของทีมนักวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการฯ ครั้งนี้ได้เสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคม (social cohesion) จากความร่วมมือของคนในชุมชน ทั้งนี้พลังแห่งแรงยึดเหนี่ยวต้องเกิดจาก

การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม เพื่อนำไปสู่การร่วมกันแก้ไข ปัญหาที่มาจากมุมมองของทุกเครือข่าย สถาบันการศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมกับ ชุมชนกระตุ้นให้เกิดพลังทางสังคมจากคนใน (social empowerment) พวกเขาเหล่านั้นได้ให้ความหมายตัวตนชาวอุรุกรลาไว้อย่างที่พร้อมทำหน้าที่ สลาย “เส้นแบ่งทางวัฒนธรรม”

ด้วยมายาคติที่เคยมองชนกลุ่มนี้ไปในทิศทางใดนั้น การจัดแสดง “วิถีชาวอุรุกรลาไวจ” อาจเป็นช่องทางหนึ่งที่จะสร้างความเข้าใจตัวตนของ อุรุกรลาไวจให้มากขึ้นกว่าเดิม ด้วยการเพ่งพินิจมองอย่างสุนทรีย์เพื่อ เข้าใจในความเป็นมนุษย์ให้มากขึ้น ด้วยการฟังเรื่องราวที่เขาประสบอย่าง เหตุการณ์สืนามิจากเสียงของเขาที่เราไม่เคยได้ยินหรือรับรู้จากข้อมูลข่าวสาร ที่นำเสนอไปในทิศทางเข้าหาสู่ศูนย์กลางความเจริญทั้งสิ้น จึงอาจกล่าวสรุป ได้ว่าแหล่งเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน แล้วแต่ใคร จะเรียกแบบไหนก็ตาม เป็นพื้นที่สาธารณะทางวัฒนธรรมที่เปิดให้ผู้เยี่ยมชม ได้เข้าไปมีประสบการณ์ร่วม ที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความทรงจำ ความสำคัญและความหมายของสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีที่หลากหลาย (Hooper – Greenhill, 2007) เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เขาไม่ได้เร่ร่อน สกปรก ขี้เกียจ ... อย่างที่คนอื่น ๆ เข้าใจ ที่เข้าใจว่าเป็นชนเผ่าเร่ร่อนที่ประทับตราใน ลักษณะของการหยุดนิ่งตายตัว ทั้งที่จริงเขามาตั้งหลักแหล่งตามริมชายฝั่ง ทะเลมานานแล้ว และมีเรื่องราวที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นในด้านภูมิปัญญาใน การดูทิศทางลม ทิศทางน้ำ และดวงดาว เพื่อให้สัมพันธ์กับชีวิตที่ต้องอยู่กับ ทะเลในด้านการจับปลา

“บุญ” ที่หมดสภาพตัวเองของการจัดแสดงครั้งนี้ คือสัญลักษณ์ของการสยบต่อระบบทุนนิยมที่รุกคืบเข้ามาในชุมชนแห่งนี้ที่มีเรือประมงขนาดใหญ่ใช้การประมงดักสัตว์แบบผิดกฎหมาย ทำให้ชาวอุรึกลาโว้ยบางส่วนไปทำงานบริการในภาคการท่องเที่ยวของเกาะลันตา ทรัพยากรทางทะเลที่ลดน้อยลงจากการประมงแบบทุนนิยมที่ล่อลวงตาการตรวจตราและการบังคับใช้กฎหมายการประมงในแถบทะเลอันดามันของภาครัฐ ดังนั้นการเข้าไปสร้างแหล่งเรียนรู้ลานวัฒนธรรมชาวอุรึกลาโว้ยแห่งบ้านสังกั่วเป็นอีกช่องทางหนึ่งของการยืนหยัดพลังท้องถิ่นให้ผู้คนในพื้นที่มีตัวตนและเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างอัตลักษณ์ชาวอุรึกลาโว้ยตามแนวทางที่ควรจะเป็นและสะท้อนให้ผู้ที่มาไกลหรือนักท่องเที่ยวหรือผู้ชมได้เป็นกระบอกเสียงหรือช่วยส่งเสียงไปยังภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจไม่ให้เอาไรต์เอาเปรียบ ละเมิดสิทธิส่วนรวมของทรัพยากรทางทะเล การสร้างสรรค์การจัดแสดงในลานวัฒนธรรมแห่งนี้คือการถ่ายทอดความรู้สู่กระบวนการทางวัฒนธรรมและสังคม “ความรู้” จึงเป็นความจริงที่ถูกสร้างโดยสังคม สมาชิกในชุมชนอาจรู้ระบบความรู้ความเชื่อเดิม และสร้างระบบคิดหรือระบบความรู้ใหม่ได้ ความรู้คืออำนาจในการต่อรอง ชัดขึ้น หรือแสดงพลังความเชื่อที่นำสังคมไปสู่ภาวะที่ดีกว่าเดิมได้

มายาคติทั้งหลายที่ถูกประกอบสร้าง รวมทั้งความเป็นโลกทุนนิยมสังคมสมัยใหม่ ทั้งหมดล้วนมีส่วนนำความเหลื่อมล้ำเข้ามาสู่ท้องถิ่น เพราะชุมชนท้องถิ่นถูกละเลยความหลากหลายที่คงอยู่ในแต่ละวัฒนธรรมถูกละเลยการมีปฏิสัมพันธ์และการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่ดำเนินมาตั้งแต่อดีตของชาวอุรึกลาโว้ย นั่นเพราะวาทกรรมของวัฒนธรรม (cultural discourse) เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำมันมีรากลึกอยู่ในเชิง

วัฒนธรรม เชื้อชาติ ภาษา อันเป็นภาพใหญ่ของสังคมไทย แล้วจึงถูกสะท้อนออกมาเป็นภาพย่อยให้เห็นชัดผ่านสังคมกระแสหลักที่ปฏิบัติออกมาในทุกรูปแบบสู่ชีวิตประจำวันของชุมชน

ถึงเวลาแล้วที่คนในสังคมพร้อมขจัดอคติการมองผู้คนแบบนี้ไปจากใจของเราได้หรือไม่ มิใช่เพียงเพราะชาวอุรักลาโว้ยเท่านั้น แต่ยังมีอีกหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิตแตกต่างจากคนในสังคมส่วนใหญ่ ซึ่งแต่ละกลุ่มชนต่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ทั้งนี้เพราะไม่มีสังคมใดเหนือกว่าสังคมอื่น (Gramont, 1970 as cited in Charoensinoran, 2002, p. 88) และเชื่อว่าอีกไม่นานสังคมไทยพร้อมที่จะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อปิดช่องว่างของความไม่รู้และพร้อมที่จะเข้าใจคนอื่นให้มากขึ้น และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทรต่อกัน

เชิงอรรถ

¹ชาวเล คือ คนอยู่ริมทะเลกลุ่มหนึ่งในภาษามลายูเรียกว่า อูรังรุท หรือ คนทะเล ต่อมาชาวเลเสียเรียกว่า อูรังอาสลี หมายถึง คนที่เป็นคนพื้นถิ่น เป็นการเรียกรวมกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ริมทะเลหลายกลุ่มเข้าด้วยกัน โดยไม่จำแนกว่าเป็นกลุ่มใด มีสถานะเดียวกันกับ “ชาวเล” ในไทย (Office of the national Cultural commission, Ministry of culture, 2003)

²มายาคติ คือ ความคิดหรือความเชื่อที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับโดยไม่ตั้งคำถาม และเป็นความคิดหรือความเชื่อที่สอดคล้องกับระบบอำนาจที่ดำรงอยู่ในสังคมในขณะนั้น บาร์ตเห็นวามายาคติคือตัวกำหนดและกำกับการรับรู้ของคนในสังคม ความจริงหรือความหมายสำหรับบาร์ตแล้วไม่ได้เกิดโดยธรรมชาติแต่เป็นผลผลิตของสังคม และดำรงอยู่ในระดับการรับรู้ของเราเท่านั้น หากเรารับรู้ไม่ได้ก็จะมีสิ่งนั้น (Barthes, 1964, as cited in Charoensinoran, 2002, p. 96)

³อุรักลาโว้ย เป็นคำเรียกชนชาวเลกลุ่มหนึ่งตามเจ้าของวัฒนธรรม คือ กลุ่มอุรักลาโว้ย หมู่บ้านสังกาอู ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ภาษานี้จัดอยู่ในตระกูลออสโตรนีเซียน สาขามาลายิก ภาษานี้มีความแตกต่างจากกลุ่มมอเก็น มอเกลิน

“โครงการวิจัย: “โครงการเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้มุ่งสู่วัฒนธรรมชุมชน” โครงการย่อยในโครงการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่สังคมอยู่สบายด้วยภูมิปัญญาด้านภาษาและวัฒนธรรมเป็นหนึ่งในชุดโครงการภาษาและวัฒนธรรม คือพลังสร้างเสริมสุขภาวะ ด้วยทุนสนับสนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

⁵สภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ (International Council of Museums--ICOM) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า พิพิธภัณฑ์สถาน คือ สถาบันที่ตั้งขึ้นโดยถาวรเพื่อรับใช้และพัฒนาสังคม มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ ศึกษา วิจัย สร้างความเข้าใจและจัดนิทรรศการเรื่องราวจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม เพื่อสนองวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาและความเพลิดเพลินแก่คนในสังคม (Jaroenpoj, 2011, p. 6)

⁶การศึกษา ในความหมายที่รู้จักกันในภาษาเยอรมันว่า “Bildung” ซึ่งแปลตรงตัวว่า “การสร้าง” หมายถึง การสร้างมนุษย์ สร้างความเป็นคน (Nagavajara, 2013, pp. 23-24)

⁷เกาะลันตาคือพื้นที่ที่มีสภาพภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะน้อยใหญ่ประมาณ 53 เกาะ มีเกาะสำคัญที่เป็นตำบล 3 เกาะ คือ เกาะกลาง เกาะลันตาน้อย เกาะลันตาใหญ่ ห่างจากตัวจังหวัดกระบี่ประมาณ 87 กิโลเมตร โดยทั่วไปมีสภาพภูมิประเทศเป็นเนินเขาและป่าชายเลนอยู่แถบบริเวณชายฝั่ง มีลำคลองเล็ก ๆ ที่รองรับน้ำฝนตามลุ่มน้ำที่พัดผ่านตลอดทั้งปี

⁸ชาวเลเป็นชนเผ่าดั้งเดิมใช้ชีวิตเร่ร่อน อยู่ตามเกาะแก่งชายทะเลตั้งแต่ชายฝั่งมะละกา มาเลเซีย มาถึงไทย และพม่า มีหลายกลุ่มเช่น มอแกน มอแกลน และอูรักลาโว้ย แต่เรียกรวม ๆ กันว่า โอลิงลาอูต แปลว่าคนทะเล ในประเทศไทยมีกลุ่มชาวเลอยู่แถบสตูล กระบี่ พังงา ภูเก็ต ระนอง (Krabi Provincial Cultural Office, Ministry of culture, n.d., p. 6)

References

- Charoensin-o-larn, C. (2000). *Development discourse: Power, Knowledge, Truth, Identity and otherness*. 6th ed. Bangkok: Language Print.
- Charoensin-o-larn, C. (2002). *Semiology, Structuralism, Post-structuralism and the study of political science*. Bangkok: Language Print.
- Edson G., & David D. (Ed.), (1994). *The handbook for museums*. London: Routledge.
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. London: Sage.
- Hooper-Greenhill, E. (2007). *Museums and education*. London: Routledge.
- Jaroenpoj, S. (2011). Curator and career path. *journal of the museum association of Thailand*, 3(1), 6.
- Kitiasa, P. (2003). *Localism: A review of theory and conceptual framework*. Bangkok: Office of the National Research Council.

Krabi Provincial Cultural Office, Ministry of culture. (n.d.) *Who I am.... Urak Lavoj* (n.p.).

Nagavajara, C. (2013). *From selfless giving to commodification: The Dilemma of Higher Education*. Bangkok: KNIT.

Office of the national Cultural commission, Ministry of culture. (2003). *Ethnicity and Myths*. Bangkok: R.P.P. Printing House.

Phuangngam, K. (2010). *Community and local self-governance*. Bangkok: Borpit Printing Company.

Rungsaeng-Anothai, P. (2004). *Factors affecting cultural changes of Sea Gypsy communities: A case study of the Urak Lavoj at Laem Tukkae Village, Tambon Rasada, Muang District, Phuket Province*. Master of Education Thesis. Bangkok: Srinakharinwirot University.

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรณันท์ ดำรงสกุล

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

E-mail: weeranan2011@gmail.com

พิไลรัตน์ ศรีวิเชียรอำไพ

สำนักศึกษาทั่วไป คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน

E-mail: sriwphilairat@gmail.com

เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น: เดินทางข้ามเวลาเพื่อ
รักษาสถาบันครอบครัวญี่ปุ่น

**Before the coffee gets cold: Time traveling to
preserve the Japanese family institution**

นิธิกร สุวรรณประสิทธิ์ และ อาริยา หุตินทะ

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Received: March 21, 2022

Revised: June 24, 2022

Accepted: June 27, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น: เดินทางข้ามเวลาเพื่อรักษาสถาบันครอบครัวญี่ปุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการรักษาสถาบันครอบครัวของญี่ปุ่น โดยมีลักษณะแผนตาสีเป็นกลวิธีสำคัญในการนำเสนอ

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาของตัวละครทั้งสี่คนนั้นได้สะท้อนถึงความคาดหวังของสังคมญี่ปุ่นเกี่ยวกับการรักษาสถาบันครอบครัว ตั้งแต่การพัฒนาความสัมพันธ์เพื่อสร้างครอบครัว การรักษาความสัมพันธ์อันสามิภรรยาในครอบครัว รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกภายในครอบครัวด้วย ซึ่งปัญหาของตัวละครในนวนิยายเรื่องนี้มาจากการที่พวกเขาพยายามที่จะสร้างและรักษาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวให้ยังคงอยู่ อย่างไรก็ตาม ผู้ประพันธ์ได้ใช้กลวิธีการเดินทางข้ามเวลา เพื่อให้ตัวละครได้ทำความเข้าใจ

ปัญหาและหาวิธีสำหรับนำกลับมาแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน เพื่อให้สถาบันครอบครัวยังคงดำรงอยู่ต่อไปได้

คำสำคัญ

แฟนตาซี, สถาบันครอบครัวญี่ปุ่น, การเดินทางข้ามเวลา

Abstract

This study aimed to examine the preservation of Japanese family institutions, by using fantastical elements as a literary technique.

The findings revealed that the four characters' problems could reflect the expectations of Japanese society regarding the preservation of family institutions. The problems include developing relationships, building a family, maintaining marital relations, and being responsible for one's own role and duty as a member in the family. However, the author uses a time travel literary technique for helping the characters to understand the problems, find solutions, and return to fix the current problems so that the family institutions can continue to exist.

Keywords

Fantasy, Japanese family institution, Time traveling

บทนำ

วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่นหรือ コーヒーが冷めないうちに ประพันธ์โดย คาวางูจิ โทชิคาซึ เขาเกิดที่จังหวัดโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น ในปี พ.ศ. 2514 คาวางูจิ โทชิคาซึ ประกอบอาชีพเป็นนักเขียนบท นอกจากนั้นยังเคยอำนวยการสร้าง กำกับ รวมไปถึงเขียนบทละครให้กับ Sonic Snail Group ผลงานบทละครที่สำคัญของเขา อาทิ COUPLE , Sunset Song และ Family Time นอกจากนั้นยังมีผลงานนวนิยายเรื่อง Before the Coffee Gets Cold ที่คาวางูจิได้ดัดแปลงมาจากบทละครเรื่อง 1110 Productions ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้ทำให้คาวางูจิ โทชิคาซึได้รับรางวัลที่ยิ่งใหญ่จาก Sugunami Drama Festival grand prize ครั้งที่ 10 ซึ่งเป็นงานแสดงรางวัลประจำปีสำหรับความเป็นเลิศในการผลิตละครโทรทัศน์ด้วย

วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่นหรือ コーヒーが冷めないうちに เป็นวรรณกรรมที่กล่าวถึงการเดินทางข้ามเวลา ณ ร้านกาแฟฟุนิคุชิ ฟุนิคุลา ซึ่งทางร้านกาแฟก็มีกฎที่ให้นักเดินทางข้ามเวลาทุกท่านปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ กฎข้อที่หนึ่ง เมื่อย้อนเวลากลับไปในอดีต จะไม่สามารถพบกับคนที่ไม่เคยมาเยือนที่ร้านกาแฟแห่งนี้ได้ กฎข้อที่สอง เมื่อย้อนเวลากลับไปในอดีต ไม่ว่าจะพยายามอย่างไรก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอดีตได้ กฎข้อที่สาม ที่นั่งภายในร้านที่พวกเขาเดินทางข้ามเวลานั้นจะมีคนนั่งอยู่ก่อนแล้วเสมอ หากอยากจะนั่งที่ตรงนั้นก็ต้องรอให้คนที่นั่งอยู่ก่อนแล้วลุกออกไปเสียก่อน กฎข้อที่สี่ เมื่อย้อนเวลากลับไปในอดีต ห้ามลุกออกจากที่นั่งโดยเด็ดขาด และกฎข้อที่ห้า จะเดินทางข้ามเวลาได้นั้นก็เฉพาะชั่วเวลาที่กาแฟในแก้วยังอุ่น ๆ หลังจากรินใส่แก้ว

กาแฟแล้วเท่านั้น หากไม่ทำตามกฎแม้เพียงข้อใดข้อหนึ่งก็ตามจะเกิดปัญหาขึ้นกับนักท่องเที่ยวเหล่านั้นอย่างแน่นอน ความน่าสนใจของวรรณกรรมเรื่องนี้คือการใช้อรรถประกอบของแฟนตาซีเรื่องการเดินทางข้ามเวลา เป็นกลวิธีที่ผู้เขียนใช้เสนอความสำคัญเกี่ยวกับการรักษาสถาบันครอบครัวของญี่ปุ่น เนื่องจากตัวละครทั้งคู่จะประสบกับปัญหาที่อาจทำให้ไม่สามารถสร้างครอบครัวหรือรักษาความเป็นครอบครัวไว้ได้ เนื่องจากไม่รู้ความต้องการ ความคิดหรือความปรารถนาของอีกฝ่ายหนึ่ง การเดินทางข้ามเวลาเปิดโอกาสให้ตัวละครไปรับรู้ปัญหาในใจของอีกฝ่ายหนึ่ง หรือกลับไปเผชิญหน้ากับปัญหาในใจตนเองและสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ตรงจุดจนสามารถสร้างและรักษาสถาบันครอบครัวในสังคมญี่ปุ่นให้ดำรงอยู่ต่อไป

การนำเสนอความสำคัญของสถาบันครอบครัวในวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง เพียงชั่วเวลา กาแฟยังอุ่นหรือ コーヒーが冷めないうちに ผู้เขียนนำเสนอผ่านปัญหาของตัวละครทั้งคู่ ซึ่งล้วนแต่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัวทั้งสิ้น กล่าวคือ

ปัญหาของตัวละครคู่ที่หนึ่ง จะนำเสนอปัญหา ความลังเลใจของคนหนุ่มสาวในการเริ่มต้นชีวิตครอบครัว ความไม่มั่นใจของตัวละครฝ่ายชายทำให้ความสัมพันธ์ไม่คืบหน้าไปถึงการแต่งงานเสียที่จนตัวละครฝ่ายหญิงต้องตัดสินใจบางอย่างเพื่อค้นหาคำตอบนั้น

ปัญหาของตัวละครคู่ที่สอง คือความกังวลใจในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา หรือในอีกนัยหนึ่งคือ ความกังวลใจในการรักษาสถาบันครอบครัวให้ดำเนินต่อไป คำถามสำคัญคือ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปในทางกายภาพจนกระทั่งอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยา ความเป็นครอบครัวจะยังคงอยู่หรือไม่

ปัญหาของตัวละครคู่ที่สาม คือการต้องเลือกระหว่างความต้องการของตนเองกับความคาดหวังของครอบครัว การต้องสืบทอดกิจการของครอบครัวทำให้ตัวละครผู้เป็นพี่คนโตรู้สึกอึดอัดเพราะต้องใช้ชีวิตตามแบบที่ตนเองพอใจมากกว่า ความขัดแย้งนี้จะจบลงไม่ได้ หากไม่เกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิดจนทำให้ตัวละครผู้พี่ตัดสินใจไปค้นหาความจริงที่เกิดขึ้น ส่วนปัญหาของตัวละครคู่สุดท้าย คือความกังวลใจในการทำหน้าที่ของแม่ซึ่งคือการเลี้ยงดูลูก ความเจ็บป่วยทำให้เห็นว่าแม่คนนี้ไม่มั่นใจว่าตนจะสามารถให้กำเนิดและเลี้ยงดูลูกให้เติบโตได้หรือไม่

หากไล่เลียงปัญหาเกี่ยวกับตัวละครทั้งสี่คู่ จะเห็นความกังวลใจในการรักษาสถาบันครอบครัวของสังคมญี่ปุ่นอย่างชัดเจนนับตั้งแต่โอกาสที่พลเมืองจะเข้าสู่การสร้างสถาบันครอบครัว เมื่อสร้างครอบครัวแล้ว จะยังรักษาความเป็นครอบครัวไว้ได้หรือไม่ ในอีกแง่หนึ่ง บทบาทและหน้าที่ที่สมาชิกในครอบครัวพึงมีต่อกันก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้อัตลักษณ์ของครอบครัวยังคงอยู่ โดยเฉพาะการรักษากิจการของครอบครัวที่สังคมญี่ปุ่นคาดหวังให้สมาชิกคนโตเป็นผู้สืบทอด และในท้ายที่สุด ครอบครัวอาจจะสิ้นสุดความเป็นครอบครัวหากไม่มีสมาชิกรุ่นต่อไปซึ่งบทบาทของแม่ในการเลี้ยงดูลูกให้เติบโตถือเป็นสิ่งสำคัญ ความกังวลใจที่ปรากฏในวรรณกรรมแปลเรื่องนี้สอดคล้องกับสภาพสังคมญี่ปุ่นในปัจจุบัน เนื่องจากมีบทความจำนวนไม่น้อยที่เสนอประเด็นเรื่องการแต่งงานที่ลดลงของชาวญี่ปุ่น เช่นในบทความ วัฒนธรรมแบบญี่ปุ่น พุดถึงอัตราส่วนของบุตรที่ยังโสดมีแนวโน้มที่สูงขึ้นถึงร้อยละ 60 ในปี พ.ศ. 2554 (Mommy & Kids Club, 2011) หรือการตกลงใจใช้ชีวิตคู่แบบที่ไม่เข้าสู่สถาบันครอบครัวอย่างถูกต้องตามกฎหมายในบทความ “อยู่แบบไม่แต่ง” กับ “แต่งแต่แยกกันอยู่” ทางเลือก

ใหม่ของชีวิตคู่ของหนุ่มสาวญี่ปุ่น (Moshi, 2019) หรือมีการนำเสนอบทบาทของแม่ที่สังคมญี่ปุ่นคาดหวังในบทความ “10 สิ่งที่ได้เรียนรู้หลังแต่งงานกับสามีชาวญี่ปุ่น” (Yuri, 2021) จะกล่าวถึงบทบาทของภรรยาในการรับผิดชอบงานบ้าน ถูกคาดหวังให้ทำอาหารให้เก่ง เป็นแม่บ้านเต็มตัวเพื่อดูแลครอบครัว และต้องรับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูกให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมและตามนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง เพียงชั่วเวลาไม่กี่ชั่วโมง เป็นวรรณกรรมที่ตั้งใจพูดถึงการรักษาสถาบันครอบครัว ปัญหาที่ตัวละครแต่ละคู่ต้องเผชิญที่ดูเหมือนทางตันนั้น ผู้เขียนใช้การเดินทางข้ามเวลาเป็นกลวิธีสำคัญเพื่อพาตัวละครไปพบคำตอบที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหาที่ตัวละครประสบ

การเดินทางข้ามเวลาคือลักษณะแฟนตาซีประเภทหนึ่งซึ่งบทบาทของแฟนตาซีในนวนิยายเรื่องนี้มีลักษณะพอสังเขป ดังนี้

แฟนตาซีมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารให้ทุกคนได้เรียนรู้ทั้งปัญหาภายในจิตใจและปัญหาภายในสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองเพื่อให้จิตใจนั้นมีความพร้อมที่จะยอมรับและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง และอีกบทบาทหนึ่งของแฟนตาซีคือการบอกเล่าความปรารถนาในจิตใจให้ออกมาเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังเป็นกระบวนการที่ช่วยให้มนุษย์สามารถระบายความหวาดกลัวภายในจิตใจและสามารถระบายความปรารถนาของตนออกไปได้ภายในช่วงเวลาเดียวกันอีกด้วย เพราะในโลกของแฟนตาซีนั้นต่างจากโลกอื่นกว้างใหญ่ที่มนุษย์เรานั้นดำรงอยู่ เพราะเป็นโลกที่มนุษย์สามารถกำหนดทุกสิ่งทุกอย่างได้ตามความปรารถนา ทำให้ตัวละครนั้นสามารถเอาชนะอุปสรรคที่เข้ามาได้อย่างง่ายดาย (Tirajaroensakul, 2014, p. 13)

ในวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง เพียงชั่วเวลาากาแฟยังอุ่นหรือ コーヒーが冷めないうちに นั้น ผู้เขียนได้ใช้ข้อสรุปประกอบของ แพนตาซี นั่นก็คือการเดินทางข้ามเวลา เป็นกลวิธีสำคัญเพื่อให้ตัวละครได้ไปพบกับคำตอบที่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาในโลกของความเป็นจริงที่ประสบได้ เช่นสาวคนรักได้ไปเจอชายหนุ่มและรู้สาเหตุที่ทำให้ทำไมเขาจึงไม่ขอเธอแต่งงาน หรือพี่สาวคนโตได้ไปพบน้องสาวและรู้เหตุผลว่าทำไมเธอจึงมาตามตื้อให้พี่กลับไปปรับสืบทอดกิจการของครอบครัว ตัวอย่างที่ยกมาเป็นวิธีการที่ผู้เขียนได้เอาการเดินทางข้ามเวลามาเป็นกลวิธีในการแก้ปัญหาของตัวละคร เพื่อที่จะรักษาสถาบันครอบครัวของญี่ปุ่นเอาไว้ได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการรักษาความสัมพันธ์ของสถาบันครอบครัวญี่ปุ่นกับการเดินทางข้ามเวลาผ่านวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง เพียงชั่วเวลาากาแฟยังอุ่น หรือ コーヒーが冷めないうちに

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับการรักษาสถาบันครอบครัวในสังคมญี่ปุ่นในวรรณกรรมแปลเรื่อง เพียงชั่วเวลาากาแฟยังอุ่น หรือ コーヒーが冷めないうちに

2. เพื่อศึกษาการใช้ข้อสรุปประกอบของแพนตาซีอันเป็นกลวิธีสำคัญในการนำเสนอทางแก้ไขประเด็นปัญหาการรักษาสถาบันครอบครัวในสังคมญี่ปุ่นในวรรณกรรมแปลเรื่อง เพียงชั่วเวลาากาแฟยังอุ่น หรือ コーヒーが冷めないうちに

บททวนวรรณกรรม

ในการทำวิจัยเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น: เดินทางข้ามเวลาเพื่อ
รักษาสถาบันครอบครัวญี่ปุ่น มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

**บทความและงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมแปล
เรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น**

Lamyen, P. (2020) นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง “ความสำคัญของ
ฉาก “ร้านกาแฟ” กับการประกอบสร้างเรื่อง “เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น””
บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฉากและบรรยากาศของ
วรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น และเพื่อศึกษา
ความสัมพันธ์ระหว่างฉากและบรรยากาศกับโครงเรื่อง ผลการศึกษาพบว่า
ผู้เขียนบรรยายฉากร้านกาแฟฟุนิคุลี ฟุนิคุลา ออกมาเป็น 3 ลักษณะ คือ
1. ฉากสถานที่ 2. ฉากเกี่ยวกับเวลา และ 3. บรรยากาศของฉาก ซึ่งเป็นเหตุ
ให้ผู้อ่านสัมผัสได้ถึงบรรยากาศแฟนตาซีว่าร้านกาแฟแห่งนั้นนั้นสามารถที่จะ
เดินทางข้ามเวลาได้

การบรรยายฉากและบรรยากาศช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านเข้าใจถึง
อารมณ์และความรู้สึกของตัวละคร ตอนที่ตัวละครในเรื่องย่อยทั้งสี่ได้เดินทาง
ข้ามเวลาไปยังอดีตและอนาคต ผู้เขียนได้เขียนบรรยายฉากที่ร้านกาแฟที่
ยังคงอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้เปลี่ยนแปลง แต่ที่เปลี่ยนแปลงไปคือพฤติกรรม
ของตัวละครที่กำลังเดินทางข้ามเวลาในขณะนั้นกับเวลาที่ข้ามไปยังอดีตและ
อนาคตซึ่งสื่อออกมาให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าการเดินทางข้ามเวลาไปนั้นจะไม่ได้ทำ
ให้ความเป็นจริงหรือสิ่งที่เราต้องการจะเปลี่ยนนั้นเปลี่ยนแปลงไปได้ แต่ก็มี
สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป นั่นก็คือความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของเราเท่านั้น

งานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีการศึกษาฉากในฐานะเป็น
องค์ประกอบทางวรรณกรรมที่สำคัญที่มีผลต่อโครงเรื่องและตัวละคร

กล่าวคือ ฉากร้านกาแฟเป็นที่ที่ตัวละครเดินทางไปเพื่อหาคำตอบให้กับปัญหาที่รบกวนจิตใจตัวละคร แม้ความจริงที่เกิดขึ้นจะไม่เปลี่ยนแปลง แต่ความคิดและพฤติกรรมของตัวละครผู้เดินทางก็เปลี่ยนแปลงไปเพราะปัญหาที่รบกวนจิตใจได้รับการคลี่คลาย อย่างไรก็ตาม การศึกษาฉากในบทความวิจัยดังกล่าวไม่ได้ศึกษาในแง่ขององค์ประกอบของแฟนตาซี และไม่ได้นำเสนอประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการรักษาสถาบันครอบครัวของประเทศญี่ปุ่น ตามที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวรรณกรรมแปลเรื่อง เพียงช่วงเวลากาแฟยังอุ่น หรือ コーヒーが冷めないうちに ในประเด็นดังที่กล่าวมา

บทความและงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับแฟนตาซี

Tirajaroensakul, K. (2014) ศึกษา “องค์ประกอบของแฟนตาซีในการนำเสนอปัญหาครอบครัวและปัญหาสิ่งแวดล้อมในนวนิยายชุด เดอะสไปเดอร์วิก โครนิเคิลส์ ของ โทนี ดิเตอร์ลิชชี และฮอลลี แบล็ก” โดยได้แสดงลักษณะของแฟนตาซีไว้สองลักษณะคือ แฟนตาซีในส่วนของคำและความหมายที่เกี่ยวข้อง และแฟนตาซีที่เป็นแนววรรณกรรม กล่าวคือ คำว่า “Fantasy” มีความหมายว่าการปรากฏตัวหรือสิ่งที่ถูกสร้างให้เป็นประจักษ์เป็นคำที่ให้ความหมายคล้ายกับคำว่า ความฝัน วิญญาณ ความปรารถนาหรือจินตนาการ ดังนั้นแฟนตาซีจึงถูกนิยามให้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากจินตนาการ ไม่สามารถเป็นไปได้จริง ส่วนแฟนตาซีที่เป็นแนววรรณกรรมหรือที่เรียกว่าวรรณกรรมแนวแฟนตาซีจะหมายถึงงานเขียนประเภทหนึ่งที่เต็มไปด้วยความน่าตื่นเต้นและความสนุกสนานที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง โครงเรื่องมักเกี่ยวกับการผจญภัยหรือเรื่องราวแปลกประหลาดเหนือธรรมชาติ รวมทั้งมีตัวละครที่หลากหลาย อาทิ มนุษย์ สัตว์ สิ่งของ หรือสิ่งมีชีวิตใน

ตำนาน เป็นต้น เนื้อเรื่องไม่อิงกับหลักเหตุผลใด ๆ และส่วนมากจะจบลงที่ความสุขของตัวละคร

แฟนตาซีนำเสนอความมหัศจรรย์ผ่านองค์ประกอบที่หลากหลาย ดังนั้นจึงสามารถแบ่งประเภทรูปแบบแฟนตาซีตามองค์ประกอบที่ปรากฏในวรรณกรรมแต่ละเรื่อง อาทิ ตัวละคร ฉาก เหตุการณ์ และโครงเรื่อง โดยจะแบ่งได้ดังนี้ 1. การนำเสนอแฟนตาซีผ่านตัวละคร อาทิ คนตัวจิ๋ว พ่อมด แม่มด หรือสิ่งมีชีวิตในตำนาน 2. การนำเสนอแฟนตาซีผ่านฉาก กล่าวคือสถานที่ซึ่งไม่มีอยู่ในโลกของความเป็นจริงและมีสิ่งมหัศจรรย์เกิดขึ้นในสถานที่แห่งนั้นเป็นเรื่องปกติ อาทิ ดินแดนเวทมนตร์ ดินแดนเทพนิยาย หรือดินแดนสวรรค์ 3. การนำเสนอแฟนตาซีผ่านเหตุการณ์ อาทิ เหตุการณ์ปกติที่มีลักษณะเกินจริง และเหตุการณ์ที่เกิดจากเวทมนตร์ หรือสิ่งของที่มีพลังวิเศษ และสุดท้าย 4. การนำเสนอแฟนตาซีผ่านโครงเรื่อง อาทิ การเดินทางผจญภัยผ่านห้วงเวลาในอดีตหรืออนาคต การผจญภัยในต่างดินแดนเพื่อเอาชีวิตรอด ซึ่งวรรณกรรมแฟนตาซีส่วนใหญ่จะมีองค์ประกอบข้างต้นที่กล่าวมาครบทุกข้อ แต่ก็มีวรรณกรรมแฟนตาซีไม่น้อยเลยที่เดียวที่มีองค์ประกอบไม่ครบตามที่กล่าวมาข้างต้น แต่อย่างไรก็ตามทุกเรื่องก็ล้วนเป็นวรรณกรรมแฟนตาซีทั้งหมด

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงความหมายของแฟนตาซี รวมไปถึงการนำเสนอความเป็นแฟนตาซีผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในวรรณกรรมเรื่องนี้ ซึ่งสามารถนำเอาองค์ประกอบและรูปแบบของแฟนตาซีมาปรับใช้ในวิจัยได้

บทความและงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัวและสังคมญี่ปุ่น

Klangsuwan, Y. (1996) นำเสนอบทความเรื่อง “แนวคิดระบบครอบครัวญี่ปุ่น” พบว่าครอบครัวนั้นเป็นพื้นฐานของการเกาะกลุ่มทางสังคม ซึ่งเป็นหน่วยแรกที่สมาชิกในสังคมรู้จักและเรียนรู้เกี่ยวกับสังคม ดังนั้นครอบครัวจึงหมายถึงการอาศัยอยู่ด้วยกันอย่างมีส่วนร่วมและมีการช่วยเหลือกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และสิ่งสำคัญของครอบครัวในญี่ปุ่นคือหัวหน้าครอบครัวหรือผู้ดูแลครอบครัว เนื่องจากจะต้องทำทุกอย่าง อาทิ ทำงานหาเลี้ยงคนในครอบครัว ดูแลทรัพย์สิน เป็นต้น การที่ครอบครัวจะเดินทางไปในทิศทางไหนนั้นก็ขึ้นอยู่กับหัวหน้าของครอบครัวทั้งสิ้น

ความคาดหวังสำหรับการคัดเลือกผู้ที่มาสืบทอดตำแหน่งหัวหน้าของครอบครัวนั้นจะสะท้อนถึงประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งแต่ละเขตแต่ละจังหวัดก็จะแตกต่างกันออกไป แต่มีสิ่งหนึ่งที่เด่นชัดและปฏิบัติกันทั่วประเทศ คือบุตรคนโตจะเป็นผู้สืบทอดตำแหน่งโดยไม่คำนึงถึงเพศ แต่ก็มีบ้างในบางจังหวัดที่คำนึงถึงเพศว่าต้องเป็นผู้ชาย แต่สุดท้ายแล้วก็ยังเป็นบุตรคนแรกอยู่ดีที่ต้องสืบทอดตำแหน่งนี้

จากการทบทวนบทความดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงแนวคิดและระบบครอบครัวญี่ปุ่นที่ว่าหัวหน้าของครอบครัวจะเป็นคนกำหนดทุกอย่างภายในครอบครัว โดยที่สมาชิกคนอื่นในครอบครัวไม่สามารถโต้แย้งได้ รวมไปถึงการสืบทอดตำแหน่งของหัวหน้าครอบครัวคนต่อไปที่จะต้องเป็นบุตรคนโตเท่านั้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสามารถนำเอาแนวคิดดังกล่าวไปวิเคราะห์ถึงสถาบันครอบครัวของญี่ปุ่นได้

Rupsom, P. (2001) เขียนบทความเรื่อง “การขัดเกลาทางสังคมของสถานศึกษาก่อนวัยเรียนของญี่ปุ่น” ในวารสารญี่ปุ่นศึกษา จากการศึกษาพบว่าคนญี่ปุ่นมองว่าเด็กเป็นสิ่งที่มีความเป็นอยู่มาก เนื่องจากในอดีตสังคม

ของญี่ปุ่นเป็นสังคมของเกษตรกรรม จึงจำเป็นจะต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก อีกทั้งวิวัฒนาการทางการแพทย์เองก็ยังคงไม่เจริญมากนัก อัตราการเกิดของประชากรญี่ปุ่นในสมัยนั้นจึงต่ำมาก คนญี่ปุ่นในอดีตจึงนิยมมีบุตรหลายคนเพื่อนำมาใช้เป็นแรงงานแก่ครอบครัว นอกจากนั้นตามกรอบแนวคิดของระบบครอบครัวญี่ปุ่นดั้งเดิม การมีบุตร หมายถึงการมีผู้สืบทอดวงศ์ตระกูล ทำให้ครอบครัวดำรงอยู่ต่อไป การมีบุตรนั้นสำคัญถึงขนาดที่ว่า หากแต่งงานกันไปแล้วนั้น ภรรยาไม่อาจมีบุตรให้กับครอบครัวของสามีได้ ภรรยาก็จะต้องยินยอมให้สามีมีภรรยาอีกคนเพื่อมีบุตรสืบสกุลต่อไป ดังนั้นการมีบุตรจะเป็นการทำให้สถานภาพของพ่อกับแม่มีความมั่นคงมากขึ้นภายในครอบครัว แต่หลังจากที่ญี่ปุ่นเปลี่ยนผ่านมาเป็นยุคของอุตสาหกรรม การมีบุตรหลายคนนั้นก็ถูกลดความสำคัญลง ค่านิยมการมีบุตรเพื่อนำมาใช้เป็นแรงงานก็ลดลง ครอบครัวส่วนใหญ่จึงหันมา มีบุตรเพียง 1 หรือ 2 คนเท่านั้น เนื่องจากครอบครัวหันมาให้ความสำคัญกับคุณภาพของการเลี้ยงดูบุตรแทน

ความสัมพันธ์ในครอบครัวของญี่ปุ่นกล่าวได้ว่าแม่และบุตรนั้นมีความใกล้ชิดและสนิทสนมกันอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากเหตุผลหลากหลายประการ เหตุผลประการสำคัญคือเหตุผลด้านค่านิยมที่ให้ผู้สูงอายุของครอบครัวนั้นหาเลี้ยงสมาชิกภายในครอบครัวแต่เพียงคนเดียว ทำให้ผู้หญิงมีหน้าที่รับผิดชอบงานภายในบ้านทั้งหมด อาทิ การทำงานบ้าน การทำอาหาร การซักเสื้อผ้า รวมไปถึงการเลี้ยงดูบุตรด้วย เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีค่านิยมที่พัฒนาและสืบทอดมาจากครอบครัวดั้งเดิม ที่กล่าวว่าหากแต่งงานไปแล้วก็ถือว่าพ้นจากความผูกพันของครอบครัวเดิมของตน ทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวเดิมของผู้หญิงนั้นไม่ได้มีอย่างลึกซึ้งมากนัก การติดต่อกับญาติหรือว่าครอบครัวเดิมจึงถือเป็นเรื่องที่ผู้หญิงชาวญี่ปุ่นไม่ค่อยปฏิบัติกันเท่าไรนัก

ดังนั้นแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะมีญาติหรือครอบครัวเดิมมาช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตรอีกทั้งในสังคมญี่ปุ่นถือว่าบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของผู้หญิงคือการเลี้ยงดูบุตร ดังนั้นผู้หญิงจึงต้องคอยดูแลบุตรอย่างใกล้ชิดและรับผิดชอบอนาคตของบุตร หากบุตรจะทำผิดพลาดประการใดก็แล้วแต่หรือว่าไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต สังคมญี่ปุ่นก็จะถือว่าเป็นความผิดพลาดของแม่ด้วยทั้งหมด

การที่ผู้ชายหรือว่าสามีมีเวลาให้กับครอบครัวน้อยทำให้ภรรยาต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว รวมไปถึงการอบและคำนึงของสังคมที่กำหนดให้ผู้หญิงหรือว่าภรรยาในฐานะของแม่มีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูบุตรและรับผิดชอบต่อความประพฤติของบุตร จึงผูกมัดทั้งชีวิตให้กับการเลี้ยงดูบุตร เพราะบุตรคือสิ่งเดียวที่ชีวิตของแม่บ้านญี่ปุ่นจะมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นอย่างลึกซึ้ง หากแต่ไม่ใช่เพียงแต่แม่ที่ต้องพึ่งพาบุตร แต่บุตรเองก็ต้องพึ่งพาแม่เช่นกัน อาทิ หากปัจจัยในการดำรงชีวิตมาให้ เป็นที่พึงพิงทางจิตใจให้กับบุตร

จากการทบทวนบทความดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงวิธีการเลี้ยงดูบุตรสำหรับสังคมญี่ปุ่นและค่านิยมหน้าที่ของความเป็นแม่ ที่แม่จะต้องเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากพ่อที่เป็นหัวหน้าครอบครัวต้องทำงานหาเงินมาใช้จ่าย บุตรจึงมีความผูกพันกับแม่มากกว่า เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยสามารถนำเอาบทความนี้ไปวิเคราะห์ถึงหน้าที่ของความเป็นแม่ที่ผู้หญิงญี่ปุ่นต้องพึงกระทำ เพื่อนำมาใช้ในวิจัยได้

Sattayanurak, A. (2012) นำเสนอว่า ในญี่ปุ่น การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มถูกสร้างให้เป็นหลักการของการดำรงชีวิต ไม่ใช่เพียงแค่การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการที่คนนั้นมีพันธกิจและภารกิจต่อกลุ่มไปพร้อม ๆ กันอีกด้วย สำนึกในพันธกิจและภารกิจของคนหนึ่งจะเรียกร้องให้

คนนั้นเกิดความเสียสละต่อกลุ่มที่ตนเองรวมอยู่ด้วย สำนักเช่นนี้จึงถูกปลูกฝังมาตั้งแต่อดีตสืบจนถึงปัจจุบัน ความสำนักนี้ถูกฝังแน่นอยู่ในคำว่า “กิริ” และ “นินโจ” ซึ่งยังคงมีพลังอยู่ในระบบความรู้สึกรักนึกคิดของชาวญี่ปุ่นยาวนานมาจนถึงปัจจุบันเลยทีเดียว

“กิริ” หมายถึง พันธกิจและการกิจที่คนญี่ปุ่นต้องกระทำให้เกิดผลสำเร็จหรือทำให้สุดความสามารถ ดังนั้นกิริจึงเป็นเสมือนกรอบหรือแนวทางที่ต้องปฏิบัติของคนญี่ปุ่น เพราะสามารถทำให้ตนเป็นที่คาดหวังจากคนในกลุ่ม และขณะเดียวกันตนก็สามารถคาดหวังเรื่องทำนองเดียวกันจากสมาชิกในกลุ่มของตนได้ ดังนั้นแม้ว่ากิริจะดูเหมือนเป็นสิ่งที่ควรและต้องการกระทำของคนในสังคม แต่ในความเป็นจริงแล้วเป็นเรื่องของพลังของกลุ่มอย่างชัดเจน เพราะการตัดสินใจว่าใครจะมีกิรินั้นก็ขึ้นอยู่กับมาตรฐานหรือว่าหลักเกณฑ์ของกลุ่มนั้น ๆ เป็นสำคัญ

“นินโจ” เป็นพันธกิจของความเป็นมนุษย์ อาทิ ความรัก และพันธกิจที่มีต่อครอบครัวหรือมีต่อตนเองที่ชาวญี่ปุ่นจะต้องปฏิบัติ เรียกก่าย ๆ ว่าเป็นเรื่องส่วนตนนั่นเอง

ความสำนักในคุณค่าของความเป็นกลุ่มของชาวญี่ปุ่น ทำให้ความขัดแย้งระหว่างกิริและนินโจที่ถูกนำมาเสนอในรูปแบบของวรรณกรรมจะเน้นอยู่ที่การยอมรับความสูญเสียนินโจเพื่อรักษากิริเอาไว้ หรือแม้แต่ในชีวิตประจำวันของชาวญี่ปุ่นจำนวนไม่น้อยที่ต้องรักษากิริในกลุ่มที่ทำงานจนละเลยสถาบันครอบครัวนั่นเอง

จากการทบทวนหนังสือดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงสำนักความเป็นกลุ่มในสังคมญี่ปุ่นที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน และสิ่งที่ยึดความ

เป็นกลุ่มเอาไว้ที่ยังคงฝังรากลึกอยู่จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยสามารถนำมาปรับใช้ในเรื่องการวิเคราะห์สถาบันครอบครัวในสังคมญี่ปุ่นได้

Marina. (2020) นำเสนอบทความเรื่อง “ความรัก แบบญี่ปุ่นเป็นอย่างไร? เจาะลึกเน้น ๆ แบบเปิดดอกโดยสาวญี่ปุ่น” ในบทความได้นำเสนอว่าคนญี่ปุ่นในปัจจุบันค่านิยมการแต่งงานก็เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่คนหนุ่มสาวในช่วงวัน 20 ปลาย ๆ ไปจนถึง 30 กลาง ๆ นั้นมักจะให้ความสำคัญในเรื่องของการแต่งงานเป็นพิเศษ ผู้หญิงชาวญี่ปุ่นในวัยศึกษามหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 4 ไปจนเริ่มเข้าทำงาน มีความคิดที่ว่า อยากให้คนรักคนต่อไปหรือคนปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์กันอยู่สามารถวางแผนในเรื่องของความสัมพันธ์ระยะยาวไปจนถึงขั้นสามารถวางแผนสำหรับการแต่งงานได้ เนื่องจากจากพวกเขาเหล่านั้นมีความคิดที่ว่า การคบคนที่ไม่เหมาะสมหรือคนที่ไม่เคยวางแผนความสัมพันธ์ เป็นการเริ่มต้นความสัมพันธ์ที่เสียเวลาเป็นอย่างมาก ดังนั้นการต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของความสัมพันธ์ถือเป็นเรื่องที่เป็นความสามารถพิเศษของผู้หญิงญี่ปุ่นเลยทีเดียว

จากการทบทวนบทความดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงแนวคิดในเรื่องของความสัมพันธ์ในช่วงวัย 20 ตอนต้นเป็นต้นไป ที่มีความจริงจังในความสัมพันธ์จนถึงขั้นของการแต่งงาน และสามารถนำไปวิเคราะห์ถึงความคิดเห็นสำหรับการเริ่มต้นความเป็นครอบครัวของสังคมญี่ปุ่นในวัยได้

ความน่าสนใจในการศึกษาวรรณกรรมแปลเรื่องเพียงชั่วเวลากาแฟเย็น หรือ コーヒーが冷めないうちに อยู่ที่มีการแสดงให้เห็นว่าแม้วรรณกรรมเรื่องดังกล่าวจะเป็นวรรณกรรมแนวแฟนตาซีซึ่งมีองค์ประกอบบางประการที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริงและมักจะถูกมองว่าเป็นความเพ้อฝัน แต่องค์ประกอบดังกล่าวกลับเป็นส่วนสำคัญที่สามารถแสดงให้เห็น

ความวิตกกังวลหรือความปรารถนาของสังคมญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัวได้ ยิ่งไปกว่านั้น แม้งานวิจัยบางเรื่องที่ใช้วรรณกรรมแปลเรื่องนี้เป็นกรณีศึกษาแล้ว เช่นงานของ ภารตี เอี่ยมเย็นได้ศึกษาเกี่ยวกับฉากและบรรยากาศของวรรณกรรมแปล รวมไปถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างฉากและบรรยากาศกับโครงเรื่องในวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่นไป แต่ยังไม่ศึกษาลักษณะแพนตาซีที่มีผลในการนำเสนอเนื้อหาของเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น หรือ コーヒーが冷めないうちに เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจะศึกษาการเดินทางข้ามเวลาซึ่งเป็นองค์ประกอบของแพนตาซีรวมถึงการรักษาสถาบันครอบครัวของญี่ปุ่นผ่านวรรณกรรมแปลเรื่องนี้ ซึ่งมีเนื้อหาไม่ตรงกันกับของภารตี เอี่ยมเย็นและยังไม่มีผู้ใดศึกษาในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงใคร่จะศึกษาในประเด็นนี้ต่อไป

วิธีการวิจัย

1. คัดเลือกตัวบทที่สนใจศึกษา
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ต้องการศึกษา โดยพิจารณาความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ในที่นี้จะประกอบด้วยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามส่วนคือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมแนวแพนตาซี ทั้งในแง่ของความหมายและองค์ประกอบของความเป็นแพนตาซี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมแปลเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคมและสถาบันครอบครัวของญี่ปุ่น
3. วิเคราะห์วรรณกรรมแปลเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่นโดยใช้แนวคิดเรื่ององค์ประกอบของวรรณกรรมแพนตาซีและความรู้เกี่ยวกับสภาพ

สังคมและสถาบันครอบครัวของญี่ปุ่นเป็นเครื่องมือในการศึกษา จากนั้นนำผลวิเคราะห์ที่ได้มาสรุปและอภิปรายผล

4. เรียบเรียงผลการศึกษารูปแบบของงานวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า การรักษาสถาบันครอบครัวของญี่ปุ่นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งในนวนิยายแปลญี่ปุ่นเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น หรือ コーヒーが冷めないうちに ได้นำเสนอปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสถาบันครอบครัวผ่านความสัมพันธ์ของตัวละคร 4 คู่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. คิโยคาวะ ฟูมิโกะและคาตาดะ โกโร่: หากไม่ริเริ่มสานสัมพันธ์อาจดับฝันสำหรับสร้างครอบครัว

ครอบครัวชาวญี่ปุ่นในอดีตโดยทั่วไปนั้นส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ โดยมีสามีเป็นผู้มีสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียวในฐานะหัวหน้าครอบครัว ส่วนภรรยานั้นจะมีหน้าที่อยู่ที่บ้าน ดูแลปรนนิบัติรับใช้สามีและบุตร รวมไปถึงการทำงานบ้านทุกอย่างและเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง แต่ในปัจจุบันภาพลักษณ์ของสถาบันครอบครัวญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก สามีเปลี่ยนมาเป็นยอมรับฟังความคิดเห็นของภรรยามากยิ่งขึ้น อีกทั้งเมื่อญี่ปุ่นเข้าสู่ยุคของอุตสาหกรรม การใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์เริ่มแพร่หลายมากขึ้นเรื่อย ๆ และเข้ามาแบ่งเบาภาระการทำงานบ้านของภรรยา อีกทั้งไม่จำเป็นต้องมีบุตรมากเพื่อใช้แรงงาน ทำให้ภรรยาเริ่มออกมาทำงานนอกบ้านมากกว่าในอดีต (Mommy & Kids Club, 2011)

ดังนั้นสถาบันครอบครัวญี่ปุ่นในปัจจุบัน ภรรยาจึงไม่ได้ทำงานบ้าน และเลี้ยงดูบุตรเพียงอย่างเดียว บางครอบครัวก็ทำงานประจำไปด้วย เหมือนกันกับสามี ทำให้ผู้หญิงหลายคนเริ่มรู้สึกภูมิใจและรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมากกว่าในอดีต และสิ่งต่อไปที่จะตามมาคือการที่พวกเธอคิดถึงแต่เรื่องการทำงานมาเป็นอันดับแรก จนไม่มีเวลาที่จะคิดเรื่องอื่น ๆ อาทิ การแต่งงาน การมีบุตร เป็นต้น (Key, 2016 อ้างถึงใน Kokateta, 2020)

นอกจากนี้มุมมองความรักของผู้หญิงในวัยทำงานเองก็เริ่มที่จะแตกต่างจากมุมมองของวัยรุ่น เนื่องมาจากการต้องทำงานให้อยู่ในกรอบของบริษัทที่เป็นเรื่องที่ยากลำบากแล้ว หากยังมีความสัมพันธ์ที่ไม่มั่นคงอีก ก็เปรียบเสมือนเป็นการเพิ่มภาระทางจิตใจของตนเองมากยิ่งขึ้น ดังนั้นคนวัยทำงานส่วนใหญ่จึงเริ่มมองหาความสัมพันธ์ที่มั่นคงสำหรับตนเอง หาความสัมพันธ์ที่จะสามารถพัฒนาไปได้ดีในระยะยาวจนถึงการแต่งงาน คนในวัยนี้มองว่าการมีความสัมพันธ์ที่ฉาบฉวย หรือเริ่มต้นความสัมพันธ์กับคนที่ไม่สามารถพัฒนาไปจนถึงการแต่งงานได้นั้น เป็นเรื่องที่เสียเวลาและเสียโอกาสเป็นอย่างมาก (Marina, 2020)

จากปรากฏการณ์ในสังคมญี่ปุ่นที่กล่าวไปข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาความสัมพันธ์ตัวละคร โกวโร่และฟูมิโกะ ในเรื่องเพียงชั่วเวลากาแฟเย็น จะเห็นว่ามีคุณสมบัติคล้อยกันอย่างยิ่ง “โกโร่” จะต้องเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศ ทำให้ความสัมพันธ์ของเขาและ “ฟูมิโกะ” แฟนสาว ต้องจบลงอย่างกะทันหันโดยที่ไม่มีข้อแม้ใด ๆ ฟูมิโกะไม่เข้าใจและรู้สึกสับสนในใจที่ความสัมพันธ์ครั้งนี้ต้องสิ้นสุดลง ซึ่งโกโร่เองก็ไม่ได้บอกกล่าวเหตุผลในการสิ้นสุดความสัมพันธ์กับเธอแม้สักประโยคเดียว ฟูมิโกะจึงตัดสินใจอย่าง

แน่วแน่ที่จะเดินทางมาที่ร้านกาแฟพูนิดลี พูนิดูลา เพื่อเดินทางข้ามเวลาไป
หาคำตอบในสิ่งที่เธอไม่เข้าใจและไม่ได้รับคำตอบจากคนรักของเธอ

ผู้แต่งให้ข้อมูลของสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการสร้างครอบครัวในสังคม
ญี่ปุ่นยุคใหม่คือ คุณสมบัติของผู้หญิงที่เก่งและเพียบพร้อมมากเกินไป
เนื่องจากผู้หญิงญี่ปุ่นยุคใหม่ทุ่มเทในการทำงานมากขึ้น ผู้แต่งสร้างตัวละคร
หญิงพุมิโกะให้มีลักษณะดังกล่าว เธอจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยชั้นนำ
เริ่มทำงานในบริษัทใหญ่ที่เมืองหลวง และใช้เวลาเพียงสองปีก็สามารถเลื่อน
ตำแหน่งเป็นหัวหน้าดูแลโครงการต่าง ๆ

*“คำว่าพร้อมสรรพทั้งรูปลักษณ์และความสามารถมิใช่เรียกผู้หญิง
แบบพุมิโกะโดยแท้ เพียงแต่เธอจะรู้ตัวหรือไม่ก็เท่านั้น ที่ผ่านมา
เธออุทิศชีวิตให้กับงานมาตลอด แต่ใช้ว่าจะไม่เคยมีความรัก เธอแค่
พึงพอใจกับงานที่ทำอยู่จนไม่รู้สึกรักว่าความรักมีเสน่ห์เท่างาน “งานนี้
คือคนรัก” เธอพูดแบบนั้นแล้วปฏิเสธคำชวนของบรรดาผู้ชายราว
กับยกมือปิดฝุ่น” (Kawagushi, 2018, pp. 10-11)*

แต่ไม่ว่าจะไฟแรงสนุกกับงานและประสบความสำเร็จมากเพียงใด
ในความเป็นผู้หญิงในสังคมญี่ปุ่น ก็ทำให้พุมิโกะถูกรอคอยและยั่วยวนให้
เธอแต่งงานกับผู้ชายดี ๆ สักคนหนึ่ง เนื่องมาจากน้องสาวและน้องชายของ
เธอก็แต่งงานไปกันหมดแล้ว พ่อกับแม่ก็เลยคาดหวังให้เธอแต่งงานตามไป
ด้วย แม้จะคิดว่างานคือสิ่งที่สำคัญที่สุด แต่ถ้าหากได้เริ่มต้นความสัมพันธ์แล้ว
ก็อยากได้ความสัมพันธ์ที่มั่นคง และเป็นความสัมพันธ์ที่ยาวนานไปจนถึงการ
แต่งงาน ดังนั้น การเลือกคู่หมายที่จะแต่งงานของพุมิโกะ ก็เป็นแบบเดียวกับ
ผู้หญิงวัยทำงานในสังคมญี่ปุ่นยุคใหม่ นั่นคือ “ก่อนหน้านี้พุมิโกะไม่เคยร้อน

ใจเรื่องแต่งงาน แต่การแต่งงานของน้องสาวก็ทำให้ความคิดของฟูมิโกะเปลี่ยนแปลงไปไม่น้อย จนเริ่มคิดว่าถ้าอีกฝ่ายเป็นโกโร่ เธอจะแต่งงานด้วยก็ได้” (Kawagushi, 2018, pp. 17-18)” เนื่องมาจากฟูมิโกะเห็นความมั่นคงในความสัมพันธ์ของเธอและโกโร่ ว่าในที่สุดแล้วมันจะสามารถพัฒนาไปจนถึงการสร้างครอบครัวได้

นอกจากความเพียบพร้อมของฝ่ายหญิง ผู้แต่งให้ข้อมูลว่าสิ่งที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ไปจนถึงการสร้างครอบครัวก็คือคุณสมบัติที่ด้อยกว่าของตัวละครฝ่ายชายโกโร่ โกโร่นั้นทั้งรูปลักษณ์และคุณสมบัติเทียบฟูมิโกะไม่ได้เลย เขามีบาดแผลขนาดใหญ่อยู่บนใบหน้า “เพราะสภาพของผมเป็นแบบนี้... โกโร่กล่าวแล้วเสยผมด้านหน้าที่ยาวปกเหนือคิ้วข้างขวา บริเวณนั้นมีรอยแผลโดนไฟลวกขนาดใหญ่ พาดตั้งแต่เหนือคิ้วข้างนั้นไปจนถึงบริเวณใบหู” (Kawagushi, 2018, p. 65)” หน้าที่การงานก็ยังไม่น่าเทียบเท่ากับฟูมิโกะ อีกทั้งในระหว่างที่พวกเขาทั้งคู่ตกกันนั้น ยังมีชายหนุ่มหน้าตาดีถึงสองคนเข้ามาจีบฟูมิโกะอีก นี่จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้โกโร่รู้สึกว่าการที่ตัวเองนั้นไม่มีความเหมาะสมเลยสักนิดเดียวที่จะเริ่มต้นพัฒนาความสัมพันธ์กับฟูมิโกะไปจนถึงขั้นสร้างครอบครัว

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นการปลูกฝังในเรื่องของการสร้างสถาบันครอบครัวแบบในอดีต กล่าวคือ ผู้ชายจะต้องเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ภายในบ้าน รวมไปถึงการดูแลสมาชิกครอบครัวให้มีความสุข นอกจากนั้นในอดีตผู้ชายจะเป็นคนที่ออกไปทำงานข้างนอกบ้านเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูครอบครัวเพียงคนเดียวเท่านั้น จึงเกิดเป็นความรู้สึกที่ฝังอยู่ในความคิดว่าตนเองจะต้องดูแลผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เห็นได้จากโกโร่ แฟนของฟูมิโกะ เนื่องมาจากเขาทำงานในที่ทำงานเดียวกันกับฟูมิ

โกะ และที่สำคัญคือตัวโกโรรุ่นมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ต่ำกว่า นี่จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้โกโรรู้สึกว่าตนเองไม่เหมาะสมกับฟูมิโกะเลยสักนิดเดียว เขาจะต้องทำให้ตนเองมีความภาคภูมิใจมากกว่า มีความเพียบพร้อมที่เท่ากันหรือมากกว่าผู้หญิง เพื่อให้เขามั่นใจได้ว่าตัวเขาสามารถดูแลบุคคลในครอบครัวได้ เขาจึงตัดสินใจไปอเมริกาเพื่อแสวงหาความก้าวหน้าในชีวิตและไม่บอกเหตุผลใดๆกับฟูมิโกะเนื่องจากเขาอายุเกินกว่าจะบอกสิ่งที่เขาคงทำได้ในจิตใจ และนั่นเป็นสาเหตุให้ความสัมพันธ์ระหว่างเขาและฟูมิโกะไม่พัฒนาไปจนถึงขั้นแต่งงาน

2. โคตาเกะและฟูสะจิ: เมื่อใครจะต้องเลือนหาย สายสัมพันธ์จะยังคงอยู่หรือไม่

ปัญหาของตัวละครคู่ต่อมาในวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง เพียงชั่วเวลาากาแฟยังอุ่น หรือ コーヒーが冷めないうちに เป็นปัญหาที่ทั้งมีความสืบเนื่องจากตัวละครคู่แรกและแสดงให้เห็นปัญหาในขั้นตอนต่อไปของสถาบันครอบครัว กล่าวคือตัวละครชายฟูสะจิมิมีฐานะทางสังคมที่ต่ำกว่าโคตาเกะผู้เป็นภรรยา ความแตกต่างนั้นดูจะมีมากกว่าโกโระที่มีสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งรูปร่างหน้าตาที่ด้อยกว่าฟูมิโกะเสียด้วยซ้ำ ฟูสะจินั้นแทบจะอ่านหนังสือไม่ออก “เขาพอเขียนอักษรฮิรางานะได้ แต่อักษรคันจินั้นเขียนได้เฉพาะตัวที่เคยเรียนช่วงประถมต้นเท่านั้น” (Kawagushi, 2018, p. 100) เนื่องจากในวัยเด็กฐานะทางบ้านเขายากจนมาก ดังนั้น การที่เขาได้เข้ามาจนกระทั่งได้เป็นนักจัดสวน ได้รู้จักและคบหากับโคตาเกะผู้เป็นถึงนางพยาบาลจึงเป็นเรื่องที่ยากลำบากและต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างมาก และดูเหมือนว่าการที่ฟูสะจิและโคตาเกะสามารถลงเอยด้วยการแต่งงานกัน

ได้ก็เนื่องมาจากโคตาเกะเป็นฝ่ายที่ตัดใจเขียนจดหมายฉบับสุดท้ายไปหาฟูสะจิ จึงทำให้ต่อมาเขาเขียนตอบมาสั้น ๆ ว่า เราแต่งงานกันเถอะ ทั้งคู่จึงได้แต่งงานกันและย้ายไปอยู่ที่อพาร์ทเมนต์ตามลำพังสองคนสามีภรรยา

การแยกตัวมาอยู่กันเป็นครอบครัวเดียวของฟูสะจิและโคตาเกะสอดคล้องกับสภาพสังคมสมัยใหม่ของญี่ปุ่นในปัจจุบันที่เปลี่ยนจากครอบครัวใหญ่กลายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว กล่าวคือหลังจากแต่งงานแล้ว คู่สามีภรรยาก็จะแยกออกมาจากพ่อกับแม่และสร้างครอบครัวเป็นของตนเอง คนญี่ปุ่นส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยกลับไปเยี่ยมพ่อกับแม่ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์แต่จะกลับไปในช่วงปีใหม่นั้น เนื่องมาจากว่าชาวญี่ปุ่นหลาย ๆ คนจะย้ายถิ่นฐานจากบ้านเกิดของตนออกไปอาศัยอยู่ตามเมืองใหญ่ ๆ อย่างโตเกียว เพราะมีโอกาสสำหรับการทำงานที่มากกว่า ดังนั้นนี่จึงเป็นอีกหนึ่งสาเหตุสำหรับการเปลี่ยนแปลงมาเป็นครอบครัวเดี่ยว (Yuri, 2021)

การที่โคตาเกะผู้เป็นภรรยามีอาชีพเป็นนางพยาบาล ส่วนฟูสะจิสามีเป็นเพียงนักจัดสวนที่ไม่ต้องใช้ความรู้เฉพาะทางแต่อาศัยความชำนาญในการประกอบอาชีพ ก็ส่งผลให้ชีวิตครอบครัวของทั้งคู่ในส่วนทางกับค่านิยมทั่วไปของครอบครัวญี่ปุ่นเรื่องการแบ่งงานกันทำระหว่างสามีกับภรรยามากอยู่แล้ว บทบาทของสามีภรรยาในเรื่องนี้ยิ่งตอกย้ำความแตกต่างนั้นโดยบทบาทของโคตาเกะกับฟูสะจิกลับดูเหมือนเท่าเทียมกันหรือฝ่ายหญิงดูมีสถานะทางสังคมที่สูงกว่าด้วยซ้ำ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้แต่งยังให้ตัวละครฝ่ายชายคือฟูสะจิป่วยเป็นโรคอัลไซเมอร์ชนิดที่เกิดขึ้นเร็ว สิ่งนี้ยังสั่นคลอนจิตใจของฟูสะจิมายิ่งขึ้นไปอีก เพราะเท่ากับเขาจะกลายเป็นคนที่ไร้สมรรถภาพเนื่องจากสูญเสียความทรงจำ เขาอาจประกอบอาชีพไม่ได้ และอาจทำอะไรรอบตัวไม่ได้เลย และในที่สุดสภาพของเขาจะกลายเป็นเพียงคนป่วยที่ให้

ภรรยาดูแลเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ฟุสะจิได้แต่เก็บความกลัวนั้นไว้และระบายมันออกมาในรูปของจดหมายที่เขาไม่มีความกล้าเพียงพอที่จะส่งให้โคตาเกะ ในยามที่เขายังพอจะจำอะไรได้อยู่บ้าง

โรคอัลไซเมอร์ชนิดที่เกิดขึ้นเร็ว ทำให้ฟุสะจิค่อย ๆ ลืมทุกสิ่งทุกอย่างไปทีละเล็กทีละน้อยจนหมดสิ้น ลืมแม้กระทั่งว่าภรรยาของตัวเองเป็นใคร ชื่ออะไร หน้าตาเป็นแบบไหน ตัวเขากลับจำไม่ได้เสียแล้ว โคตาเกะที่เป็นภรรยาเองก็ทำหน้าที่ดูแลเขามาตลอดถึงแม้ว่าฟุสะจิจะจำเธอไม่ได้ก็ตาม จนวันหนึ่งเธอได้รับรู้โดยบังเอิญว่าฟุสะจียากมอบจดหมายให้กับเธอ ด้วยความอยากรู้เธอจึงมาที่ร้านกาแฟแห่งนี้เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ตัวเธอสงสัย คำตอบนั้นคือความในใจของฟุสะจิที่อยากให้โคตาเกะยังคงอยู่กับเขาในฐานะภรรยา ไม่ใช่ในฐานะพยาบาล

ดังนั้นจะเห็นว่า ปัญหาของตัวละครโคตาเกะและฟุสะจิ คือการตั้งคำถามถึงความเป็นครอบครัวโดยดูจากความสัมพันธ์กับภรรยา และหากอ่านความกังวลใจของฟุสะจิจะเห็นว่าสิ่งนั้นคือความพยายามในการรักษาความเป็นสถาบันครอบครัวเอาไว้ ผู้แต่งได้ขับเคลื่อนสถานการณ์ของปัญหาไปถึงขนาดที่ว่าหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสูญเสียความทรงจำไปจนหมด ความเป็นสามีภรรยาจะยังคงอยู่หรือไม่ ปมมด้อยในจิตใจของฟุสะจิหลายประการ ตั้งแต่เรื่องบทบาทในครอบครัวที่ไม่เป็นไปตามสังคมญี่ปุ่นดั้งเดิม ความสามารถสถานะทางสังคม และสมรรถนะของภรรยาที่ดูเหมือนว่าสามีในทุกทาง รวมถึงการแยกตัวมาอยู่เป็นครอบครัวเดี่ยวทำให้กล่าวได้ว่าในครอบครัวของฟุสะจิและโคตาเกะก็มีสมาชิกเพียงฟุสะจิและโคตาเกะเท่านั้น ทำให้เขารู้สึกอาลัยที่ในที่สุดครอบครัวของเขาจะยังเป็นครอบครัวอยู่ไหม หากเขาเปลี่ยนไปจนกลายเป็นคนที่จำอะไรไม่ได้เลย นอกจากนั้นฟุสะจิเองก็

รักโคตาเกะอยู่มาก เพราะความรู้สึกดีต่อกว่าภายในจิตใจของเขา ทำให้ต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างมากในการสร้างครอบครัว ถึงเขาจะรู้ตัวเองดีว่าในท้ายที่สุดแล้วจะต้องล้มกรรยาของตนเองไปจนหมดสิ้น แต่ถึงกระนั้นเขาก็ยังคงอยากให้โคตาเกะดูแลเขาในฐานะภรรยามากกว่าในฐานะของพยาบาล เพื่อคงความสำคัญของครอบครัวที่เขาสร้างมาอย่างยากลำบากให้ยังคงอยู่ต่อไปถึงแม้ว่าตนเองจะทำอะไรไม่ได้เลยก็ตาม

3. อิราอิ ยาเอโกะและครอบครัว: ความคาดหวังของครอบครัวกับอิสระที่ต้องการ

ในสังคมญี่ปุ่น ครอบครัวเป็นเสมือน “องค์กร” คล้ายบริษัทในปัจจุบัน ครอบครัวเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ มีทรัพย์สิน มีชื่อสกุลซึ่งเปรียบเสมือนชื่อบริษัท มีตราประจำครอบครัวซึ่งเหมือนเครื่องหมายการค้า ครอบครัวมักจะมีอาชีพของครอบครัว ซึ่งนารายได้มาจุนเจือสมาชิกภายในครอบครัว อาชีพของครอบครัวคือ การเพาะปลูกข้าว ค้าข้าว การมีร้านค้า การมีกิจการทำอุตสาหกรรมในครอบครัว การเป็นช่างฝีมือเฉพาะทาง การเป็นผู้ผลิตสินค้าเฉพาะประเภท เป็นต้น

ความต่อเนื่องของครอบครัวมีความสำคัญมากและจำเป็นจะต้องหาผู้มาดูแลครอบครัวนี้ให้คงอยู่ต่อไปเรื่อย ๆ ผู้ดูแลครอบครัวก็จะเป็นหัวหน้าครอบครัว หัวหน้าครอบครัวจะมีงานต้องทำมากและมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบครอบครัวและสมาชิกทุกคนในครอบครัว ครอบครัวจะอยู่ต่อเนื่องได้ก็ขึ้นอยู่กับความขึ้นอยู่กับความสามารถของหัวหน้าครอบครัวแต่ละรุ่น (Klangsuwan, 1996)

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในสังคมญี่ปุ่นคือ สำนึกความเป็นกลุ่มซึ่งเป็นหลักการของการดำรงชีวิต และยังหมายถึงการที่คนนั้นมีพันธกิจและภารกิจต่อกลุ่มไปพร้อม ๆ กันอีกด้วย ความสำนึกนี้ถูกฝังแน่นอยู่ในคำว่า “กิริ” และ “นินโจ” ซึ่งยังคงมีพลังอยู่ในระบบความรู้สึกนึกคิดของชาวญี่ปุ่นยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน

“กิริ” หมายถึง พันธกิจและภารกิจที่คนญี่ปุ่นต้องกระทำให้เกิดผลสำเร็จหรือทำให้สุดความสามารถ ดังนั้นกิริจึงเป็นเสมือนกรอบหรือแนวทางที่ต้องปฏิบัติของคนญี่ปุ่น เพราะสามารถทำให้ตนเป็นที่คาดหวังจากคนในกลุ่มและขณะเดียวกันตนก็สามารถคาดหวังเรื่องทำนองเดียวกันจากสมาชิกในกลุ่มของตนได้

“นินโจ” เป็นพันธกิจของความเป็นมนุษย์ อาทิ ความรัก และพันธกิจที่มีต่อครอบครัวหรือมีต่อตนเองที่ชาวญี่ปุ่นจะต้องปฏิบัติ เรียงง่าย ๆ ว่าเป็นเรื่องส่วนตัว

ความสำนึกในคุณค่าของความเป็นกลุ่มของชาวญี่ปุ่น ทำให้ความขัดแย้งระหว่างกิริและนินโจที่ถูกนำมาเสนอในรูปแบบของวรรณกรรมจะเน้นอยู่ที่ยอมรับการยอมรับความสูญเสียนินโจเพื่อรักษากิริเอาไว้ หรือแม้แต่ในชีวิตประจำวันของชาวญี่ปุ่นจำนวนไม่น้อยที่ต้องรักษากิริในกลุ่มที่ทำงานจนละเลยสถาบันครอบครัว (Sattayanurak, 2012)

ความขัดแย้งระหว่างสำนึกแบบกิริและนินโจนี้เห็นได้ชัดในตัวละครที่ชื่อฮิราอิ ฮิราอิเป็นเจ้าของร้านสแน็กส์บาร์ ผู้ที่หนีออกจากบ้านเกิดมาหางานทำที่โตเกียว เพราะว่าครอบครัวของเธอเปิดเป็นโรงแรมที่ชื่อว่า “ทาคา คุระ” “บ้านเกิดของฮิราอิเป็นเรียวกังเก่าแก่ที่เปิดกิจการมาได้อายุแปดสิบปี ตั้งอยู่ในเขตอาโอบะ เมืองเซ็นได จังหวัดมียางิ เรียวกังมีชื่อว่า

“ทาคาคุระ” ซึ่งเขียนด้วยตัวคันจิอันมีความหมายว่า “ห้องเก็บสมบัติ” (Kawagushi, 2018, p. 156) เนื่องจากเธอเป็นบุตรสาวคนโตของครอบครัว พ่อกับแม่จึงตั้งความคาดหวังไว้กับอิราอิสูงมากในการที่จะให้เธอรับช่วงต่อ ดูแลกิจการโรงแรมหรือเป็น “โอคามิ” รุ่นต่อไป แต่อิราอิกลับไม่สนใจที่จะดูแลโรงแรมเลยแม้แต่น้อย เธออยากได้ชีวิตที่มีอิสระ เธอต้องการจะใช้ชีวิตด้วยตัวของเธอเอง โดยไม่ต้องมีความคาดหวังของครอบครัวมาบังคับ

ความที่เธอไม่ทำตัวให้พ่อแม่เป็นห่วง อีกทั้งยังมีนิสัยที่เป็นมิตรและได้รับความรักจากผู้คนโดยธรรมชาติ พ่อแม่ก็คาดหวังเป็นอย่างมากกว่าอิราอิจะเติบโตเป็นโอคามิที่ยอดเยี่ยมในอนาคต ทว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจนิสัยของอิราอิอย่างแท้จริง อิราอิเป็นคนรักอิสระ ไร้กฎเกณฑ์ เธอทำเรื่องที่ยอยากทำโดยไม่สนสายตาใคร เพราะมีนิสัยดังว่านี้แหละ จึงแบกคัมภีร์ขึ้นไปโรงเรียนได้ และก็เพราะความทำอะไรตามใจฉันนี้แหละ เธอถึงได้จัดการเรื่องของตนด้วยตัวเองทั้งหมด ซึ่งส่งผลให้ไม่มีเรื่องใดที่พ่อแม่ต้องกังวล มันก็เท่านั้นเอง” (Kawagushi, 2018, p. 176)

ภาระหน้าที่ในการรับผิดชอบต่องานสำหรับอิราอิบุตรคนโตนั้นเปรียบได้กับกิริ ที่เป็นกรอบกำจัดอิสระที่เธอต้องการ การดูแลโรงแรมก็เปรียบเสมือนกักขังเธอเอาไว้ในกรอบของการใช้ชีวิตที่เป็นแบบแผนตามที่พ่อแม่คาดหวังและเลือกให้เป็น โดยไม่ใช่ตัวตนของเธออย่างแท้จริง ดังนั้นความเป็นอิสระที่เธอต้องการก็เปรียบเสมือนนิมิต ที่ไม่ได้ต้องอยู่ในกรอบที่สังคมกำหนดเอาไว้ แต่เป็นสิ่งที่ตัวของเธอนั้นเลือกเส้นทางเดินเป็นของตัวเอง คนญี่ปุ่นส่วนมากจะเลือกกิริและลดความเป็นนิมิตใจลง แต่ด้วยนิสัยของอิราอิ

แล้วนั้นเธอจึงเลือกนินโจมากกว่ากิริ นั่นก็คือเลือกที่จะเดินไปตามเส้นทางของความเป็นอิสระหรือเส้นทางที่ตัวของเธอเลือกเดินไปเอง มากกว่าที่จะอยู่บนเส้นทางที่พ่อแม่คาดหวังและเลือกเอาไว้ให้

อิราอิหนีออกจากบ้านมาตั้งแต่อายุ 18 และไม่เคยมติดต่อกับครอบครัวอีกเลยแม้กระทั่งน้องสาวก็ตาม แต่น้องสาวนั้นก็เพียรพยายามมาคอยบอกให้เธอกลับไปยังบ้านเกิดด้วยกัน จนน้องสาวเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ อิราอิจึงกลับมาที่ร้านกาแฟที่คุ้นเคยแห่งนี้อีกครั้งเพื่อทำในสิ่งที่เธอต้องการ นั่นคือการเดินทางไปพบกับน้องสาวที่เธอรู้สึกผิดด้วยเป็นอย่างมาก ทั้งการที่เธอทิ้งภาระหน้าที่ให้น้องสาวสืบทอดกิจการของครอบครัว และการที่น้องสาวเพียรมาตามจนเป็นเหตุให้น้องของเธอถึงแก่ความตาย การเดินทางย้อนเวลากลับไปคุยกับน้องสาวก่อนที่เธอจะเสียชีวิตทำให้เธอกลับมาทบทวนสิ่งที่เป็นกิริและนินโจหรือพันธกิจที่มีต่อครอบครัวกับความต้องการของตัวเองอีกครั้งหนึ่งและได้คำตอบในท้ายที่สุด

4. เคและนางาระ: ความกังวลสำหรับการทำหน้าที่ของความ เป็นแม่

ปัญหาของตัวละครคู่สุดท้ายในเรื่องคือปัญหาที่ใหญ่ที่สุดของสถาบันครอบครัว นั่นคือปัญหาการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวซึ่งโดยปกติสังคมญี่ปุ่นมักเน้นหนักไปที่แม่มากกว่าพ่อ จากสภาพสังคมญี่ปุ่นเอง ความไม่มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจหลังจากปี 1990 ที่เกิดเศรษฐกิจฟองสบู่แตกนำไปสู่ความวิตกกังวลในการเลี้ยงดูบุตรที่เพิ่มขึ้น

ครอบครัวญี่ปุ่นในปัจจุบันมีลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งคือจะให้ความสำคัญกับเด็ก ให้เด็กเป็นเหมือนศูนย์กลางของทุกสิ่ง เมื่อก่อนเด็กอยู่ใน

ฐานะของแรงงานและอยู่ในฐานะสหายของผู้ใหญ่ด้วย แต่หลังจากสมัยเมจิ เด็กมีฐานะเป็นผู้ที่ต้องได้รับการปกป้องและดูแลจากพ่อแม่ เพื่อที่จะเติบโตไปเป็นพลเมืองที่ดีที่จะสนับสนุนประเทศ ครอบครัวสมัยใหม่จึงมีบทบาทในการเลี้ยงดูและปกป้องเด็ก

ปัจจุบันความรับผิดชอบเรื่องการดูแลบุตรส่วนใหญ่จะถูกผลักให้เป็นความรับผิดชอบของแม่ การที่บุตรไปโรงเรียนทำให้ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นนอกจากครอบครัวของตน และไม่สามารถเพิกเฉยกับมารยาทในสังคมได้ ปัจจัยดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แม่ต้องรับผิดชอบอย่างมาก นอกจากนี้ นโยบายของรัฐยังส่งผลกระทบต่อความรับผิดชอบที่แม่มีต่อบุตรทางอ้อมอีกด้วย ดังเช่นในปี 1961 มีการกำหนด “นโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” ขึ้นและกำหนดให้มีการตรวจวัดสมรรถภาพเด็ก 3 ขวบ รวมถึงการสร้างหลักการเลี้ยงลูกถึง 3 ขวบ สิ่งเหล่านี้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อที่จะเน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญในการดูแลบุตรของผู้เป็นแม่ รวมถึงการเน้นย้ำการเลี้ยงดูบุตรอย่างใกล้ชิดในช่วงเวลา 3 ขวบแรก (Shima, 2016)

คุณแม่ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่นิยมดูแลครอบครัวด้วยตนเอง จะเห็นได้จากเมื่อสาวญี่ปุ่นแต่งงานและมีบุตรก็จะลาออกจากการทำงานเพื่อมาดูแลครอบครัว เมื่อแม่ต้องเลี้ยงบุตรและต้องดูแลงานบ้านไปด้วย บุตรน้อยก็จะได้อยู่กับแม่ตลอดเวลา เห็นการดำเนินชีวิต ทั้งคลานทั้งเดินตามแม่ไปรอบบ้าน ไม่ว่าแม่จะซักผ้า ตากผ้า ทำอาหาร ล้างจาน บุตรได้ดูผ่านตา เกิดการจดจำและเรียนรู้จากสิ่งที่แม่ทำ (Nunzmoko, 2018)

ความคาดหวังของสังคมญี่ปุ่นต่อบทบาทความเป็นแม่นำเสนอผ่านความคิดของตัวละครเคอย่างชัดเจน เธอเป็นโรคหัวใจมาตั้งแต่กำเนิด หลังจากที่ได้อีกกับ “นางาเระ” เจ้าของร้านกาแฟพูนิกูลี พูนิกูลา พวกเขา

เริ่มต้นความสัมพันธ์ จนตอนนี้แค่ตั้งครรภ์ แต่ด้วยความที่ร่างกายไม่แข็งแรง
เคจึงเกิดความกังวลว่าลูกของเธอจะเป็นอย่างไรหากเธอไม่อยู่แล้ว เห็นได้
จากตัวอย่างต่อไปนี้

“พรุ้งนี่ฉันจะไปโรงพยาบาล ฉันจะเข้าโรงพยาบาลให้
เรียบร้อย บอกตามตรงนะ ฉันรู้สึกว่าการเข้าโรงพยาบาลแล้ว ฉันจะ
ไม่ได้กลับมาที่นี่อีก ก็เลยตัดสินใจให้เด็ดขาดไม่ได้ซักที... แต่ท่าทาง
จะใกล้ถึงขีดจำกัดเต็มที... ร่างกายของฉันจะถึงขีดจำกัดแล้ว...และ
ดูเหมือนว่าการคลอดเด็กคนนี้จะต้องใช้พลังทั้งหมดที่ฉันมี...
เพราะฉะนั้น... ฉันเลยตัดสินใจแล้วว่าจะไปโรงพยาบาล แต่ฉันกลัว
จังเลยน้ำ... เด็กคนนี้จะมีความสุขได้ไหมหนอ ลูกจะเหงามั้ยนะ ลูก
จะร้องไห้หรือเปล่า แม้ทำได้แค่ให้กำเนิดลูกอย่างเดียวลูกจะอภัย
ให้แม่ได้มั๊ยจ๊ะ นี่ ฉันกลัวจัง... กลัวว่าจะคอยอยู่ดูแลเด็กคนนี้ได้
... ฉันควรทำยังไงดี ฉันอยากให้เด็กคนนี้มีความสุข... ก็แค่นั้นแท้ ๆ
แต่ฉันกลับกลัวถึงขนาดนี้” (Kawagushi, 2018, pp. 227-229)

เคไม่ได้หวาดกลัวความตายเพียงแต่กังวลและเศร้าใจที่
จะไม่ได้เห็นการเติบโตของลูกกับตาตัวเองในฐานะแม่ ความวิตก
กับความเศร้าหมองนั้นกัดกินจิตใจ พอจิตใจถูกกัดกร่อน พลังชีวิตก็
ถูกลิตรอนไปด้วย และพลังกำลังที่ถดถอยก็กระตุ้นให้เกิดความ
กังวลยิ่งขึ้นไปอีก ร่างกายอาจอ่อนแอจนเสียชีวิตทั้งแม่และลูกก่อน
จะทันได้คลอดก็ได้ คะซุซึกิ” (Kawagushi, 2018, pp. 232-233)

จากตัวอย่างข้างต้น ความคิดของตัวละครแสดงให้เห็นถึงหน้าที่
ของความเป็นแม่ของผู้หญิงญี่ปุ่น ญี่ปุ่นนั้นให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์
มาตั้งแต่ในอดีตที่ต้องการแรงงาน ทำให้พยายามเลี้ยงดูบุตรซึ่งมีความลำบาก
เพราะความรู้ทางการแพทย์ยังคงไม่แพร่หลาย จนมาถึงปัจจุบัน การมี
เทคโนโลยีเข้ามาแทนที่ทำไมจำเป็นต้องมีบุตรเพื่อใช้แรงงานอีกต่อไป แต่
บุตรหรือสมาชิกใหม่ยังคงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์เอาไว้ จึงเปลี่ยน
มาเป็นการมีบุตรให้มีคุณภาพแทน ดังนั้นหน้าที่ของผู้หญิงในฐานะภรรยา
และมารดาจึงกลายมาเป็นการเลี้ยงดูและอบรมบุตรตั้งแต่เกิดไปจนถึงขั้น
สร้างครอบครัว เห็นได้จากการที่เคนั้นมีร่างกายที่ไม่แข็งแรงเนื่องจากเป็น
โรคหัวใจ แต่เคก็ยังยืนยันที่จะต้องคลอดลูกด้วยกำลังเท่าที่ตนเองจะมี และ
บทบาทความเป็นแม่ไม่ใช่เพียงการให้กำเนิด แต่ยังหมายถึงการเลี้ยงดูสมาชิก
ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ เธอจึงเกิดความกังวลภายในจิตใจ เพราะตัวเธอ
รู้ตัวเองดีอยู่แล้วว่าตนเองไม่แข็งแรงมากพอที่จะอยู่ดูแลลูกและทำหน้าที่ของ
แม่อีกประการหนึ่งหลังจากการคลอดลูกเสร็จสิ้น นั่นก็คือการเลี้ยงดูและเฝ้ามอง
การเติบโตของลูก

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าปัญหาของตัวละครทั้งสี่คู่แล้วแต่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความอยู่รอดของสถาบันครอบครัวทั้งสิ้น ตัวละครแต่ละคู่พบทางตันในปัจจุบัน และพวกเขาล้วนต้องการข้ามเวลาเพื่อไปค้นหาคำตอบ หรือแก้ไขข้อข้องใจบางอย่างในอดีต และที่ร้านกาแฟพูนิกูลี พูนิกูลาแห่งนี้ ก็มีที่นั่งพร้อมถ้วยกาแฟพร้อมเสิร์ฟเหล่าผู้คนที่ต้องการเดินทางข้ามเวลาเหล่านี้

การเดินทางข้ามเวลา: ความมหัศจรรย์ที่ช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการรักษาสถาบันครอบครัวญี่ปุ่น

แฟนตาซีคือ ความสามารถของมนุษย์ที่จะจินตนาการข้อเท็จจริง เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่อาจจะเป็นไปได้ เป็นไปไม่ได้ หรือไม่จริง คำนี้มาจากภาษาละติน phantasia ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากภาษากรีก phantasia อีกทอดหนึ่ง จินตนาการเป็นจินตนาการในระดับที่สูงขึ้น เพราะหมายถึง คณะของบุคคลที่จะคิดค้น สร้าง หรือผลิตโลกจินตนาการที่เติมเปี่ยมไปด้วย จินตนาการของผู้คิด ซึ่งในแง่นี้จินตนาการสามารถแสดงออกผ่านการสร้างสรรค์งานศิลปะในการผลิตผลงาน เช่น ภาพวาด ประติมากรรม นวนิยาย ภาพยนตร์ ดนตรี เป็นต้น

วรรณกรรมแฟนตาซีจึงเป็นงานเขียนประเภทหนึ่ง ซึ่งเต็มไปด้วย ความมหัศจรรย์และความสนุกสนานซึ่งไม่อาจเป็นไปได้ในชีวิตจริง โครงเรื่อง มักเกี่ยวกับการผจญภัยและเรื่องราวประหลาดเหนือธรรมชาติ มีตัวละคร หลากหลายเป็นได้ทั้งคน สัตว์ สิ่งของ หรือสิ่งมีชีวิตในตำนาน ในบางเรื่องมี ฉากที่ตระการตาและมีวัตถุวิเศษ เหตุการณ์แนววรรณกรรมแฟนตาซีจึง

หลากหลาย ไม่อิงกับหลักเหตุผลใด ๆ และจบลงด้วยความสุขสมหวังของตัวละครเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวรรณกรรมเยาวชน

แฟนตาซีนำเสนอความมหัศจรรย์ผ่านองค์ประกอบที่หลากหลาย สามารถแบ่งประเภทรูปแบบแฟนตาซีได้ตามองค์ประกอบที่ปรากฏในวรรณกรรมแต่ละเรื่อง อาทิ ตัวละคร ฉาก เหตุการณ์ และโครงเรื่อง โดยสรุปจากการแบ่งประเภทแฟนตาซีที่ปรากฏในหลายบทความ ดังนี้

1. การนำเสนอแฟนตาซีผ่านตัวละคร อาทิ คนตัวจิ๋ว สัตว์พูดได้ สิ่งของมีชีวิต ภูติปิศาจ พ่อมด แม่มด หรือสิ่งมีชีวิตในตำนาน วรรณกรรมแนวแฟนตาซีที่เน้นการนำเสนอตัวละครและปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละคร ผู้ประพันธ์มักให้ตัวละครแฟนตาซีเป็นเพื่อนกับเด็กที่รู้สึกเดียวดาย ตัวละครแฟนตาซีเหล่านี้จึงมีบทบาทคล้ายตัวละครผู้ช่วยในนิทานพื้นบ้าน เพื่อเสริมแก่นความคิดเรื่องความรัก มิตรภาพ และคุณงามความดี

2. การนำเสนอแฟนตาซีผ่านฉาก กล่าวคือ สถานที่ซึ่งไม่มีอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงและมีสิ่งมหัศจรรย์เกิดขึ้นในสถานที่แห่งนั้นเป็นเรื่องปกติ อาทิ ดินแดนเวทมนตร์ แดนเทพนิยาย หรือแดนสวรรค์ การนำเสนอผ่านฉากเช่นนี้นับเป็นวรรณกรรมแฟนตาซีระดับสูง เนื่องจากผู้ประพันธ์ต้องสร้างโลกสำหรับแฟนตาซีขึ้นมาใหม่ทั้งหมด ขณะที่วรรณกรรมบางเรื่องใช้ฉากซึ่งเป็นสถานที่ทั่วไปแต่บังเกิดความมหัศจรรย์บางอย่างขึ้น อาทิ เหตุการณ์แฟนตาซีเกิดขึ้นในบ้าน โรงเรียน หรือใจกลางเมือง

3. การนำเสนอแฟนตาซีผ่านเหตุการณ์ อาทิ เหตุการณ์ปกติที่มีลักษณะเกินจริง และเหตุการณ์มหัศจรรย์ซึ่งเกิดจากเวทมนตร์ คำสาป พรวิเศษ หรือสิ่งของที่มีพลังวิเศษ เหตุการณ์มหัศจรรย์มักเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงการเติบโตของตัวละคร และเสริมสร้างการเติบโตทางความคิดและจิตใจ

ให้แก่ผู้อ่านไปพร้อมกัน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำหรับสร้างภาพจินตนาการ
แก่ผู้อ่าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสนุกสนานมากขึ้น

4. การนำเสนอแฟนตาซีผ่านโครงเรื่อง อาทิ การเดินทางผจญภัย
ผ่านช่วงเวลาในอดีตหรืออนาคต การผจญภัยในต่างดินแดนเพื่อเอาชีวิตรอด
การผจญภัยเพื่อค้นหาบางสิ่ง หรือการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ซึ่งยังไม่เกิดขึ้น
จริงในปัจจุบัน แฟนตาซีที่ให้ความสำคัญกับโครงเรื่องมักต้องการสื่อเรื่อง
ความเปลี่ยนแปลง การเติบโต หรือความตาย ผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญกับ
โครงเรื่องและการกระทำของตัวละครอย่างมาก ตัวละครจึงได้เรียนรู้และ
เติบโตผ่านประสบการณ์ผจญภัยของตนเอง

วรรณกรรมแนวแฟนตาซีส่วนใหญ่มีองค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้น
ครบทุกข้อ ขณะที่บางเรื่องอาจมีเพียงบางองค์ประกอบเท่านั้น แต่ถึงแม้จะมี
เพียงแค่องค์ประกอบเดียว ก็สามารถนับว่าเป็นวรรณกรรมแนวแฟนตาซี
ทั้งสิ้น (Tirajaroensakul, 2014)

ฉากร้านกาแฟที่มีการเดินทางข้ามเวลาได้ถือเป็นหัวใจสำคัญของ
ความเป็นแฟนตาซีในวรรณกรรมแปลเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น ทั้งนี้
หากพิจารณาจากสิ่งที่ Bradshaw (2013-2022) นำเสนอในบทความเรื่อง
5 Essential Elements Every Fantasy Novel Needs ในนิตยสารออนไลน์
Writer's Edit ร้านกาแฟฟิสิกส์-ฟิสิกส์ เป็นสิ่งที่ Bradshaw อธิบายว่าคือ
องค์ประกอบที่สำคัญประการแรกของนวนิยายแนวแฟนตาซี นั่นคือ
a magic system หรือระบบแห่งความมหัศจรรย์ ระบบดังกล่าวคือ
การอ้างอิงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นหรือดำรงอยู่ในเรื่องที่จะไม่ปรากฏหรือเป็นไปได้ใน
โลกแห่งความเป็นจริง ในที่นี้คือเก้าอี้ในร้านตัวที่หนึ่งจะสามารถเดินทาง
ข้ามเวลาได้ เก้าอี้ตัวนี้มีบทบาทสำคัญในเรื่องเพราะเป็นเครื่องมือที่นำพาตัว

ละครกลับไปยังอดีต (หรืออนาคต) ที่พวกเขาต้องการได้ซึ่งสิ่งนี้ไม่มีวันเกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง นอกจากเก้าอี้ที่เป็นสื่อ กฎต่าง ๆ ที่ผู้ปรารถนาจะนั่งเก้าอี้ต้องจำให้ขึ้นใจและยอมรับซึ่งมีถึงห้าข้อ กล่าวคือ กฎข้อที่หนึ่ง เมื่อย้อนเวลากลับไปในอดีต จะไม่สามารถพบกับคนที่ไม่เคยมาเยือนที่ร้านกาแฟแห่งนี้ได้ กฎข้อที่สอง เมื่อย้อนเวลากลับไปในอดีต ไม่ว่าจะพยายามอย่างไรก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอดีตได้ กฎข้อที่สาม ที่นั่งภายในร้านที่จะพาเดินทางข้ามเวลานั้นจะมีคนนั่งอยู่ก่อนแล้วเสมอ หากอยากจะนั่งที่ตรงนั้นก็ต้องรอให้คนที่นั่งอยู่ก่อนแล้วลุกออกไปเสียก่อน กฎข้อที่สี่ เมื่อย้อนเวลากลับไปในอดีต ห้ามลุกออกจากที่นั่งโดยเด็ดขาด และกฎข้อที่ห้า จะเดินทางข้ามเวลาได้นั้นก็เฉพาะช่วงเวลาที่กำลังกาแฟในแก้วยังอุ่น ๆ หลังจากรินใส่แก้วกาแฟแล้วเท่านั้น เก้าอี้ในร้านและกฎเกณฑ์แห่งการนั่งเก้าอี้คือระบบแห่งความมหัศจรรย์ที่ทำให้ให้นิยายเรื่องนี้ก้าวข้ามโลกแห่งความเป็นจริงไปสู่โลกมหัศจรรย์ นั่นคือการเดินทางย้อนอดีตหรือเดินทางไปสู่ออนาคต

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นขณะตัวละครนั่งเก้าอี้คือบรรยากาศแห่งความมหัศจรรย์ที่ผู้แต่งบรรยายในเรื่อง การเดินทางข้ามเวลาจะเกิดขึ้นเมื่อตัวละครคะซุเริ่มรินกาแฟใส่แก้วให้ผู้นั่งเก้าอี้ เมื่อคะซุรินกาแฟให้ฟุมิโกะด้วยท่าที่เคร่งขรึม สิ่งที่เกิดขึ้นคือ พอเห็นไอร้อนลอยขึ้นมาจากกาแฟที่เดิมจนเต็มถ้วย รอบ ๆ โต๊ะที่ฟุมิโกะนั่งอยู่ก็เริ่มบิดเบี้ยวไปเหมือนไอน้ำที่ทันทีหญิงสาวหลับตาด้วยความกลัว ความรู้สึกว่าร่างกายบิดเบี้ยวประหนึ่งเป็นไอระเหยยทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นอีก (Kawagushi, 2018, p. 56) เมื่อฟุมิโกะเดินทางข้ามเวลาไปยังอดีตที่เธออยากไปแล้ว ผู้แต่งบรรยายความรู้สึกของฟุมิโกะไว้ดังนี้ และแล้วความรู้สึกเหมือนวิญญาณที่สลายไปมาราวเป็นไอร้อนก็หายวับไป สัมผัสของมือและเท้าที่ไร้ความแน่นอนกลับมาชัดเจนดังเดิม

(Kawagushi, 2018, p. 60) การนั่งเก้าอี้ข้ามเวลาขณะที่คะซึรินกาแพนำ ฟูมิโกะมายังวันที่เธออยากย้อนกลับมา คือวันที่เจอกับโกโรในร้านกาแฟแห่งนี้เมื่อสัปดาห์ก่อน และทำให้เธอได้บอกโกโรในสิ่งที่เธอไม่ได้พูดวันนั้น รวมถึงได้ฟังความในใจของโกโรที่เธอไม่เคยได้ยินมาก่อนด้วย เหตุการณ์นี้จะเกิดขึ้นทุกครั้งที่ตัวละครอื่นๆ ในเรื่องมานั่งเก้าอี้ตัวนี้ ไม่ว่าจะเป็น โคตาเกะ อิราอิ หรือเค ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ต้องการเดินทางข้ามเวลาไปแก้ไขปัญหาในใจตนเองทั้งสิ้น

ดังนั้น หากพิจารณาความหมายและองค์ประกอบของแฟนตาซีที่กล่าวมา ในวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่องเพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น หรือ コーヒーが冷めないうちに ผู้แต่งได้นำเสนอความแฟนตาซีผ่านฉาก ซึ่งเป็นสถานที่ที่ไม่มีอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงและมีสิ่งมหัศจรรย์เกิดขึ้นในสถานที่แห่งนั้น นั่นคือร้านกาแฟที่มีการเดินทางข้ามเวลาได้ นอกจากนี้ยังอาจพิจารณาได้ว่าเป็นการเสนอความแฟนตาซีผ่านเหตุการณ์ กล่าวคือ เหตุการณ์ปกติที่มีลักษณะเกินจริง และเหตุการณ์มหัศจรรย์ซึ่งเกิดจากเวทมนตร์ คาสาป พรวิเศษ หรือสิ่งของที่มีพลังวิเศษ และเหตุการณ์มหัศจรรย์มักเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงการเติบโตของตัวละคร ซึ่งเหตุการณ์ที่ตัวละครแต่ละตัวในเรื่องเพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่นเดินทางข้ามเวลาไปเพื่อแก้ไขข้อข้องใจของตนเองแล้วกลับมาสู่โลกความเป็นจริงพร้อมคำตอบบางประการ อาจพิจารณาได้ว่าตัวละครแต่ละตัวผ่านบททดสอบและพร้อมก้าวสู่ขั้นตอนต่อไปของชีวิตซึ่งถือเป็นการเติบโตทางความคิดแบบหนึ่งได้

จากการศึกษาพบว่าในวรรณกรรมแปลเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่นมีการใช้องค์ประกอบของแฟนตาซี คือ ฉากและเหตุการณ์ เพื่อเสนอทางแก้ไขประเด็นปัญหาการรักษาสถาบันครอบครัวในสังคมญี่ปุ่น

ผ่านการเดินทางข้ามเวลาของตัวละครทั้งสองที่เดินทาง ได้คำตอบ และเติบโต
มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. คิโยคาวะ ฟูมิโกะและคาตาคะ โกรโร่: หากไม่เปิดใจสาน

สัมพันธ์ อาจดับฝันสำหรับสร้างครอบครัว

โกรโร่ จะต้องเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศ ทำให้ความสัมพันธ์
ของเขาและ ฟูมิโกะแพนสาวต้องจบลงอย่างกะทันหัน โดยที่ไม่มีข้อแม้ใด ๆ
ฟูมิโกะไม่เข้าใจและรู้สึกสับสนในใจที่ความสัมพันธ์ครั้งนี้ต้องสิ้นสุดลง ซึ่งโก
โร่เองก็ไม่ได้บอกกล่าวเหตุผลในการสิ้นสุดความสัมพันธ์นี้กับเธอแม้สัก
ประโยคเดียว ฟูมิโกะจึงตัดสินใจอย่างแน่วแน่ที่จะเดินทางมาที่ร้านกาแฟฟูนิ
คุสึ ฟูนิคุลา เพื่อเดินทางข้ามเวลาไปหาคำตอบในสิ่งที่เธอไม่เข้าใจและไม่ได้
รับคำตอบจากคนรักของเธอ ซึ่งฟูมิโกะได้ใช้ความมหัสจรรย์ของร้านกาแฟมา
ใช้แก้ปัญหาภายในจิตใจของเธอ

เมื่อเดินทางข้ามเวลามาได้ ฟูมิโกะโพล่งถามโกรโร่ไปว่า

“อย่าไปเลย “ทำไมไม่ปรึกษากันเลยละ” ฉันไม่อยากให้
คุณไป “ฉันรู้ว่าคุณให้ความสำคัญกับงาน ถ้าจะไปอเมริกา ฉันก็ไม่
ว่าหรอก ไม่คิดค้านด้วย” นึกว่าเราจะได้อยู่ด้วยกันตลอดไปซะอีก
“แต่อย่างน้อย ๆ” มีแค่ฉันคนเดียวที่คิดแบบนั้นแหละ “ฉันก็อยาก
ให้คุณปรึกษาฉันบ้าง แบบนี้นั้นเหมือนกับว่าคุณไปอเมริกาตาม
อำเภอใจโดยไม่ปรึกษากันเลย” ทั้งที่ฉัน “ฉันรู้สึก” รักคุณจากใจ
จริงแท้ ๆ “เหงา ๆ ยังไงก็ไม่รู้ เรื่องที่ฉันอยากพูดก็มีเท่านั้นละ”

(Kawagushi, 2018, pp. 63-65)

แต่ก่อนที่ฟูมิโกะจะเดินทางข้ามเวลากลับไปที่ร้านกาแฟ เธอก็ได้
ยินโกโร่ค่อยๆ เผยความในใจออกมา

“ผมเคยคิดมาตลอด...ผมเคยคิดมาตลอดว่า...ผมไม่ใช่
ผู้ชายที่เหมาะสมกับคุณ” ฟูมิโกะไม่เข้าใจว่าอีกฝ่ายกำลังพูดเรื่อง
อะไร ชายหนุ่มเอ่ยต่อ “ทุกครั้งที่คุณชวนผมไปดื่มกาแฟ ผมจะห้าม
ตัวเองไม่ให้รู้สึกชอบคุณเสมอ...” “เพราะสภาพผมเป็นแบบนี้...”
โกโร่กล่าวแล้วเสยผมด้านหน้าที่ยาวปรกเหนือคิ้วข้างขวา บริเวณ
นั้นมีรอยแผลไฟลวกขนาดใหญ่พาดตั้งแต่เหนือคิ้วข้างนั้นไปจนถึง
บริเวณโหนก “เพราะก่อนได้พบกับคุณ พวกผู้หญิงมักพากันรังเกียจ
ผม จนไม่ยอมคุยกับผมด้วยซ้ำ” “ตั้งแต่เราคบกันก็ด้วย...” “สักวัน
หนึ่ง...คุณคงชอบผู้ชายคนอื่นที่...เอ่อ...เท่าๆนี้...” “ผมคิดอย่าง
นั้นมาตลอด...” “สามปี...” ชายหนุ่มพึมพำโดยยังหันหลังให้เธอ
“...อยากให้คุณรอมผมสักสามปี...แล้วผมจะกลับมาอย่างแน่นอน”

(Kawagushi, 2018, pp. 65-67)

ฟูมิโกะไปยังอดีตเพื่อบอกถึงความในใจของเธอก่อน เธอไม่คาดหวัง
ถึงความเปลี่ยนแปลงเพราะรู้กฎของการเดินทางข้ามเวลาดี แต่สิ่งที่เธอไม่
เคยคาดคิดว่าจะได้ยินคือความในใจของโกโร่ ที่เขาพูดก่อนจะเดินออกจาก
ร้านกาแฟไป โกโร่คิดว่าเขาไม่เหมาะสมกับฟูมิโกะเลย เพราะเขามีบาดแผล
ขนาดใหญ่ที่โหนก ไม่ว่าใครก็ตามต่างหวาดกลัวในตัวเขาเกินไปหมด ก่อน
หน้าที่จะมาเจอฟูมิโกะ ก็ไม่เคยมีผู้หญิงคนไหนกล้าที่จะพูดคุยกับเขามาก่อน
เลย เขาเลยต้องห้ามตัวเองไม่ให้ชอบฟูมิโกะไปมากกว่านี้ แต่สุดท้ายเพราะ

เขารู้สึกอยากเหมาะสมกับฟูมิโกะเขาจึงเลือกที่จะเดินทางไปทำงานที่อเมริกา ในตอนสุดท้ายเขาบอกกับฟูมิโกะว่าให้เธอรอเขาเพียงแค่สามปีเท่านั้น เพียงแค่สามปี แล้วเขาจะกลับมาหาฟูมิโกะอย่างแน่นอน

หลังจากเดินทางข้ามเวลาไปยังวันนั้นแล้ว สิ่งทีตัวละครฟูมิโกะได้นำกลับมาจากอดีตด้วยคือ ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์และคำตอบในความสัมพันธ์ระหว่างตัวของเธอกับโกโร่ ฟูมิโกะได้นำเอามาปรับใช้และแก้ไขปัญหของเธอ นั่นก็คือ การที่เธอนั้นยังคงรอโกโร่ต่อไป เพราะเชื่อว่าในอีกสามปีข้างหน้า โกโร่จะรักษาสัญญาที่ให้กับเธอเอาไว้ และกลับมาจากอเมริกาเพื่อกลับมาหาเธออย่างแน่นอน ถึงแม้ว่าการที่ฟูมิโกะจะเดินทางข้ามเวลาไปยังอดีตจะไม่ทำให้การไปอเมริกาของโกโร่ต้องเปลี่ยนแปลงไป แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปคือ จิตใจของฟูมิโกะ ที่รับรู้ปัญหาภายในจิตใจของโกโร่ และเฝ้ารอวันที่โกโร่กลับมาเพื่อแก้ไขมันไปพร้อมกัน

2. โคตาเกะและฟูสะจิ: แม้ความทรงจำของใครจะเลือนหาย แต่ สายสัมพันธ์จะคงอยู่

เมื่อโคตาเกะ ภรรยาที่เป็นนางพยาบาลได้รับรู้โดยบังเอิญในวันหนึ่งว่าฟูสะจิผู้สามีซึ่งบัดนี้ความจำเสื่อมถึงขนาดจดจำเธอไม่ได้แล้วอยากมอบจดหมายให้กับเธอ ด้วยความอยากรู้เธอจึงมาที่ร้านกาแฟฟุนิคุลิ ฟุนิคุลาเพื่อเดินทางข้ามเวลาไปหาคำตอบในสิ่งที่ตัวเธอสงสัย ว่าจดหมายอะไรกันที่สามีอยากมอบให้เธอ ซึ่งโคตาเกะได้ใช้ความมหัสจรรย์ของร้านกาแฟมาใช้แก้ปัญหาภายในจิตใจของเธอ เห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“คุณคะ” เธอเปล่งเสียงเรียกอีกฝ่ายที่ทำคอตก
เพิ่งเคยเห็นเขาหุดหุดขนาดนี้เป็นครั้งแรก เธอรู้สึกเหมือนถูกบีบอยู่
ในอก และแล้วฟูสะจิก็ก็นมุดตัวหันหลังให้เธอ เขาเดินตรงไปยังเก้าอี้
เคาน์เตอร์ที่นั่งอยู่จนถึงเมื่อครู่ คราวกระเป๋าสตางค์ใบเล็กสีดำที่วางไว้
หน้าเคาน์เตอร์ หยิบซองสีน้ำตาลจากข้างใน แล้วเดินกลับมายืน
หน้าโคตาเกะอีกครั้ง ไม่รู้ว่าทำไมเธอจึงเห็นว่าเขาดูเขินอาย ไม่มีทั้ง
ความกังวลและความสิ้นหวัง ฟูสะจิเริ่มพูดจูงใจด้วยเสียงแหบแห้ง
จับใจความยาก “เธอในตอนนี้นั่งไม่รู้เรื่องอาการป่วยของฉัน...”
นั่นคงเป็นสิ่งที่เขารู้ แต่บางที “โคตาเกะ” อาจจะรู้แล้ว หรือไม่ก็
ใกล้จะรู้เต็มที “ฉันไม่รู้จะบอกยังไงดี...” ฟูสะจิกของสีน้ำตาลขึ้น
เล็กน้อยให้เธอดู เขาตั้งใจจะบอกให้โคตาเกะรู้ว่าตัวเองเป็นโรคอัล
ไซเมอร์ผ่านจดหมายนั่นเอง”

(Kawagushi, 2018, pp.123-124)

โคตาเกะเดินทางข้ามเวลาไปยังวันนั้น จนได้พบกับฟูสะจิที่มายังร้านกาแฟพอดี้ เธอจึงถามเกี่ยวกับจดหมายที่เขาบอก แต่ฟูสะจิทำท่าทางเศร้าสร้อยราวกับรู้อยู่แล้วว่าเธอเดินทางมาจากอนาคตและรับรู้เกี่ยวกับอาการป่วยของเขายู่แล้ว จนถึงขั้นที่เขาบอกว่านั้นก็ช่วยเอาของจดหมายฉบับนี้ไปทิ้งให้เขาหน่อยนะ โคตาเกะจึงบอกเพื่อให้เขาสบายใจว่า เขาจะหายจากโรคนี้อย่างแน่นอน หลังจากกลับมาแล้ว โคตาเกะเปิดจดหมายอ่าน เธอได้รับรู้ถึงความกังวลใจของฟูสะจิ

“เธอเป็นนางพยาบาล คงสังเกตเห็นแล้วว่าฉันป่วยเป็นโรคที่ทำให้หลงลืมหลาย ๆ เรื่อง เพราะฉะนั้น ในกรณีที่ฉันสูญเสียความทรงจำไปเรื่อย ๆ ต่อให้ฉันพูดหรือทำตัวยังไง ต่อให้ฉันเกิดลืมเรื่องของเธอ เธอก็คงใช้ความเยือกเย็นข่มอารมณ์ตัวเองและคบหากับฉันต่อไปในฐานะพยาบาล แต่ฉันอยากให้เธอจำเอาไว้อย่างหนึ่งว่า พวกเราเป็นสามีภรรยา กัน ถ้าเป็นสามีภรรยา กันแล้วต้องทนชมชื่น เราแยกทางกันก็ได้นะ เธอไม่จำเป็นต้องทำตัวเป็นพยาบาลต่อหน้าฉัน ถ้าเธอไม่อยากจะฉันเป็นสามี เธอจะไปจากฉันก็ได้ เธอทำเฉพาะเรื่องที่ได้ในฐานะภรรยาก็พอแล้ว ก็เราเป็นสามีภรรยา กันนี่นา ยังไง ต่อให้ฉันสูญเสียความทรงจำ ฉันก็ยังอยากเป็นสามีภรรยากับเธอ ถ้าเธออยู่กับฉันด้วยความเห็นใจเพียงอย่างเดียว ฉันไม่เอาด้วยหรอก ฉันไม่กล้าพูดต่อหน้าเธอ เลยเขียนเป็นจดหมายให้เธอตามนี้” (Kawagushi, 2018, pp.130-131)

เนื้อความในจดหมายที่โคตาเกะได้อ่านเมื่อเดินทางข้ามเวลาไปคือ ความในใจของฟูสะงิที่ยังอยากให้โคตาเกะดูแลเขาในฐานะภรรยามากกว่าในฐานะของพยาบาล เขายังอยากให้ครอบครัวของตนเองดำเนินไปอย่างถึงที่สุด ถึงแม้ว่าเขาจะจำไม่ได้แล้วก็ตาม ดังนั้น สิ่งที่ตัวละครโคตาเกะได้นำกลับมาจากอดีตด้วยคือ การที่โคตาเกะยังสามารถคงสภาพของความเป็นครอบครัวเอาไว้ได้ ถึงแม้ว่าฟูสะงิจะสูญเสียความทรงจำไปแล้ว โคตาเกะเองก็รับรู้อยู่แล้วว่าการเดินทางข้ามเวลาไปยังอดีตนั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงอะไรได้ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงให้ฟูสะงิหายจากโรคอัลไซเมอร์ชนิดเกิดขึ้นเร็วได้ หรือให้ฟูสะงิไม่ลืมเธอได้ แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปก็คือ จิตใจของโคตาเกะเอง ที่สามารถดำรงความเป็นภรรยาและสามีก่อนหน้านี้ที่ฟูสะงิจะป่วยกลับมาได้ ทำให้คำว่าครอบครัวได้ดำเนินต่อไป

3. อิราอิ ยาเอโกะและครอบครัว: คุมิผู้พาอิเรอิกกลับไปเดิมเดิม ความคาดหวังของครอบครัว

การที่อิราอิปฏิเสธการเป็นโอบาเชะของโรงแรมและหนีออกจากบ้าน มาเปิดร้านสแน็กบาร์ที่โตเกียวทำให้โอบาเชะของโรงแรมที่เก่าแก่นี้ตกไปอยู่ในความดูแลของคูนองสาว ฝ่ายคูนองเองก็เดินทางจากบ้านเกิดมาหาพี่สาวทุกเดือนแรก ๆ อิราอิก็ออกมาพบน้องสาว แต่พอนานไปเธอก็เริ่มหลบหน้าคูนอง เนื่องจากคิดว่าคูนองโกรธเธอเพราะว่าเธอหนีออกมา ทำให้คูนองต้องเป็นโอบาเชะแทน ครึ่งสุดท้ายที่คูนองมาพบอิราอิ เธอก็ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิต ในวันนั้น อิราอิก็ยังคงหลบหน้าน้องสาวเช่นเคย เมื่อรู้ข่าวว่าน้องสาวเสียชีวิต อิราอิรู้สึกผิดกับคูนองมาก จึงมาที่ร้านกาแฟฟุคุชิ ฟุคุชิ เพื่อเดินทางกลับไปวันที่น้องสาวมาหาตนอีกครั้ง

“อะไรกัน มาจากอนาคตเธอ” “ใช่...” “เอ๊ะ...มาทำอะไรเธอ” เคนอดีตไม่รู้เรื่องที่เกิดขึ้นในอนาคต คำถามของเธอจึงตรงไปตรงมาและไร้เดียงสา “มาเจอน้องสาวนิดหน่อยนะ” อิราอิไม่มีกะจิตกะใจที่จะโกหก มือที่กำลังจดหมายอยู่บนตักบีบแน่นขึ้น “อ๊ะ น้องสาวที่มาเกลี้ยกล่อมอยู่รื่อยนะเธอ” “ใช่” “แปลกจัง! ทั้งที่หลบทุกทีเนี่ยนะ” “วันนี้...ฉันอยากจะเจอหน้าเขาให้ชัด ๆ ไปเลยนะ...” อิราอิพยายามตอบด้วยความสับสน

(Kawagushi, 2018, p. 184)

เมื่อเดินทางข้ามเวลาไปพบคุมิ อิราอิเป็นฝ่ายบอกคุมิว่าเธอจะกลับไปอยู่บ้านเกิดเอง คำบอกเล่าของอิราอิทำให้คุมิแปลกใจด้วยความคาดไม่ถึง “ฉันกลับก็ได้นะ กลับบ้านเกิดไง...” “จริงหรือ” คุมิถามยั่วด้วยสีหน้าเหมือนยังไม่อยากเชื่อ “...แต่ฉันทำอะไรไม่เป็นเลยนะ” ผู้เป็นพี่บอกด้วยความรู้สึกผิด “ไม่เป็นไร ะ! เรื่องงานเอาไว้อย่างไรก็ได้! พ่อกับแม่ต้องดีใจแน่เลย!” “หรือ” “แน่นอนแล้ว!” (Kawagushi, 2018, p. 191) ความตั้งใจกลับไปบ้านเกิดของอิราอิในตอนนี้เป็นเพราะความรู้สึกผิดที่เธอคิดว่าเธอคือสาเหตุที่ทำให้น้องสาวเสียชีวิต เธอจึงตั้งใจกลับไปชดใช้ แต่ปฏิกิริยาของคุมิเป็นสิ่งที่เธอคิดไม่ถึง คุมิระเบิดร้องไห้ออกมา แรกทีเดียวอิราอิเข้าใจว่าคุมิโกรธที่เธอทิ้งภาระการเป็นโอรุคามีให้ ส่วนเธอหนีออกจากบ้านมาใช้ชีวิตตามความต้องการของตนเองอย่างคนเห็นแก่ตัว เมื่อเธอบอกคุมิว่าเธอจะกลับบ้าน คุมิจึงร้องไห้ด้วยความดีใจที่ภาระนี้หลุดไปจากตัวเธอเสียที แต่เมื่ออิราอิได้ยินความในใจที่แท้จริงของคุมิ สิ่งนั้นกลับทำให้อิราอิยิ่งเศร้าเสียใจ

คุณตอบพร้อมกับพยักหน้าเป็นการใหญ่ ใบหน้าของเธอ
แดงก่ำในชั่วพริบตา จากนั้นก็ร้องให้ออกมา “เป็นอะไรไปนะ”
คราวนี้อิราอิกกลายเป็นฝ่ายงงวยเสียเอง ไข่ว่าเธอจะไม่เข้าใจ
ความหมายในน้ำตาของคุณิ ถ้าอิราอิกกลับบ้านเกิด น้องสาวก็จะเป็น
อิสระเสียที จะดีใจที่ความอดทนสาหะในการหว่านล้อมมานานหลายปี
ประสบความสำเร็จก็เข้าใจได้ แต่อิราอิกไม่เคยนึกเลยว่ามันจะเป็น
เรื่องน่าอินตึจนต้องร้องไห้แบบนี้ พอได้ยินคำถมนั้น คุณิก็ก้มหน้า
พึมพำว่า “ฉันมีความฝันมาตลอดเลยนะลิ...” น้ำตาดมิดโตร่วงเฝะ
ๆ ลงบนโตะ อิราอิกเริ่มว่าวุ่นใจ น้องสาวของเธอมีความฝันอย่างที่ว่า
ไว้จริง ๆ เธอมีเรื่องที่ยอยากทำ ความเห็นแก่ตัวของอิราอิกช่วงชิง
ความฝันของอีกฝ่าย ซ้ำร้ายยังเป็นความฝันที่อดทนเก็บไว้จนถึงกับ
ร้องให้ออกมา เมื่อคิดว่าเธอควรรู้ให้ชัดเจนว่าตัวเองเหยียบย่ำความ
ฝันแบบใดของคุณิอยู่ ผู้เป็นพี่จึงเอ่ยถามด้วยเสียงอันแผ่วเบา “...
ความฝันเรื่องอะไรเธอ” คุณิเงยหน้าพร้อมดวงตาแดงก่ำ หลังสุด
หายใจลึกก็ตอบว่า “ฉันอยากทำเรื่องก่งกับพี่อย่างเต็มตัวนะลิ...”
ใบหน้าร้องไห้ของคุณิแปรเปลี่ยนเป็นรอยยิ้มในทันใด อิราอิกไม่เคย
เห็นรอยยิ้มมีความสุขแบบนี้ของน้องสาวมาก่อนเลย”

(Kawagushi, 2018, pp. 191-193)

ความในใจของคুমิต่อยากทำเรื่องกับพี่สาว ความรักที่คুমิตะแสดงออกต่ออิราอย่างเปิดเผย จริงใจ และบริสุทธิ์ ปฏิบัติเหล่านั้นทำให้อิราเข้าใจคুমิตะและทวีความรักน้องสาวของเธอมากยิ่งขึ้น การกลับไปบ้านเกิดเพื่อขอใช้ความผิดของอิราจึงแปรเปลี่ยนเป็นการกลับไปเพื่อสานต่อความรักที่คুমิตะต่อเธอ อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า กิริหรือสำนึกในความเป็นกลุ่มของอิเรอิตที่ขาดหายไปเนื่องจากเธอเลือกนิมโงหรือความต้องการของตัวเองเป็นใหญ่ สามารถกลับคืนมาสู่ใจของอิเรอิตได้ด้วยกิริของน้องสาวนั่นเอง

หลังจากเดินทางข้ามเวลาไปยังวันนั้นแล้ว สิ่งที่ตัวละครอิราได้นำกลับมาจากอดีตด้วยคือ การที่เธอรักชาติสัญญาระหว่างตัวเธอกับคুমิตะว่าจะร่วมทำเรื่องด้วยกัน อิราอดัดสินใจเดินทางกลับบ้านเกิด นอกจากนั้นยังเป็นการตัดสินใจที่จะทำตามความคาดหวังของพ่อแม่อีกครั้ง ถึงแม้อิราจะรู้ว่าการเดินทางข้ามเวลาไปยังอดีตจะไม่ทำให้ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไป น้องสาวของเธอ คุมิตะเองก็ไม่ได้พ้นจากความตาย แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปคือ จิตใจของเธอที่มีความสุขเมื่อได้กลับไปอยู่กับพ่อแม่ และได้ทำตามสิ่งที่สัญญาเอาไว้กับคুমิตะ

4. เคและนางาเระ: คำตอบคลายความกังวลสำหรับการทำหน้าที่ของความเป็นแม่

เค เป็นโรคหัวใจมาตั้งแต่กำเนิด หลังจากที่ได้เจอกับ นางาเระเจ้าของร้านกาแฟฟุนิคุลี ฟุนิคุลา พวกเขา ก็เริ่มต้นความสัมพันธ์ จนตอนนี้เคตั้งครรภ์แล้ว แต่ด้วยความที่ร่างกายไม่แข็งแรง เคจึงเกิดความกังวลว่าลูกของเธอจะมีความเป็นอยู่อย่างไรหากเธอไม่มีชีวิตอยู่แล้ว “*เคไม่ได้หวาดกลัวความตาย เพียงแต่กังวลและเศร้าใจที่จะไม่ได้เห็นการเติบโตของลูกกับตัวเธอในฐานะแม่ ความวิตกกังวลและความเศร้าหมองนั้นกัดกินจิตใจ พอจิตใจถูก*

กัศกร่อน พลังชีวิตก็ถูกลิตรอนไปด้วย” (Kawagushi, 2018, pp. 232-233) เธอจึงเลือกที่จะเดินทางข้ามเวลาเพื่อไปพบกับลูกสาวให้แน่ใจว่าลูกสาวของเธอจะเติบโตมาเป็นอย่างดีถึงแม้ตัวเธอจะไม่อยู่แล้วก็ตาม ซึ่งเคได้ใช้ความมหัศจรรย์ของร้านกาแฟมาใช้แก้ปัญหาภายในจิตใจของเธอ เห็นได้จากตัวอย่างดังต่อไปนี้

“ความมีชีวิตชีวา กลับคืนมาในแวตตาของเค จะได้พบลูกของเราแล้ว นั่นคือความหวังเล็ก ๆ เป็นความหวังที่เล็กน้อยทีเดียวจริง ๆ เคหันหน้าไปหานางาเรซึ่งนั่งอยู่ตรงเคาน์เตอร์ นัยต์ตาลมโตจิบจ้องดวงตาของเคอย่างแน่วแน่”

(Kawagushi, 2018, p. 233)

ด้วยความช่วยเหลือของหลายคนที่รู้จักกับเคและนางาเร พวกเขาช่วยกันหาทางให้เคเดินทางข้ามเวลาไปพบกับบุตรสาวของเธอที่ชื่อมิกิได้ แม้จะเป็นการเดินทางที่ดูแปลกสักหน่อย คือเดินทางข้ามเวลาไปอนาคตก็ตาม เมื่อได้พบกัน เคดีใจมากพยายามชวนมิกิพูดคุย แต่ปฏิกิริยาของมิกิที่นิ่งอึ้งถามคำตอบคำ ทำให้เครู้สึกเสียใจเพราะคิดว่าการให้กำเนิดมิกิแม้จะรู้ว่าเธออยู่เคียงคู่ไม่ได้เป็นความเห็นแก่ตัวของเธอ การที่เธออยากมาเห็นมิกิว่าจะเติบโตมาอย่างไร ใช้ชีวิตอย่างไรในอนาคตก็เป็นความเห็นแก่ตัวของเธออีก เธอจึงคิดว่าการเดินทางข้ามเวลามาเป็นสิ่งที่ไม่สมควรทำ เธอจึงกล่าวขอโทษมิกิ “แม้ทำได้แค่ให้กำเนิดลูกอย่างเดียว ลูกจะอภัยให้แม่ได้มั้ยจ๊ะ แต่ลูกไม่มีทางอภัยให้อยู่แล้ว เพราะเธอทำให้ลูกต้องเหงาถึงเพียงนั้น ท่าทีของมิกิดูจะไม่ต้อนรับเคซึ่งเดินทางมาพบลูกสาว เนื่องจากความเห็นแก่ตัวของตัวเอง เราไม่ควรมาพบลูกเลย...” (Kawagushi, 2018, p. 259)

ถึงแม้จะจะปฏิบัติหน้าที่ตามที่สังคมญี่ปุ่นคาดหวังกับบทบาทของผู้หญิง นั่นคือการเป็นแม่ที่ให้การเฝ้าระวังการรุกรานใหม่ของประเทศ แต่เธอก็ยังสำนึกเสียใจว่าเธอไม่สามารถทำหน้าที่แม่ผู้เลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวใหม่ได้อาจกล่าวได้ว่าความเสียใจของเคสะสะท้อนถึงความคาดหวังของสังคมญี่ปุ่นที่มีต่อผู้หญิงในบทบาทของแม่ผู้เลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวได้เป็นอย่างดี แม้เธอจะยอมเสี่ยงชีวิตตนเองคลอดลูกออกมา แต่เมื่อไม่สามารถอยู่ดูแลเลี้ยงดูลูกได้ ก็ถือว่าภารกิจนั้นไม่สมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม คำตอบของมิกิทำให้เห็นว่าหน้าที่ของความเป็นแม่ที่เคทำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

“เมื่อก็... ไม่ใช่ว่าหนูทำตัวแบบนั้นเพราะว่าหนูไม่อยากพบหน้าหอรอกนะ... หนูคิดมาตลอดว่าถ้าได้พบก็อยากจะคุยเรื่องนั้นเรื่องนี้ด้วยอยู่หอรอก... แต่พอเอาเข้าจริง หนูก็ไม่รู้จะพูดอะไรดี...” เคก็ไม่รู้จะพูดอะไรดีเหมือนกัน และเธอก็กลัวปฏิกิริยาของมิกิจนไม่กล้าเอ่ยถามเรื่องที่ยากถามมากที่สุดเลยด้วยซ้ำ “มีบ้างเหมือนกัน... ที่หนูรู้สึกเหงา...” ก็คงเป็นอย่างนั้น แค่นึกภาพมิกิเวลาอยู่เพียงลำพัง ในอกของเคก็แทบจะแหลกเป็นเสี่ยง ๆ แล้วฉันไม่อาจเปลี่ยนแปลงช่วงเวลาแห่งความเดียวดายนั้นได้ “แต่” มิกิก้าวเท้าสั้น ๆ เข้าไปใกล้เค พูดอย่างเอียงอายว่า “หนูก็คิดว่าโชคดียิ่ง ๆ ที่ตัวเองได้เกิดมา””

(Kawagushi, 2018, pp. 261-262)

คำตอบของมิกิช่วยปลดล๊อคความรู้สึกผิดในใจของเคที่ไม่อาจทำ
หน้าที่แม่ได้อย่างสมบูรณ์ เมื่อมิกิเอ่ยเรียกเธอว่า “แม่” เธอพูดเสียงหลงนิต
หน้อยเพราะความประหม่า ทว่าหูของเคได้ยินเสียงนั้นชัดเจน เธอได้ยินเสียง
มิกิเรียกตนว่า “แม่” ทั้งที่แม่ทำอะไรให้ลูกไม่ได้เลยแท้ ๆ (Kawagushi,
2018, p. 262) เครู้สึกมีความสุข ปลื้มปิติเมื่อได้ยินมิกิกล่าวขอบคุณเธอว่า
“ขอบคุณนะคะ...ที่ให้กำเนิดหนู...” ความทุกข์ในใจของเธอถูกปลดปล่อย
ออกมาพร้อมน้ำตาแห่งความดีใจ ดีใจที่เห็นมิกิเติบโตอย่างดี ดีใจที่เห็นมิกิ
ยินดีกับการเกิดมาเป็นลูกของเธอ เธอเองก็รู้สึกขอบคุณมิกิที่เกิดมาเป็นลูก
ของเธอเช่นกัน ดังนั้น อาจสรุปผ่านเรื่องราวของเคได้ว่า บทบาทของผู้หญิงที่
สังคมญี่ปุ่นคาดหวังมากที่สุดคือการให้กำเนิดสมาชิกรุ่นใหม่ให้กับสังคม

หลังจากเดินทางข้ามเวลาไปยังวันนั้นแล้ว สิ่งที่ตัวละครเคได้นำ
กลับมาจากอนาคตด้วยคือ สภาพจิตใจที่มั่นคงมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าตัวของเค
จะรู้อยู่แล้วว่าเธอไม่สามารถจะอยู่ดูแลลูกของเธอด้วยตนเองได้ เธอทำได้
เพียงคลอดเด็กคนนี้ออกมา เครู้อยู่แล้วว่าความจริงข้อนี้จะไม่เปลี่ยนแปลงไป
แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากที่เธอเดินทางข้ามเวลาไปยังอนาคตคือ
จิตใจของเธอ ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข เพราะเคได้รับรู้ด้วยตนเองแล้วว่า
เด็กที่เธอใช้ชีวิตของเธอแลกมานั้น เติบโตมาเป็นคนที่น่ารักและแข็งแรง
ได้รับความรักจากทุกคนอย่างเต็มเปี่ยมนั่นเอง

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า การเดินทางข้ามเวลาของตัวละครทั้งสี่ไม่
ว่าจะข้ามเวลาเพื่อย้อนอดีตหรือข้ามเวลาไปยังอนาคตล้วนเป็นการข้ามเวลา
ไปเพื่อรับรู้ความเป็นจริงที่เป็นปมปัญหาในใจของตัวละครเหล่านั้น
การได้รับรู้ความจริงดังกล่าวทำให้ตัวละครแต่ละตัวเข้าใจและยอมรับ
เรื่องราวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งทำให้ตัวละครเติบโตทางความคิดและทำให้

ตัวละครสามารถนำสิ่งที่ได้รับรู้จากการเดินทางข้ามเวลามาใช้แก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบันได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าการใช้ฉากและเหตุการณ์ซึ่งเป็นองค์ประกอบของแฟนตาซีเป็นกลวิธีหนึ่งที่สำคัญในการนำเสนอแนวทางแก้ไขประเด็นปัญหาการรักษาสถาบันครอบครัวในสังคมญี่ปุ่นในวรรณกรรมแปลเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

นวนิยายแปลญี่ปุ่นเรื่อง เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น หรือ コーヒーが冷めないうちに เป็นนวนิยายแปลที่ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับการเดินทางข้ามเวลา ณ ร้านกาแฟพูนิกูลิ พูนิกูลา ซึ่งเป็นกลวิธีที่ผู้ประพันธ์ใช้เสนอความสำคัญเกี่ยวกับสถาบันครอบครัวญี่ปุ่น ในการเสนอความสำคัญของสถาบันครอบครัวญี่ปุ่นนั้น ผู้ประพันธ์ได้เสนอผ่านปัญหาของตัวละครในเรื่องทั้งหมด 4 คู่ ได้แก่ คิโยคาวะ มุมิโกะและคาตาตะ โกวโร่ โคทาเกะและฟูสะจิ อิราอิ ยาเอโกะและครอบครัว และเคและนางาเระ

ปัญหาของตัวละครทั้งสี่คู่นี้ได้สะท้อนถึงค่านิยมของสังคมญี่ปุ่นเกี่ยวกับการเริ่มต้นความสัมพันธ์ ตลอดจนถึงขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์ไปเป็นครอบครัว รวมไปถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวด้วย ซึ่งปัญหาของตัวละครในนวนิยายเรื่องนี้ต่างก็มาจากการที่พวกเขาพยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์ให้ยังคงอยู่ จนเมื่อความสัมพันธ์เริ่มสั่นคลอนใกล้จะถึงจุดสิ้นสุดหรือสิ้นสุดไปแล้ว ปัญหาบางประการก็ยังไม่ได้รับการแก้ไข พวกเขาจึงต้องการตัวช่วยสำหรับแก้ไขปัญหานั้น นั่นก็คือการเดินทางข้ามเวลา

ถึงแม้พวกเขาจะรู้อยู่แล้วว่า ถึงพวกเขาจะเดินทางข้ามเวลากลับไป ยังอดีตหรืออนาคต ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นไปแล้วนั้นก็จะไม่มีวันเปลี่ยนแปลง

ไปได้ สิ่งส่วนตัวละครที่เดินทางข้ามเวลาได้กลับมา นั่นก็คือ “จิตใจ” จิตใจที่มีความแข็งแกร่ง จิตใจที่พร้อมจะต่อสู้และแก้ไขกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากพวกเขาได้รับรู้ว่าหากจิตใจมีความเข้มแข็งและสามารถก้าวเดินไปข้างหน้าพร้อมกันกับการแก้ปัญหาไปด้วยได้นั้น เรื่องราวในอนาคตที่ยังคงมาไม่ถึงก็จะสามารถดำเนินไปในทางที่ดีมากยิ่งขึ้นได้นั่นเอง และนั่นหมายถึง สถาบันครอบครัวของญี่ปุ่นยังได้รับการสืบทอดและส่งต่อไปยังสมาชิกรุ่นต่อ ๆ ไป

References

- Bradshaw, C. (2013-2022). *“5 Essential Elements Every Fantasy Novel Needs”*. Retrieved May 30, 2022. From <https://writersedit.com/fiction-writing/5-essential-elements-every-fantasy-novel-needs/>
- Klangsuwan, Y. (1996). Concept of Japanese family system. *Journal of Japanese Studies*, 13(1), 47-61. Retrieved September 11, 2021. From <https://so02.tcithaijo.org/index.php/japanese/article/view/52105/43179>
- Kokateta. (2020). *“When Japanese singles increase! Here are 4 factors that make Japanese people don't want to get married”*. Retrieved December 30, 2021. From <https://www.sanook.com/men/65977/>
- Lamyen, P. (2020). *The importance of the “coffee shop” scene and the storytelling “Before the coffee get cold”*. [Independent Study of Asian Study, Silpakorn University]. Retrieved October 21, 2021. From <http://isas.arts.su.ac.th/wpcontent/uploads/2563/langliterature/05600770>

- Marina. (2020). “*What is Japanese “love” like? In-depth focus openly by Japanese women*”. Retrieved December 20, 2021. From <https://www.tsunagujapan.com/th/japan-dating-culture-twenties/>
- Mommy & Kids Club. (2011). *Japanese culture*. Retrieved January 24, 2022. From https://mommykidsclub.blogspot.com/2011/07/blog-spot_24.html
- Moshi, M. (2019). “*Live without marriage” and “married but separate”, a new choice for the married life of young Japanese people*. Retrieved September 1, 2021. From <http://www.sanook.com/moshimoshi/8054>
- Nunzmoko. (2018). “*7 parenting ideas of Japanese housewife style*”. Retrieved February 14, 2022. From <https://www.parentsone.com/how-to-teach-japanese-kids>
- Rupsom, P. (2001). Socialization of Japanese pre-school institutions. *Journal of Japanese Studies*, 17(2), 77-99. Retrieved September 12, 2021. From <https://so02.tcithaijo.org/index.php/japanese/article/view/52027/43107>
- Sattayanurak, A. (2012). *Japanization*. (3rd ed.). Bangkok: Openbooks.

- Shima, Y. (2016). “*Kirakira name” and the Changes of the Family System since 1990 to present*. [Master of Arts (Japan Studies)]. Retrieved December 25, 2021. From https://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2559/jps61159ysm_ch3.pdf
- Tirajaroensakul, K. (2014). *Elements of fantasy in the presentation of family and environmental problems in Tonyn DiTerlizzi and Holly Black's*. [Master of Arts Thesis, Chulalongkorn University]. <http://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/45602/1/5580105222>
- Toshikazu, K. (2018). *コーヒーが冷めないうちに* [เพียงชั่วเวลากาแฟยังอุ่น]. Bangkok: Preaw-Publishing.
- Yuri, L. (2021). “*10 things I learned after marrying a Japanese husband*”. Retrieved January 24, 2022. From <https://www.tsunagulocal.com/th/72792>

ผู้เขียน

นิติกร สุวรรณประสิทธิ์

นักศึกษาคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Email: nitipornsuwanprasit@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารียา หุตินทะ

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Email: areeya_tubkaew@hotmail.com

การศึกษาจรรยาบรรณวิชาชีพครูในภาพยนตร์โฆษณา
ส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand
ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2563

**The Code of Ethics of Teachers in Public
Service Advertising on the 7ElevenThailand
YouTube Channel between 2012 – 2020**

กาญจนา คำผา, ธาดา ทองใบ และ บุญทริกา พันธุ์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Received: March 21, 2022

Revised: June 24, 2022

Accepted: June 27, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่ปรากฏในภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคม จากช่องยูทูป 7ElevenThailand ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2563 จำนวน 11 เรื่องโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของภาพยนตร์โฆษณายูทูปได้ข้อบ่งชี้ครุสภาวะด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ศึกษาตามกรอบทฤษฎีวิเคราะห์วรรณกรรมเชิงโครงสร้าง โดยวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ตัวละคร บทสนทนา และฉาก ที่สะท้อนให้เห็นถึงจรรยาบรรณวิชาชีพครูในแต่ละด้าน

ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2563 สามารถนำเสนอ เรื่องได้ครบถ้วน ตรงตามรายละเอียดของข้อบังคับครุสภาว่าด้วย จรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ทั้ง 5 ด้าน และผลการวิเคราะห์ องค์ประกอบของภาพยนตร์โฆษณาใน 3 ด้านคือ ตัวละคร บทสนทนาและ ฉากที่สะท้อนจรรยาบรรณวิชาชีพครู พบว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับจรรยาบรรณ ต่อผู้รับบริการมีจำนวนมากที่สุดถึง 11 เรื่อง รองลงมา คือ จรรยาบรรณต่อ วิชาชีพ จำนวน 10 เรื่อง จรรยาบรรณต่อตนเอง จำนวน 8 เรื่อง จรรยาบรรณ ต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ จำนวน 3 เรื่อง และน้อยที่สุด คือ จรรยาบรรณต่อ สังคม จำนวน 2 เรื่อง แสดงให้เห็นว่า สังคมมีความคาดหวังต่อการให้บริการ ของครูมากกว่าด้านอื่น ๆ สะท้อนมุมมองว่าครูที่ดีนั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติ ต่อศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน และไม่แสวงหาผลประโยชน์ใด ๆ จากเด็ก

คำสำคัญ

จรรยาบรรณวิชาชีพครู, ภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคม,
ภาพยนตร์โฆษณาเกี่ยวกับวิชาชีพครู, เซเวนอีเลฟเวน

Abstract

This research aimed to study the code of ethics of teachers in public service advertising on the 7-eleven Thailand Youtube channel between 2012 – 2020. In total, 11 pieces of advertisement were examined using qualitative research methodology. The study was conducted by analyzing the content of public service advertising under the laws and regulations of the Teachers' Council of Thailand Regarding the Code of Ethics of Teaching Profession 2013 (B.E. 2556). The study was conducted based on the theory of structural literature analysis by evaluating elements such as characters, dialogues, and scenes which reflected the code of ethics of teachers.

The results of the research revealed that the advertising movies that promoted society on the 7Eleven Thailand Youtube Channel between 2012 - 2020 could present all content as detailed under the laws and regulations of the Teachers' Council of Thailand regarding the code of ethics of teaching profession 2013 (B.E. 2556) by covering all 5 aspects. In addition, the analysis results of the elements of the advertising movies regarding 3 aspects namely characters, dialogues, and scenes that reflected the ethics of teaching profession showed that the content was related to the ethics on the service users the most, with the number of 11 movies, followed by the ethics on profession with the number of 10 pieces of advertising, the ethics on oneself with the number of 8 movies, the ethics the same professional personnel with the number of 3 pieces of advertising, and the last was the ethics on society with the number of 2 movies. This showed that society had a higher level of expectation towards the service of teachers than other aspects. This reflected the viewpoint that good teachers should treat all students equally and should not take advantage of them.

Keywords

the code of ethics of teachers, society promotion
advertising, teaching profession advertising, 7Eleven

บทนำ

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ได้รับการยกย่องจากสังคมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากจะอบรมสั่งสอนศิษย์ ให้มีความรู้ความสามารถแล้ว ครูยังเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในสังคม ในปี พ.ศ. 2506 ม.ล.ปิ่น มาลากุล ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและประธานกรรมการอำนวยการคุรุสภาได้ออกระเบียบจรรยาบรรณสำหรับครูไทยขึ้นมา 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เรียกว่า “ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2506 และฉบับที่ 2 เรียกว่า “ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2506” จรรยาบรรณทั้ง 2 ฉบับนี้ได้ถูกยกเลิก คุรุสภาจึงได้ปรับปรุงจรรยาบรรณวิชาชีพครูขึ้นใหม่และประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2526 จรรยาบรรณฉบับนี้ได้ใช้ติดต่อกันมาถึง 12 ปี เพื่อให้ครูยึดเป็นแนวประพฤติปฏิบัติตน ต่อมาคณะกรรมการอำนวยการคุรุสภาประกาศใช้ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 และได้ปรับเปลี่ยนเป็นข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้

เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูได้ถูกนำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนในรูปแบบที่หลากหลาย หนึ่งในรูปแบบที่น่าสนใจก็คือภาพยนตร์โฆษณา เป็นการนำเสนอเรื่องราวและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการในเชิงพาณิชย์เพื่อโน้มน้าวใจผู้บริโภค ภาพยนตร์โฆษณาสามารถโน้มน้าวและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ชมเกิดความพึงพอใจต่อสินค้าและบริการ (Nitayaprapa, A., 2015, p. 2) แต่ในปัจจุบันภาพยนตร์โฆษณาได้มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์จากเดิมที่มุ่งนำเสนอขายสินค้าและบริการโดยตรงให้การโฆษณากลายเป็นเครื่องมือทางการตลาดเชิงสังคมเพื่อส่งเสริมสังคม ส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เป็นไปตามค่านิยมของสังคม (Kotler, P.

and Zaltman, G., 1971, pp. 3-12) โดยใช้กลวิธีการเล่าเรื่องเพื่อกระตุ้นอารมณ์และความรู้สึกผู้ชมให้คล้อยตาม ดังนั้นการวางโครงเรื่องที่ดี มีวิธีการเล่าเรื่องมีความดึงดูดน่าสนใจ มีองค์ประกอบการเล่าเรื่องครบถ้วน จึงส่งผลให้งานโฆษณานั้นประสบความสำเร็จ นอกจากนี้แล้วกลวิธีการนำเสนอภาพยนตร์โฆษณายังแฝงไปด้วยความหมายที่เกิดจากการประกอบสร้างขึ้นของสังคมและวัฒนธรรม ถูกกำหนดเพื่อสร้างอำนาจหรือสร้างจุดยืนบางประการ (Kaewthep, K., 2010, p. 401) ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรศึกษาวิเคราะห์วิพากษ์ให้ละเอียดลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น

กลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์โฆษณาสามารถศึกษาวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีวิเคราะห์วรรณกรรมเชิงโครงสร้าง เนื่องจากภาพยนตร์โฆษณามีลักษณะคล้ายเรื่องสั้น กล่าวคือ มักมีเหตุการณ์หลักเพียงเหตุการณ์เดียว โครงเรื่องเดียว ฉากเดียว จำนวนตัวละครเพียงไม่กี่ตัว และมีระยะเวลาตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องไม่นานนัก นวนิยายและเรื่องสั้นมักมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ โครงเรื่อง ตัวละคร แก่นเรื่อง ฉาก มุมมอง และลีลาในการใช้ภาษารวมไปถึงท่าทีของผู้แต่ง แต่เดิมการเล่าเรื่องจะถูกจำกัดเฉพาะในวรรณกรรมเป็นเรื่องสมมติ ตอนนีขอบเขตของการศึกษาเรื่องเล่าได้ขยายออกไปสู่ตัวบทประเภทอื่นที่เน้นความเข้าใจและการพยายามทำความเข้าใจกระบวนการสื่อความหมายที่อยู่ในเรื่องเล่านั้น นำไปสู่การวิเคราะห์คติ ค่านิยมและอุดมการณ์ที่สื่อสารผ่านเรื่องเล่า โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ เนื้อเรื่อง วาทกรรม และการจัดลำดับตารางเนื้อหา แต่เมื่อนำทฤษฎีการวิเคราะห์วรรณกรรมเชิงโครงสร้างมาศึกษาภาพยนตร์โฆษณาซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเชิดชูครูผู้สร้างศิษย์ แก่นเรื่องและมุมมองจึงมีความชัดเจนมากขึ้น เมื่อพิจารณาตัวละคร ฉาก และบทสนทนาในภาพยนตร์โฆษณาแล้ว ตัวละคร

มีความสำคัญในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่ต้องการนำเสนอไปยังผู้บริโภค ทำหน้าที่เป็นโฆษก และมักจะมีลักษณะเป็นละครชีวิตจริง สิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคได้ยีนสารที่นักโฆษณาต้องการสื่อจะสอดแทรกอยู่ในบทสนทนาของเรื่อง การสร้างสถานการณ์ที่ไม่ค่อยพบเห็นกันบ่อยเพื่อเรียกร้องความสนใจ รวมทั้งการใช้ฉาก ดังนั้นในการศึกษาคำนี้จึงพิจารณาเฉพาะในส่วนขององค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ได้แก่ ตัวละคร บทสนทนา และฉากเป็นสำคัญ

ช่องยูทูป 7ElevenThailand เป็นช่องทางออนไลน์อีกช่องทางหนึ่งที่มีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการของเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) ซึ่งนอกจากการนำเสนอสื่อโฆษณาเชิงพาณิชย์แล้ว ทางช่องยังมีการผลิตภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมอยู่เสมอเพื่อเป็นกลยุทธ์ในการโฆษณาสินค้าและบริการทางอ้อม และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร ในระยะหลายปีที่ผ่านมาเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) ได้มีการผลิตภาพยนตร์โฆษณาประเภทส่งเสริมสังคมสะท้อนเรื่องราวในการเชิดชูครูมาโดยตลอด มีวัตถุประสงค์ของการโฆษณาเพื่อเชิญชวนคนไทยให้ร่วมระลึกถึงพระคุณของครู เห็นความสำคัญของความกตัญญูต่อครู ส่งเสริมวิชาชีพครู และต้องการให้ครูมีกำลังใจในการทำหน้าที่แม่พิมพ์ของชาติ รวมถึงสะท้อนปัญหาการศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เห็นได้จากงานวิจัยของ Yanyong, J. (2016, pp. 4-5) ที่ได้ศึกษาการตอบสนองของผู้บริโภคภาพยนตร์โฆษณาเกี่ยวกับครูของเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการตอบสนองต่อภาพยนตร์โฆษณาเกี่ยวกับครูของเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) ในระดับปานกลาง โดยมีการตอบสนองด้านความคิดสูงสุด ทำให้เห็นว่า การโฆษณามีส่วนสำคัญในการช่วยกระตุ้นความคิดเชิงสร้างสรรค์ให้กับบุคคลในสังคมได้

จากการผลิตและนำเสนอภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องของเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญ และสนใจศึกษาเกี่ยวกับการนำเสนอเรื่องราวของครูผ่านภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคม เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของวิชาชีพครู ตลอดจนเกิดความตระหนักต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อนำไปสู่การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่ปรากฏในภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องทางยูทูป 7ElevenThailand ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2563

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในภาพยนตร์โฆษณา และศึกษาตามกรอบทฤษฎีวิเคราะห์วรรณกรรมเชิงโครงสร้าง โดยกำหนดองค์ประกอบการวิเคราะห์ใน 3 ด้าน ได้แก่ ตัวละคร บทสนทนาและฉากที่สะท้อนให้เห็นถึงจรรยาบรรณวิชาชีพครูภายใต้กรอบข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่ปรากฏในภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2563
2. เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่า และความสำคัญในวิชาชีพครู รวมทั้งเป็นต้นแบบในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูที่ดี
3. เป็นแนวทางในการศึกษาจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่ปรากฏในสื่อรูปแบบอื่น ๆ สำหรับผู้ที่สนใจศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ที่เผยแพร่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2563 จำนวน 11 เรื่อง

The Liberal Arts Journal

Faculty of Liberal Arts, Mahidol University

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องทางยูทูป
7ElevenThailand ที่เผยแพร่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2563

ชื่อเรื่อง	วันที่เผยแพร่	QR CODE
“ครู ผู้สร้างคน”	16 มกราคม พ.ศ. 2555	
“ครู คนปั้นคน (1)”	16 มกราคม พ.ศ. 2555	
“ครู คนปั้นคน (2)”	16 มกราคม พ.ศ. 2555	
“ครู ผู้ขัดเกลา”	16 มกราคม พ.ศ. 2555	
“พระคุณครูไม่มีวันเกษียณ”	14 มกราคม พ.ศ. 2556	
“อาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้ The Everlasting Teacher”	13 มกราคม พ.ศ. 2558	
“เชิดชูพระคุณครู Teachers”	12 มกราคม พ.ศ. 2559	
“ครูผู้สอนด้วยหัวใจ From the Heart”	12 มกราคม พ.ศ. 2560	
“โรงเรียนปลายข้าว”	14 มกราคม พ.ศ. 2561	
“ครูผู้เป็นดวงประทีปส่องทาง”	13 มกราคม พ.ศ. 2562	
“ครูผู้เสียสละ”	13 มกราคม พ.ศ. 2563	

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้กรอบข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และกำหนดประเด็นองค์ประกอบการวิเคราะห์ใน 3 ส่วนได้แก่ ตัวละคร บทสนทนา และฉาก นอกจากนี้ยังมีแบบฟอร์มการวิเคราะห์เนื้อหาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ศึกษาข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ ศึกษาทฤษฎีวิเคราะห์วรรณกรรมเชิงโครงสร้าง และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.2 รวบรวมภาพยนตร์โฆษณาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2563

3.3 วิเคราะห์เนื้อหา ตามจรรยาบรรณของวิชาชีพที่ปรากฏในภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2563 ดังนี้

3.3.1 วิเคราะห์จรรยาบรรณวิชาชีพครู

การวิเคราะห์จรรยาบรรณวิชาชีพครู ได้แก่ จรรยาบรรณวิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ทั้งหมด 5 ด้าน คือ 1) จรรยาบรรณต่อตนเอง 2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ 3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ 4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ 5) จรรยาบรรณต่อสังคม

3.3.2 วิเคราะห์ภาพยนตร์โฆษณาโดยใช้ทฤษฎี
การวิเคราะห์วรรณกรรมเชิงโครงสร้าง โดยกำหนดประเด็นใน
การวิเคราะห์ ได้แก่

- 1) วิเคราะห์ตัวละคร ตามบทบาทและความสำคัญของ
ตัวละคร
- 2) วิเคราะห์การใช้ภาษา โดยวิเคราะห์เฉพาะบทสนทนา
- 3) วิเคราะห์ฉากและสถานที่

3.4 สรุปผลการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เรียงลำดับตามข้อบังคับ
คุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556 โดยใช้กรอบทฤษฎี
วิเคราะห์วรรณกรรมเชิงโครงสร้าง ทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ ตัวละคร
บทสนทนา และฉาก ซึ่งมีผลการวิจัย ดังนี้

1. จรรยาบรรณต่อตนเอง

สำหรับจรรยาบรรณต่อตนเองในที่นี้ หมายถึง ความประพฤติ
ของครูที่แสดงออกถึงการมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ
บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของ
วิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดจรรยาบรรณต่อตนเองไว้ในหมวด 1
จรรยาบรรณต่อตนเองไว้ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีวินัยใน
ตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการ
พัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ (The laws and
regulations of Teacher's Council of Thailand, 2013, pp. 72-74)

ผลการวิจัย พบว่า มีภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ทั้งหมด 8 เรื่องที่ปรากฏจรรยาบรรณต่อตนเองครบทั้ง 3 องค์ประกอบ ไม่ปรากฏบทสนทนาที่สะท้อนจรรยาบรรณต่อตนเอง 2 เรื่อง และไม่ปรากฏฉากที่สะท้อนจรรยาบรรณต่อตนเอง 1 เรื่อง โดยพบ องค์ประกอบด้านตัวละครมากที่สุด จึงเห็นได้ว่า ผู้ผลิตมีการสร้างตัวละคร สำคัญที่มีบทบาทเป็นครู เพื่อใช้พฤติกรรมและบทสนทนาที่ครูแสดงออกผ่าน สถานการณ์ภายในฉาก สะท้อนให้เห็นถึงจรรยาบรรณต่อตนเอง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมี คุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด เตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติหน้าที่สอน ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดอาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้ The Everlasting Teacher ได้แก่ บทสนทนาของอาจารย์เกษมกับกลุ่มลูกศิษย์ที่เป็นแพทย์ ขณะที่กำลังรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล ในข้อความที่ว่า “อาจารย์ว่าอาจารย์ หายดีแล้ว อาจารย์เป็นหมอเหมือนกันจะกลับไปออกข้อสอบให้เด็ก ” สะท้อนให้เห็นว่า ครูมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง

1.2 การศึกษาหาความรู้ วางแผนพัฒนาตนเอง พัฒนางานและ สะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ การค้นคว้า แสวงหาและนำเทคนิคด้านวิชาชีพ ที่พัฒนาและก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับมาใช้แก่ศิษย์ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์ โฆษณาชุดครูผู้สอนด้วยหัวใจ From the Heart ได้แก่ ตัวละครครูสุรีพร ใน ฉากห้องสมุดของโรงเรียน ครูได้ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับโรคกลุ่ม ออทิสติกแล้วนำเทคนิคที่ได้ศึกษามาปรับใช้กับเชวี่ ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม

1.3 การเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในอุดมการณ์ และอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้เสียสละ ได้แก่ ตัวละครครูเจี๊ยบ เป็นครูอาสาในถิ่นทุรกันดารที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเด็ก และชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากความเจริญ รวมถึงฉากครูเจี๊ยบเดินถือหนังสือในป่า ระหว่างมีฝนตกหนักและดินโคลน ทำให้ครูเจี๊ยบหกล้ม แต่ครูสามารถลุกขึ้นและนำหนังสือไปให้นักเรียนได้สำเร็จ

1.4 การประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพ เป็นแบบอย่างที่ดี มีความระมัดระวังในการใช้คำพูดของตนเอง และใช้คำพูดที่ดีเป็นแรงผลักดันให้แก่ศิษย์อยู่เสมอ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดโรงเรียนปลายข้าว ได้แก่ ตัวละครครูเข้ม มีการแต่งกายด้วยชุดข้าราชการครูตลอดทั้งเรื่อง รวมถึง ฉากครูเข้มไปพบแม่ของปราชญ์ที่บ้าน เพื่อสอบถามเกี่ยวกับอาการของปราชญ์ มีการไหว้และใช้คำพูดให้กำลังใจแม่ของปราชญ์

1.5 การเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี แต่งกายสุภาพเรียบร้อยใช้คำพูดที่สุภาพไพเราะ ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีอัธยาศัยดี ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้สอนด้วยหัวใจ From the Heart ได้แก่ ตัวละครครูสุธีร เป็นตัวละครที่แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ใช้คำพูดสุภาพไพเราะพร้อมทั้งแสดงสีหน้ายิ้มแย้มเมื่อพูดคุยกับผู้อื่น

2. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

สำหรับจรรยาบรรณต่อวิชาชีพในที่นี้ หมายถึง ความประพฤติของครูต่อวิชาชีพทั้งทางกาย วาจา และจิตใจที่ต้องแสดงออกถึงความรัก ความศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริตตามกฎ ระเบียบ และแบบแผนของทางราชการ รับผิดชอบต่อวิชาชีพครู พัฒนาศึกษา และการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556

ได้กำหนดจรรยาบรรณต่อวิชาชีพไว้ในหมวด 2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพไว้ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ (The laws and regulations of Teacher's Council of Thailand, 2013, pp. 72-74)

ผลการวิจัยพบว่า มีภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ทั้งหมด 10 เรื่องที่ปรากฏจรรยาบรรณต่อวิชาชีพครบทั้ง 3 องค์ประกอบ และไม่ปรากฏบทสนทนาที่สะท้อนจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ 1 เรื่อง โดยบองค์ประกอบด้านตัวละครและฉากมากที่สุด เห็นได้ว่าผู้ผลิตมีการสร้างตัวละครสำคัญที่มีบทบาทเป็นครูควบคู่กับฉากให้มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมและบทสนทนาของครูที่สะท้อนให้เห็นถึงจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การแสดงความรัก ชื่นชม และศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ ภาควิชาใจที่ได้ทำหน้าที่ครู ภูมิใจที่ได้เห็นลูกศิษย์ประสบความสำเร็จ และยึดมั่นในอุดมการณ์ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุด ครูผู้เป็นดวงประทีปส่องทาง ได้แก่ ครูโอษฐ์ ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษที่เป็นผู้บกพร่องด้านการมองเห็น แต่มีความพยายาม มุ่งมั่นและตั้งใจเรียนจนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้วยเกียรตินิยมอันดับ 1 ถึงแม้ว่าครูโอษฐ์จะสามารถช่วยเหลือตัวเองในการใช้ชีวิตประจำวันได้บ้าง แต่ด้วยความพยายามที่จะพัฒนาตนเอง ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะทำหน้าที่ครูได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง แม้นักเรียนจะมองว่า ความพิการของครูจะเป็นอุปสรรคในการสอน แต่ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจของครูโอษฐ์ ก็ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า ความพิการไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการสอน แม้แต่น้อย

2.2 การเป็นครู เสียสละ ทุ่มเท ทั้งเวลา แรงกายและแรงใจในการอุทิศตนในการอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ตลอดระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ อบรมสั่งสอนศิษย์ และขัดเกลาให้ได้รับความรู้ เกิดการพัฒนาตนเอง และสร้างนิสัยที่ดีให้กับลูกศิษย์ ใส่ใจนักเรียนเป็นอย่างดี มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้ที่มีผลงานในวิชาชีพให้สาธารณชนรับรู้ อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ มีจิตวิญญาณและอุดมการณ์การเป็นครูอย่างแน่วแน่ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้สอนด้วยหัวใจ From the Heart ได้แก่ ตัวละครครูสุรพิพร ที่มีความ ใส่ใจนักเรียนเป็นอย่างดี เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล และใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะกับบุคคล มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งจากการอ่านหนังสือและการเข้าร่วมอบรม เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ความสามารถ และนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ใช้วิธีการสอน สื่อการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบจากการที่ผู้อำนวยการและมอบหมายให้ครูสุรพิพรดูแลชาวเป็นพิเศษ ครูสุรพิพรได้แสดงความความเอาใจใส่ การดูแลอย่างใกล้ชิด ให้การช่วยเหลือและส่งเสริมชาวเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนาตนเอง และใช้ชีวิตได้เหมือนกับเด็กปกติทั่วไป ถึงแม้ว่าจะต้องใช้ความพยายามและความอดทนมากเพียงใดครูสุรพิพรก็ไม่เคยถอดใจ แสดงให้เห็นถึงจิตวิญญาณของคนเป็นครูที่มุ่งมั่นและตั้งใจจะพัฒนานักเรียน

2.3 เข้าร่วมกิจกรรมของวิชาชีพ หรือองค์กรวิชาชีพ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้สอนด้วยหัวใจ From the Heart ได้แก่ ตัวละครครูสุรพิพรที่เข้าร่วมสัมมนาจิตวิทยาเด็กประถม

2.4 รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ มีอุดมการณ์ในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน และสร้างคุณประโยชน์ให้กับส่วนรวม ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของครูที่จะต้องอบรมสั่งสอน ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือศิษย์ให้ได้รับทั้งความรู้คุณธรรม ประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุด ครูผู้เสียสละ ได้แก่ ตัวละครครูเจี๊ยบ ครูอาสาที่มามีหน้าที่ครูในพื้นที่ทุรกันดาร การเดินทางค่อนข้างลำบาก ขาดแคลนครู หนังสือ สื่อการเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวก แต่ครูเจี๊ยบไม่ได้มองว่าความขาดแคลนนั่นเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ครูมีความตั้งใจที่จะพัฒนาชุมชน พัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ เห็นคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเอง เมื่อนักเรียนมีความรู้ความสามารถแล้วจะได้นำความรู้ไปพัฒนาชุมชนต่อไป ครูจึงทุ่มเทแรงกายแรงใจที่มีตลอดระยะเวลากว่า 18 ปี ในการอบรมสั่งสอนนักเรียนให้มีความรู้ เป็นคนดี และมีวินัย ถึงแม้ว่าครูเจี๊ยบจะป่วยแต่ก็มาทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ และในคำสอนของครูเจี๊ยบก็ยังได้กล่าวไว้ว่า ชีวิตที่เสียสละให้กับคนอื่นคือชีวิตที่มีคุณค่าที่สุด

2.5 อุดมคติอัน รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ตามกฎระเบียบและแบบแผนของทางราชการ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้เสียสละ ได้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ถึงแม้ว่าจะประสบปัญหาอุปสรรคในระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่าง เช่น นักเรียนไม่สนใจที่จะเรียนหนังสือ หยอกล้อกันในห้อง เล่นเกมในห้อง ไม่เชื่อฟัง ไม่เคารพครู และไม่ส่งงาน ถูกทำลายความรู้ความสามารถ รวมทั้งโดนนักเรียนกลั่นแกล้ง แต่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก็ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ในการสอน รับผิดชอบงานที่

ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลัง และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไปอยู่เสมอ

2.6 ให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกร้องผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นที่ตั้งมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุด อาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้ The Everlasting Teacher ได้แก่ ตัวละครอาจารย์หมอมอ อาจารย์หมอมีความเสียสละในการทำหน้าที่ครู มีความตั้งใจที่จะสอน ลูกศิษย์ให้ได้รับความรู้ พัฒนาตนเอง และประพฤติตนเป็นคนดี อาจารย์หมอมอ จึงทุ่มเทร่างกายแรงใจ ความรู้ความสามารถ เพื่อที่จะถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ มีการเตรียมการสอน ใช้สื่อการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ทำให้ลูกศิษย์เข้าใจง่าย และมีการสอนนอกเวลาเพิ่มเติมในเนื้อหาที่ลูกศิษย์ยังไม่เข้าใจ ทำให้เห็นว่าอาจารย์หน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ตามกฎ ระเบียบแบบแผนของข้าราชการด้วยความจริงใจและเสมอภาค ไม่เรียกร้องผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

2.7 เสียสละ ทุ่มเท ทั้งเวลา แรงกาย และแรงใจในการอุทิศตนในการอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ตลอดระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ ถ่ายทอดความรู้ อบรมสั่งสอนศิษย์ และขัดเกลาให้ได้รับความรู้ เกิดการพัฒนาตนเอง และสร้างนิสัยที่ดีให้กับลูกศิษย์ ใส่ใจนักเรียนเป็นอย่างดี ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดพระคุณครูไม่มีวันเกษียณ ได้แก่ ตัวละคร ครูสมยศ ข้าราชการเกษียณที่ทำหน้าที่ครูต่อระยะเวลาของการเป็นข้าราชการ ถึงแม้ว่าจะเกษียณแล้วก็ตาม ครูสมศยังคงคอยเป็นห่วงลูกศิษย์ ติดตามทุกความสำเร็จ คอยช่วยเหลือ ส่งเสริม และให้กำลังใจแก่ศิษย์เสมอมา

ตลอดระยะเวลาการรับราชการของครูสมยศ ครูสมยศปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ ถึงแม้ว่าในตอนแรกครูสมยศจะไม่ได้อยากมาเป็นครูตั้งแต่ต้น แต่เมื่อได้มาเป็นครูแล้วครูสมยศมีจิตวิญญาณและอุดมการณ์การเป็นครูอย่างแน่วแน่ มุ่งมั่นทุ่มเทร่างกาย แรงใจ ความรู้ความสามารถที่มีอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นผู้ที่มีทั้งความรู้และเป็นคนดีควบคู่กันไป และในบทสนทนาที่ว่า “ตอนนั้นครูยังพูดติดตลกว่า การเป็นครูอาชีวะต้องใช้ชีวิตอยู่ถึงสามที่ โรงเรียน โรงพัก แล้วก็โรงพยาบาล” แสดงให้เห็นว่าการเป็นครูไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่สอนอย่างเดียว แต่การเป็นครูนั้นจะต้องเป็นครูอยู่ตลอดเวลา ต้องคอยอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ ส่งเสริมสนับสนุน และให้การช่วยเหลือตลอดเวลา ไม่ใช่เฉพาะแต่ในโรงเรียนเท่านั้น รวมทั้งการที่ครูได้เกษียณอายุราชการไปแล้วแต่ความเป็นครูนั้นยังคงเป็นตลอดไป

2.8 เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล และใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะกับบุคคล ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้สอนด้วยหัวใจ From the Heart ได้แก่ ตัวละครครูสุธีพรใสใจนักเรียนเป็นอย่างดี เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล และใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะกับบุคคล มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งจากการอ่านหนังสือและการเข้าร่วมอบรม เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ความสามารถ และนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ใช้วิธีการสอนสื่อการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด

2.9 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งจากการอ่านหนังสือ เข้าร่วมอบรม เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ความสามารถ และนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ใช้วิธีการสอน สื่อและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เลือกใช้หลักวิชาที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิควิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพ มีการเตรียมการสอน โดยใช้สื่อและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย และใช้องค์ความรู้ต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร พัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับศิษย์ ไม่กระทำให้เป็นที่เสื่อมเสียต่อจรรยาบรรณวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุด ครูผู้สอนด้วยหัวใจ From the Heart ได้แก่ ตัวละครครูสุรพรใสใจนักเรียนเป็นอย่างดี เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล และใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะกับบุคคล มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งจากการอ่านหนังสือและการเข้าร่วมอบรม เพื่อพัฒนาตนเอง อยู่ตลอดเวลา ให้สามารถนำความรู้ที่ได้ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผลิตสื่อการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพ เพิ่มพูนทักษะกระบวนการสอนที่หลากหลาย ปลุกเร้าความสนใจและกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการตอบสนองต่อการเรียนรู้ให้มากที่สุด

3. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

สำหรับจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการในที่นี้ หมายถึง ความประพฤติของครูต่อผู้รับบริการ ซึ่งผู้รับบริการได้แก่ ศิษย์ นักเรียน ผู้เรียน นิสิต นักศึกษา และบุคคลที่ครูมุ่งพัฒนาให้มีความเจริญพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยแสดงออกถึงความรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ

ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ไม่กระทำการใด ๆ ที่ขัดต่อความเจริญของผู้รับให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค รวมถึงไม่รับผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ตำแหน่งโดยไม่ชอบธรรมจากผู้รับบริการ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการไว้ในหมวด 3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการไว้ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ไม่กระทำการตนเป็นปฏิกิริยาต่อ ความเจริญทางกายสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ ให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ (The laws and regulations of Teacher's Council of Thailand, 2013, pp. 72-74)

ผลการวิจัย พบว่า มีภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ทั้งหมด 11 เรื่องที่ปรากฏจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการครบทั้ง 3 องค์ประกอบ โดยพบพฤติกรรมที่สอดคล้องกับจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การช่วยเหลือศิษย์อย่างเต็มกำลังความสามารถด้วยความรัก ความเมตตา มีความห่วงใย ดูแล และคอยเอาใจใส่ต่อผู้รับบริการ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดอาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้ The Everlasting Teacher ได้แก่ ตัวละครอาจารย์เกษมที่แสดงความห่วงใยต่อหมอนพในเรื่องการเรียน

ผ่านการใช้บทสนทนา เช่น “ณพ ทำไมไม่ไปเรียน” ในฉากอาจารย์เกษมพูดคุยกับหมอมพให้กลับไปเรียน และ “ผลสอบเธอไม่ดีเลยนะ” ในฉากอาจารย์เกษมเรียกหมอมพมาพูดคุยถึงปัญหาในการเรียน

3.2 การส่งเสริมและสนับสนุนผู้รับบริการให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงาม ตักเตือนสั่งสอนให้ศิษย์ประพฤติตนในทางที่ดีตามหลักคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครู...ผู้ขัดเกลา ได้แก่ บทสนทนาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ความว่า “ครูไม่ใช่แค่คนที่สอนหนังสือ แต่ยังต้องอดทน เสียสละ เพื่อขัดเกลาให้ศิษย์เป็นคนที่รู้ผิดชอบชั่วดีในชีวิตต่อไป” และฉากดินสอสีที่ทุบและแตกหักถูกเหลาจนแหลม ซึ่งฉากนี้เป็นการใช้สัญลักษณ์ให้เห็นว่าครูเปรียบเสมือนผู้ขัดเกลาให้ผู้รับบริการมีสติปัญญา สามารถนำความรู้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี

3.3 การส่งเสริมผู้รับบริการทางด้านวิชาการและทักษะชีวิตให้ได้รับการพัฒนาตนเองตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครู...คนปั้นคน (2) ได้แก่ บทสนทนาของครูอังศนา ความว่า “มีคนบอกว่าครูก็เหมือนคนปั้นดิน นี่ฉันคงปั้นดินไปเยอะมาก” ร่วมกับฉากศิษย์เก่าของครูอังศนากลับมาร่วมงานในวันเกษียณอายุราชการ ซึ่งศิษย์แต่ละคนได้ทำงานในอาชีพที่ตนเองถนัดและสนใจ โดยมีครูอังศนาเป็นผู้คอยส่งเสริมและสนับสนุน

3.4 การให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดเชิดชูพระคุณครู Teachers ได้แก่ ตัวละครครูจัสสมร ซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนวรรณวิทย์ ที่ช่วยเหลือผู้รับบริการให้ได้รับการศึกษาที่ดี

มีคุณภาพ โดยไม่หวังผลประโยชน์ เห็นได้จากบทสนทนาของครูรุจีสมร ความว่า “ถ้าโรงเรียนนี้ล้ม เด็กจะไปเรียนที่ไหน แถวนี่มันแพง ๆ ทั้งนั้นเลย มีพื้นที่รับเด็กยากจน”

3.5 การสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก เยาวชน และ ผู้ด้อยโอกาส เห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้รับบริการ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้สอนด้วยหัวใจ From the Heart ได้แก่ บทสนทนาในฉากครูสุรีพรพูดคุยกับผู้ปกครองคนหนึ่งที่กำลังบอกว่า เยาวชนเป็นเด็กปัญญาอ่อน ไม่สามารถเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปได้ ข้อความว่า “เขาวัวไม่ใช่เด็กปัญญาอ่อนนะคะ” หลังจากนั้นครูได้แสดงให้เห็นถึง ความสามารถของเขา

3.6 การประยุกต์ใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้รับบริการเกิด การเรียนรู้ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุด โรงเรียนปลายข้าว ได้แก่ ฉากครูเข้มกำลังสอนนักเรียนเรื่องชนิดของข้าว โดยใช้ทุ่งนาที่มีในท้องถิ่นมา ประยุกต์ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้

3.7 การเสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ผู้รับบริการ ด้วยการรับฟัง ความคิดเห็น ยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตร ดังตัวอย่าง จากภาพยนตร์โฆษณาชุดอาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้ The Everlasting Teacher ได้แก่ บทสนทนาของอาจารย์เกษมพูดคุยกับหมอนพขณะที่กำลังตัดพ้อว่าไม่มีใครภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง ข้อความว่า “อาจารย์นี่แหละจะภูมิใจ”

4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

สำหรับจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในที่นี้ หมายถึง ความประพฤติของครูต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ร่วม ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหาร

การศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษา ที่แสดงออกถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ มีความรัก ความสามัคคี เสียสละ เอื้ออาทร และให้ความช่วยเหลือกัน ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพไว้ในหมวด 4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพไว้ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาพึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ (The laws and regulations of Teacher's Council of Thailand, 2013, pp. 72-74)

ผลการวิจัย พบว่า มีภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ทั้งหมด 3 เรื่องที่ปรากฏจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพครบทั้ง 3 องค์ประกอบ และไม่ปรากฏจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพทั้ง 3 องค์ประกอบ 8 เรื่อง โดยพบพฤติกรรมที่สอดคล้องกับจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 การเสียสละ เอื้ออาทร คอยแนะนำ และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุด ครูผู้เป็นดวงประทีปส่องทาง ได้แก่ ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพร่วมสถานศึกษากับครูไอซ์ มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือครูไอซ์ในการจัดการเรียนการสอน เป็นผู้ที่คอยนำทาง และให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เนื่องจากตัวละครครูไอซ์มีความบกพร่องด้านการมองเห็น โดยแสดงให้เห็นผ่านบทสนทนา เช่น “สอนห้องธรรมด้ายากเลย นี่ต้องมาสอนห้องท่าย ๆ น่าหนักใจแทนนะครับ” รวมถึงฉากช่วยเหลือเป็นผู้นำทางให้

4.2 การเคารพซึ่งกันและกัน ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุด อาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้ The Everlasting Teacher ได้แก่ ฉากอาจารย์และนักศึกษาแพทย์ให้อาจารย์ใหญ่ โดยใช้บทสนทนาของอาจารย์ ความว่า “ทำความเคารพอาจารย์ใหญ่ครับ” แสดงให้เห็นถึงความเคารพและให้เกียรติต่ออาจารย์ใหญ่ ที่เปรียบเสมือนเป็นครูผู้สอนโดยใช้ร่างกายของตนเองเป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้นักศึกษาเกิดองค์ความรู้และได้ฝึกทักษะทางการแพทย์จากร่างกายมนุษย์ให้มากที่สุด

5. จรรยาบรรณต่อสังคม

สำหรับจรรยาบรรณต่อสังคมในที่นี้ หมายถึง ความประพฤติของครูต่อสังคม ในการส่งเสริมและพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นสนับสนุนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดจรรยาบรรณต่อสังคมไว้ในหมวด 5 จรรยาบรรณต่อสังคมไว้ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (The laws and regulations of Teacher’s Council of Thailand, 2013, pp. 72-74)

ผลการวิจัยพบว่า มีภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ทั้งหมด 2 เรื่อง ที่ปรากฏจรรยาบรรณต่อสังคมครบทั้ง 3 องค์ประกอบ โดยพบพฤติกรรมที่สอดคล้องกับจรรยาบรรณต่อสังคม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 ความหนักแน่นในอุดมการณ์ของตนเอง อุดมการณ์ที่อุทิศตนเพื่อส่วนรวม สร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคม มีความซื่อสัตย์สุจริต และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุด ครูผู้เสียสละ ได้แก่ ตัวละครครูเจี๊ยบที่เป็นครูอาสาในถิ่นทุรกันดาร ถึงแม้ว่าพื้นที่ดังกล่าวจะเป็นพื้นที่ห่างไกลขาดแคลนครูผู้สอน หนังสือ สื่อ และสิ่งอำนวยความสะดวก แต่ครูเจี๊ยบกลับมองว่าความขาดแคลนนั่นไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ครูเจี๊ยบอยากพัฒนาชุมชน พัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ เห็นคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เด็กได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเอง เมื่อนักเรียนมีความรู้ความสามารถแล้วก็สามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาชุมชนต่อไป จึงทุ่มเทแรงกายแรงใจที่มีตลอดระยะเวลากว่า 18 ปี ในการให้ความรู้กับนักเรียน ถึงแม้ว่าครูเจี๊ยบจะป่วยแต่ก็มาทำหน้าที่ในการสอน นอกจากให้ความรู้แล้วครูเจี๊ยบยังฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย เป็นคนดี พัฒนาดตนเองอยู่เสมอ และคำสอนของครูเจี๊ยบได้กล่าวไว้ว่า ชีวิตที่เสียสละให้กับคนอื่นคือชีวิตที่มีคุณค่าที่สุด ซึ่งตลอดระยะเวลา 18 ปี ครูเจี๊ยบใช้เงินส่วนตัวช่วยเหลือเด็ก ๆ และชุมชน

บทสนทนาจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้เสียสละ ใช้บทให้สัมภาษณ์ของครูเจี๊ยบ “เป้าหมายครูเจี๊ยบมันใหญ่ เป้าหมายคืออยากให้เด็กจบกลับมาดูแลชุมชนได้ เพราะฉะนั้นมันใช้ระยะเวลา มันถึงต้องอยู่ถึง 18 ปี ใจครูไม่เสียตายกับชีวิต ย้อนวัย 18 ปี ครูก็ยังจะมาอีก ครูเชื่อว่าครูใช้ร่างกายคุ้มแล้วกับประโยชน์ของประเทศชาติ” ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ของครูเจี๊ยบแสดงให้เห็นถึงการเสียสละเพื่อส่วนรวม สร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคม พัฒนานักเรียน พัฒนาชุมชน รวมถึงพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้า

รวมทั้งพัฒนานักเรียนให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และนำความรู้ที่มีไปต่อยอดเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเองต่อไป

ฉากจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้เสียสละ ภาพถ่ายครูเจี๊ยบ ช่วยเหลืองานชุมชน สะท้อนให้เห็นถึงการเสียสละ และการสร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคม ช่วยเหลืองานสังคม สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทางด้านเศรษฐกิจ โอกาสทางการศึกษา สาธารณสุข

5.2 พัฒนา ปรับเปลี่ยน และสร้างทัศนคติที่ดีให้กับสังคม จุดประกายความคิดและสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนในสังคม ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุด ครูผู้เป็นดวงประทีปส่องทาง ได้แก่ ครูโอษฐ์ ซึ่งเป็นตัวละครที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาสังคม ทำให้คนในสังคมปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อผู้พิการ ขณะที่คนในสังคมมองว่าความพิการของครูโอษฐ์เป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน แต่ครูโอษฐ์ก็ได้พิสูจน์ให้ทุกคนเห็นว่าความพิการของครูโอษฐ์ไม่เป็นอุปสรรคต่อการสอนแม้แต่น้อย

บทสนทนาจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้เป็นดวงประทีปส่องทาง ใช้บทบรรยายว่า “เรื่องของครูโอษฐ์ อาจเป็นแสงสว่างเล็ก ๆ จุดหนึ่งที่จะช่วยให้ระบบการศึกษาไทยมองเห็นคุณค่าของอาชีพครู” จะเห็นได้ว่าเรื่องราวของครูโอษฐ์ได้จุดประกายความคิด และช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนในสังคม รวมทั้งมีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคม ทำให้คนในสังคมเห็นว่าการที่คนพิการนั้นไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการสอน แต่เราก็ควรมีความมุ่งมั่นตั้งใจ และทุ่มเทแรงกายแรงใจทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

จากจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้เป็นดวงประทีปส่องทาง ฉากครูไอซ์พูดในห้องประชุมที่มีการลงมติให้ครูไอซ์ไปช่วยงานฝ่ายทะเบียน แทนการสอน สะท้อนให้เห็นว่าครูไอซ์มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายตั้งแต่ต้น รับผิดชอบหน้าที่ในการสอนนักเรียน รวมทั้งรักษา ผลประโยชน์ของนักเรียนและส่วนรวม

5.3 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการจัดการ การศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุด ครูผู้เสียสละ ได้แก่ ฉากครูเจี๊ยบพานักเรียนไปเรียนใต้ต้นยางใหญ่ และให้ ความรู้เกี่ยวกับต้นยาง สะท้อนให้เห็นว่าครูเจี๊ยบได้นำทรัพยากรธรรมชาติที่มี อยู่ในชุมชนมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน เป็นการสอนให้ นักเรียนได้รู้จักสภาพแวดล้อมในชุมชนของตนเอง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมปัญญาท้องถิ่น

5.4 รักษาผลประโยชน์ของนักเรียนและส่วนรวม มีความรับผิดชอบ ต่อนหน้าที่การสอน มีส่วนร่วมพัฒนานักเรียน ชุมชน และประเทศชาติ ห่มเท แรงกาย แรงใจเพื่อมอบโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนอย่าง เท่าเทียม และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินชีวิต จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิต ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง นำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้เป็น ส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุด ครูผู้เสียสละ ได้แก่ ครูเจี๊ยบที่ไปเป็นครูอาสาในถิ่นทุรกันดาร ถึงแม้ว่าพื้นที่ ดังกล่าวจะเป็นพื้นที่ห่างไกลขาดแคลนครูผู้สอน หนังสือ สื่อ และสิ่งอำนวยความสะดวก แต่ครูเจี๊ยบไม่ได้มองว่าความขาดแคลนนั่นเป็นอุปสรรคต่อการ ทำงาน ครูเจี๊ยบอยากพัฒนาชุมชน พัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ

เห็นคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เด็กได้รับการศึกษา และพัฒนาตนเอง เมื่อนักเรียนมีความรู้ความสามารถแล้วก็สามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาชุมชนต่อไป

บทสนทนาจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้เสียสละ ใช้บทให้สัมภาษณ์ของครูเจี๊ยะ “เราให้อนาคตเขา อนาคตเด็ก แต่มันก็ไม่ใช่แค่ให้อนาคตเด็กอย่างเดียวนะ ให้อนาคตชุมชน ให้อนาคตประเทศชาติ เพราะที่นี้คือประเทศไทย ถ้ามองว่าถ้าเราไม่ทำ เราทุกคนไม่ทำเลย ไม่มีใครทำเลย คนที่ห่างไกลก็ไม่ได้มีโอกาส” สะท้อนให้เห็นว่านอกจากครูเจี๊ยะต้องการพัฒนานักเรียน เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชน พัฒนาเด็กในพื้นที่ห่างไกล ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม

จากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้เสียสละ ภาพถ่ายครูเจี๊ยะช่วยเหลืองานชุมชน สะท้อนให้เห็นถึงการเสียสละและสร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคม ช่วยเหลืองานสังคม สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทางด้านเศรษฐกิจ โอกาสทางการศึกษา และสาธารณสุข

5.5 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพัฒนาเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม มากที่สะท้อนให้เห็นถึงจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ดังตัวอย่างจากภาพยนตร์โฆษณาชุดครูผู้เสียสละ ได้แก่ ฝากครูเจี๊ยะพานักเรียนไปเรียนไต่ต้นยางใหญ่และให้ความรู้เกี่ยวกับต้นยาง สะท้อนให้เห็นว่าครูเจี๊ยะได้นำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน มาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน เป็นการสอนให้นักเรียนได้รู้จักสภาพแวดล้อมในชุมชนของตนเอง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่ปรากฏใน
 ภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ในช่วง
 ระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2563

จรรยาบรรณวิชาชีพครูที่ปรากฏในภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจาก ช่องยูทูป 7ElevenThailand ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2563														
ต่อตนเอง			ต่อวิชาชีพ			ต่อ ผู้รับบริการ			ต่อผู้ร่วม วิชาชีพ			ต่อสังคม		
ตัวละคร	บทสนทนา	ฉาก	ตัวละคร	บทสนทนา	ฉาก	ตัวละคร	บทสนทนา	ฉาก	ตัวละคร	บทสนทนา	ฉาก	ตัวละคร	บทสนทนา	ฉาก
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×	×	✓	×
✓	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	×	×	×	×	×	×
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×	×	×	×
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×
✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×	×	×	×
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×	✓	✓	×
✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×	×	×	×
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×	×	×	×
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×	✓	✓	✓

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2563 สามารถนำเสนอเรื่องได้ครบถ้วนตรงตามรายละเอียดของข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ทั้ง 5 ด้าน โดยเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ตัวละคร บทสนทนา และฉาก ที่สะท้อนจรรยาบรรณวิชาชีพครู พบว่า ในภาพยนตร์โฆษณาปรากฏจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการมากที่สุด จำนวน 11 เรื่อง รองลงมา คือ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จำนวน 10 เรื่อง จรรยาบรรณต่อตนเอง จำนวน 8 เรื่อง จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ จำนวน 3 เรื่อง และน้อยที่สุดคือ จรรยาบรรณต่อสังคม จำนวน 2 เรื่อง แสดงให้เห็นว่า สังคมให้ความสำคัญและมีความคาดหวังสูงต่อการให้บริการที่ดีของครู และควรประพฤติปฏิบัติต่อศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายโดยเรียงลำดับตามผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ในภาพยนตร์โฆษณาปรากฏจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการจำนวนมากที่สุดถึง 11 เรื่อง เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่า สังคมต้องการเน้นย้ำผ่านการเล่าเรื่องด้วยองค์ประกอบของวรรณกรรมในภาพยนตร์ ที่แฝงความหมายว่า สังคมต้องการให้ครูเป็นผู้มีหัวใจบริการ สามารถถ่ายทอดความรู้ และดูแลเอาใจใส่ศิษย์โดยเสมอภาค

เท่าเทียม ไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝงใดจากศิษย์ ในประเด็นการวิเคราะห์นี้จะพบว่า ความคาดหวังดังกล่าวถูกส่งผ่านมายังตัวละครในภาพยนตร์ซึ่งสามารถแบ่งบทบาทตัวละครได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ตัวละครที่มีบทบาทเป็นครู และตัวละครที่มีบทบาทเป็นผู้รับบริการหรือศิษย์ ความประพฤติของครูต่อผู้รับบริการจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากศิษย์เป็นผู้มีส่วนในการรองรับการกระทำและพฤติกรรมของครูโดยตรง ดังนั้นครูจึงควรมีจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการในระดับมากที่สุด

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตั้งชื่อเรื่อง ได้แก่ ครูผู้สร้างคน, ครูคนปั้นคน, ครูผู้ขัดเกลา, ครูผู้เป็นดวงประทีปส่องทาง, สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการประพฤติปฏิบัติตนของครูในการเป็นครูที่ดีตามจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ คือ ครูมุ่งพัฒนาศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ โดยแสดงออกถึงความรักเมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงาม ทำให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ เพื่อเป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม ดังนั้นภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมเกี่ยวกับครูของเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) แสดงถึงวัตถุประสงค์ที่ว่าการให้ศิษย์เห็นคุณค่า ระลึกถึงพระคุณของครู และเคารพในวิชาชีพครู เพราะการที่ครูเป็นคนดี มีจรรยาบรรณ รักและปฏิบัติต่อศิษย์อย่างเสมอหน้า ย่อมเป็นที่น่าเคารพรักและศรัทธาของลูกศิษย์ และนำมาซึ่งความศรัทธาต่อวิชาชีพครูทั้งระบบนั่นเอง

2. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า เซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) ต้องการยกย่องและเชิดชูพระคุณครู สังเกตได้จากในตอนท้ายของภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ทุกเรื่อง ปรากฏข้อความสำคัญขนาด

สั้นที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “เชิดชู” ด้านล่างตราสัญลักษณ์ของเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) ได้แก่ “เชิดชู...ครูผู้สร้างคน” จากภาพยนตร์โฆษณาชุด ครูผู้สร้างคน, “เชิดชู...ครูผู้ปั้นคน” จากภาพยนตร์โฆษณาชุด ครูคนปั้นคน (1) และครูคนปั้นคน (2), “เชิดชู...ครูผู้ขัดเกลา” จากภาพยนตร์โฆษณาชุด ครู ผู้ขัดเกลา, “เชิดชูพระคุณครู...ไม่มีวันเกษียณ” จากภาพยนตร์โฆษณาชุด พระคุณครูไม่มีวันเกษียณ เป็นต้น สอดคล้องกับ (Methayapirom, A., 2018, pp. 12-14) ได้อธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการโฆษณาส่งเสริมสังคมว่า เพื่อการส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กร และตราสินค้าอย่างเด่นชัด (Corporate and Brand Change) เป็นการโฆษณาที่มุ่งประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่าง ๆ ที่องค์กรได้ทำเพื่อสาธารณประโยชน์ให้สังคมได้รับทราบ เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีในสังคม สะท้อนให้เห็นว่าเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของวิชาชีพครู จึงได้จัดทำภาพยนตร์ โฆษณาส่งเสริมสังคมเกี่ยวกับครูที่สะท้อนให้เห็นถึงจรรยาบรรณวิชาชีพครู

นอกจากนี้การตั้งชื่อเรื่อง ได้แก่ ครูผู้สอนด้วยหัวใจ สะท้อนให้เห็น ถึงลักษณะการประพฤติ ปฏิบัติตนต่อวิชาชีพของครูที่แสดงถึงความรัก ความศรัทธาในวิชาชีพตามจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ และการตั้งชื่อเรื่องที่ แสดงให้เห็นถึงการยกย่อง เชิดชูพระคุณครู เช่น พระคุณครูไม่มีวันเกษียณ เชิดชูพระคุณครู เป็นต้น เมื่อพิจารณาตอนท้ายของเรื่อง พบว่าผู้ผลิตมีการใช้ ข้อความในการสรุปใจความสำคัญในแต่ละเรื่องที่ต้องการยกย่องและเชิดชู เกียรติของครู เช่น “เชิดชู...พระคุณครู” “เชิดชูครู...ผู้สร้างคน” “เชิดชูครู... ผู้ขัดเกลา” เป็นต้น ซึ่งข้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ผลิตมีการใช้ ภาษาในลักษณะข้อความเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ชมเกิดความรักและศรัทธาใน วิชาชีพครู

3. จรรยาบรรณวิชาชีพของตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ผลิตต้องการให้ผู้ชมเห็นถึงความประพฤติที่ดีของครู ได้แก่ ครูที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง เสียสละ อดทน มีความมุ่งมั่นให้การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยถ่ายทอดผ่านภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของประธานกรรมการบริหาร บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ผู้ก่อตั้งร้านเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) ในประเทศไทย กล่าวถึงมุมมองของตนเองที่มองว่า “ถึงครูจะมีหน้าที่ในการสอนตามตำรา แต่ก็มีครูอีกหลายคน ที่สอนเกินตำรา ซึ่งไม่มีในหลักสูตรวิชาการ นั้นเป็นความดีและความเสียสละของครู” (Chaiyarat sami, K., 2020) สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของครูที่ดีในมุมมองของเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) ที่ต้องการนำเสนอผ่านภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้แก่ครู รวมทั้งจากการตั้งชื่อโฆษณาสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของครูที่ดีในมุมมองของเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) เช่นกัน เช่น ครูผู้สร้างคน ครูคนปั่นคน ครูผู้ขัดเกลา อาจารย์ใหญ่ครูผู้ให้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นการให้กำลังใจครูทุกคนให้รู้สึกภาคภูมิใจในตนเองอีกด้วย

ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญ คือ ครูและผู้รับบริการ โดยพบว่าตัวละครที่มีบทบาทผู้รับบริการเป็นตัวละครที่รองรับ หรือช่วยให้เกิดพฤติกรรมของครู โดยใช้ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้รับบริการเพื่อสะท้อนพฤติกรรมที่สอดคล้องกับจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

การใช้ฉากและสถานที่พบว่า ผู้ผลิตใช้ฉากสถานศึกษาเป็นฉากหลักในการดำเนินเรื่อง แต่มีสถานที่ตั้งที่แตกต่างกันไปในแต่ละเรื่อง ได้แก่ สถานศึกษาในถิ่นทุรกันดาร ชุมชน และเมืองใหญ่ ทำให้เห็นความ

หลากหลายของผู้รับบริการ และสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า แม้ครูจะอยู่ในสภาพหรือบริบทท้องถิ่นใดก็ตาม ครูก็มีหน้าที่ดำรงไว้ซึ่ง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพของตน

นอกจากนี้ การตั้งชื่อเรื่อง ได้แก่ อาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้ ครูผู้สอน ด้วยหัวใจ ครูผู้เสียสละ ยังสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการประพฤติปฏิบัติตน ของครูในการเป็นครูที่ดีตามจรรยาบรรณต่อตนเอง และแสดงให้เห็นถึงการ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอีกด้วย ยังพบว่าตัวละครที่ผู้ผลิตใช้ในการ ถ่ายทอดเรื่องราวเป็นตัวละครที่มีอยู่จริง หรือมาจากเค้าโครงเรื่องจริง ซึ่งเป็นการสร้างตัวละครให้เห็นลักษณะของครูที่ดีตามจรรยาบรรณต่อตนเองโดยใช้ ครูต้นแบบในชีวิตจริง

4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า ตัวละครที่มีบทบาทเป็นครูได้ถ่ายทอดให้เห็น ถึงการให้ความร่วมมือกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ด้วยกัน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการผลิตภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริม สังคมเกี่ยวกับครูของเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) ที่ต้องการให้ความ ช่วยเหลือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ เห็นได้จากการเผยแพร่ ภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมเกี่ยวกับครูของเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) ผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยใช้กิจกรรม 1 แשר = 1 บาท เพื่อมอบเป็นเงิน สนับสนุนครูแก่หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

ข้อสังเกตในภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ที่ปรากฏจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ คือ มีตัว ละครที่มีบทบาทเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ตั้งแต่ 2 ตัวละครขึ้นไป

เพื่อให้สอดคล้องกับค่านิยมของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
บทบาทสำคัญของตัวละครที่ปรากฏในเรื่องนั้นด้วย

5. จรรยาบรรณต่อสังคม

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การสร้างภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริม
สังคมเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) เกิดขึ้นเพื่อสะท้อนปัญหาเกี่ยวกับครูและ
ปัญหาด้านการศึกษาทั้งระบบ ว่าเป็นปัญหาของสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข
เนื่องจากทัศนคติและมุมมองของคนในสังคมในปัจจุบันที่มองภาพลักษณ์ของ
ครูในแง่ลบมากขึ้น ให้เกียรติและยกย่องเชิดชูครูน้อยลง ด้วยวัตถุประสงค์ที่
ต้องการยกย่องและเชิดชูพระคุณครู จึงได้สร้างครูเป็นตัวละครที่สะท้อนให้
เห็นถึงความเสียสละเพื่อส่วนรวม อุทิศตนเพื่ออุดมการณ์ และเห็นแก่
ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน สอดคล้องกับ (Methayapirom, A.,
2018, pp. 12-14) ได้อธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการโฆษณาส่งเสริม
สังคมว่า เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม (Behavior Change)
เป็นการโฆษณาที่มุ่งให้ประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุ
ของปัญหาสังคมให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง เป็นการสร้างตัวละครที่ทำให้สังคม
ตระหนักถึงความสำคัญของครู รวมทั้งบทบาทและหน้าที่ในการสร้าง
คุณประโยชน์เพื่อส่วนรวม

การสร้างภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมของบริษัท ซีพี ออลล์
จำกัด (มหาชน) ผู้ดำเนินธุรกิจค้าปลีกประเภทร้านสะดวกซื้อเซเว่น-อีเลฟเว่น
(7-Eleven) เป็นการผลิตสื่อเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร การที่
บริษัทได้ผลิตสื่อโฆษณาส่งเสริมสังคมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาชีพครู และ
นำเสนอผ่านช่องทางยูทูป 7ElevenThailand เพื่อเป็นการเน้นย้ำนโยบายด้าน
การศึกษาที่ว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยที่ช่วยเปิดโอกาสใน

การสร้างความสำเร็จก้าวหน้าของคนในสังคม และเป็นผู้นำใน การ
ขับเคลื่อนประเทศไปสู่อนาคตที่ดี นอกจากนี้ยังทำให้สังคมเห็นว่า การศึกษา
ที่ดีเริ่มต้นจากครู ดังนั้นภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมเกี่ยวกับวิชาชีพครู
จึงสร้างคุณลักษณะและพฤติกรรมของครูตามอุดมคติของ เซเว่น-
อีเลฟเว่น (7-Eleven) ที่สะท้อนให้เห็นถึงจริยธรรมของครูที่สอดคล้องกับ
จรรยาบรรณวิชาชีพครู เพื่อให้ครูตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง
กระตุ้นให้สังคมเห็นความสำคัญของการศึกษา และตระหนักในบทบาทหน้าที่
ของครูที่เสียสละ สร้างคุณประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งการ
ดำเนินการดังกล่าวเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรควบคู่ไปกับการ
ดำเนินธุรกิจ ดังในบทความเรื่อง คุณภาพชีวิตหรือการทำ “โฆษณาส่งเสริม
สังคม” เป็นแค่พิธีล้างบาปของเหล่าเอเจนซีที่ว่า “เป้าหมายของการโฆษณา
ส่งเสริมสังคมต้องสอดแทรกแนวคิดที่ดี เพื่อเตือนสติสังคมพร้อมสร้างแบรนด์
ควบคู่กัน” (วอยซ์ทีวี, 2018) การผลิตสื่อภาพยนตร์โฆษณาเพื่อการส่งเสริม
สังคมและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรอย่างต่อเนื่อง จึงมีส่วนสำคัญยิ่งที่
ส่งผลให้บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด หรือเครือซีพีจากประเทศไทย
ได้รับรางวัล The 2022 World’s Most Ethical Companies การเป็น
บริษัทมีจริยธรรมมากที่สุดในโลก ประจำปี 2565 จากสถาบัน Ethisphere
ซึ่งเป็นสถาบันชั้นนำระดับโลกด้านการวัดและประเมินมาตรฐานจริยธรรมใน
การดำเนินธุรกิจ” (Thepintrapirak, K., 2022)

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมจากช่องยูทูป 7ElevenThailand ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2563 สามารถนำเสนอเรื่องได้ครบถ้วนตรงตามรายละเอียดของข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ทั้ง 5 ด้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกย่อง เชิดชูวิชาชีพครู ระลึกถึงพระคุณของครู นอกจากนี้ ภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมเกี่ยวกับครูของเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) ยังมีส่วนสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสังคมให้กับองค์กรอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมเกี่ยวกับวิชาชีพครูในสื่อประชาสัมพันธ์ช่องทางอื่นที่นอกเหนือจากเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) หรืออาจศึกษาเกี่ยวกับอำนาจ อัตลักษณ์ ภาพแทน อุดมการณ์ การประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม และการถอดรหัสสารของผู้รับสาร

2. นอกเหนือจากการศึกษาวิเคราะห์ภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมสังคมเกี่ยวกับวิชาชีพครูของเซเว่น-อีเลฟเว่น (7-Eleven) ในเชิงโครงสร้างแล้ว ควรศึกษาการเล่าเรื่องในเชิงมายาคติ (myth) และการรื้อสร้างความหมาย (deconstruction) เพื่อตั้งคำถามต่อการปรากฏอยู่ของสื่อภาพยนตร์โฆษณาในชีวิตประจำวันด้วย

References

- Chairatsameesak, K. (2020). *Giving Educational Opportunity, Creating Occupation, Creating Future, Annual Report 2020*. Retrieved January 13, 2022 from <https://www.cpall.co.th/sustain/social-dimension/educational-support>
- Kaewthep, K. (2010). *New Concept in communication studies*. Bangkok: Parbpim.
- Kotler, P., & Zaltman, G. (1971). Social marketing: An approach to planned social change. *Journal of Marketing*, 35(3), 3-12.
- Methayapirom, A. (2018). *Story Telling toward public service advertising between 2015–2017*. Master's Thesis. Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Nittayaprapa, A. (2015). *Communicative strategies in anti-alcohol consumption campaign advertisements on television of Thai Health Promotion Foundation*. Master's Thesis. Bangkok: Thammasat University.

Tepinmarapirak, K. (2022). *Ethisphere announces “Charoen Pokphand Group” as one of The World's Most Ethical Companies for the second consecutive year*. Retrieved March 15, 2022 from <https://www.dailynews.co.th/news/860581/>

The laws and regulations of the Teachers’ Council of Thailand regarding the code of ethics of teaching profession. (2013). *Thai government gazette, 130(130Gnor)*, 65-73.

Voice TV. (2018). *Quality of Life or role of “Public Service Advertising” is just agency’s baptism*. Retrieved March 15, 2022 from <https://voicetv.co.th/read/SykRegbY7>

Yanyong, J. (2016). *Customers response to 7-Eleven Teacher’s advertisements*. Master’s Thesis. Bangkok: Thammasat University.

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร. กาญจนา คำผา

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Email: tookkum@gmail.com

นายธาดา ทองใบ

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Email: 6180107121@nrru.ac.th

นางสาวบุญทริกา พันธุ์

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Email: 6180107106@nrru.ac.th

จาก “อสุรเริงไฟ” สู่ “หัวใจศิลา”:
การดัดแปลงนวนิยายสู่ละครโทรทัศน์*

**From “Asoon Rerng Fai” to
“Hua Jai Sila”: The Novel Adaptation
to TV Series**

ญาดา วิภาดาพรพงษ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Received: March 16, 2022

Revised: May 30, 2022

Accepted: June 6, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาการดัดแปลงนวนิยายเรื่อง อสุรเริงไฟ ของนาวิกา เป็นละครโทรทัศน์เรื่อง หัวใจศิลา ของร่มเกล้า ปีพ.ศ.2562 โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบวรรณกรรม การดัดแปลง และเพศสถานะ ผลการศึกษาพบการดัดแปลง 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การผสมผสานประเภทของนวนิยายกับละครโทรทัศน์ ระหว่างนวนิยายรักเน้นเหตุการณ์ ความรุนแรงทางเพศ กับละครโทรทัศน์แนวเมโลดราม่า โดยมีการเปลี่ยน

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งในรายวิชาศศภ 494 สัมมนาภาษาและวรรณกรรมไทย ภาคปลาย ประจำปีการศึกษา 2562 สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยการศึกษาในครั้งนี้ได้รับข้อเสนอแนะจากอาจารย์ ดร.ณัฐกาญจน์ นาคนวน ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ไว้ ณ โอกาสนี้

รายละเอียดเรื่องที่จะเพิ่มความรักระหว่างตัวละครเอกฝ่ายชายและตัวละครเอกฝ่ายหญิงมากขึ้น 2) การดัดแปลงชื่อเรื่องจาก **สุริยงไฟเป็นหัวใจศิลา** เพื่อให้สอดคล้องกับการผสมผสานประเภทของวรรณกรรมกับละครโทรทัศน์ 3) การดัดแปลงองค์ประกอบวรรณกรรม ได้แก่ โครงเรื่องตัดตอนเหตุการณ์ การข่มขืน เพิ่มเหตุการณ์การเสียชีวิตของตัวละครหลักเพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้กับตัวละครสนับสนุน การสร้างตัวละครเอกฝ่ายชายให้มีลักษณะอ่อนโยนขึ้น โดยเฉพาะกับตัวละครเอกฝ่ายหญิง การสร้างตัวละครหญิงให้มีความรู้ ได้รับการศึกษา และมีบทบาททางสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นกระบวนการดัดแปลงนวนิยายเป็นละครโทรทัศน์ในบริบทสังคมปัจจุบัน และแสดงให้เห็นว่าละครโทรทัศน์ได้แสดงบทบาทหน้าที่ต่อสังคมนอกเหนือจากความบันเทิง

คำสำคัญ

นวนิยาย, ละครโทรทัศน์, การดัดแปลง, เพศสถานะ

Abstract

This article focuses on the adaptation of *Asoon Rerng Fai* — the novel written by *Nawika* — to *Hua Jai Sila* TV series written by *Romklao* in 2019 using literary elements, adaptation, and gender as the key components of the conceptual framework. Three types of modification were found in this study as follows: 1) The combination between the novel and TV series — it combines the romantic novel that emphasizes sexual violence and the melodramatic TV series by adding more romantic love between male and female protagonist; 2) The change of the title from *Asoon Rerng Fai* to *Hua Jai Sila* — to correlate with the combination between the genre of literature and TV series; and 3) The adaptation of literary element, i.e., the storyline has shortened the rape scene and added a scene showing the death of the main character to raise awareness of the supporting characters. Moreover, the male protagonist is gentler, especially with the female protagonist. Furthermore, the female characters are well educated and have a social role that fits more comfortably with the modern social context. All of this illustrates the process of adapting a novel into TV series in the present social context. Also, it shows that TV series have a significant role in society beyond entertainment.

Keywords

Novel, TV Series, Adaptation, Gender

บทนำ

โทรทัศน์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างมาก โดยเฉพาะละครโทรทัศน์ ที่นับว่าเป็นรายการที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายมากในกลุ่มผู้ชม (Sangchai, 2009, p.140) ปัจจุบันละครโทรทัศน์ไม่ได้จำกัดพื้นที่ในเฉพาะโทรทัศน์ที่จะต้องตามเฉพาะเวลาที่ออกอากาศในช่องต่าง ๆ เท่านั้น ละครโทรทัศน์สามารถดูย้อนหลังผ่านอินเทอร์เน็ตหรือแอปพลิเคชันดูละครโทรทัศน์ย้อนหลังได้ เช่น YOUTUBE, VIU, iQIYI เป็นต้น จึงทำให้การเข้าถึงของผู้ชมนั้นง่ายมากยิ่งขึ้น สามารถดูได้ทุกที่ทุกเวลา เป็นความบันเทิงที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย สามารถหาความบันเทิงได้ในเคหสถาน โดยไม่ต้องเดินทางไปซื้อบัตรเข้าชม (Pattayanon, 2013, p.45)

ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่จึงนิยมใช้การผลิตซ้ำ โดยนำนวนิยายที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ยอมรับมาสร้างซ้ำเพื่อเป็นหลักประกันว่าละครโทรทัศน์ที่สร้างขึ้นใหม่จากนวนิยายที่เป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้วจะได้รับความนิยม (Makaphol, 2015, p.5) การนำนวนิยายมาทำเป็นบทละครโทรทัศน์จึงเป็นการเดินทางข้ามสื่อ และในการเดินทางข้ามสื่อแต่ละครั้งจะต้องมีสัมพันธบท (Intertextuality) Kaewthep (2010, p.332) ได้ให้ความหมายของสัมพันธบทว่า คือความเชื่อมโยง/เกี่ยวเนื่องของความหมายใน 2 ระดับ ระดับแรกคือ ความเชื่อมโยงของความหมายที่ข้ามไปมาระหว่างผลงานสื่อประเภทต่าง ๆ (ไม่ว่าจะเป็นสื่อของชนชั้นสูงหรือของประชานิยมก็ตาม) ระดับที่สอง คือ การเชื่อมโยงความหมายที่ข้ามไปมาระหว่างผลงานของสื่อกับประสบการณ์ทางวัฒนธรรมของผู้คน การดัดแปลงจากตัวบทต้นทางมาด้วยบทปลายทางก็ต้องมีความเหมาะสมกับธรรมชาติของสื่อ นั้น ๆ ด้วย

เนื่องจากนวนิยายเป็นบทประพันธ์ที่มีไว้สำหรับอ่านเท่านั้น จึงมีการบรรยายและพรรณนาเนื้อหา ฉาก รวมถึงลักษณะนิสัยและอารมณ์ของตัวละครอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องราวได้ ขณะเดียวกันผู้อ่านก็ต้องใช้จินตนาการของตนเองร่วมด้วยเพื่อให้สามารถเห็นภาพได้ตามที่ผู้แต่งบรรยายไว้ การดัดแปลงนวนิยายมาเป็นละครโทรทัศน์จึงมีหน้าที่ทำให้สิ่งที่บรรยายในนวนิยายเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ละครโทรทัศน์ประเภทหนึ่งนำมาผลิตซ้ำอยู่บ่อยครั้งจนเป็นคำเรียกติดปากของผู้ชมว่าเป็น ‘ละครน้ำเน่า’ หรือ ‘ละครตบจูบ’ Hinviman (2015, p.178) กล่าวว่า ‘ละครน้ำเน่า’ เทียบเท่ากับคำในภาษาอังกฤษว่า ‘Melodrama’ มาจากการประสมคำว่า ‘melody’ กับ ‘drama’ หมายถึงการแสดงที่มีท่วงทำนองเข้ามาเกี่ยวข้อง ในอดีตอาจจะกินความหมายแค่ทำนองดนตรีประกอบ แต่ในปัจจุบันหมายถึง ท่วงทำนองของอารมณ์และความรู้สึก Hinviman (2015, p.179) ได้สำรวจคำเรียกละครแนว ‘Melodrama’ พบว่ามีหลากหลายทัศนะที่เกี่ยวกับละครโทรทัศน์แนวนี้อย่างเช่น ‘ละครแนวชีวิต’ ที่แปลตรงตัวว่า ละครที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ชีวิต ‘ละครแนวผัว ๆ เมีย ๆ’ หมายถึง เนื้อเรื่องซ้ำซาก ไม่สร้างสรรค์และเกี่ยวพันแต่กับวังวนในครอบครัว รวมถึง ‘ละครแนวตบ ๆ จูบ ๆ’ ที่แสดงนัยว่าไม่เพียงแต่เป็นความบันเทิงซ้ำ ๆ ซาก ๆ และไม่ยกระดับจิตใจแล้วยังแฝงความรุนแรงและเรื่องราวทางเพศอีกด้วย เป็นต้น

Phanthumkomon (2015, p.29) ได้กล่าวถึงลักษณะของละครประเภท เมโลดราม่า ไว้ว่า เป็นละครเร้าอารมณ์ที่เขียนขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านจดจ่อ มุ่งให้ความบันเทิงด้วยการผูกเรื่องที่ดำเนินไปอย่างตื่นเต้น โดดโผน ไม่คำนึงถึงเหตุผลมากนัก ตัวละครมีนิสัยตายตัว คือ พระเอก จะมีคุณสมบัติ

ตามพระเอกแบบฉบับ คือ รูปหล่อ นิสัยดี มีเสน่ห์ ส่วนนางเอก จะต้องดีพร้อมทุกประการ ตัวละครสำคัญที่มักจะมีในเมโลดรามาก็คือ ผู้ร้าย ที่จะมาทำความเดือดร้อนให้พระเอกนางเอกนานัปการ

Kaewthep (1994 as cited in Noenmai, 2007, p.3) ได้เรียกละครที่มีลักษณะของเนื้อหาที่รุนแรง กล่าวคือ เมื่อตัวละครฝ่ายหญิงสร้างความรุนแรงด้วยการตบ ตัวละครชายก็มักจะสลายความรุนแรงนั้นด้วยการจูบกลับ ว่าเป็นละครประเภท “รวมดาวชาตานมารอสูร” เนื่องจากละครลักษณะนี้มักจะมีชื่อเรื่องที่มีคำว่า อสูร มาร ชาตาน เช่น **ไฟรักอสูร** **อสูรเริงไฟ** **สุภาพบุรุษชาตาน** **อึ่งมือนมาร** เป็นต้น

Noenmai (2007, p.11) ได้นิยามคำว่า ละครโทรทัศน์แนวชีวิต (ตบจูบ) หมายถึง ละครโทรทัศน์ที่มักปรากฏอยู่ในผังรายการละครหลังข่าวภาคค่ำ ที่เสนอทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, และ 7 โดยเนื้อหาสาระมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตรักของหนุ่มสาว และเน้นเนื้อหาความรุนแรง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ละครตบจูบ เป็นประเภทหนึ่งของละครโทรทัศน์ที่อยู่ในละครประเภทเมโลดราม่า (Melodrama) มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความรักของหนุ่มสาว ที่ปรากฏลักษณะพฤติกรรมตัวละครที่ใช้ความรุนแรง กล่าวคือเมื่อตัวละครหญิงมีการสร้างความรุนแรงทางร่างกายต่อตัวละครชาย ตัวละครชายจะตอบโต้ความรุนแรงนั้นด้วยการใช้ความรักโรแมนติกเข้ามาตอบกลับความรุนแรงที่ฝ่ายหญิงสร้างขึ้น

ละครประเภทตบจูบที่เป็นที่รู้จักในยุคแรก ๆ มาจากการแสดงรูดนตรีและละครของ พิศาล อัครเศรณี ภาพยนตร์เกิดขึ้นมาก่อนละครโทรทัศน์แต่เนื่องจากภาพยนตร์ได้นำมาฉายในโทรทัศน์จึงทำให้ผู้ชมเรียกว่าละคร เช่น **มนต์รักอสูร** **ไฟรักอสูร** **อึ่งมือนมาร** **พิศวาสชาตาน** เป็นต้น

จากนั้น พิศาล อัครเศรณี จึงมากำกับภาพยนตร์และละครที่มีเนื้อเรื่อง พระเอกต้องทำร้ายนางเอกด้วยการตบตี แต่สุดท้ายก็จบลงด้วยการจูบ ทุกครั้ง และบทสรุปของเรื่องมักจะลงเอยกันด้วยความสุขสมหวัง ลักษณะ เหล่านี้ นับเป็นเอกลักษณ์ที่น่าจดจำของผู้ชมและได้รับความนิยมเห็นได้จาก ภาพยนตร์เรื่อง **พิศวาสชาตาน** ที่มีพิศาล อัครเศรณี เป็นผู้แสดงนำและ กำกับการแสดง ได้รับรางวัลกำกับภาพยนตร์ยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ.2529 สิ่งที่ทำให้ผู้ชมจดจำละครประเภทนี้ได้ก็คือโครงเรื่อง และตัวละคร จึงทำให้ เรียกละครที่มีเนื้อหาในลักษณะนี้ว่า ‘ละครตบจูบ’

ละครประเภทตบจูบที่ถูกนำมาผลิตซ้ำและได้รับความนิยมจากผู้ชม เช่น **จำเลยรัก** มีการสร้างเป็นทั้งภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ทั้งหมด 7 ครั้ง โดยสร้างเป็นภาพยนตร์ 2 ครั้ง ใน พ.ศ.2506 และ พ.ศ.2521 และสร้างเป็น ละครโทรทัศน์ใน พ.ศ.2517, พ.ศ.2523, พ.ศ.2531, พ.ศ.2541 และ พ.ศ.2551 โดยในปี พ.ศ.2551 **จำเลยรัก** ได้ทำให้ผู้ที่รับบทนางเอกของเรื่อง อย่าง ทักษอร ภักดิ์สุขเจริญ มีชื่อเสียง และได้รับผลโหวตจากสมาชิกห้อง เฉลิมไทยในเว็บบอร์ดพันทิปให้เป็น Pantip’s Favorite Actresses ถึง 6 สัปดาห์ติดต่อกัน **สวรรค์เบี่ยง** มีการนำมาสร้างเป็นทั้งภาพยนตร์และ ละครโทรทัศน์มาแล้วทั้งหมด 5 ครั้ง โดยภาพยนตร์สร้างขึ้นในปีพ.ศ.2513 และสร้างเป็นละครโทรทัศน์ในปี พ.ศ.2519, พ.ศ.2531, พ.ศ.2541 และ พ.ศ.2551 โดยในปี พ.ศ.2551 **สวรรค์เบี่ยง** ได้รับรางวัลโทรทัศน์ทองคำ ครั้งที่ 23 ประจำปี 2551 **ไพร่กอสुर** มีการสร้างเป็นภาพยนตร์และละคร โทรทัศน์มาแล้วทั้งหมด 3 ครั้ง ภาพยนตร์สร้างขึ้นใน พ.ศ.2527 และสร้างเป็นละครโทรทัศน์ใน พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2552 **ไพร่กอสुर** ในปี พ.ศ.2552 เป็นละครที่ทำให้พระเอกของเรื่อง ปกรณ์ ฉัตรบริรักษ์

มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก โดยมีเรตติ้งในตอนจบถึง 12.2 **อสูรเพลิงไฟ/หัวใจศิลา** ถูกสร้างเป็นละครโทรทัศน์ทั้งหมด 3 ครั้ง ครั้งแรก พ.ศ.2535 ครั้งที่สอง พ.ศ.2550 และครั้งที่สาม พ.ศ.2562 โดยในปี พ.ศ.2562 มีผลสำรวจของบริษัท Neilsen พบว่าละคร**หัวใจศิลา**มีเรตติ้งสูงสุด 5 อันดับแรกของช่อง One31 โดยมีเรตติ้งเฉลี่ย 3.337 เป็นต้น

จากข้างต้นจะเห็นว่าละครประเภทตบจูบมีการผลิตซ้ำให้เห็นมาตลอดในละครโทรทัศน์ไทย โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ.2550-2552 เป็นช่วงที่มีการนำละครประเภทตบจูบนามาลผลิตซ้ำเป็นจำนวนมาก นับว่าเป็นความนิยมของละครโทรทัศน์ในช่วงเวลานั้น เช่น **จำเลยรัก** **สวรรค์เบี่ยง** และ **ไฟรักอสูร** ที่กำกับโดย พิศาล อัครเศรณี ผู้ที่ได้รับฉายา พระเอกตบจูบของไทย จึงทำให้ได้รับความนิยมจากผู้ชมเนื่องจากฉายาของผู้กำกับที่เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ชมสนใจว่าละครเรื่องนี้จะออกมาเป็นอย่างไร และสิ่งที่เป็นเครื่องยืนยันความนิยมของละครประเภทตบจูบได้ดีอีกประการหนึ่งคือ ชื่อของนักแสดงนำแม้ว่าระยะเวลาจะผ่านไปกว่าทศวรรษ แต่ก็ยังคงเป็นที่จดจำของผู้ชม เช่น ทักษอร ภักดิ์สุขเจริญ จาก**จำเลยรัก** และ แอน ทองประสม จาก**สวรรค์เบี่ยง** ที่ถูกจดจำในฐานะผู้ถูกกระทำ ปกรณ์ ฉัตรบริรักษ์ จาก**ไฟรักอสูร** และ ชिरเดช วงศ์พัวพัน จาก**สวรรค์เบี่ยง** ที่ถูกจดจำในฐานะผู้กระทำ เป็นต้น

อสูรเพลิงไฟหรือหัวใจศิลาก็เป็นละครโทรทัศน์อีกเรื่องหนึ่งที่มีการผลิตซ้ำในช่วงปี พ.ศ.2550 โดยบริษัท เอ็กแซ็กท์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทเดียวกันกับที่ผลิต**หัวใจศิลา**ปี พ.ศ.2562 การผลิตซ้ำในปี พ.ศ.2562 มีความน่าสนใจว่า**หัวใจศิลา** เป็นละครประเภทตบจูบเรื่องเดียวที่นำมาผลิตซ้ำ แต่ไม่เน้นฉากตบจูบ โดยเปลี่ยนเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างตัวละครเอกเอกฝ่าย

ชายและตัวละครเอกฝ่ายหญิงเป็นการให้ความสำคัญกับความโรแมนติกระหว่างสองตัวละคร เนื่องด้วยกระแสนิยมในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นกระแสการขายคู่จิ้น และกระแสนิยมของซีรีส์เกาหลีที่ตัวละครเอกฝ่ายชายจะต้องเป็นคนมีความอ่อนโยน ไม่ใช่ความรุนแรง อาจจะส่งผลต่อการดัดแปลง**หัวใจศิลา**ที่ลดความรุนแรงภายในเรื่องลง

หัวใจศิลาเป็นละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากนวนิยายเรื่อง **อสูรเพลิงไฟ** ของ นาวิกา แต่งขึ้นในปี พ.ศ.2533 นาวิกามีนวนิยายที่ถูกนำมาดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์แล้วได้รับความนิยมมากมาย เช่น **สามมิติตรา** **แรงปรารถนา** **เพลิงรักเพลิงแค้น** **ไฟล้างไฟ** เป็นต้น นวนิยายส่วนใหญ่ของ นาวิกาจะมีเรื่องราวที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงกับผู้หญิง ละครเรื่อง **หัวใจศิลา** ก็เช่นเดียวกัน **อสูรเพลิงไฟ**หรือ**หัวใจศิลา** ได้ดัดแปลงนำมาทำเป็นละครโทรทัศน์ 3 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ.2535 ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ.2550 ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ.2562 นำแสดงโดยธนภพ ลีรัตนขจร และ นพจิรา ฤกษ์ขจรนามกุล ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องวัน 31

หัวใจศิลาฉบับละครโทรทัศน์กล่าวถึงเรื่องราวของ ต่อ ลูกชายของ ไหม ภรรยาของของ ทรงศักดิ์ เมื่อไหมเสียชีวิต สีดา ภรรยาหลวงของ ทรงศักดิ์นำต่อไปเลี้ยงดู สีดา ชอบทำร้ายร่างกาย ต่อว่าต่อทอต่ออยู่เสมอ มีหน้าซำยังถูก สาวิตร์ ลูกชายของสีดารังแกอีกด้วย แต่ต่อก็มีเพื่อนที่ดีในวัยเด็ก คือ มินดา ลูกสาวของโกมุทและมารศรี วันหนึ่ง ต่อถูกสีดาทำร้ายจนเป็นแผลที่หน้าอก และวิ่งหนีติดตามจนถึงทำน้ำ ต่อกลัวจนเดินพลัดตกลงไปในน้ำก่อนจะจมหายไป ทำให้สีดาคิดว่าต่อเสียชีวิตไปแล้ว แต่แท้จริงแล้วต่อ

ได้หนีไปอยู่กับ แม่หม่ม น้องสาวของแม่ และได้เปลี่ยนชื่อเป็น ศิลา จากเด็กที่โดนดูถูกว่าเป็นลูกภรรยาคนน้อย ได้กลายเป็นไอโซหนุ่มมือขวาของเจ้าแม่แม่หม่ม 15 ปีผ่านมา สาวิตต์กลายเป็นเหตุทำให้ผู้หญิงที่ทำงานในคลับของศิลาต้องฆ่าตัวตาย จึงเป็นสาเหตุให้ศิลาเชื่อว่าคนที่เคยทำร้ายตนเองยังใช้ชีวิตอย่างสุขสบาย การแก้แค้นของศิลาจึงเริ่มต้นขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ต้องคอยหักห้ามใจตนเองจากมินตา หญิงสาวและอดีตเพื่อนผู้เป็นที่รักเช่นกัน โดยทั้งนวนิยาย **อสุรเรืองไฟ** และละคร**หัวใจศิลา** ยังคงแก่นเรื่องเดิม คือ เวย์ยอมระงับด้วยการไม่จองเวร หรือ การอาฆาตจองเวรนำมาสู่ความทุกข์

การดัดแปลงนวนิยายเรื่อง **อสุรเรืองไฟ** เป็นละครโทรทัศน์ เรื่อง **หัวใจศิลา** ที่เกิดขึ้น นอกจากปัจจัยด้านการเดินทางข้ามสื่อจากนวนิยายที่ใช้สำหรับการอ่าน มาเป็นบทละครที่ใช้สำหรับการแสดงแล้ว ปัจจัยด้านผู้ผลิตและลักษณะของช่องก็มีส่วนเกี่ยวข้องในการดัดแปลงด้วยเช่นกัน เห็นได้จากละครเรื่อง **หัวใจศิลา** ที่บริษัท เอ็กแซ็กท์ จำกัด ได้มีการซื้อลิขสิทธิ์บทประพันธ์เพื่อมาทำเป็นบทละครในปี พ.ศ.2550 และ พ.ศ.2562 โดยมี ถกลเกียรติ วีรวรรณ เป็นผู้บริหารด้วยการใช้กลยุทธ์ “กล้า แตกต่าง” ในการผลักดันรายการน้ำดีออกสู่ตลาด เมื่อนำเรื่อง **หัวใจศิลา** มาทำเป็นละครโทรทัศน์มีการเปลี่ยนชื่อจาก**อสุรเรืองไฟ**มาเป็น**หัวใจศิลา** อาจจะมาจากชื่อละครหรือภาพยนตร์ที่มีคำว่าอสุร เป็นละครที่มีภาพจำจากผู้ชมว่า พระเอกจะต้องเป็นคนที่โหดร้าย ไร้หนวดเคราหน้าตาน่ากลัว เหมือนกับพิศาลอัศวเศรณี ที่ได้ฉายาพระเอกตบจูบ และเนื่องจากในปี พ.ศ.2550 ผู้ที่รับบทพระเอก คือ สุกฤษฎ์ วิเศษแก้ว คาแรคเตอร์ของศิลาในละครโทรทัศน์ปีพ.ศ.2550 จะมีความขี้เล่น ดูเป็นมิตรและเข้าถึงง่าย ซึ่งสอดคล้องกับบุคลิกจริงของ สุกฤษฎ์ วิเศษแก้ว ในปี พ.ศ.2562 ผู้ที่รับบท

พระเอก คือ ธนภพ ลีรัตนขจร คาแรคเตอร์ของศิลาในปี พ.ศ.2562 มีความนิ่ง สุขุม และพร้อมเผชิญหน้า ซึ่งสัมพันธ์กับตัวละครไผ่ ในฮอว์ไมอน เดอะซีรีส์ ซึ่งเป็นซีรีส์ที่ทำให้ธนภพ ลีรัตนขจร เป็นที่รู้จัก จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 คนมีภาพลักษณ์ที่แตกต่างกับภาพจำของพระเอกในละคร “รวมดาวชาตานมารอสูร” โดยสิ้นเชิง

การดัดแปลงนวนิยายอสูรเพลิงไฟ เป็น ละครโทรทัศน์เรื่อง หัวใจศิลา จึงมีความน่าสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการดัดแปลงประเภทของละครโทรทัศน์และนวนิยายจากเดิมเป็นละครแนวตบจูบ มาเป็นละครโทรทัศน์ที่เน้นความรักโรแมนติก ความสัมพันธ์ของชายหญิง ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดเพศสถานะที่ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและเพศหญิง รวมถึงการแสดงออกถึงความเป็นชายและเป็นหญิงที่เปลี่ยนแปลงไปตามสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้ประมวลและสรุปนิยามของละครตบจูบจากงานวิชาการได้ว่า ละครตบจูบ หมายถึง ละครโทรทัศน์ที่ปรากฏการใช้ความรุนแรงทางเพศ ทางร่างกาย และทางจิตใจของตัวละครเอกฝ่ายชายต่อตัวละครเอกฝ่ายหญิง โดยโครงเรื่องมีเหตุการณ์เข้าใจผิดกันของตัวละครเอก มีการกักขังการทำร้ายร่างกายและจิตใจ จากนั้นเหตุการณ์จะคลี่คลายไปสู่จุดจบที่ตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิงใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการดัดแปลงนวนิยายเรื่อง อสูรเพลิงไฟ เป็นละครโทรทัศน์เรื่อง หัวใจศิลา ปี พ.ศ.2562

กรอบแนวคิด

บทความนี้ได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด 3 กรอบแนวคิด คือ องค์ประกอบวรรณกรรมและเรื่องเล่า การดัดแปลงนวนิยายเป็นละครโทรทัศน์ และ เพศสถานะ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบวรรณกรรมและเรื่องเล่า

สำหรับกรอบแนวคิดเรื่ององค์ประกอบวรรณกรรมและเรื่องเล่า ได้นำแนวคิดของ สรณัฐ ไตลังคะ มาใช้เนื่องจากละครโทรทัศน์นับว่าเป็นเรื่องเล่าประเภทหนึ่ง Tailangka (2560) ได้กล่าวว่า เรื่องเล่าและองค์ประกอบของวรรณกรรมไว้ในหนังสือ “ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง” ว่า “เรื่องเล่า (Narrative)” เป็นสิ่งที่อยู่กับชีวิตความเป็นอยู่มาทุกยุคทุกสมัย ทุกชนชาติและทุกเผ่าพันธุ์มีวัฒนธรรมการเล่าเรื่องในหลายรูปแบบ ตั้งแต่ภาพวาดบนผนังถ้ำ การเล่านิทาน ตำนานเกี่ยวกับเทพเจ้า การร้องเพลงและการร่ำรำ จนมาถึงเรื่องเล่าที่เป็นลายลักษณ์ในรูปแบบของวรรณกรรมแบบต่าง ๆ เรื่องเล่าจึงเป็นทั้งความทรงจำของเผ่าพันธุ์ เป็นการส่งผ่านคุณค่า รวมทั้งเป็นการสร้างความบันเทิงและจินตนาการ

การเล่าเรื่องเป็นวิธีการประกอบโครงสร้างและองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งองค์ประกอบของเรื่องเล่าบันเทิงคดีจะศึกษาเรื่องเล่าตามองค์ประกอบ คือ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา และมุมมองการเล่าเรื่อง

2. การดัดแปลงนวนิยายเป็นละครโทรทัศน์

กรอบแนวคิดเรื่องการดัดแปลงนวนิยายเป็นละครโทรทัศน์ และสัมพันธ์ที่มีความสัมพันธ์กับการดัดแปลง ผู้วิจัยขอประมวลจาก 2 คนดังต่อไปนี้ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสมกับงานวิจัยมากที่สุด

Prachakul (2000 as cited in Kaewthep, 2010, p.327) เรียกตัวบทแรกว่า “ตัวบทต้นทาง” และตัวบทที่ถูกสร้างต่อยอดมาจากตัวบทแรกว่า “ตัวบทปลายทาง” ได้เสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างตัวบททั้งสอง ซึ่งอาจจะมีแบบแผนของสัมพันธ์ในเชิงปริมาณและคุณภาพว่า จากตัวบทต้นทางไปสู่ปลายทางนั้น มีอะไรที่หายไปบ้าง อะไรที่เพิ่มเติมขึ้นมา มีอะไรบ้างที่ถูกดัดแปลงไป เพราะอะไร ทำไม และอย่างไร ดังนี้

การขยายความ (Extension) หมายความว่า ในตัวบทปลายทางมีการเพิ่มเติมเนื้อหาอะไรที่ตัวบทต้นทางไม่มีบ้าง มีเหตุผลอะไรของการเพิ่มเติม และส่วนที่เพิ่มมาใหม่นี้เข้ามาเชื่อมโยงสัมพันธ์กับตัวบทที่มีแล้วอย่างไรหรือเพื่อทำหน้าที่อะไร การขยายความมีผลทำให้ความหมายทั้งหมดเปลี่ยนแปลงหรือไม่

การตัดทอน (Reduction) หมายความว่า ตัวบทปลายทางมีการตัดทอนเนื้อหาอะไรจากตัวบทต้นทางลงไปบ้าง มีเหตุผลอะไรของการตัดทอน และการตัดทอนนี้ส่งผลถึงเรื่องความหมายของตัวบทหรือไม่

Kaewthep (2010, p.332) กล่าวว่า “สัมพันธ์บท” หมายถึงความเชื่อมโยง/เกี่ยวเนื่องของความหมายใน 2 ระดับ ระดับแรกคือ ความเชื่อมโยงของความหมายที่ข้ามไปมาระหว่างผลงานสื่อประเภทต่าง ๆ (ไม่ว่าจะเป็นสื่อของชนชั้นสูงหรือของประชานิยมก็ตาม) ระดับที่สอง คือ การเชื่อมโยง

ความหมายที่ข้ามไปมาระหว่างผลงานของสื่อกับประสบการณ์ทางวัฒนธรรมของผู้คน

การตัดแปลงนอกจากจะมีสัมพันธ์ระหว่างตัวบทต้นทางและตัวบทปลายทางแล้ว ยังมีสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่นอกตัวบท Tailangka (2017, p.160) ได้กล่าวถึงเรื่อง สิ่งที่อยู่นอกตัวบทว่า โดยทั่วไป เราเรียกสิ่งที่อยู่นอกตัวบท ซึ่งในที่นี้คือ นวนิยายว่า paratext ขอแปลงง่าย ๆ ว่า “สารนอกตัวบท” ซึ่งเป็นข้อความหรือสารที่ขยายข้อความของตัวบท อันได้แก่ ปก ชื่อเรื่อง คำนำ คำตาม ฯลฯ

Naknuan (2020, p.58) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสารนอกตัวบทของละครโทรทัศน์ ว่า สารนอกตัวบทละครโทรทัศน์ ได้แก่ เพลงประกอบละคร เพลงประกอบเนื้อหาละคร เสียงที่ปรากฏ ภาพที่แสดงสัญลักษณ์ ฯลฯ เหล่านี้คือสิ่งที่อยู่นอกตัวบท แต่ผู้ผลิตตั้งใจใช้ประกอบกับองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อขยายความตัวบท

การนำนวนิยายมาตัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์จะต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาที่จะนำเสนอเนื่องจากเป็นสื่อคนละประเภท นวนิยายเป็นสื่อสำหรับการอ่านภาพที่เกิดขึ้นจะเป็นภาพที่เกิดจากจินตนาการจากผู้อ่าน เมื่อตัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์จะต้องทำให้การบรรยายในนวนิยายออกมาเป็นภาพให้ผู้ชม ประกอบกับใช้ประสาทสัมผัสทั้งการมองเห็น การฟัง สารนอกตัวบทอย่างเพลงประกอบละครจึงมีส่วนช่วยเพิ่มอรรถรสในการรับชมละครโทรทัศน์ได้

3. เพศสถานะ (Gender)

แนวคิดสาขาวรรณกรรมและนิเทศศาสตร์ที่เกี่ยวกับเพศสถานะ (Gender) หรือเพศภาวะและความรุนแรง มีกล่าวไว้ ดังนี้

Piayura (2018, p.20) ให้ความหมายของ เพศภาวะ (Gender) ไว้ในหนังสือ “วรรณกรรมกับเพศภาวะ” ว่า ลักษณะความเป็นหญิงเป็นชายที่ไม่ได้ถูกกำหนดโดยระบบสรีระหรือชีวภาพ (sex) แต่ถูกกำหนดจากบรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งมีอิทธิพลต่อความเป็นหญิงและชายในแง่มุมต่าง ๆ

จากข้างต้นเป็นแนวคิดในสาขาวรรณกรรมและนิเทศศาสตร์ ส่วนถัดมาจะเป็นแนวคิดในสาขาสังคมศาสตร์ที่ให้ความหมายเกี่ยวกับความรุนแรงไว้ ดังนี้

Bunnag (2011, p.140) ได้ให้ความหมาย ความรุนแรง คือ พฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นของกลุ่มบุคคล หรือชุมชนทั้งทางร่างกาย วาจา หรือใจ โดยใช้กำลังบังคับ ขู่เข็ญ ทำร้ายร่างกายทุบตี เป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกาย และจิตใจ หรือก่อให้เกิดความเสียหายทางทรัพย์สินทั้งของตนเองและผู้อื่น หรือเป็นการยับยั้งหรือปิดกั้นความเจริญ ทำให้สูญเสียสิทธิบางประการ

ละครโทรทัศน์แนวตบจูบเป็นละครที่ปรากฏเหตุการณ์ความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อตัวละครโดยที่ความรุนแรงเหล่านั้นจะปรากฏผ่านความเป็นชายและความเป็นหญิงของตัวละครในฐานะผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ

ทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นพบว่า งานวิจัยที่กล่าวถึงเพศสถานะ ความรุนแรง เกี่ยวกับวรรณกรรมและละครโทรทัศน์ ดังตัวอย่าง

Charoenporn (2003, p.(จ)) ศึกษา ภาพเสนอผู้หญิงในวรรณกรรมไทยช่วงทศวรรษ 2530 พบว่า มีทั้งด้านที่ประกอบสร้างให้ผู้หญิง “ก้าวหน้า” ทัดเทียมผู้ชายในพื้นที่ต่าง ๆ แต่ขณะเดียวกันก็ถูกคาดหวังให้เป็นเมีย แม่และลูกสาวที่ดีตามความเชื่อแบบปิตาธิปไตย สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยโดยรวมในทศวรรษ 2530 ที่พยายามแสดงออกถึงความเป็นโลกทัศน์ก้าวหน้าตามโลกสมัยใหม่ แต่สังคมไทยก็ยังเต็มไปด้วยคติความเชื่อที่หล่อเลี้ยงด้วยอุดมการณ์อำนาจนิยมที่ฝังรากลึกมายาวนาน

Naknuan (2549, p.65) กล่าวไว้ในการศึกษา พันธกิจนักประพันธ์กับสังคมร่วมสมัยในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม ว่า ปัญหาการข่มขืนเป็นปัญหาหนึ่งที่แสดงความเสียเปรียบของเพศหญิง และเป็นปัญหาที่ปรากฏมากขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน

Sirisophana (2017, pp.175-176) ศึกษา การประกอบสร้างความหมายของผู้หญิงที่ถ่ายทอดผ่านตัวละครหญิงในละครโทรทัศน์ไทย ยอดนิยมที่ถูกผลิตซ้ำ ระหว่างปี พ.ศ.2530 – 2560 พบว่า การประกอบสร้างความหมายของผู้หญิงที่ถ่ายทอดผ่านตัวละครหญิงในละครโทรทัศน์ไทย ยอดนิยมที่ถูกผลิตซ้ำระหว่างปี พ.ศ.2530 - 2560 มีดังนี้ 1) อุดมคติหญิงไทยที่แสดงผ่านตัวละครนางเอกโดยตลอด ตัวละครเหล่านั้นมักจะประพฤติเรียบร้อย มีเมตตา ซื่อสัตย์ มีการศึกษา ไม่หมกมุ่นเรื่องเพศสัมพันธ์และสารเสพติดต่าง ๆ 2) บทบาทและหน้าที่ ตัวละครหญิงถูกทำให้มีสถานะเป็นผู้ถูกกระทำโดยส่วนใหญ่ จะสามารถเป็นผู้กระทำได้ต่อเมื่อเผชิญหน้ากับ

ตัวละครหญิงด้วยกัน ส่งผลให้ตัวละครชายในเรื่องยังคงแสดงอำนาจที่มากกว่าตัวละครหญิงภายในเรื่อง

เพศสถานะเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดจากบรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อบุคคลที่อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมนั้น จึงมีการสะท้อนสิ่งเหล่านั้นออกมาทางวรรณกรรมและสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะความเชื่อแบบปิตาธิปไตยที่มีปรากฏให้เห็นในทุกสื่อจนนำไปสู่ปัญหาการข่มขืน

Kamoltham (2017, p.15) กล่าวไว้ว่า ลักษณะของการกระทำ ความรุนแรงสามารถแบ่งได้ทั้งหมด 4 รูปแบบ ได้แก่

- 1) ความรุนแรงทางร่างกาย (Physical Violence) หมายถึง การได้รับบาดเจ็บทางร่างกายจากการกระทำของผู้อื่น เช่น การทะเลาะวิวาท ต่อย กัด ซึ่งความรุนแรงทางร่างกายจะเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดจากอุบัติเหตุ
- 2) ความรุนแรงทางเพศ (Sexual Violence) หมายถึง การกระทำที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผู้ถูกกระทำเป็นเครื่องมือเพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศของผู้กระทำอาจเกิดจากการมีข้อแลกเปลี่ยน หรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ เกิดจากการบังคับขู่เข็ญ โดยที่ฝ่ายผู้ถูกกระทำไม่เต็มใจ
- 3) ความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological Violence) หมายถึง การกระทำที่ทำร้ายจิตใจ เช่น ข่มขู่ให้เกิดความหวาดกลัว ทำให้รู้สึกด้อยค่า อับอาย ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม
- 4) ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสีย การละเลย และการถูกทอดทิ้ง หมายถึง การไม่ได้รับความเอาใจใส่ และการคุ้มครอง

ความรุนแรงทางเพศ เป็นสิ่งที่นำไปสู่ความรุนแรงอีก 3 รูปแบบ กล่าวคือ เมื่อจะกระทำความรุนแรงทางเพศ การที่จะทำให้อีกฝ่ายยอมตอบสนองทางเพศก็จะต้องใช้ความรุนแรงทางร่างกาย ทั้งการตบ ตี ต่อย และเมื่อเกิดความรุนแรงทางเพศขึ้นแล้ว ฝ่ายถูกกระทำจะได้รับความรุนแรงทางจิตใจ เช่น การข่มขู่ให้หวาดกลัวไม่กล้าบอกแก่บุคคลอื่น ทำให้รู้สึกด้อยค่า อับอาย ไม่เป็นที่ยอมรับแก่สังคมและยังก่อให้เกิดความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสีย การละเลยและถูกทอดทิ้ง จากผู้กระทำความรุนแรงทางเพศอีกด้วย และความรุนแรงยังมีความสัมพันธ์กับเพศสภาวะ (Gender-based Violence) โดยมักพบเห็นผู้ถูกกระทำความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง และผู้กระทำมักเป็นผู้ชาย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษา
2. วิเคราะห์นวนิยายเรื่อง **อสูรเพลิงไฟ** และละครโทรทัศน์เรื่อง **หัวใจศิลา** ปีพ.ศ.2562 ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา
3. เรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบบทความ

ผลการวิจัย

1) การดัดแปลงชื่อเรื่อง

ชื่อเรื่องนับว่าเป็นสิ่งสำคัญของทั้งงานวรรณกรรมและสื่อประเภทต่าง ๆ เนื่องจากเป็นสิ่งที่สร้างความน่าสนใจและความดึงดูดใจให้กับผู้อ่านและผู้ชม อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นแก่นเรื่องและโครงเรื่องของเรื่องนั้น ๆ

โดยส่วนมากนวนิยายที่มีการดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์มักจะใช้ชื่อเรื่องเดิมจากนวนิยายมาเป็นชื่อละครโทรทัศน์เพื่อให้ผู้อ่านที่ชื่นชอบนวนิยายหรือรู้จักนวนิยายอยู่ก่อนแล้ว ได้ติดตามละครโทรทัศน์ด้วย แต่ละละครโทรทัศน์เรื่อง **หัวใจศิลา** มีการดัดแปลงชื่อเรื่องมาจากนวนิยายเรื่อง **อสุรสิงห์** ซึ่งเป็นข้อค้นพบหนึ่งที่น่าสนใจในการวิจัยนี้

การดัดแปลงละครโทรทัศน์เรื่อง **หัวใจศิลา** มีลักษณะเด่นที่พิจารณาได้จากชื่อเรื่องที่มีการดัดแปลงบทประพันธ์เรื่อง **อสุรสิงห์** การเปลี่ยนชื่อเรื่องจากคำว่า ‘อสุร’ ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความโหดร้าย ความชั่ว เมื่อนำมาทำเป็นละครแล้วอาจจะทำให้คนติดภาพของพิศาล อัครเศรณี ผู้ที่ได้ฉายาว่าพระเอกตบจูบของไทยและคำว่า ‘อสุร’ ที่นำมาใช้เป็นชื่อละครส่วนใหญ่จะเป็นของช่อง 3 และช่อง 7 มากกว่าจึงอาจจะทำให้ผู้ชมเกิดความสับสนและไม่เป็นที่จดจำของผู้ชม การเปลี่ยนมาใช้ชื่อ **หัวใจศิลา** ยังเป็นการนำชื่อของตัวละครเอกฝ่ายชายมาตั้งเป็นชื่อเรื่องเพื่อดึงดูดความสนใจและทำให้ผู้ชมสามารถจดจำตัวละครภายในเรื่องได้ อีกทั้งชื่อเรื่องก็ยังสามารถตีความได้ 2 ความหมาย คือ 1) หัวใจศิลา คือ หัวใจที่เย็นชาไร้ความรู้สึกเหมือนกับก้อนหิน ซึ่งเชื่อมโยงได้กับลักษณะนิสัยของตัวละครเอกฝ่ายชาย และ 2) หัวใจศิลา คือ ดวงใจของศิลาหรือตัวละครเอกฝ่ายชายของเรื่องนั่นเอง การเปลี่ยนชื่อเรื่องนี้ยังสัมพันธ์กับประเภทของละครโทรทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับความรักโรแมนติกมากกว่าการตบจูบอีกด้วย

2) โครงเรื่องและตัวละครกับความรุนแรงทางเพศ

2.1 การดัดแปลงโครงเรื่อง

ละครโทรทัศน์หัวใจศิลา ยังคงโครงเรื่องเดิมจากบทประพันธ์ไว้ คือ ปมชีวิตในอดีตของศิลาที่นำไปสู่การแก้แค้น และแก่นเรื่องคือ เวย์มอเรอรับด้วยการไม่จองเวร หรือ การอาฆาตจองเวรนำมาสู่ความทุกข์ เหตุการณ์ส่วนใหญ่ในเรื่องจะเป็นการแก้แค้นของศิลาซึ่งเป็นฉากที่มีความรุนแรงทางเพศ

การดำเนินเรื่องเป็นส่วนที่ทำให้เห็นถึงความเป็นละครตบจูบของทั้งนวนิยายเรื่อง **อสุรสิงห์** และละครโทรทัศน์เรื่อง **หัวใจศิลา** เพราะมักจะมีเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นการสลายความรุนแรงด้วยการจูบ หรือการใช้ความเป็นเพศชายข่มขู่และคุกคามฝ่ายหญิงอยู่เสมอ ละครโทรทัศน์ได้มีการดัดแปลงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินเรื่อง ดังตัวอย่าง

ในนวนิยายมีเหตุการณ์ที่สาวิตต์ต้องการยืมเงินจากศิลาเป็นจำนวนมากเพื่อนำไปใช้เล่นการพนัน สาวิตต์จึงใช้เงินตามาเป็นหลักประกันในการยืมเงินครั้งนี้เปรียบเสมือนกับการขายมินตาให้กับศิลา โดยที่มินตาไม่เคยรู้มาก่อน และในที่สุดมินตาก็โดนศิลาข่มขืน ดังนี้

“ผมหมดไปกับคุณไม่น้อยนะ มินตา...คำว่าคุณนะ เด็ก ๆ ของผม สวยเฉียบกว่าคุณ เวลาเปิดประตูกันยังไม่ได้แพ่งเท่าที่คุณได้ ผมจ่ายเงินไปแล้ว ผมไม่ยอมให้เงินของผมเสียเปล่า”

“คุณโกหก...”

“ไปถามสาวิตต์ดูซิว่าเขาขายคุณให้กับผมเท่าไร”

(Nawika, 2012, pp.405-406)

จากข้างต้นเมื่อตัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ได้ตัดทอนเหตุการณ์ดังกล่าวออกไป เนื่องจากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นถึงการใช้ความรุนแรงในการกดขี่ทางเพศกับมินตา (ตัวละครเอกฝ่ายหญิง) เพื่อให้ยอมตกอยู่ภายใต้อำนาจของศิลา (ตัวละครเอกฝ่ายชาย) อีกทั้งยังเห็นผู้หญิงเหมือนเป็นสินค้าเพียงชิ้นหนึ่งเท่านั้นที่ผู้ชายสามารถซื้อขายกันได้โดยไม่ใส่ใจถึงความเต็มใจของฝ่ายหญิง แต่เมื่อตัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างมินตาและศิลาที่เกิดจากความเต็มใจของทั้งสองฝ่าย ซึ่งการตัดแปลงเหตุการณ์ความสัมพันธ์ทางเพศของตัวละครเอกฝ่ายชายและตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่แสดงให้เห็นว่าเกิดจากความเต็มใจของทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่การบังคับขืนใจหรือข่มขืนซึ่งได้ปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่องอื่นมาบ้างแล้ว เช่น **รากนครา** (พ.ศ.2560) **คลื่นชีวิต** (พ.ศ.2560) **เขาวานให้หนูเป็นสายลับ** (พ.ศ.2562) เป็นต้น

การปรับเปลี่ยนเหตุการณ์เช่นนี้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในเรื่องความรุนแรงและการกดขี่ผู้หญิงที่ผู้ชมให้ความตระหนักในเรื่องเหล่านี้มากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับเนื้อหาในละครโทรทัศน์ เห็นได้จากกรณีคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (กสทช.) ได้มีมติเปรียบเทียบปรับสถานีโทรทัศน์ GMM 25 จากการออกอากาศละคร **Club Friday** ตอนเพื่อนรักเพื่อนร้าย ที่เจตนานำเสนอเนื้อหารุนแรงทางเพศ โดยเฉพาะฉากข่มขืนเพื่อการแก้แค้น และฉากกดขี่ผู้หญิงแบบทอจกรยานยนต์ หรือกรณี แพค ภรณ์ยู โรจนวุฒิธรรม นักแสดงละครเรื่องล่า ที่ออกมาโพสต์ภาพตัวเองพร้อมคำอธิบายภาพว่า “พวกเราโดนคดีข่มขืน ใครอยากให้เราข่มขืนเลือกเลย #ละครล่า” ลงในเฟซบุ๊กของตนเอง จนเกิดเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์กันเป็นอย่างมาก

จนมีการรวบรวมรายชื่อของผู้ที่มีความเห็นว่าควรถอดแทค ภรัณยู ออกจากการเป็นนักแสดงเรื่องนี้ (Matichon Online, 2017) เนื่องจากนำเรื่องการข่มขืนมาพูดในเชิงสนุกสนาน โดยไม่ได้คำนึงถึงจิตใจของผู้ถูกกระทำ เป็นต้น

ทางด้านวรรณกรรม Charoenporn (2003, p.196) ได้กล่าวไว้ในภาพเสนอผู้หญิงในวรรณกรรมไทยช่วงทศวรรษ 2530: วิเคราะห์เชื่อมโยงประเด็นทางสังคม ว่า ตัวบทเสนอภาพผู้หญิงที่ปฏิเสธการใช้ร่างกายในฐานะวัตถุทางเพศหรือไม่ยอมรับการควบคุมร่างกายจากเพศชายอีกต่อไป แต่ในอีกด้านหนึ่งนั้น ตัวบทก็พยายามเชิดชูผู้หญิงที่เป็นกุลสตรีไทยผู้รักนวลสงวนตัว ทำให้เห็นว่าในช่วงทศวรรษ 2530 ก็ได้เริ่มมีการตระหนักเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงและการกดขี่ทางเพศต่อผู้หญิงบ้างแล้วแม้ว่าจะยังมีกรอบแนวคิดปิตาธิปไตยครอบอยู่ นอกจากนั้นในช่วงทศวรรษที่ 2530 ได้มีการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อนหญิงขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งที่ว่า “มุ่งสร้างค่านิยม ทศนคติที่ถูกต้องในสังคมเรื่องความรุนแรง ความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย เพื่อให้ปราศจากอคติทางเพศ” จากการก่อตั้งมูลนิธิเกี่ยวกับผู้หญิงมากขึ้นในทศวรรษ 2530 ทำให้เกิดความเข้าใจการต่อสู้ของกระแสสตรีนิยมต่อแนวคิดแบบปิตาธิปไตยเป็นรูปธรรมมากขึ้น ส่งผลให้ภาครัฐยอมรับว่าททกรรมที่ว่าด้วยความเสมอภาคของชายหญิง

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าแม้ความสัมพันธ์ทางเพศครั้งนี้จะเกิดจากความเต็มใจของทั้งสองฝ่าย แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้เป็นเหตุการณ์ที่ใช้ความรุนแรง คือเหตุการณ์ที่ศิลาโกรธมินตาในการเข้าไปล่วงละเมิดจากสาวิตต์โดยที่ไม่บอกตน จึงมีการใช้ความรุนแรงตั้งแต่การกระชากมินตาให้เข้ามาในห้องน้ำ จับมินตานั่งลงในอ่างอาบน้ำและเปิดน้ำใส่มินตา ศิลาให้เหตุผลของการกระทำเหล่านี้ว่าเพราะความรัก และสุดท้ายทั้งสองก็มี

ความสัมพันธ์กัน จะเห็นว่าในมิติของการแสดง เป็นการแสดงให้เห็น
อากัปกริยาที่ต่อเนื่อง มีความลื่นไหลจนนำไปสู่การมีความสัมพันธ์ทางเพศ
ซึ่งเป็นการทำให้เหตุการณ์เบาลงโดยไม่ใช้ความรุนแรงเป็นหลัก โดยที่ศิลาทำ
ให้มินตารู้สึกผิดกับสิ่งที่ทำลงไปเพราะมินตาเป็นคนห้ามไม่ให้ศิลาไปพบ
สาวิตต์แต่มินตาก็กลับทำเสียเอง ก่อนศิลาเดินจากไปได้บอกกับมินตาว่า
“น้ำหม่มคือชีวิตของพี่ ส่วนมินคือหัวใจของพี่” และ “ถ้าวันนี้พี่ไม่คิดถึงว่า
ที่ต้องมีชีวิตอยู่เพื่อมิน พี่ฆ่าตัวตายไปแล้ว” จึงทำให้มินตารู้สึกผิดและรับรู้ถึง
ความรักของศิลาที่มีให้ตนเอง จึงเดินไปขอโทษศิลาที่ห้องนอน ศิลาจึงกอด
ปลอบมินตาที่กำลังร้องไห้อยู่และบอกรักมินตา จึงทำให้มินตาบอกรักศิลา
เป็นครั้งแรกด้วยหวังว่าความรักของเธอจะทำให้บาดแผลในใจและความแค้น
ของศิลาหายไปได้ จนนำไปสู่การมีความสัมพันธ์ทางเพศแบบค่อยเป็นค่อยไป
ไม่มีการบังคับ ไม่มีการใช้ความรุนแรง โดยศิลาค่อย ๆ ให้มินตาเข้ามาอยู่ใน
ผ้าห่มผืนเดียวกับเขา ค่อย ๆ ถอดเสื้อผ้าของมินตาออกอย่างเบามือ
จนเหตุการณ์นี้เป็นที่พูดถึงกันในโลกออนไลน์ ถึงความน่ารักของเหตุการณ์นี้

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งมิติการแสดง อากัปกริยา ความลื่นไหลของ
นักแสดง ช่วยให้เหตุการณ์การมีความสัมพันธ์ทางเพศของละครเอกฝ่ายชาย
และตัวละครเอกฝ่ายหญิงเป็นไปด้วยความนุ่มนวล ไม่ใช่เหตุการณ์การใช้
ความรุนแรงเหมือนดังที่ปรากฏในนวนิยาย แต่ละครโทรทัศน์เน้นแสดงให้
เห็นถึงความสัมพันธ์ของละครเอกฝ่ายชายและตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่เต็มไปด้วย
ความรัก ซึ่งสัมพันธ์กับประเภทของละครประเภทเมโลดราม่าที่เน้น
ท่วงทำนองจังหวะของอารมณ์ความรู้สึก

ถึงแม้ว่าจะเหตุการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศในละคร
โทรทัศน์จะไม่ปรากฏกับตัวละครเอกฝ่ายหญิง แต่ก็ยังคงมีการใช้

ความสัมพันธ์ทางเพศเป็นส่วนหนึ่งในการแก้แค้นของศิลากับมิ่งขวัญ (ตัวร้าย) กล่าวคือ ศิลาใช้การมีความสัมพันธ์ทางเพศในการแก้แค้นมิ่งขวัญ เนื่องจากมิ่งขวัญไม่รู้มาก่อนว่าศิลาคือพ่อ เด็กชายที่มิ่งขวัญเคยรังแกและดูถูกว่าเป็นหมาขี้เรื้อนมาตั้งแต่เด็ก มิ่งขวัญรู้แค่เพียงว่าศิลาคือเจ้าของธุรกิจที่ร่ำรวย จนเธอยอมมีความสัมพันธ์ทางเพศกับศิลาด้วยความเต็มใจของเธอเอง อีกทั้งเธอยังเป็นคนเริ่มความสัมพันธ์ในครั้งนี้ และเมื่อตื่นเช้าขึ้นมารับรู้ความจริงว่า คนที่เธอมีความสัมพันธ์ทางเพศด้วยคือคนที่เธอดูถูกและรังแกจนมาตลอด นั้นทำให้มิ่งขวัญเสียใจเป็นอย่างมากที่ได้เสียความบริสุทธิ์ให้กับคนที่ตัวเองดูถูกมาทั้งชีวิต และศิลายังพูดจาเยาะเย้ยถากถางอีกว่า “ดีใจด้วยนะครับ เมื่อคืนคุณนอนกับหมาขี้เรื้อน” และเมื่อมิ่งขวัญมีการชู้ว่า จะไปบอกสิดา ศิลาที่มีการทำหายอีกว่า “เอาเลย เอาไปบอกเลย คนอื่นจะได้รู้ว่าผู้ดีอย่างคุณ โง่ ที่มาเอากับหมาขี้เรื้อน”

จะเห็นว่าศิลาใช้ความสัมพันธ์ทางเพศในการสร้างความอับอายให้กับมิ่งขวัญ เมื่อมิ่งขวัญกลับถึงบ้านเธอก็ไม่ได้บอกเรื่องนี้ให้กับใครได้รับรู้ เพราะมิ่งขวัญคิดว่าการที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับคนที่เธอรังแกเป็นความอับอายและน่าอับอายในชีวิต

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าการย้ายความรุนแรงทางเพศจากมินตามาสู่มิ่งขวัญและยังเพิ่มความรักโรแมนติกให้กับคู่พระนางอีกด้วย ความสัมพันธ์ทางเพศถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้แค้น โดยที่ฝ่ายชายเป็นฝ่ายที่มีอำนาจในการต่อรองมากกว่า ไม่มีความเสียหายเกิดขึ้นกับฝ่ายชาย การใช้ความสัมพันธ์ทางเพศมาเป็นเครื่องมือในการแก้แค้นได้เมื่อเกิดขึ้นกับตัวร้าย กลับทำให้ผู้ชมรู้สึกสะใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแทนที่จะเกิดเป็นความสงสารถ้าเหตุการณ์เดียวกันนี้เกิดขึ้นกับตัวละครเอกฝ่ายหญิง เนื่องจากผู้ชม

คิดว่าเป็นสิ่งที่ตัวร้ายสมควรได้รับแล้วจากการกระทำที่ไม่ดีของเธอ ยิ่งทำให้เห็นว่าแม้จะมีความตระหนักในเรื่องความรุนแรงทางเพศมากยิ่งขึ้นในบริบทสังคมปัจจุบันแต่ก็ยังถูกความคิดแบบปิตาธิปไตยครอบงำอยู่ เพียงแค่เปลี่ยนการใช้ความรุนแรงจากตัวละครเอกฝ่ายหญิงมาเป็นตัวร้ายก็ทำให้ผู้ชมเปลี่ยนความคิดได้เช่นกัน

การที่ศิลาเปลี่ยนการใช้ความรุนแรงมาใช้กับผู้หญิงคนอื่นที่ไม่ใช่ตัวละครเอกฝ่ายหญิงนั้น ไม่ได้ทำให้ละครเรื่องนี้ยังคงเป็นละครตบจูบ เนื่องจากการแสดงออกถึงการคุกคามและการใช้ความรุนแรงมาจากลักษณะนิสัยของตัวละครต้นฉบับที่ต้องแสดงถึงความเป็นชายที่ละทิ้งไม่ได้

ละครโทรทัศน์มีการเพิ่มเหตุการณ์การเสียชีวิตของพิมสุตา ซึ่งในนวนิยายไม่ปรากฏเหตุการณ์นี้ ชีวิตของพิมสุตาในนวนิยายยอมรับสถานะการเป็นภรรยาคนที่สองของผู้พันพีระอย่างเต็มใจ และยุติการทำกิจการลับเพื่อจะไปใช้ชีวิตกับผู้พันพีระ แต่ในละครโทรทัศน์การเสียชีวิตของพิมสุตานับว่าเป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อตัวละครศิลาเป็นอย่างมาก เพราะศิลานับถือพิมสุตาเปรียบเสมือนแม่อีกคน การสูญเสียพิมสุตาทำให้ศิลาเกิดความเสียใจเป็นอย่างมากและทำให้ศิลาได้เกิดความตระหนักรู้ และมีสติกับสิ่งที่ตนเองกำลังจะทำมากขึ้น ดังที่ศิลาพูดกับมินดาในละครโทรทัศน์ว่า

“น้ำท่วมเดือนฟ้ามาตลอด ฟ้าให้ฟ้าทำอะไรให้มีสติ แต่คงเพราะ
พื้มน้ำใจในตัวเองมากเกินไป วันนี้คนที่เสียใจมันเลยต้องเป็นพี่”

(Hua Jai Sila, 2019)

จากข้างต้นการเสียชีวิตของพิมสุตาเป็นการสร้างความตระหนักรู้ให้กับศิลาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตมากยิ่งขึ้นทำให้ศิลาถึงคำเตือนและคำสอนที่น้ำท่วมมกจะพุดอยู่เสมอเรื่องการใช้สติ แต่ศิลา ก็เหมือนจะมองข้ามและประมาทกับการใช้ชีวิตทุกครั้ง ในที่สุดพิมสุตา ก็ต้องเสียชีวิตเพราะการแค้นของเขา แต่ศิลา ก็ยังไม่ได้หยุดการแค้นลง แต่เพียงศิลา ใช้สติในการใช้ชีวิตมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะทำให้ตัวเองไม่ต้องเสียใจเพราะสูญเสียคนที่รักไปอีก การเสียชีวิตของพิมสุตานอกจากจะสร้างความตระหนักรู้ให้กับศิลาแล้วยังสร้างความตระหนักรู้ให้กับท่านพระ ที่ตัดสินใจดีความสัมพันธ์กับภรรยา เพราะเห็นว่าสีดาพี่สาวของภรรยามีจิตใจที่โหดร้าย อีกทั้งภรรยา ยังคงถูกท่านพระเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ที่ได้มาจากอำนาจของพ่อตน การเสียชีวิตของพิมสุตาช่วยให้ท่านพระตัดสินใจดีขึ้นในการหย่ากับภรรยา เพราะเมื่อก่อนเกรงว่าการหย่ากับภรรยาจะทำให้พิมสุตาเดือดร้อน แต่เมื่อไม่มีพิมสุตาแล้วท่านพระ ก็ไม่ต้องเป็นห่วงใครอีกต่อไป และการเสียชีวิตของพิมสุตาทำให้ทรงศักดิ์ พ่อของศิลาเห็นว่าสีดาเป็นคนโหดร้าย จิตใจโหดเหี้ยมฆ่าคนได้อย่างเลือดเย็น จึงตัดสินใจมารวมมือกับศิลาและท่านพระเพื่อจับสีดามาลงโทษ

2.2 การดัดแปลงตัวละคร

การดัดแปลงตัวละครฝ่ายชาย ศิลาในนวนิยายเป็นผู้ช่วยของพิมสุตา เจ้าของคลับที่มีผู้หญิงให้บริการ ศิลาเคยมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงในคลับ และศิลาคิดว่าตนเองนั้นเป็นใหญ่สามารถควบคุมผู้หญิงที่ตนเองเคยมีความสัมพันธ์ได้ทุกคน และผู้หญิงทุกคนเกรงกลัวเขา ผู้หญิงเหล่านั้นจะรอคอยให้ศิลาเข้ามามีความสัมพันธ์ด้วยอีกครั้ง ดังที่ปรากฏในนวนิยาย ดังนี้

ให้มินตาตั้งแง่เล่นตัวไปก่อนเถิด เขาจะทำให้
หล่อนสยบลงกับเขา เป็นผู้หญิงอีกคนหนึ่งที่จะต้องคอย
เฝ้าเรือนเขา มองเขาอย่างวิงวอนว่าอีกสักเมื่อใด เขาจะ
หยิбыื่นความกรุณาไปให้

หากเขาจะเป็นน้ำฝน พวกผู้หญิงก็คงจะเป็น
พื้นดิน หากไม่มีความกรุณาจากเขา พื้นดินนั้นคงจะแห้ง
ผากแตกกระแหง ฉันทิก็ฉันทัน ชายหนุ่มคิดอย่างล่ำพอง
เหลือเกิน

(Nawika, 2012, p.141)

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าศิลปินมีความคิดที่มองว่าผู้หญิงเป็นเพียงแค่
สิ่งที่อยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย แม้กระทั่งมินตา ศิลาก็ยังจะใช้อำนาจความ
เป็นชายในการทำให้มินตามาอ่อนน้อมเขา เหมือนกับผู้หญิงทุกคนที่ศิลปิน
มีความสัมพันธ์ด้วย ทุกคนจะต้องอยู่ภายใต้อำนาจของเขารอให้เขามอบ
ความสุขให้เท่านั้น ไม่มีสิทธิ์ที่จะเรียกร้อง เห็นได้จากตัวละครลักษมีที่เป็น
ดาราดัง และแวรวรัตน์ ผู้ช่วยของพิมสุดา ผู้หญิงทั้งสองคนนี้ศิลปินก็เคยมี
ความสัมพันธ์ด้วย แต่ถึงเมื่อศิลปินต้องการเท่านั้นและผู้หญิงทั้งสองคนนี้ก็
คอยช่วยเหลือและทำตามคำสั่งของศิลปินอยู่เสมอ เพราะผู้หญิงทั้งสองคนนี้
ต่างคิดเหมือนกันว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับศิลปินเป็นสิ่งที่ไม่สามารถบรรยาย
ออกมาได้แต่เป็นความรู้สึกที่ดีที่ไม่ว่าใครก็ต้องโหยหาและอยากสัมผัสมันอีก
สักครั้งหนึ่ง เมื่อตัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ศิลปินไม่เคยมีความสัมพันธ์
ทางเพศกับทั้งลักษมีและแวรวรัตน์ ลักษมีให้ความช่วยเหลือศิลปินเพราะเป็น
การตอบแทนบุญคุณที่ศิลปินเคยช่วยเหลือทางการเงินเพียงเท่านั้น

ทางด้านแวรรัตน์ก็คอยให้ความช่วยเหลือเพียงเพราะเป็นผู้ช่วยของพิมสุดาที่ได้รับคำสั่งเท่านั้น

ละครโทรทัศน์มีการเพิ่มผลเป็นที่หน้าอกและแขนที่สลักชื่อใหม่ ซึ่งเป็นชื่อแม่ของต่อให้เป็นของติดตัวศิลาอยู่เสมอ ซึ่งในนวนิยายไม่มีทั้งสองสิ่งนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า รอยแผลเป็นที่หน้าอกด้านซ้ายเป็นการสื่อว่าศิลา มีบาดแผลในจิตใจอยู่ตลอดเวลาเพราะแผลเป็นนี้ได้มาจากการโดนสิดาทำร้าย และมินตาเป็นคนคอยช่วยทำแผลให้ แผลเป็นนี้จึงเป็นทั้งความทรงจำที่เลวร้ายและความทรงจำที่ดีของศิลา และยังช่วยเป็นสิ่งที่ช่วยยืนยันกับคนอื่นได้ว่าศิลาคือต่อ แขนสลักชื่อใหม่ซึ่งเป็นแขนของแม่ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ช่วยยืนยันว่าศิลาคือต่อ การเพิ่มรายละเอียดของเหตุการณ์เพื่อช่วยให้ละครมีความสมเหตุสมผลมากยิ่งขึ้นเพราะทั้งสองสิ่งนี้เป็นหลักฐานที่ยืนยันได้ว่าศิลาคือต่อซึ่งแตกต่างจากนวนิยายที่ไม่มีหลักฐานในการช่วยยืนยันว่าศิลาคือต่อ มีเพียงคำพูดจากมินตา และคำพูดยืนยันจากศิลาเท่านั้น

การดัดแปลงตัวละครฝ่ายหญิง สิดา ในละครโทรทัศน์มีความแตกต่างจากในนวนิยายโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ในนวนิยายสิดาเป็นแม่บ้านที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ใช้ชีวิตโดยอาศัยมรดกที่ได้รับมา เมื่อดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์สิดาเป็นผู้หญิงที่มีชื่อเสียง อำนาจ และบทบาทในสังคม เห็นได้จากการเป็นประธานบริษัท SD GROUP ซึ่งเป็นบริษัทอสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่ และยังเป็นประธานการเปิดงานความเท่าเทียมกันของเพื่อนมนุษย์ รวมทั้งความร้ายกาจของสิดาที่ไม่ปรากฏในนวนิยาย อย่างเช่นเหตุการณ์การตายของ ไหม แม่ของศิลาที่ในนวนิยายเกิดจากการฆ่าตัวตาย แต่ในละครโทรทัศน์เกิดจากสิดาจงใจขับรถชน อีกทั้งสิดายังเป็นต้นเหตุใน

การฆ่าตัวตายของอ้อย ผู้หญิงที่ท้องกับสาวิตต์ลูกชายของตน ด้วยการใช้อำนาจที่รุนแรงข่มขู่จนอ้อยตัดสินใจฆ่าตัวตายอีกด้วย

บทบาทของสตรีที่แตกต่างจากนวนิยายสอคล้องกับบริบทของสังคมที่ปัจจุบันผู้หญิงได้รับการศึกษา มีบทบาทมากขึ้นในสังคมสามารถทำงานได้เหมือนกับผู้ชาย และยังสามารถคล้องกับบริบทของช่องที่ต้องการนำเสนอความเป็นคนรุ่นใหม่ ซึ่งสตรีมีลักษณะที่เป็น Working Women และการดัดแปลงตัวละครสิดา เป็นการดัดแปลงเพื่อให้สามารถโต้ตอบทางเพศสถานะและขับเคลื่อนประเด็นทางเพศให้เด่นชัดขึ้น

ฉากเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการดัดแปลง เนื่องจากฉากหรือสถานที่มีส่วนช่วยในการสื่อสารเนื้อหาที่ต้องการจะนำเสนอ ปรากฏทั้งการใช้ฉากเพื่อเป็นสัญลักษณ์ และการใช้ฉากเพื่อเชื่อมโยงกับลักษณะตัวละคร ดังนี้ การใช้ฉากเพื่อเป็นสัญลักษณ์ คือฉากที่ใช้เปิดตัวศิลาในละครโทรทัศน์ ส่วนใหญ่จะเป็นเวลากลางคืน ซึ่งในนวนิยายไม่ค่อยปรากฏการอธิบายถึงฉากที่เป็นเวลา การใช้ฉากเปิดตัวของศิลาเป็นเวลากลางคืน เพราะว่าเวลากลางคืนเป็นเวลาที่คนส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตอยู่ในบ้าน แต่ศิลาทำธุรกิจสีเทาอย่างคาสีโน และคลับ ซึ่งส่วนใหญ่เปิดในเวลากลางคืน รวมถึงการแต่งกายของศิลาก็มักจะเป็นสีดำหรือโทนมืดเข้ม และฉากเวลากลางคืน สีดำ การแต่งกายของศิลา หมายถึงชีวิตของศิลาที่อยู่กับความแค้น เปรียบเสมือนความทุกข์ความมืดมิดและความเศร้าหมองที่เกาะกินจิตใจของศิลา แต่ฉากที่ศิลาเจอมินตาจะเป็นฉากที่เกิดขึ้นในเวลากลางวัน และมินตาก็มักจะแต่งกายด้วยโทนมืดสว่างเนื่องจากบทละครต้องการที่จะสื่อว่ามินตาเปรียบเสมือนแสงสว่างที่ส่องเข้ามาทำให้ความมืดมิดในจิตใจของศิลาให้หายไปซึ่งสังเกตได้ในช่วงท้ายของเรื่องที่ศิลาเริ่มแต่งกายด้วยเสื้อผ้าโทนสีอ่อนลง

3) สารนอกตัวบทกับการสื่อสารประเด็นทางเพศ

อีกส่วนสำคัญที่มีส่วนช่วยเพิ่มความรักโรแมนติกให้กับละคร **หัวใจศิลา** โดยเฉพาะในเหตุการณ์มีความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างตัวละครเอกฝ่ายหญิงและตัวละครเอกฝ่ายชาย คือสารนอกตัวบท (paratext) อย่างเพลงประกอบเนื้อหาละคร เพลง “คืนที่หนึ่ง” ซึ่งเลือกให้เนื้อเพลงดังต่อไปนี้

ให้คืนนี้ของเราเป็นคืนที่หนึ่ง ไม่ใช่หนึ่งคืนเท่านั้น
อยากให้เธอรู้ว่าฉันเห็นเธอสำคัญ
และมีความหมายเพียงใด
ให้มันเป็นคืนหนึ่งที่ได้โรแมนติก กับเธอกี่พอร์ชใหม่
เพราะรักของเรายิ่งใหญ่ มากกว่า One Night Stand
(เพลงคืนที่หนึ่ง, ชิน ชินวุฒิ)

การเลือกใช้เนื้อเพลงดังกล่าวยังเป็นการช่วยตอกย้ำให้เห็นว่าการมีความสัมพันธ์ทางเพศครั้งนี้ของตัวละครเอกฝ่ายชายและตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่เป็นไปด้วยความเต็มใจและเป็นคืนสำคัญที่เกิดจากความรักของทั้งสองคน

นอกจากการใช้เพลงประกอบเนื้อหาละครในฉากดังกล่าวแล้ว **หัวใจศิลา** ยังปรากฏการใช้สารนอกตัวบทประเภทเพลงประกอบเนื้อหาละครในหลายเหตุการณ์ เช่น การใช้เพลง “หัวใจของเธอ” ของละคร **หัวใจศิลา** ปีพ.ศ.2550 เพื่อทำให้ผู้ชมเกิดการเชื่อมโยงของละครทั้งสองเวอร์ชัน เพลง “รู้ดีไม่ดี” ใช้เพื่อสื่อความรู้สึกและการกระทำของศิลาที่การกระทำอาจจะดูไม่ดี แต่แฝงไว้ด้วยเจตนาที่ดีต่อมินตา เพลง “ระหว่างเรา...คืออะไร” ใช้เพื่อสื่อถึงความคลุมเครือในความสัมพันธ์ของศิลาและมินตา เพลง

“เกลียดความรัก” ใช้ประกอบเหตุการณ์ที่มินตารอคอยโทรศัพท์จากศิลา ในขณะที่ศิลากำลังมีความสัมพันธ์ทางเพศกับมิ่งขวัญ เพื่อสื่อถึงอารมณ์ของมินตาที่อยู่ในความสัมพันธ์ที่ไม่ชัดเจน เพลง “อยู่ตรงนี้เสมอ” ใช้ประกอบเหตุการณ์ที่มินตาเข้ามาดูแลศิลาที่บาดเจ็บหนัก และคอยให้กำลังใจศิลาที่สูญเสียน้ำหนักเหมือนเช่นเดียวกับเพลง “เพื่อเธอตลอดไป” ที่ใช้ประกอบเหตุการณ์ที่มินตาดูแลศิลา และใช้เนื้อเพลง *อาจจะมียุคที่เธอต้องการ* เป็นจังหวะเดียวกับที่ศิลาคิดว่ามิ่งมินตาไว้เพื่อให้มินตาคือเป็นเพื่อน เพื่ออธิบายเหตุการณ์และความรู้สึกในช่วงเวลานั้น เพลง “นี่แหละความรัก” ใช้ประกอบเหตุการณ์ที่ศิลาขอหมั้นมินตาจากพ่อ และ เพลง “First Lady” ในการบอกรักครั้งแรกของศิลากับมินตา เป็นต้น

การใช้เพลงประกอบละครนอกจากจะเป็นการช่วยเพิ่มอารมณ์และความรู้สึกของคนดูให้คล้อยตามไปกับเหตุการณ์นั้นแล้ว เพลงประกอบละครยังเป็นการใช้สัมพันธ์บท (Intertextuality) ข้ามสื่อระหว่างละครโทรทัศน์และเพลง เพื่อช่วยในการเน้นย้ำความหมายของเหตุการณ์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น การปรากฏร่วมกันระหว่างภาพและเสียงเป็นเทคนิคของสื่อโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อการสร้างอารมณ์สะเทือนใจได้อย่างสมบูรณ์ (Naknuan, 2020, p.61)

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

หัวใจศิลา เป็นละครโทรทัศน์แนวตบจูบเรื่องเดียวในปี พ.ศ.2562 ที่ไม่ปรากฏเหตุการณ์ความรุนแรงทางเพศ ด้วยการข่มขืนนางเอกเหมือนในนวนิยาย แต่ให้ความสำคัญกับความรักโรแมนติกระหว่างพระนางมากกว่า จนทำให้ละครได้รับความนิยมและมีการกล่าวถึงในโซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะตอนที่ 23 ซึ่งเป็นตอนที่มีการตัดเหตุการณ์ข่มขืนออก และเปลี่ยนเป็นความ

เต็มใจของพระนางมีการกล่าวถึงในทวิตเตอร์จนติดอันดับเทรนด์ทวิตเตอร์ของโลก ประกอบกับในช่วงเวลานั้นกระแสของซีรีส์เกาหลียังคงมีอยู่ในประเทศไทย จึงทำให้คาแรคเตอร์ของตัวละครมีความคล้ายคลึงกับพระเอกซีรีส์เกาหลี ทั้งทรงผม การแต่งกาย และลักษณะนิสัย โดยเฉพาะความอ่อนโยนที่มีให้ต่อตัวละครเอกฝ่ายหญิง รวมถึงการไม่ข่มขืนตัวละครเอกฝ่ายหญิงอาจจะเป็นผลมาจากกระแสของซีรีส์เกาหลี

ในประเด็นเกี่ยวกับผู้รับสารมีการกล่าวถึงเหตุการณ์ความสัมพันธ์ดังกล่าวด้วยเช่นกัน จากการรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์พันทิป พบว่า ผู้ชมที่เคยอ่านนวนิยายมาก่อน ชื่นชมที่ละครไม่ได้นำฉากข่มขืนระหว่างศิลาและมินตามาใช้ในละครโทรทัศน์เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่โหดร้ายและกระทบกระเทือนจิตใจ ผู้ชมอีกกลุ่มหนึ่งเน้นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของเหตุการณ์นี้ ว่าตนเองรู้สึกอย่างไร เช่น ดูแล้วเงินมาก ดูแล้วฟินมาก จิกมือจิกหมอนเหมือนจะหายใจไม่ออก เป็นต้น ทำให้เห็นว่ากลุ่มผู้รับสารที่อ่านทั้งนวนิยายและรับชมละครโทรทัศน์มีการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างสื่อ อาจจะทำให้เข้าใจประเด็นที่ละครโทรทัศน์ต้องการจะนำเสนอมากกว่าผู้ที่ไม่ได้อ่านนวนิยายที่แสดงความคิดเห็นมุ่งเน้นอารมณ์ความรู้สึก

จากการใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบวรรณกรรม การดัดแปลง และเพศภาวะ (Gender) ศึกษาการดัดแปลงนวนิยายเรื่อง **อสุรสิงห์** เป็นละครโทรทัศน์เรื่อง **หัวใจศิลา** ปีพ.ศ.2562 พบลักษณะการดัดแปลง 3 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะแรก การผสมผสานประเภทของทั้งนวนิยายและละครโทรทัศน์ ที่ผสมผสานนวนิยายรักเน้นเหตุการณ์ความรุนแรงทางเพศกับละครโทรทัศน์ที่แนวเมโลดราม่า มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องโดยเพิ่มความรัก

ระหว่างตัวละครเอกฝ่ายชายและตัวละครเอกฝ่ายหญิงมากขึ้น เนื่องจากกระแสความนิยมละครแนวเมโลดราม่า และ บริบทของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปที่มีความตระหนักรู้เกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงทางเพศมากขึ้น แต่ละครยังคงปรากฏความรุนแรงและการคุกคามทางเพศอยู่ โดยเปลี่ยนการแสดงออกจากการข่มขืนเป็น การรังแกผู้หญิง การใช้กำลัง การทำร้ายจิตใจด้วยคำพูด การกลั่นแกล้ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำร้ายด้วยเพศสถานะและระบบปิตาธิปไตย

จากข้างต้นเห็นได้ว่า ละครโทรทัศน์มีการปรับตัวสถานีโทรทัศน์มีการผลิตละครที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงทางร่างกาย และความรุนแรงทางเพศลดน้อยลง เนื่องจากบุคคลในสังคมและหน่วยงานภาครัฐเริ่มมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศที่มากขึ้นในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดการผสมผสานประเภทของละครโทรทัศน์และนวนิยายจากที่เน้นเหตุการณ์ความรุนแรงทางเพศ มาให้ความสำคัญกับแนวเมโลดราม่าที่มุ่งเน้นความรักโรแมนติกระหว่างตัวละครเอกฝ่ายชายและตัวละครเอกฝ่ายหญิงมากขึ้น

ลักษณะที่สอง การดัดแปลงชื่อเรื่องจาก **อสูรเพลิงไฟเป็นหัวใจคลา** เพื่อให้สัมพันธ์กับการผสมผสานระหว่างวรรณกรรมกับละครโทรทัศน์แนวเมโลดราม่าที่เน้นความรักโรแมนติกระหว่างตัวละครเอกฝ่ายชายและตัวละครเอกฝ่ายหญิง

ลักษณะที่สาม การดัดแปลงองค์ประกอบวรรณกรรม โครงเรื่องมีการตัดเหตุการณ์ข่มขืน และเปลี่ยนเป็นความเต็มใจในการมีความสัมพันธ์ทางเพศของทั้งสองฝ่าย ถึงแม้ว่าจะมีการตัดเหตุการณ์ความรุนแรงทางเพศระหว่างตัวละครเอกฝ่ายชายและตัวละครเอกฝ่ายหญิงออกไป แต่ความรุนแรงทางเพศก็ยังคงมีปรากฏอยู่ เพียงแค่ย้ายจากตัวละครเอกฝ่ายหญิงมา

อยู่ที่ตัวร้ายแทน เมื่อความรุนแรงทางเพศมาตกอยู่ที่ตัวร้ายกลับทำให้ผู้ชมรู้สึกสะใจและเห็นด้วยที่ตัวร้ายได้รับผลกระทบเช่นนั้น เป็นสิ่งที่สะท้อนว่าแม้สังคมจะมีความตระหนักในเรื่องความรุนแรงทางเพศมากขึ้น แต่ก็ยังถูกแนวคิดปิตาธิปไตยครอบงำอยู่ เพียงแค่ย้ายความรุนแรงมาอยู่ที่ตัวร้ายก็ทำให้ผู้ชมเปลี่ยนความคิดได้ การย้ายความรุนแรงมาอยู่ที่ตัวร้ายยังเป็นการเพิ่มความรักโรแมนติกให้กับพระนางมากยิ่งขึ้น และมีการเพิ่มเหตุการณ์การเสียชีวิตของพินสุดาเพื่อให้ตัวละครอื่นเกิดความตระหนักรู้ การสร้างตัวละครเอกฝ่ายชายให้มีความอ่อนโยนและมีความเห็นใจต่อตัวละครเอกฝ่ายหญิงมากขึ้น ซึ่งสัมพันธ์กับการผสมผสานระหว่างวรรณกรรมและละครโทรทัศน์ ตัวละครหญิงมีความรู้ ได้รับการศึกษาขั้นต่ำในระดับปริญญาตรี มีโอกาสศึกษาต่อต่างประเทศ และบทบาททางสังคมมากกว่าในนวนิยายที่ตัวละครหญิงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแม่บ้าน ฉากมีการตัดแปลงเพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ และใช้เพื่อเชื่อมโยงกับลักษณะของตัวละคร

References

- Bunnag, K. (2011). *Conflict VS Violence*. Retrieved from http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/july_sep_11/pdf/aw21.pdf.
- Charoenporn, S. (2003). *The Representation of Women in Thai Literature of the B.E. 2530's: An Analysis of Interconnections with Social Issues*. Master of Arts Thesis, Chiang Mai University.
- Cherryrak. (2019). *Tor Fern Hua Jai Sila plays love scene very real*. Retrieved June 18, 2020. From <https://pantip.com/topic/38910914>
- Hinviman, S. (2015). *Read on TV: Politics and Culture on Television*. Bangkok: Paragraph.
- Frow, J. (2006). *Genre*. London: Routledge.
- Kaewthep, K., Hinviman, S., Kamjohn, L., & Apinya, T. (2002). *Media Entertainment: The Power of Nonsense*. Bangkok: All About Print.
- Kaewthep, K. (2001). *New Perspectives in Communication Education*. Bangkok: Parbpim.
- Kamoltham, W. (2017). *The Study of Violence in Television Drama: Case Study of "Lar 2017"*. Master of Communication Arts Thesis, Bangkok University.

- Makaphol, P. (2015). *Intertextuality Between the Remark and the Earlier Version of Thai TV Dramas*. Master of Arts Program in Mass Communication Thesis. Thammasat University.
- Matichon Online. (2017). *Name Hunting. Remove "Tac" from the Drama "Lar" After Posting a Joke About Rape*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/social/news_604621
- Naknuan, N. (2013). Writer's Social Engagement and Contemporary Context in Piyaporn Sakkasem's Novels. *Humanities Journal*. 20(1), 51-76.
- Naknuan, N. (2020). From Lkoya to Lokutara: The Reinterpretation of Buddhist Messages in the Television Adaptation of Thong Neu Kao (The Pure Gold). *Journal of the faculty of Arts of Silpakorn University*. 42(2), 50-63.
- Nawika. (2012). *Asoon Rerng Fai*. Bangkok: Sangdao.
- Noenmai, J. (2007). *The opinion of adolescents towards Thai television melodramatic serials*. Master of Arts Program in Mass Communication Thesis. Thammasat University.
- one31. (2019). Hua Jai Sila | EP.1 (FULL HD) | March 4, 2019 | one31. Retrieved February 18, 2020. From <https://youtu.be/GZ19pUZVAag>
- one31. (2019). Hua Jai Sila | EP.2 (FULL HD) | March 5, 2019 | one31. Retrieved February 18, 2020. From <https://youtu.be/tjMv2bC1Ne4>

- one31. (2019). Hua Jai Sila | EP.4 (FULL HD) | March 12, 2019 |
one31. Retrieved February 18, 2020. From
<https://youtu.be/krZwwfPINRc>
- one31. (2019). Hua Jai Sila | EP.5 (FULL HD) | March 18, 2019 |
one31. Retrieved April 21, 2020. From
<https://youtu.be/krZwwfPINRc>
- one31. (2019). Hua Jai Sila | EP.9 (FULL HD) | April 1, 2019 |
one31. Retrieved April 12, 2020. From
<https://youtu.be/tjMv2bC1Ne4>
- one31. (2019). Hua Jai Sila | EP.13 (FULL HD) | April 16, 2019 |
one31. Retrieved April 15, 2020. From
<https://youtu.be/1a5BWT4Nx7A>
- one31. (2019). Hua Jai Sila | EP.16 (FULL HD) | April 29, 2019 |
one31. Retrieved April 21, 2020. From
<https://youtu.be/VtnOgAGtLXQ>
- one31. (2019). Hua Jai Sila | EP.20 (FULL HD) | May 14, 2019 |
one31. Retrieved April 23, 2020. From
<https://youtu.be/bTg2PycmVTM>
- one31. (2019). Hua Jai Sila | EP.23 (FULL HD) | May 27, 2019 |
one31. Retrieved February 18, 2020. From
<https://youtu.be/G7bby0AUfQ0>

- one31. (2019). Hua Jai Sila | EP.27 (FULL HD) | June 10, 2019 |
one31. Retrieved February 18, 2020. From
https://youtu.be/cTtZBXcK_So
- Pantip's member user number: 4355908. (2019). *In the novel version Sila is more brutal than this. Has anyone ever read it and tell me how it is?*. Retrieved June 18, 2020.
From <https://pantip.com/topic/38898508>
- Pattayanon, P. (2013). The development of television dramas that reflect Thai society from the past to the present. *The journal of social communication innovation*, 1(2), 44-50.
- Piayura, O. (2018). *Literature and gender*. Khon Kaen: Faculty of Humanities and Social Sciences Khon Kaen University.
- Sangchai, J. (2018). The Adaptation of Pongsakorn's Novel Series "Clothes" into TV Series. *University of Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Science*, 39(1), 137-161.
- Sangchai, N. (2009). Thai TV Drama Script Writing: Creation Process and Techinques. *University of Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Science*, 29(3), 139-158.
- Sirisophana, A. (2017). *Meaning Construction of Women Through Female Characters in Thai Remake TV Drama Between 1987-2017*. Master of Arts Thesis, Chulalongkorn University.

- Smithsuwan, A. (1992). *An Analysis of the Script Writing T.V. Drama "Prissana"*. Master of Arts Thesis, Chulalongkorn University.
- Tailangka, S. (2017). *The science and art of storytelling*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Thongsaman, S. (1999). *The Analytical and Comparative Study Between Television Drama Scripts and Novels*. Master of Arts Thesis, Ramkhamhaeng University.
- Waewhong, N. (2015). *Introduction to Dramatic Arts*. Bangkok: Department of Dramatic Arts Chulalongkorn University.

ผู้เขียน

ญาดา วิภาดาพรพงษ์

นิสิตระดับมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: yada.vipada@gmail.com